

Mlejnek, Ondřej

Katalog lokalit

In: Mlejnek, Ondřej. *Paleolit východních svahů Dražanské vrchoviny*. Měřínský, Zdeněk (editor); Klápště, Jan (editor). 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015, pp. 32-134

ISBN 978-80-210-7818-5

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/133586>

Access Date: 13. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

5. KATALOG LOKALIT

V následujícím katalogu lokalit je předkládán soupis všech známých paleolitických nalezišť na území sledovaného regionu. Lokality jsou uspořádány v abecedním pořadí podle názvu katastru (nikoliv obce). Ke každé lokalitě uvádím alternativní používané názvy, základní topografické údaje (poloha v souřadném systému WGS 84, nadmořská výška, převýšení nad nejbližší vodotečí, sklon svahu, rozloha lokality), stručnou historii výzkumů, popis zde nalezených artefaktů a také výsledky revizního průzkumu, pokud zde proběhl.

5.1 Alojzov u Prostějova I – Golštýn (obec Alojzov), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Určice, Charbovec, Spodní Golštýn, Malé Kluče

Objevil: A. Gottwald (1924)

Zkoumal: A. Gottwald (1924); J. Kopecký (30. léta), E. Kolibabe, J. Ječmínek, J. Šrot, Z. Smrž, Z. Čížmář

Uloženo: MZM, MPP, VMO

Poloha: 49.429649, 17.057058

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 323–341 m

Relativní převýšení: 54 m (Určický potok)

Kulturní určení: epiaurignacien

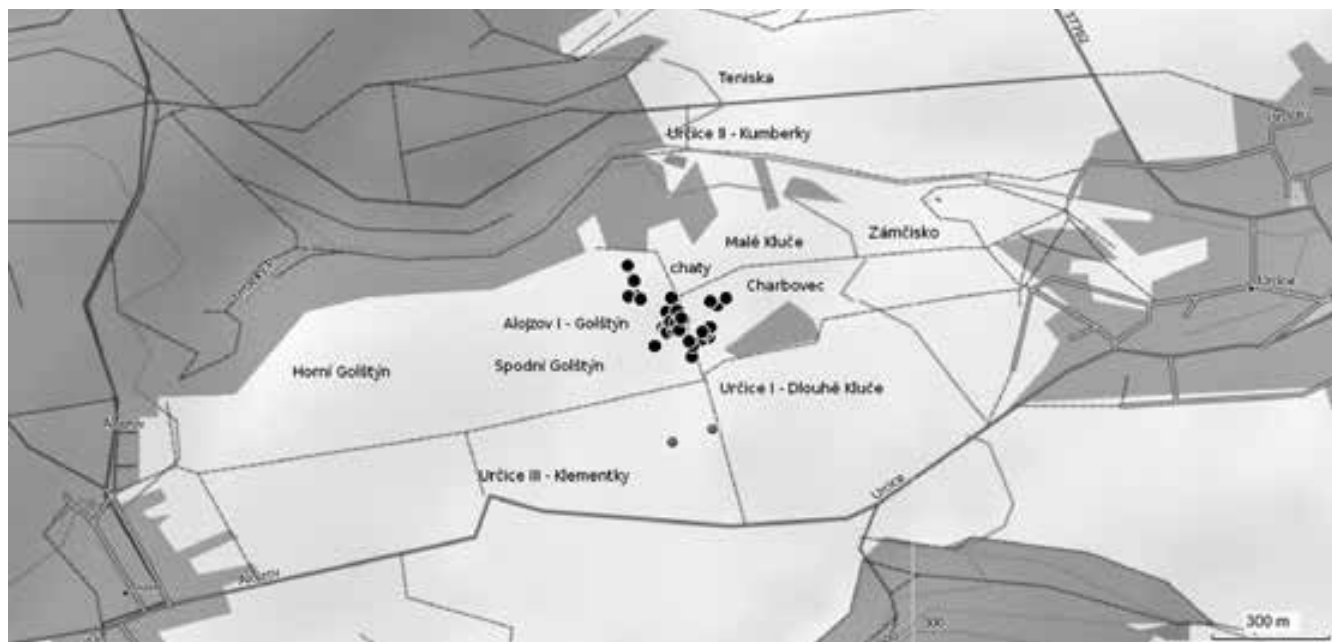
Počet artefaktů: tisíce kusů

Rozloha lokality: 45 000 m²

Geomorfologie: svah kopce Golštýn

Literatura: Skutil 1925; 1931; 1933a; 1936; Oliva 1980; 1982; 1984b; 1987, 33–36; 1996; Čížmář 1988; Mlejnek 2008, 51–57

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil roku 1924 A. Gottwald. Jeho nálezy publikoval J. Skutil (1925), který v průběhu třicátých let lokalitu sám navštívil a zde nalezené artefakty zmínil v několika svých článcích (Skutil 1931; 1933a; 1936). Kromě něho zde v průběhu třicátých let sbírali štípanou industrii i další amatérští archeologové, hlavně J. Kopecký. Lokalita byla hojně navštěvována sběrateli i po druhé světové válce. Zejména soubory posbírané J. Ječmínkem a J. Šrotem daly základ sbírkám štípané industrie z této polohy uloženým v depozitáři Ústavu Anthropos MZM a v Muzeu Prostějovska v Prostějově. V osmdesátých letech minulého století zde sbíral štípanou industrii také Z. Čížmář, jehož nálezy jsou uloženy v Muzeu Prostějovska (Čížmář 1988). Dostupné soubory zpracoval pro potřeby své diplomové práce M. Oliva (1980; 1987, 33–36), menší soubor ze sbírek J. Šrota analyzoval O. Mlejnek (2008, 51–57).

Obr. 14: Mapa oblasti mezi Určicemi a Alojzovem v programu MapSource s vyznačením jednotlivých poloh zmiňovaných v textu. Černá kolečka znázorňují nálezy mladopaleolitických artefaktů na lokalitě Alojzov I – Golštýn, šedá kolečka nálezy neolitické štípané industrie.

Obr. 15: Místa nálezů jednotlivých paleolitických (kolečka) a neolitických (čtverce) artefaktů na lokalitě Alojzov I – Golštýn na leteckém snímku v prostředí programu Google Earth. Lokalita zřejmě zasahuje také do prostoru zahrad s chatami, kde však povrchový sběr nebyl možný.

Obr. 16: Pohled z polohy Určice – Klementky na lokalitu Alojzov I – Golštýn. V popředí se vpravo od polní cesty nachází lokalita Určice I – Dlouhé Klučo.

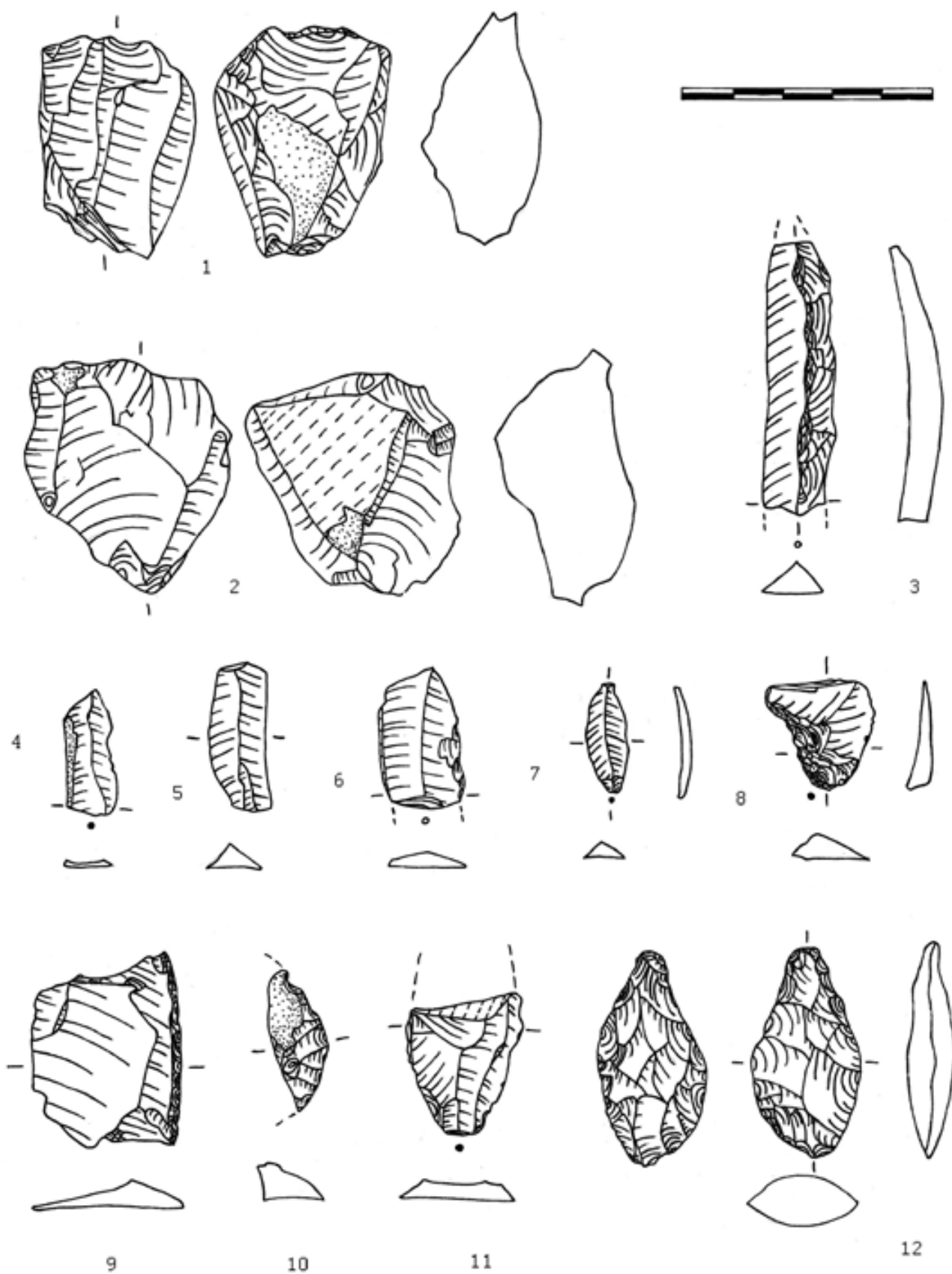
Popis souboru: Artefakty se nacházejí na obou stranách polní cesty, která vede od silnice mezi Určicemi a Alojzovem k chatové oblasti Kumberky. Polní trať pod cestou je označována jako Golštýn – Charbovec, trať nad cestou jako Spodní Golštýn (Čížmář 1988). Z rozptylu nálezů vyplývá, že část lokality se zřejmě nachází i v zahradách chat, které jsou však pro povrchový sběr nepřístupné. Ojedinelé nálezy byly zaznamenány také ve dvou koncentracích východním směrem od chat v polohách Malé Klučo a Zámčisko (Čížmář 1988). Západní hranice lokality se nachází asi 150 m od polní cesty. Dále směrem do kopce k Alojzovu již žádné paleolitické artefakty nalezeny nebyly (Čížmář 1988). Jde o nejbohatší lokalitu v okolí Určic, pocházejí odtud tisíce paleolitických artefaktů. Počet nálezů z okolních poloh je nesrovnatelně nižší.

Artefakty jsou zhotoveny převážně ze SGS, ale zastoupen je také rohovec typu Krumlovský les, rohovec typu Stránská skála, spongolit a moravské jurské rohovce. Vzácně se objevují také rohovec typu Troubky-Zdislavice, křemenec typu sluňák a chalcedonová zvětralina (Mlejnek 2008, 52–53).

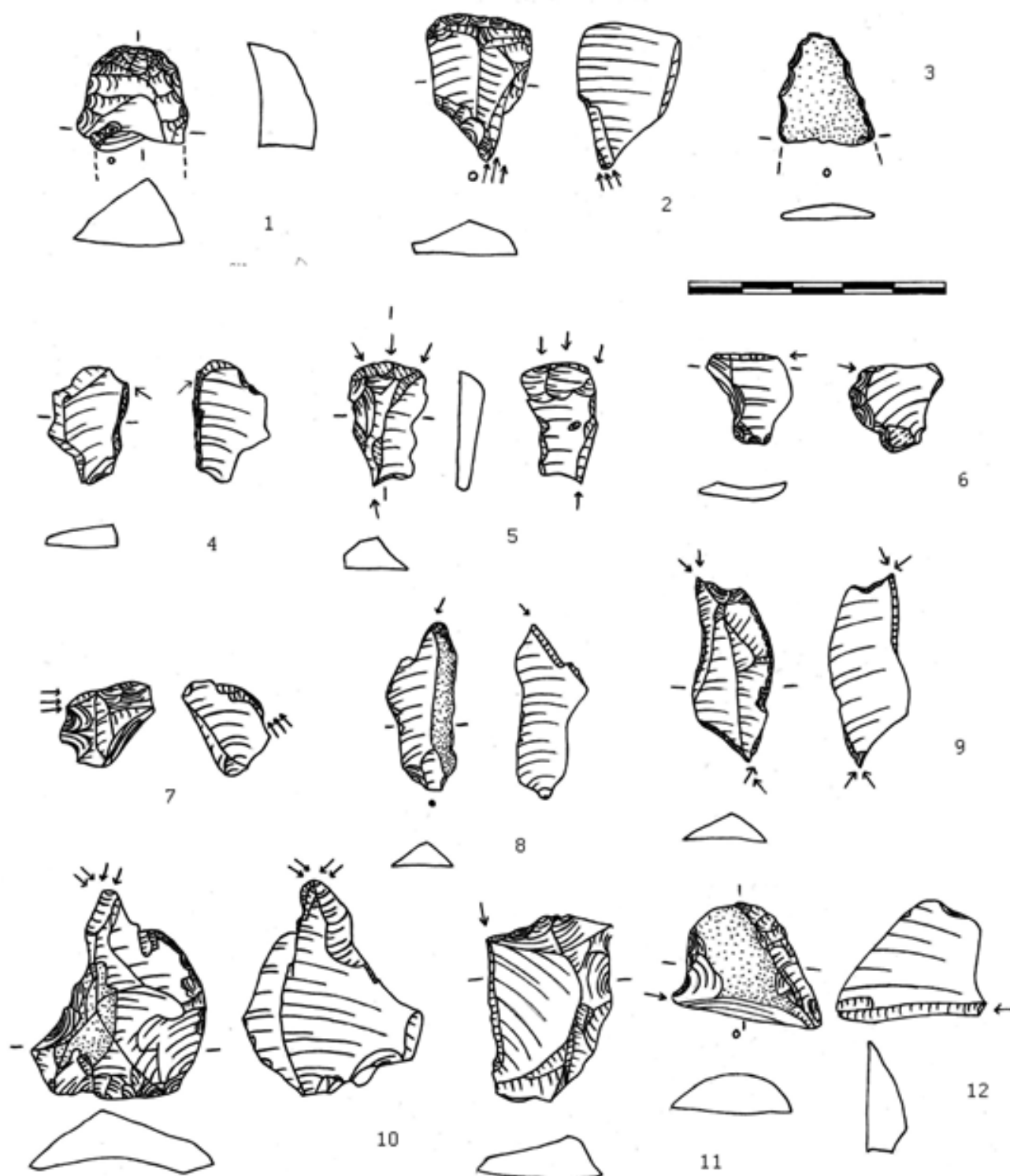
Mezi nástroji výrazně dominují rydla (57,41 %). Mezi rydly skoro dvojnásobně převládají hranová rydla nad klínovými. Častá jsou polyedrická ostří (zejména u klínových rydel), ale rydlové úderky jsou převážně přímé a nevyhovují tak definici aurignackých obloukových rydel. Nejčastějším typem jsou hranová rydla na vkleslé retuši, která jsou někdy i vícenásobná. Hojná jsou také rydla příčná (7 %). Hodně rydel se rovněž objevuje na kombinovaných nástrojích, které jsou v souboru také velmi časté (22,66 %). Škrabadla jsou vzácná (7,51 %), často velmi otupená. Opakovaně se objevuje kombinace škrabadla s retušovaným trnovitým výběžkem a rydla s odštěpovačem. Naopak kombinace rydla se škrabadlem je vzácná. Retušované čepele nejsou v souboru časté, zajímavý je výskyt některých archaických typů (bifasy, drásadla). Ojedinelé se zde vyskytují mikrolity, zastoupen je také hrot typu Krems a distální úprava ve stylu tzv. kostěnkovských nožů. Strmě retušované čepele chybí, objevily se pouze dva hroty s otupěným bokem. Industrie je výrazně

čepelová, technologie vyspělá mladopaleolitická, pro čepele je typická redukce velikosti patky. Většina jader je ve vysokém stupni vytěžení, surovinou se na lokalitě šetřilo (Oliva 1987, 33–36; Mlejnek 2008, 53–57).

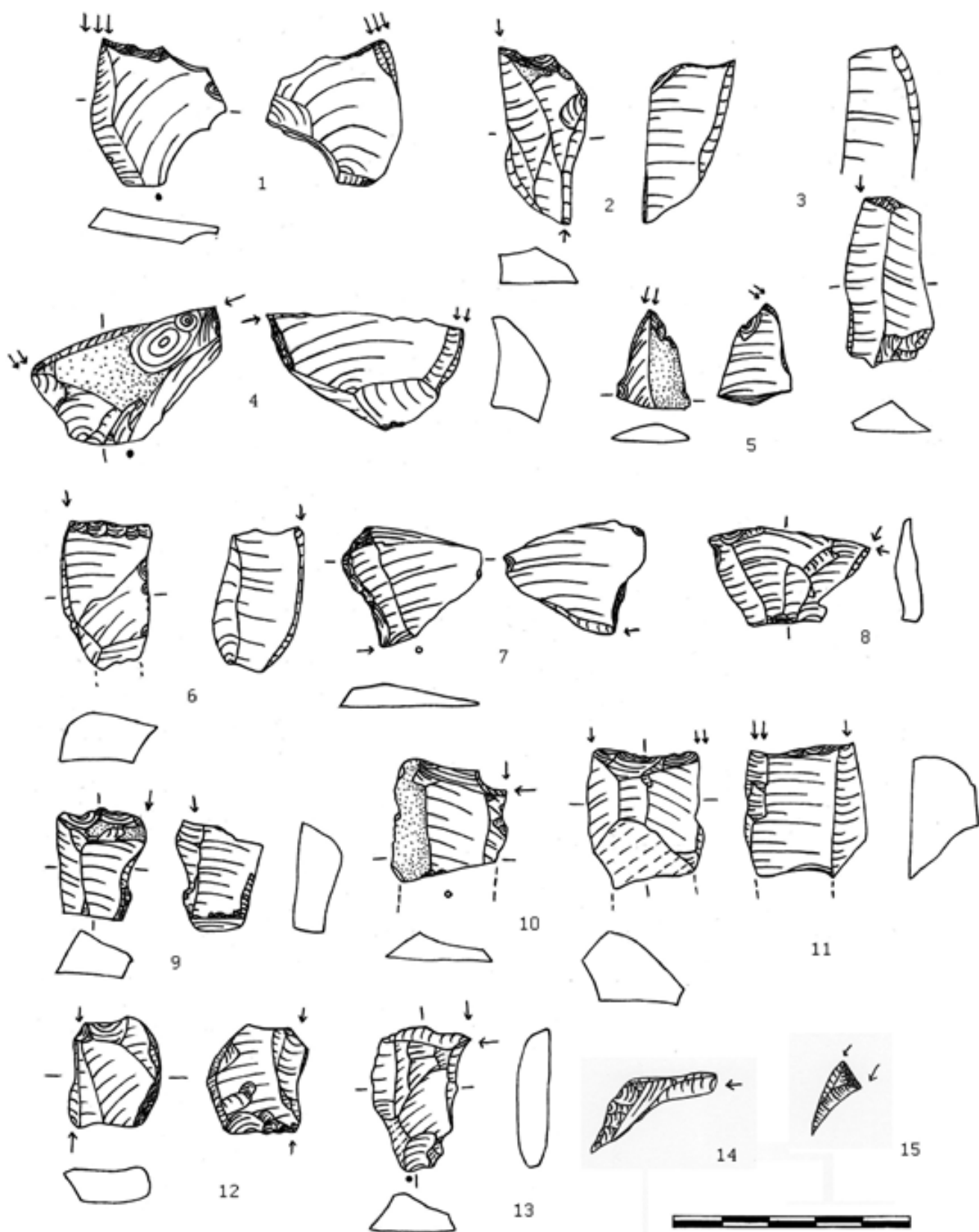
Revizní průzkum: Lokalita byla v rámci revizního průzkumu v letech 2012–2013 opakovaně navštívena. Získaný soubor štípané industrie se s každou další návštěvou rozmnožil a celkově zde bylo nalezeno 34 patinovaných artefaktů a jeden nepatinovaný úštěp z rohovce typu Olomučany. Poloha všech paleolitických nálezů byla zaměřena pomocí GPS přístroje, díky čemuž bylo možné zmapovat přibližný rozsah lokality. Ze surovin výrazně převládaly silicity z glacienních sedimentů (19 ks), následované rohovcem typu Krumlovský les (6 ks) a rohovcem typu Troubky-Zdislavice (4 ks). Ojedinelé se vyskytl také křemenec typu sluňák, křemen, moravský jurský rohovec a blíže neurčený jemnozrný křemenec. V případě jednoho přepáleného zlomku nebylo možné surovinu určit. Mezi debitáží převažovaly úštěpy (16 ks) nad čepelemi (4 ks) a čepelkami. Neurčitelných fragmentů bylo v souboru šest. Mezi sedmi nástroji převažovala rydla, z nichž dvě byla typická kanelovaná aurignacká rydla, ve dvou případech se vyskytlo rydlo na lomu a jedním exemplářem bylo zastoupeno hranové rydlo na šikmé retuši. Z dalších typů nástrojů byl v souboru přítomen mesiální zlomek oboustranně retušované čepele a zlomek retušovaného nástroje, snad hrotitého drásadla. Také v případě bazálního zlomku plošně retušovaného úštěpu původně mohlo jít o nástroj. Celkově nově nalezené artefakty jen potvrzují zařazení souboru do epiaurignacienu.

Obr. 17: Alojzov I – Golštýn. Vybrané artefakty. 1–2: jádra, 3–7: čepele, 8–10: drásadla, 11–12: plošně retušované hroty. Kresba: O. Mlejnek.

Obr. 18: Ałojzów I – Golštyn. Vybzané artefakty. 1: škrabadlo, 2: škrabadlo/rydlo, 3: oškrabovač, 4–12: rydla. Kresba: O. Mlejnek.

Obr. 19: Alojzov I – Golštýn. Vybrané artefakty. 1–13: rydla, 14–15: rydlové odpady. Kresba: O. Mlejnek.

5.2 Alojzov u Prostějova II – Mítrovy u lesa Markovce (obec Alojzov), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Určice, Myslejovice
Objevil: I. L. Červinka (1910)
Zkoumal: I. L. Červinka (1910); J. Kopecký (1931; 1936)
Uloženo: MZM, MPP
Poloha: 49.414854, 17.047262 (přibližně)
Orientace svahu: severní
Nadmořská výška: 373–382 m
Relativní převýšení: 54 m (Hranečnice)
Kulturní určení: mladý paleolit
Počet artefaktů: 53 kusů
Rozloha lokality: neznámá
Geomorfologie: svah ostrožny
Literatura: Kopecký 1937, 86; Skutil 1939, 86

Dějiny výzkumů: Lokalita byla podle J. Skutila (1939, 86) známa již v roce 1910, kdy ji objevil patrně I. L. Červinka. Nachází se nedaleko trojmezí katastrálních území Alojzova, Myslejovic a Určic v blízkosti zaniklé středověké vesnice. J. Kopecký zde v roce 1933 posbíral nepočtenou průvodní paleolitickou štípanou industrii (Kopecký 1937), která je uložena v depozitáři Ústavu Anthropos MZM. Sběratel Libor Novotný z Myslejovic zde našel čepelové škrabadlo z patinovaného SGS, které je uloženo v depozitáři Muzea Prostějovska v Prostějově. Z. Čizmář zde v průběhu svých sběrů koncem osmdesátých let dvacátého století žádné další artefakty nenalezl (osobní sdělení).

Popis souboru: Kolekce štípané paleolitické industrie z této lokality uložená v MZM se skládá z 52 artefaktů. Soubor obsahuje také větší počet nepatinovaných snad neolitických artefaktů, které nebyly do zpracování zahrnuty.

Mezi surovinami převažují silicity z glacienních sedimentů (14 ks), následované slunákem (11 ks), moravskými jurskými rohovci (6 ks), rohovcem typu Troubky-Zdislavice (6 ks) a spongolitem (6 ks). Dva artefakty byly vyrobeny z radiolaritu, jeden z rohovce typu Krumlovský les a jeden z rohovce typu Stránská skála. V případě čtyř přepálených artefaktů nebylo možné surovinu určit.

Jádra byla v souboru jen dvě, obě přepálená, nepravidelná zbytková. Mezi debitáží převažovaly úštěpy a jejich zlomky (24 ks) nad čepelími (8 ks) a čepelkami (2 ks). Neurčitelných zlomků bylo v souboru jedenáct. Kolekce pěti nástrojů se skládala ze tří jednostranně retušovaných čepelí, jednoho odštěpovače a okrouhlého škrabadla z rohovce typu Krumlovský les. V Muzeu Prostějovska je ještě uloženo čepelové škrabadlo ze SGS. Celkově jde o nepříliš početnou a výraznou kolekci datovatelnou pouze rámcově do mladého paleolitu. Na základě převahy SGS a rohovce typu Troubky-Zdislavice mezi surovinami a také podle kulturního zařazení okolních stanic (Alojzov I, Určice) by se dalo uvažovat o přiřazení tohoto souboru k aurignacienu (epiaurignacienu?).

Revizní průzkum: Revizní průzkum na lokalitě neproběhl z důvodu nepříznivých podmínek.

5.3 Brodek u Prostějova I – Hůrky (obec Brodek u Prostějova), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Malá hůrka
Objevil: I. L. Červinka (1910)
Zkoumal: I. L. Červinka (1910); J. Kopecký (1930, 1936)
Uloženo: MZM, MPP
Poloha: 49.36713, 17.104801
Orientace svahu: severní
Nadmořská výška: 235–273 m
Relativní převýšení: 46 m (Brodečka)
Kulturní určení: aurignacien
Počet artefaktů: stovky, 75 nástrojů
Rozloha lokality: neznámá
Geomorfologie: mírný svah
Literatura: Kopecký 1937, 86; Skutil 1939, 86; Oliva 1987, 30; Mlejnek 2011b, 132

Dějiny výzkumů: Lokalitu údajně objevil již I. L. Červinka v roce 1910 (Skutil 1939, 86). Roku 1936 zde J. Kopecký při výzkumu pravěkého objektu objevil soubor paleolitických artefaktů (Kopecký 1937, 86). Další soubor hrubotvarých artefaktů pochází ze sběrů J. Kopeckého z roku 1930.

Popis souboru: Středně početná kolekce pocházející z pravěkého objektu prozkoumaného J. Kopeckým obsahuje 75 nástrojů. Škrabadla převažují v souboru nástrojů nad rydlí, několik z nich je kýlovitých (Oliva 1987, 30). Na základě přítomnosti kýlovitých škradel je možné uvažovat o zařazení souboru do aurignacienu.

V depozitáři Ústavu Anthropos MZM je dále uložena kolekce hrubotvaré industrie z této lokality ze sběrů J. Kopeckého z roku 1930. Jde o 25 artefaktů převážně ze slunáku (19 ks), dvěma kusy je zastoupen rohovec typu Troubky-Zdislavice, jeden kus je z moravského jurského rohovce, jeden z křemene a jeden z blíže neurčené tmavé nekvalitní suroviny. Kolekce obsahuje šest jader; tři z nich jsou těžena diskoidní technikou, jedno jádro je dvojpodstavové a jedno se změněnou orientací. Čtyři jádra byla opuštěna již v dřívějším stadiu těžby, zbývající dvě jádra jsou více vytěžená. V debitáži převažují úštěpy (10 ks) nad čepelími (3 ks). Neurčitelné zlomky byly v souboru tři. Soubor nástrojů se skládal z jednoho strmě retušovaného konvexního bočního drásadla na úštěpu z rohovce typu Troubky-Zdislavice, z hrubého zobce (pic) na fragmentu slunáku a z plošně retušovaného úhlového drásadla na jádrovitém kusu slunáku. Dalších šestnáct křemencových artefaktů z této lokality je uloženo v depozitáři Muzea Prostějovska v Prostějově.

Revizní průzkum: Při našem průzkumu v roce 2010 jsme v prostoru těžebního pásma lomu objevili jeden patinovaný silicitový úštěp. V profilech lomu bylo možné pozorovat narušené pravěké objekty. Opakovaná návštěva lokality žádné další nálezy nepřinesla. Je pravděpodobné, že větší část lokality byla odtěžena lomem.

5.4 Brodek u Prostějova II – Za Zámkem (obec Brodek u Prostějova), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Za Zámkem, Za Sýpkama

Objevil: A. Gottwald

Zkoumal: A. Gottwald

Uloženo: MPP

Poloha: 49.369568, 17.079084

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 248–258 m

Relativní převýšení: 19 m (Brodečka)

Kulturní určení: aurignacien?

Počet artefaktů: 2

Rozloha lokality: ojedinělé nálezy

Geomorfologie: úpatí nevýrazné ostrožny

Literatura: *Oliva* 1987, 30; *Mlejnek* 2011b, 132

Dějiny výzkumů: Artefakty objevil zřejmě A. Gottwald při svých průzkumech. Jeho nálezy, které jsou uloženy v Muzeu Prostějovska v Prostějově, zahrnují pouze kýlovité škrabadlo z pazourku a kombinaci pazourkového škrabadla se dvěma rydly na lomu (*Oliva* 1987, 30). Jde tedy o dva ojedinělé nálezy.

Revizní průzkum: V rámci opakovaných návštěv této lokality se nám zde nepodařilo najít žádný paleolitický artefakt. Vzhledem k charakteru ornice, která je promíšena se značným množstvím odpadků, je možné, že v tomto místě došlo k navezení zeminy, což by vylučovalo možnost nalezení dalších artefaktů.

5.5 Brodek u Prostějova III – Hájek (obec Brodek u Prostějova), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Ondratice IX – U Hájku, Ondratice IX – Štipla

Objevil: J. Kopecký?, J. Ječmínek

Zkoumal: J. Kopecký?, J. Ječmínek, P. Fojtík

Uloženo: MPP

Poloha: 49.365719, 17.073666 (přibližně)

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 251–264 m

Relativní převýšení: 14 m (Ondratický potok)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: desítky kusů

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: svah kopce

Literatura: *Absolon* 1935, 7; *Valoch* 1983, 5;

Mlejnek 2011b, 142

Dějiny výzkumů: Přítomnost paleolitické lokality v tomto prostoru zmiňuje již K. Absolon, který ji však na své mapě rozšíření drahanského paleolitu lokalizuje asi o 200 m jižněji do okolí silnice při výjezdu z Ondratice směrem na Brodek u Prostějova do trati Štipla (*Absolon* 1935, 7). Žádné další podrobnosti nezmiňuje. K. Valoch (1983, 5) uvádí nálezy nepočetné paleolitické průvodní industrie z pole Hájek

severovýchodně od Ondratice. Lokalitu pojmenoval nepřesně Ondratice IX – U Hájku. Bližší podrobnosti rovněž nejsou uvedeny. Ojedinělé artefakty zde našel také P. Fojtík a předal je do Muzea Prostějovska v Prostějově.

Popis souboru: Soubor štípané industrie označený jako Ondratice IX – Štipla je uložen v depozitáři Ústavu Anthropos MZM. Skládá se z devíti křemencových kusů. Jde o pět jader. Dvě z nich jsou diskovitěho a tři nepravidelného tvaru. Zbytek nepočetné kolekce tvoří dva úštěpy a dva otloukače. Paleolitické stáří souboru není jisté.

Revizní průzkum: V letech 2011 a 2012 proběhl revizní průzkum lokality, který zde prokázal přítomnost neolitických kultur s vypichanou a moravskou malovanou keramikou. Žádné artefakty paleolitického stáří nalezeny nebyly. Je tedy možné, že v případě nálezů z této polohy mohlo dojít k záměně neolitických artefaktů za paleolitické.

5.6 Dědice u Vyškova I – cihelna (obec Vyškov), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Dolní újezdy

Objevil: J. Skutil (?)

Zkoumal: R. Musil, K. Valoch (1955)

Uloženo: MVV

Poloha: 49.298772, 16.968434

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 289–290 m

Relativní převýšení: 10 m (Malá Haná)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: 1

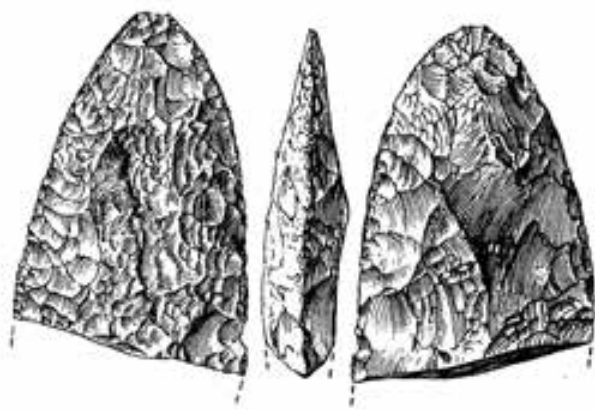
Rozloha lokality: ojedinělý nález

Geomorfologie: mírný svah

Literatura: *Skutil* 1936, 63; *Musil – Valoch* 1956, 276, 278, 294, 295

Dějiny výzkumů: Již v období první republiky našel J. Skutil v Dědicích u říčky Hané ojedinělý artefakt (*Skutil* 1936, 63). Podle kresby (*Skutil* 1936, obr. X/13) zřejmě šlo o boční konvexní drásadlo. V roce 1953 byl pracovníky dědické cihelny nalezen zlomek listovitěho hrotu, který byl vedoucím cihelny odevzdán panu řediteli Langovi z Vyškova, jenž nález předal do Muzea Vyškovska. Stratigrafickou situaci nálezu posléze ověřili R. Musil a K. Valoch v rámci projektu dokumentace sprašových profilů ve Vyškovské bráně (*Musil – Valoch* 1956).

Popis nálezu: Jde o fragment již v pravěku zlomeného listovitěho hrotu z moravského jurského rohovce opracovaného oboustranně plošnou retuší. Pouze v jednom místě byl ponechán zbytek kůry. Podle nálezů pocházel hrot z hloubky 6 m, tedy buď z povrchu eemské půdy, nebo ze starowürmské spraše (*Musil – Valoch* 1956, 294). Pokud by byla tato informace pravdivá, šlo by o hrot středopaleolitického stáří, na základě morfologie artefaktu nelze ovšem vyloučit ani

Obr. 20: Dědice I – cihelna. Zlomek listovitého hrotu. Převzato z: *Musil – Valoch 1956*, obr. 6/2.

datování na počátek mladého paleolitu (szeletien). V padesátých letech dvacátého století bylo dále v dědické cihelně při kopání základů porušeno ohniště ve spraši, pravděpodobně risského stáří (*Musil – Valoch 1956*, 294). Ohniště zabíralo plochu více než 1 m² a spraš byla až do hloubky 25 cm dočervena přepálena. V okolí ohniště bylo roztroušeno množství uhlíků. V blízkosti ohniště nebyly nalezeny žádné kamenné artefakty ani zvířecí kosti.

Revizní průzkum: Vzhledem k tomu, že jde o stratifikovaný nále, revizní průzkum na lokalitě neproběhl. Zde nalezený zlomek listovitého hrotu se nachází v expozici Muzea Vyškovska ve Vyškově.

5.7 Dětkovice I – Plániva (obec Dětkovice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Planina, Za humny v padělkách, Šiborovice

Objevil: I. L. Červinka (1910)

Zkoumal: I. L. Červinka (1910), J. Kopecký (1930)

Uloženo: MZM

Poloha: 49.41017, 17.077861 (přibližně)

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 315–330 m

Relativní převýšení: 40 m (Kelčický potok)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: 62

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: svah výrazného kopce Plániva

Literatura: *Absolon 1935*, 7; *Kopecký 1937*, 86;

Skutil 1939, 86

Dějiny výzkumů: Lokalita byla podle J. Skutila (1939, 86) známa již roku 1910, kdy ji objevil patrně I. L. Červinka. V roce 1930 zde menší kolekci artefaktů nalezl J. Kopecký (1937, 86). Polohu lokality vyznačil ve své mapě rozšíření drahanského paleolitu K. Absolon (1935, 7).

Popis nálezů: Soubor z povrchových sběrů J. Kopeckého z roku 1930 uložený v depozitáři Ústavu Anthropos MZM obsahuje celkem 62 artefaktů. Z použitých surovin převažuje slunák (26 ks), následovaný SGS (13 ks) a MJR (10 ks). Z dalších surovin je třemi artefakty zastoupen radiolarit, dva kusy jsou ze spongolitu a z rohovce typu Troubky-Zdislavice a v případě šesti přepálených kusů nebylo možné surovinu určit.

Z technologických kategorií převažují neurčitelné fragmenty (18 ks) a jádra (15 ks). Úštěpy (17 ks) převažují nad čepelkami (5 ks) a čepelkami (1 ks). Z jader je sedm ze slunáků a šest ze silicitů. V jednom případě jde o zkoušku, pět jader je těžných a devět zbytkových. Těžná jádra převažují v případě slunáku, u silicitů převažují zbytková jádra. Pět jader je nepravidelného tvaru, čtyři jádra jsou plochá, z prizmatických jader jsou dvě jednopodstavová, jedno dvojpodstavové a jedno se změnou orientací. Soubor pěti nástrojů se skládá z šikmo retušované radiolaritové čepele, konvexního příčného drásadla ze SGS, oboustranně retušované čepele ze SGS, konvexního ventrálně retušovaného příčného slunákového drásadla a z konvexního příčného drásadla ze slunáku. Vzhledem k malému počtu zde nalezených artefaktů a k absenci výrazných typů nástrojů je možné soubor z této lokality datovat jen rámcově na počátek mladého paleolitu.

Revizní průzkum: V průběhu revizního průzkumu v roce 2013 nebyly nalezeny žádné artefakty. Průzkum proběhl na svazích kopce Plániva za dobrých podmínek. Temeno kopce je zatravněné a pro povrchový sběr nepřístupné.

5.8 Dolní Otaslavice I – Kopaniny (obec Otaslavice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Otaslavice – Kopaninky

Objevil: J. Kopecký (1929)

Zkoumal: J. Kopecký (1930–1935), A. Štefek, J. Ječmínek

Uloženo: MZM, MPP

Poloha: 49.389399, 17.059643

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 298–306 m

Relativní převýšení: 50 m (Brodečka)

Kulturní určení: aurignacien?

Počet artefaktů: 557 kusů

Rozloha lokality: 27 500 m²

Geomorfologie: ostrožna nad Brodečkou

Literatura: *Absolon 1935*, 7; *Kopecký 1937*, 86

Dějiny výzkumů: Lokalita byla objevena již roku 1929 J. Kopeckým (*Kopecký 1937*, 86). Na základě jeho sběrů uvedl K. Absolon otaslavické lokality do odborné literatury (*Absolon 1935*). Ve své monografii ovšem neodděloval nálezy pocházející z jednotlivých otaslavických poloh a spíše než o analýzu jednotlivých souborů štípané industrie mu šlo o podání návrhu typologického systému tzv. kvarcitového

aurignacienu (Absolon 1935). Od konce třicátých let navázali na povrchové sběry J. Kopeckého jeho žáci A. Štefek a J. Ječmínek.

Popis souboru: Ve sbírkách MZM se nachází celkem 557 artefaktů z této polohy. Vzhledem k vysokému zastoupení nástrojů (31 %) se zdá, že jde, stejně jako u ostatních otaslavicových lokalit, o výběrový soubor. Většina nálezů pochází již z předválečných sběrů a vzhledem k vysokému počtu přepálených artefaktů je možné, že byly zachráněny ze spáleniště mikulovského zámku, kam byla většina sbírek štípané industrie MZM převezena v roce 1945. Dalších 48 silicitových artefaktů ze sběrů J. Kopeckého je uloženo ve sbírkách Muzea Prostějovska v Prostějově. Lokalita se nachází na kopci západně od Dolních Otaslavic, severozápadně od pravěkého hradiska. Dnes se zde nachází chatová oblast, a proto není další povrchový průzkum možný.

Mezi surovinami převládá SGS (54 %), dále je výrazněji zastoupen rohovec typu Troubky-Zdislavice (8 %), MJR (7 %), spongolit (6 %), radiolarit (5 %) a místní křemenc typů slunák (5 %). V případě slunáku je však možné, že většina křemencových artefaktů byla ze souboru již dříve vyčleněna a dnes je nezvěstná. Méně je zastoupen rohovec typu Krumlovský les (2 %), chalcedonová zvětralina (0,5 %) a křemen (0,4 %). Poměrně velkou část souboru (10 %) nebylo možné surovinově určit, většinou kvůli intenzivnímu přepálení.

Ze základních typologických kategorií převažují čepelky a čepelky nad úštěpy (Ilam = 53,5 %). Zajímavý je poměrně vysoký počet čepelky (27 ks oproti 118 čepelím). Industrie je celkově drobnotvará. Neurčitelné fragmenty jsou zastoupeny 72 kusy. Jader je v souboru 59, z toho 9 jádrových nástrojů (odštěpovače, drásadla, rydlo a škrabadlo). Mezi jádry převažují zbytková čepelová mladopaleolitická jádra a nepravidelná jádra. Diskovitá jádra jsou zastoupena pouze dvěma exempláři. Mezi prizmatickými jádry převažují jednopodstavová jádra (22 kusů) nad dvojpodstavovými a nad jádry se změněnou orientací (po devíti kusech). Mezi patkami převažují ploché patky (98 ks) nad bodovými (35 ks), fasetovanými (29 ks) a diedrickými (23 ks). Patky korové (11 ks) a abrazované (5 ks) jsou vzácnější. V debitáži převažují čepelky a úštěpy bez kůry (320 ks). Debitáž s částečným korovým povrchem je méně častá (104 ks), korové úštěpy jsou vzácné (2 ks), což svědčí o importu suroviny v podobě připravených jader.

Z typologického hlediska je počet škrabadel (37 ks), rydel (37 ks) a retušovaných čepelí (36 ks) téměř vyrovnaný. Mezi škrabadly převažují nízká úštěpová a čepelová škrabadla, ale objevují se také vysoká škrabadla (5 ks), výjimečně i vyčnělá (2 ks). Mezi rydly jsou nejvíce zastoupena rydla na lomu (9 ks), rydla klínová (8 ks) a oblouková kanelovaná (8 ks). Méně častá jsou rydla plochá (4 ks), hranová (3 ks) a v jednom případě se objevilo rydlo jádrové. V kategorii retušovaných čepelí se objevují jednostranně a oboustranně retušované čepelky (16 ks), zajímavější je ovšem hojný výskyt otupených čepelí a čepelky (13 ks). Z aurignackých typů se v jednom exempláři objevila čepelka typu Dufour a dvěma

Obr. 21: Poloha jednotlivých paleolitických lokalit v okolí Otaslavic a Vincencova na mapě K. Absolona (1935, 9).

kusy jsou zastoupeny strmě retušované aurignacké čepelky. Hrotů je v souboru málo, kromě třech moustérských hrotů se vyskytl také zlomek plošně retušovaného, snad jermánovického hrotu. Z levalloiských produktů jsou zastoupeny dva levalloiské hroty a do hrotu retušovaná levalloiská čepel. Odštěpovače jsou v souboru zastoupeny třinácti kusy. Hrubotvarou složku industrie tvoří zejména drásadla (19 ks), zoubkované nástroje (3 ks), oškrabovače (2 ks) a vrub. Mezi drásadly převažují konvexní (příčná a boční) drásadla, ale zastoupena jsou také drásadla přímá a úhlová a po jednom exempláři je zastoupeno drásadlo hrotité a vkleslé. Kombinované nástroje jsou zastoupeny kombinací škrabadlo/rydlo (2 ks) a škrabadlo/hrot (2 ks).

Vzhledem k převaze SGS mezi surovinami, čepelové technologie a mladopaleolitických nástrojů v typologickém spektru je možné soubor zařadit do mladého paleolitu. Na základě analýzy typologického spektra je nejpravděpodobnější aurignacká, případně epiaurignacká klasifikace. Svědčí o tom zejména přítomnost aurignackých typů

nástrojů (vysoká a vyčnělá škrabadla, kanelovaná oblouková rydla, aurignacké čepele, čepelka typu Dufour) i vyšší zastoupení SGS a rohovce typu Troubky-Zdislavice, což je pro aurignacké soubory na střední Moravě typické. Pravděpodobně však došlo k přimíšení nástrojů typických pro jiné mladopaleolitické kultury. Jde zejména o bohunicien (dva levalloiské hroty, do hrotu retušovaná levalloiská čepel a jermanowický hrot) a gravettien, případně magdalénien (čepele a čepelky s otupeným bokem). K tomuto přimíšení mohlo dojít umělou homogenizací artefaktů pocházejících z více kulturních vrstev na povrchové lokalitě po jejich rozorání nebo také při manipulaci s kolekcí štípané industrie, protože jde z velké části ještě o předválečné sběry J. Kopeckého.

Revizní průzkum: Vzhledem k chatové zástavbě je dnes lokalita pro povrchový sběr nepřístupná. Z tohoto důvodu zde revizní průzkum neproběhl.

5.9 Dolní Otaslavice II – Horka (obec Otaslavice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Otaslavice – Záhorčí

Objevil: J. Kopecký (1929)

Zkoumal: J. Kopecký (1930–1935), A. Štefek, J. Ječmínek

Uloženo: MZM

Poloha: 49.391487, 17.068409

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 300–314 m

Relativní převýšení: 54 m (Brodečka)

Kulturní určení: aurignacien?, bohunicien?

Počet artefaktů: 68 kusů

Rozloha lokality: 33 000 m²

Geomorfologie: svah a temeno kopce

Literatura: Absolon 1935, 7; Kopecký 1937, 86

Dějiny výzkumů: Lokalita byla objevena již roku 1929 J. Kopeckým (Kopecký 1937, 86). Na základě jeho sběrů uvedl K. Absolon otaslavické lokality do odborné literatury (Absolon 1935). Od konce třicátých let navázali na povrchové sběry J. Kopeckého jeho žáci A. Štefek a J. Ječmínek.

Popis souboru: Lokalita se nachází na kopci Horka nad Dolními Otaslavicemi směrem na Vincencov. Podle K. Absolona (1935, 9) zde bylo možné sbírat štípanou industrii na poměrně velké ploše. Ve sbírkách MZM se však dochovalo pouze 68 artefaktů z této polohy.

Ze surovin zde převládá SGS (27 ks), následovaný křemencem typu sluňák (13 ks) a MJR (9 ks). Méně často se objevuje rohovec typu Troubky-Zdislavice (6 ks), spongolit (4 ks), rohovec typu Krumlovský les (3 ks) a křemen (3 ks). V případě tří artefaktů nebylo možné pro přepálení suroviny určit. Rohovec typu Stránská skála ani radiolarit se v souboru neobjevují.

Z technologického hlediska se soubor skládá z 11 jader, 17 čepelí, 6 čepelek, 8 úštěpů, 3 fragmentů, 22 nástrojů a jednoho otloukače. Vysoké zastoupení nástrojů a jader svědčí

o výběrovosti kolekce. V souboru jader převažují diskovitá jádra (4 ks), objevilo se i jedno jádro těžené centripetální levalloiskou metodou. Z mladopaleolitických typů jsou zastoupena dvě zbytková jádra (jednopodstavová a dvojpodstavová) a těžené jádro se změněnou orientací. Tři jádra je možné označit jako nepravidelná. Z jádrových nástrojů se vyskytl jeden odštěpovač a konvexní drásadlo na jádrovitém kusu křemene. Ze surovin u jader převažuje křemenec a křemen (8 ks), jádra ze silicitů jsou vzácná (3 ks). Patky jsou většinou ploché (12 ks) a bodové (8 ks), vzácně fasetované (2 ks), v jednom případě se objevila patka diedrická. Většina artefaktů je bez kůry (46 ks), korových úštěpů je málo.

Mezi 22 nástroji převažují mladopaleolitické typy. Počet škrabadel a rydel je vyrovnaný (po šesti kusech). Soubor škrabadel se skládá ze tří čepelových škrabadel – škrabadla na retušované čepeli a dvou nízkých škrabadel na úštěpu. Mezi rydly je po jednom kusu zastoupeno rydlo na zlomené čepelce, rydlo na korovém povrchu na čepeli z hrany jádra, kanelované obloukové rydlo na mesiálním zlomku čepele, klínové rydlo střední na zlomku křemence typu sluňák, příčné rydlo na retušovaném mesiálním zlomku čepele z rohovce typu Troubky-Zdislavice a hranové rydlo na vklesle retušované čepelce. Z retušovaných čepelí je zastoupena ventrálně příčně strmě retušovaná čepel z MJR, oboustranně strmě retušovaná čepelka ze SGS připomínající čepelku typu Dufour (retuš ale není střídavá) a otupená čepel se ztenčenou bází rovněž ze SGS. Drásadla jsou v souboru tři, všechna konvexně retušovaná z křemene, křemence a rohovce typu Troubky-Zdislavice. Z dalších nástrojů se vyskytl odštěpovač ze SGS, okrajově retušovaný křemencový levalloiský hrot a dva neurčitelné zlomky nástrojů.

Celkově je patrné, že jde o výběrový soubor, snad vzniklý smícháním více kulturních vrstev. Zatímco převaha artefaktů ze SGS a přítomnost mladopaleolitických typů (škrabadla, rydla, retušované čepele) a zejména aurignackého kanelovaného rydla by mluvila pro zařazení kolekce do aurignacien, industrie vyrobená z méně kvalitních surovin (jádra, levalloiský hrot, drásadla) by svědčila spíše pro zařazení souboru do bohunicien. Zdá se, že v kolekci z této polohy mírně převládá aurignacká složka. Kulturní zařazení souboru je ztíženo také malým počtem artefaktů v souboru.

Revizní průzkum: Přes opakovaný průzkum lokality v letech 2011–2013, a to za poměrně dobrých podmínek byl na této lokalitě nalezen pouze jeden zlomek čepele z bílého křemence nejistého stáří.

5.10 Drnovice u Vyškova I – Končiny, Kněžský háj (obec Drnovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Kopaniny u lomu, Kopaniny pod Kněžským hájem

Objevil: M. Daněk (1980?)

Zkoumal: M. Daněk (1980–2006)

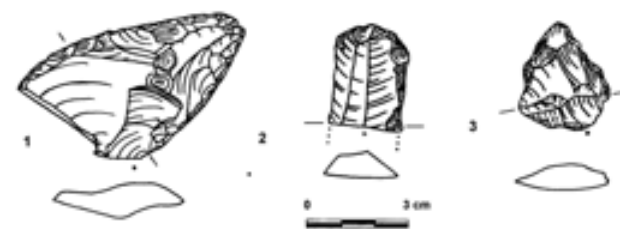
Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.283484, 16.943901

Orientace svahu: východní
Nadmořská výška: 330–345 m
Relativní převýšení: 70 m (Drnůvka)
Kulturní určení: szeletien
Počet artefaktů: stovky kusů
Rozloha lokality: neznámá
Geomorfologie: svah kopce
Literatura: Svoboda 1987a; 1989, 16; 1990a; 1994, 24;
 Mlejnek 2004, 14, 21; 2005a, 179–180

Dějiny výzkumu: Lokalitu objevil počátkem osmdesátých let dvacátého století amatérský archeolog M. Daněk z Drnovic. Zpočátku předával své nálezy O. Šedovi do Muzea Vyškovska ve Vyškově, od roku 1985 J. Svobodovi z Archeologického ústavu ČSAV v Brně. J. Svoboda publikoval nálezy z této polohy předběžně v několika drobných zprávách (1987a; 1989, 16; 1990a) a později v souborné studii věnující se paleolitickému osídlení Vyškovské brány (1994, 24), kde analyzoval nálezy M. Daňka z let 1988–1992. Pozdější sběry M. Daňka z této polohy publikoval O. Mlejnek (2004, 14, 21; 2005a). Po smrti M. Daňka v roce 2007 neproběhl na této lokalitě žádný intenzivnější povrchový průzkum.

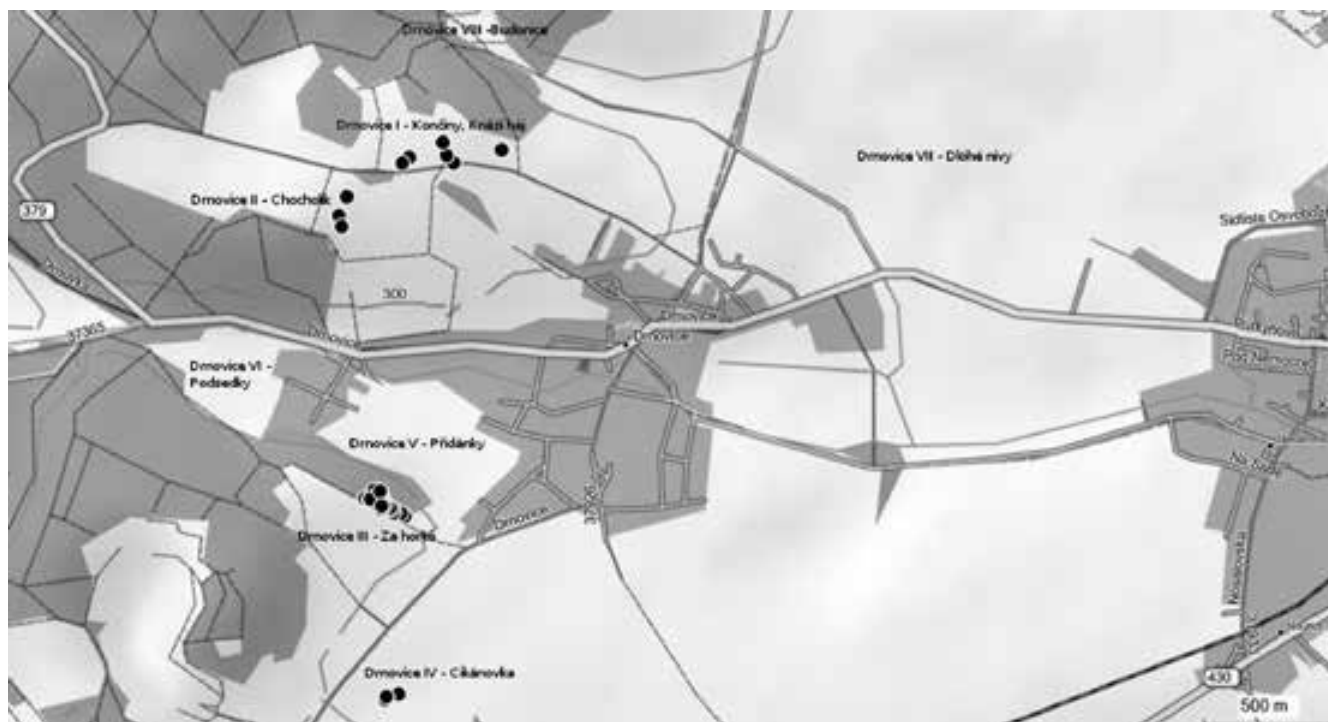
Popis souboru: Lokalita se nachází severozápadně od Drnovic v blízkosti lesa Kněží háj a je tvořena dvěma koncentracemi nálezů silicitové štípané industrie. Mezi těmito koncentracemi bylo nalezeno několik křemencových artefaktů. Soubor štípané industrie se skládá ze 130 nálezů. Mezi surovinami převažují moravské jurské rohovce (44 %), spongolit

Obr. 22: Drnovice I – Končiny, Kněží háj. Vybrané artefakty. 1: úhlové drásadlo, 2: nízké čepelové škrabadlo, 3: tayacký hrůtek. Kresba: O. Mlejnek.

(20 %), SGS (20 %) a křemenec typu sluňák (11 %). Vzácně se vyskytl také křemen (4 %) a radiolarit (1 %).

Nejpočetnější skupinu nástrojů tvořila drásadla (31 %) s okrajovou, plošnou a Quina retuší. Převažovala drásadla boční, méně často se objevila také příčná, úhlová a dvojité. Škrabadla (23 %) byla většinou nízká, pouze ve dvou případech vysoká. Nepříliš hojná rydla (11 %) byla často malých rozměrů. Soubor hrotů byl tvořen listovitým hrotem se zaoblenou bází, dvěma zlomky listovitých hrotů, třemi masivními bifasy a jedním tayackým hrotem. Z ostatních typů se vyskytovaly retušované čepele (7 ks), vrtáky (2 ks), zobce (2 ks), vruby (2 ks), odštěpovače (2 ks), oškrabovače (2 ks) a kombinované nástroje (škrabadlo/rydlo a drásadlo/rydlo). Vysoký podíl plošně retušovaných nástrojů (listovitých hrotů a drásadel), společně s nízkým podílem aurignackých typů a absencí levalloiské metody svědčí pro zařazení souboru

Obr. 23: Mapa okolí Drnovic v programu MapSource se znázorněním poloh jednotlivých paleolitických lokalit a s lokalizací nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černá kolečka).

do szeletienu (Svoboda 1989; 1994, 24). Po roce 1992 zde bylo nalezeno dalších 197 artefaktů. Vedle průvodní industrie obsahovaly nové sběry pouze tři nástroje. Šlo o ploché škrabadlo na zlomené čepeli, plošně retušované úhlové drásadlo z rohovce typu Krumlovský les I a tayacký hrot ze SGS (Mlejnek 2004, 21; 2005a, 179–180).

Revizní průzkum: V průběhu revizního průzkumu v roce 2013 bylo nalezeno devět artefaktů, z nichž dva (nepatinované jednopodstavové jádro a zlomek úštěpu) jsou zřejmě post-paleolitického stáří. V případě zbývajících sedmi artefaktů šlo o zlomek úštěpu ze SGS, o zlomek úštěpu z rohovce typu Troubky-Zdislavice a o pět blíže neurčitelných zlomků z MJR.

5.11 Drnovice u Vyškova II – Chocholík (obec Drnovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Vihohrady, Za vinicó

Objevil: M. Daněk (1985?)

Zkoumal: M. Daněk (1985–2006)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.280768, 16.937356

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 355–366 m

Relativní převýšení: 90 m (Drnůvka)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: desítky kusů

Rozloha lokality: neznámá

Geomorfologie: temeno kopce Chocholík

Literatura: Svoboda 1989, 17; 1994, 24; Mlejnek 2004, 14, 21–22; 2005a, 180

Dějiny výzkumů: Lokalita byla objevena amatérským archeologem M. Daňkem v osmdesátých letech dvacátého století. Ten své nálezy předával J. Svobodovi z Archeologického ústavu ČSAV, který je publikoval (Svoboda 1989, 17; 1994, 24). Novější nálezy uskutečněné po roce 1992 zpracoval O. Mlejnek (2004, 14, 21–22; 2005a, 180).

Popis souboru: Lokalita se nachází na poli pod vrcholem kopce Chocholík (367 m n. m.), který dominuje severní straně údolí Drnůvky. Pochází odtud nepočetný soubor štípané industrie vyrobené převážně z místního křemence typu sluňák, moravských jurských rohovců, SGS a spongolitu. Z nástrojů zde bylo nalezeno pouze kýlovité škrabadlo, strmě retušovaná čepel a dvě hrubá drásadla. Zajímavý je nález drobného spongolitového jádra. Kulturní zařazení souboru je z důvodu malého počtu nástrojů nejisté, vzhledem k okolním lokalitám a používaným surovinám je možné uvažovat o příslušnosti k szeletienu. Zajímavé je vyšší zastoupení křemence typu sluňák oproti nedaleké lokalitě Drnovice I, což může být způsobeno blízkostí výchozů těchto křemenců.

Revizní průzkum: V průběhu revizního průzkumu provedeného v roce 2013 bylo pro povrchový sběr přístupné pouze pole východně a severovýchodně od vrcholu kopce s rozhlednou. Byl zde nalezen zlomek spongolitového úštěpu s místní strmou retuší a zlomek úštěpu z MJR, který však nemusí být paleolitického stáří.

Obr. 24: Mapa severozápadního okolí obce Drnovice v programu MapSource se znázorněním polohy nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černá kolečka).

Obr. 25: Letecký pohled na západní okolí Drnovic v prostředí Google Earth s vyznačením míst jednotlivých nálezů paleolitických artefaktů na lokalitách Drnovice I – Končiny, Kněží háj a Drnovice II – Chocholík.

5.12 Drnovice III – Za Horkó (obec Drnovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Za Horkou, Přidánky za Horkó

Objevil: M. Daněk (1992)

Zkoumal: M. Daněk (1992–2006)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.270605, 16.941208

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 305–316 m

Relativní převýšení: 40 m (Drnůvka)

Kulturní určení: szeletien

Počet artefaktů: 1 698

Rozloha lokality: 9 000 m²

Geomorfologie: svah kopce Horka (323 m)

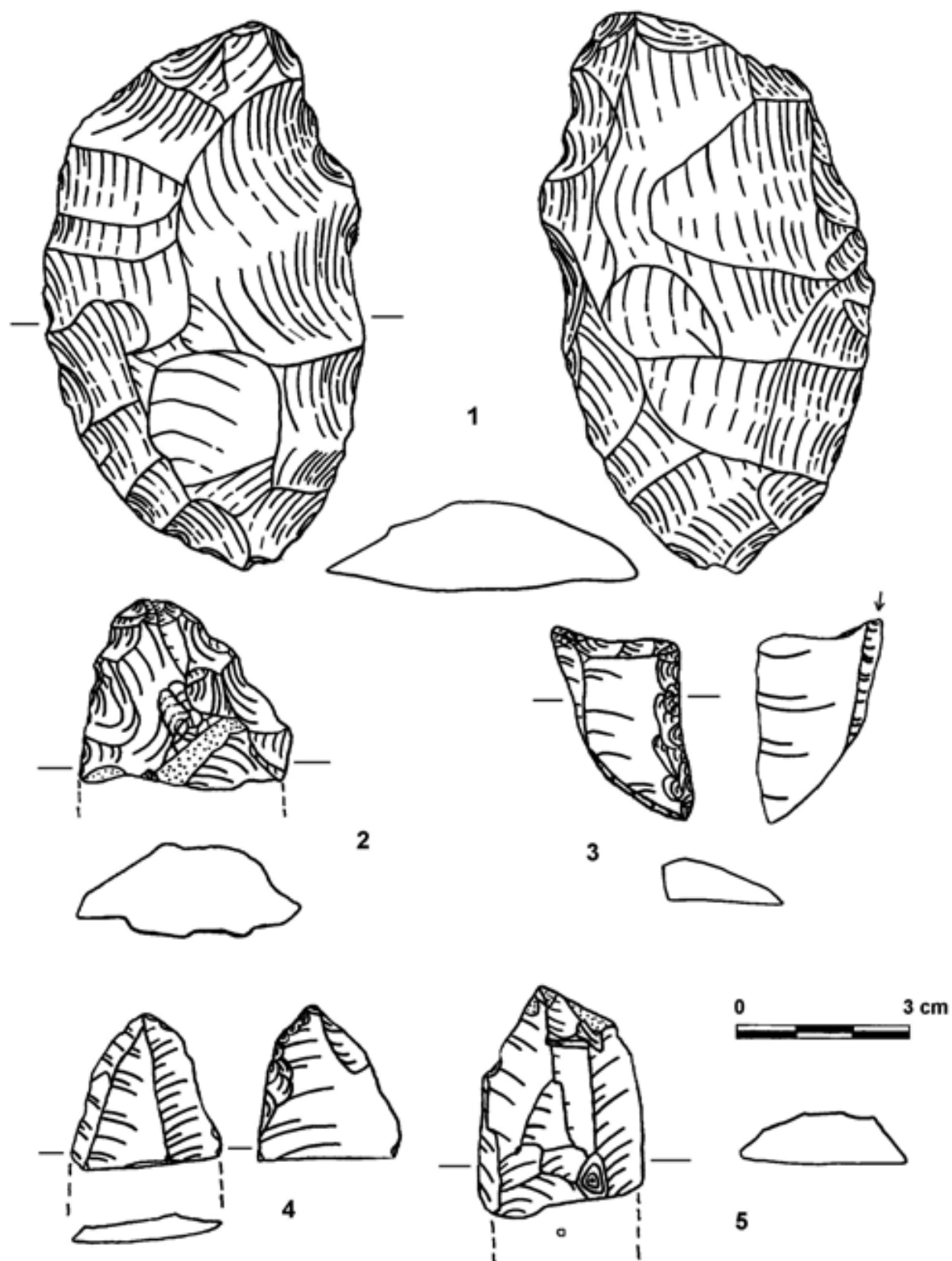
Literatura: Svoboda 1994, 24; Mlejnek 2004, 14–15, 22–23; 2005a, 180–181; 2010a, 180–181

Dějiny výzkumů: Lokalita byla objevena M. Daňkem až v roce 1992, přesto poskytla největší soubor paleolitické štípané industrie ze všech povrchových stanic v okolí Drnovic. Artefakty nalezené v letech 1992 a 1993 publikoval J. Svoboda (1994, 24; 1997), soubor z této polohy z let 1994–2003 analyzoval O. Mlejnek (2004, 14–15, 22–23;

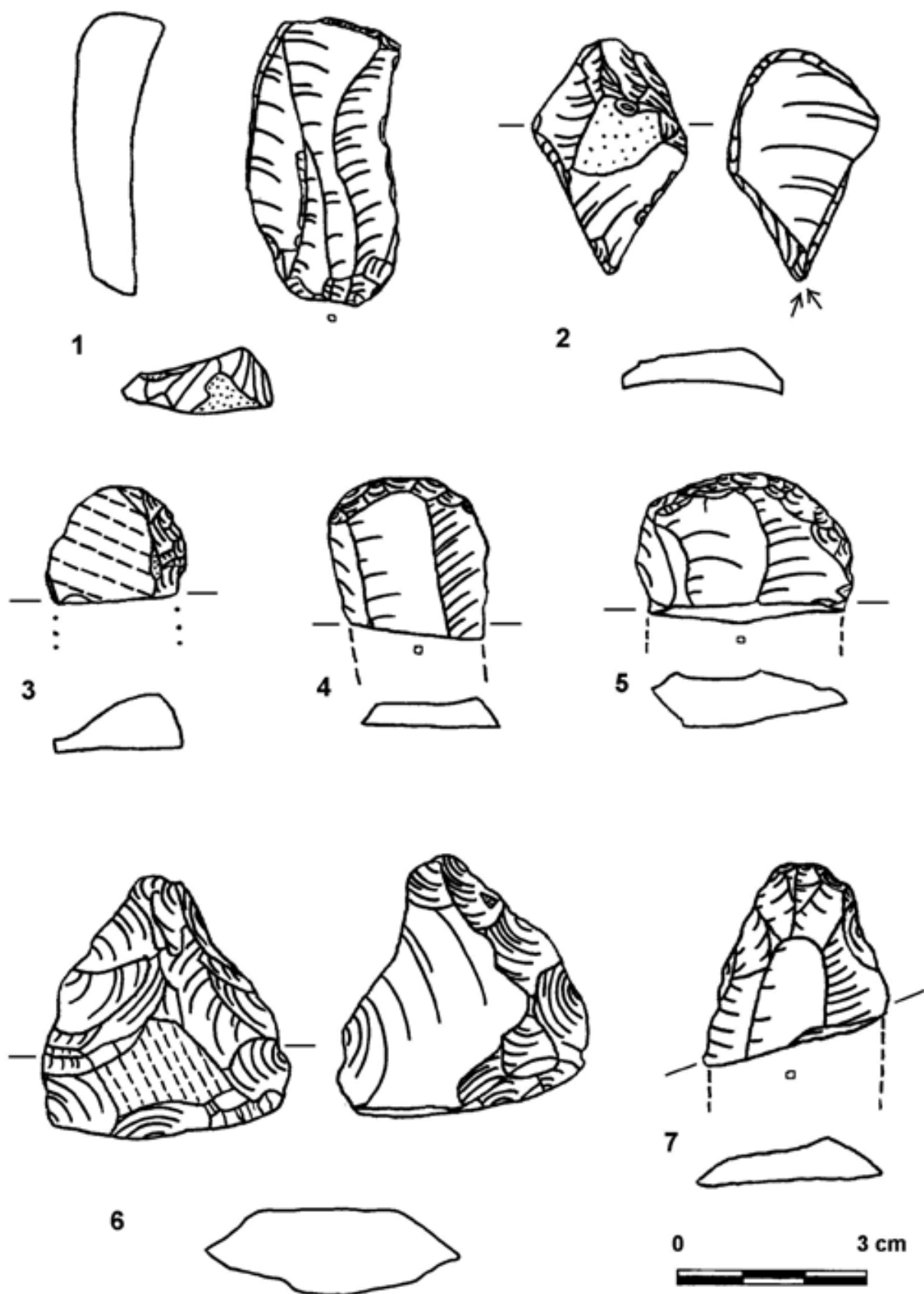
2005a, 180–181). Po smrti M. Daňka zde bylo nalezeno sedmáct dalších artefaktů v rámci přípravy této práce (Mlejnek 2010a).

Popis souboru: Lokalita se nachází asi 1 km jihozápadně od středu Drnovic na úzkém poli východně od polní cesty v okolí vysílače. Na poměrně malé ploše zde bylo nalezeno 1 698 artefaktů. Industrie je menších rozměrů. Mezi surovinami dominují rohovce (65 %). Vedle MJR je zastoupen také rohovec typu Stránská skála, rohovec typu Krumlovský les, rohovec typu Troubky-Zdislavice a rohovec typu Olomučany. Dále je zastoupen spongolit (14 %) a SGS (13 %). Zajímavé je neobvykle nízké zastoupení křemence typu sluňák (5 %) a křemene (3 %). Vzácně se objevuje také radiolarit (1 %), jednotlivé úštěpy jsou z místního slepence a rohovcové brekcie (Mlejnek 2004, 23).

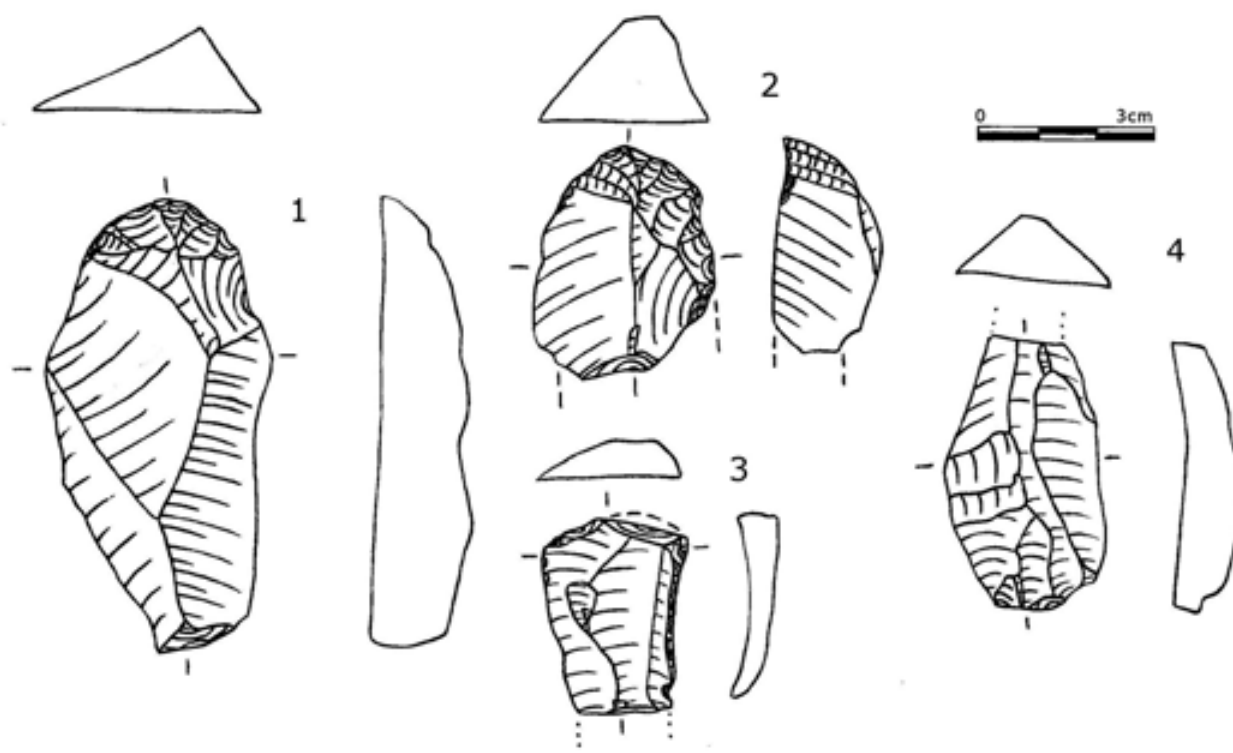
Z typologických kategorií převažují zlomky (62 %) a drobné třísky (7 %). Úštěpů je v souboru asi 18 % a čepelí 7 %. Jádra jsou zastoupena 3 % a nástroje 2,7 % (Mlejnek 2004, 22). Mezi nástroji převažovala škrabadla (14,2 %) nad rydly (8,8 %). Početná byla také kategorie hrotů (12,4 %). Zastoupeny byly jak listovité hroty a bifasy, tak i čepelové, levalloiské a moustérské hroty. Početné jsou také retušované čepelky (22,1 %). Soubor doplňují drásadla

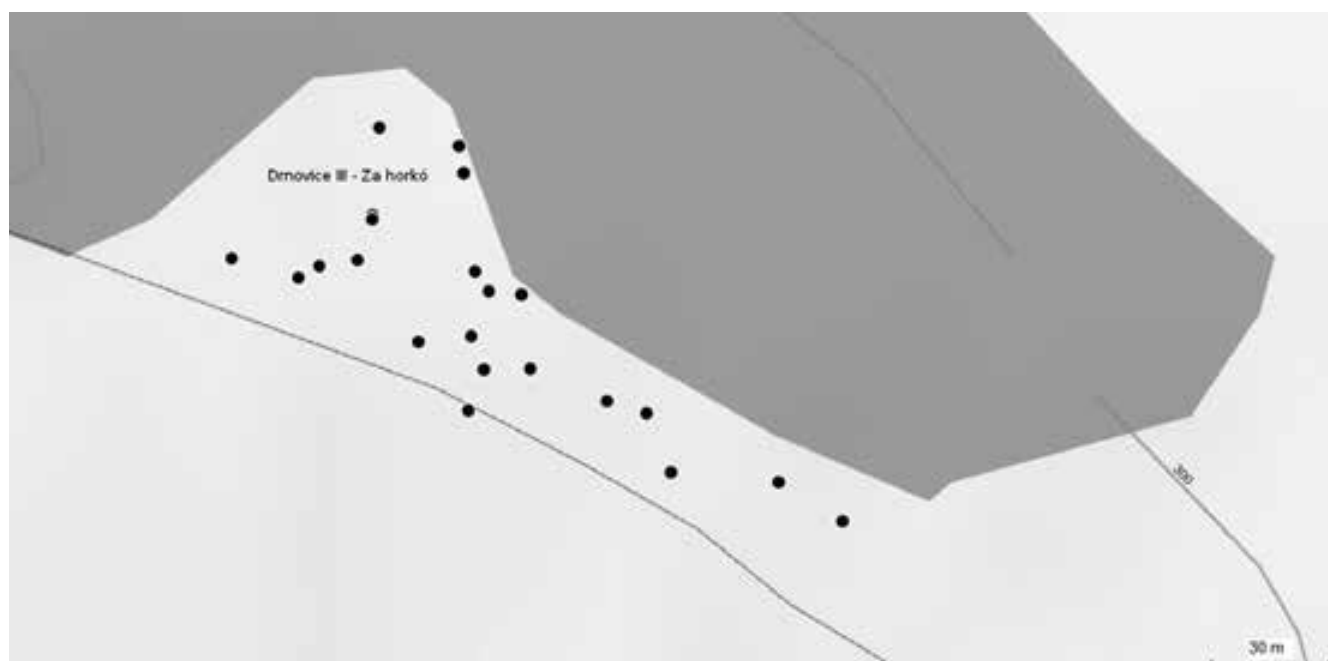
Obr. 26: Drnovice III – Za Horkó. Vybrané artefakty. 1: listovitý hrot (sluňák), 2: konvexní drásadlo (KL), 3: hranové rydlo (SGS), 4: distální zlomek hrotilé čepel (SS), 5: dláto na čepeli (MJR). Kresba: O. Mlejnek.

Obr. 27: Drnovice III – Za Horkó. Vybrané artefakty. 1: dvojité škrabadlo na čepeli (SGS), 2: klínové rydlo (SGS), 3: nízké škrabadlo (SGS), 4: nízké čepeľové škrabadlo (T-Z), 5: nízké škrabadlo (KL), 6: klínek (MJR), 7: škrabadlo na čepeli (T-Z). Kresba: O. Mlejnek.

Obr. 28: Drnovice III – Za Horkó. Vybrané artefakty. 1: škrabadlo na čepeli (KL), 2: kýlovité škrabadlo (SGS), 3: nízké čepelové škrabadlo (radiolarit), 4: proximální zlomek čepele (MJR). Kresba: O. Mlejnek.

Obr. 29: Mapa lokality Drnovice III – Za Horkó v programu MapSource s vyznačením nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černá kolečka).

(15,9 %), vruby a zoubkované nástroje (12,4 %) a odštěpovače (8,8 %; *Mlejnek 2004*, 23).

Z technologicko-typologického hlediska by bylo možné soubor zařadit do szeletienu. Oproti okolním szeletským lokalitám jsou artefakty drobnějších rozměrů, ze surovin výrazně převažují silicity a vyšší je také podíl mladopaleolitických typů. Zajímavá je přítomnost levalloiských produktů, což by soubor řadilo k tzv. szeletienu levalloiské facie podle definice Z. Nerudové (1999, 23; 2003, 85).

Revizní průzkum: Revizní průzkum na lokalitě probíhal opakovaně v letech 2009–2013 a zejména v prvním roce došlo k rozmnožení souboru z této polohy (*Mlejnek 2010a*) a ke zmapování prostorové distribuce nálezů pomocí GPS přístroje (obr. 29 a 31). Soubor se skládal z 28 artefaktů, z nichž 26 je zřejmě paleolitického stáří. Šlo o šest blíže neurčitelných fragmentů, devět úštěpů, šest čepelí a pět nástrojů. Mezi surovinami jsou zastoupeny silicity z glacienních sedimentů (7 ks), rohovec typu Krumlovský les (5 ks), moravské jurské rohovce (4 ks), rohovec typu Troubky-Zdislavice (3 ks), spongolit (3 ks), radiolarit (2 ks) a křemeneč typu sluňák (1 ks). V případě jednoho přepáleného zlomku nebylo možné surovinu určit. Soubor nástrojů se skládá z nízkého čepelového škrabadla z radiolaritu s odlomenou částí škrabadlové hlavice, dále z nízkého mírně vyčnělého škrabadla na masivní čepeli z rohovce typu Krumlovský les I, z kýlovitého vysokého škrabadla na distálním zlomku úštěpu z proužkovaného SGS, z příčného strmě retušovaného drásadla na úštěpu ze spongolitu a konečně z proximálního zlomku levalloiské čepelí z rohovce typu Troubky-Zdislavice. Dochované patky jsou v sedmi případech ploché, jedna patka je abradovaná, patka masivní čepelí se škrabadlem je hrubě fasetovaná a jemně fasetovaná je patka levalloiské čepelí. Nálezy z novějších sběrů neodporují klasifikaci

souboru do szeletienu. Nález zlomku levalloiské čepelí opět potvrdil přítomnost levalloiské metody na lokalitě. Zajímavý je nález typického kýlovitého škrabadla (obr. 28.2), které je charakteristické spíše pro aurignacké lokality.

5.13 Drnovice IV – Cikánovka (obec Drnovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: žádné

Objevil: M. Daněk (1990?)

Zkoumal: M. Daněk (1990?)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.264654, 16.940854

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 294–298 m

Relativní převýšení: 15 m (Lulečský potok)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: 7

Rozloha lokality: ojedinělé nálezy

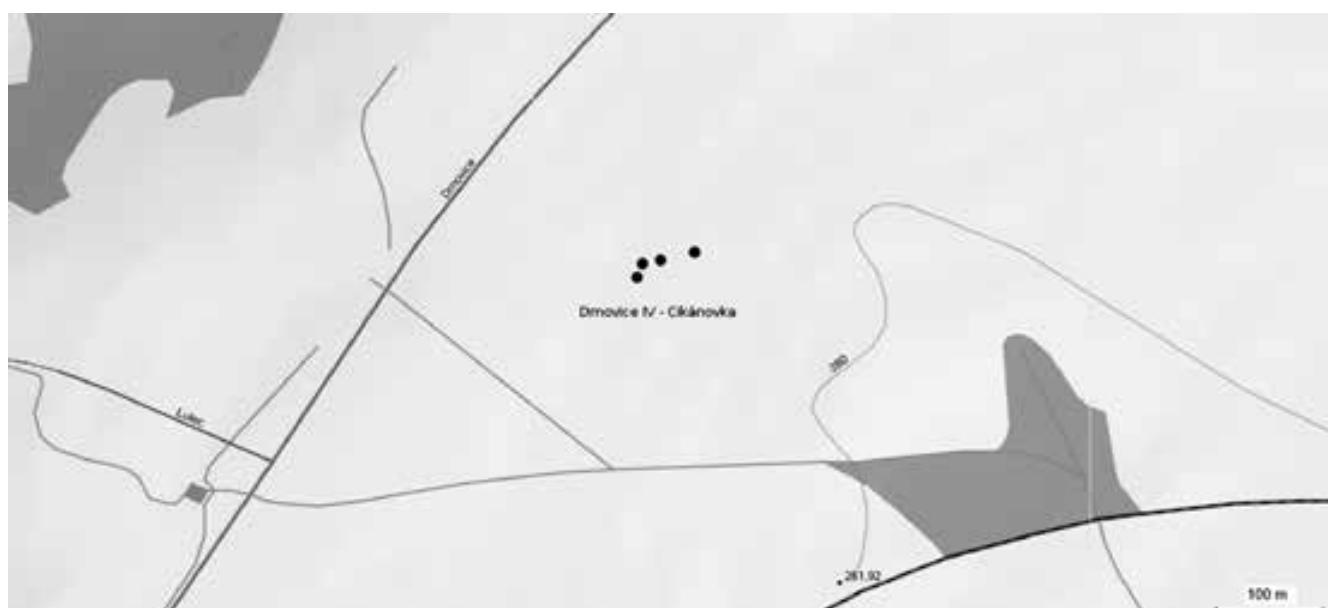
Geomorfologie: úpatí kopce

Literatura: Musil – Valoch 1956, 276, 293; Svoboda 1994, 24; Mlejnek 2004, 15; 2010a, 182

Dějiny výzkumu: Lokalitu objevil M. Daněk snad počátkem devadesátých let dvacátého století v rámci svých povrchových sběrů v okolí Drnovic. Nálezy publikoval J. Svoboda (1994, 24).

Popis souboru: Drobný soubor se skládá ze škrabadla na přepáleném úštěpu ze SGS a ze dvou dalších patinovaných úštěpů ze SGS.

Poblíž lokality u silnice z Lulče do Drnovic se nachází na okraji lesa k jihu obrácený sprašový odkryv, ve kterém R. Musil a K. Valoch našli v podloží mladowürmské spraše

Obr. 30: Mapa lokality Drnovice IV – Cikánovka v programu MapSource s vyznačením míst jednotlivých paleolitických nálezů (černá kolečka).

Obr. 31: Letecký pohled v prostředí Google Earth od Drnovic směrem k Lulči se znázorněním polohy jednotlivých paleolitických artefaktů nalezených na lokalitách Drnovice III – Za Horko (vpravo) a Drnovice IV – Cikánovka (vlevo).

čočku uhlíků a u ní ojedinělý křemencový úštěp s odlomnou bází uvolněný z původního místa (*Musil – Valoch 1956, 276, 293*).

Revizní průzkum: Revizní povrchový průzkum lokality, který proběhl v roce 2013, přinesl nález dalších čtyř artefaktů – mesiálního zlomku čepele z rohovce typu Troubky-Zdislavice, škrabadla na úštěpu z křemene a dvou zlomků MJR. Soubor je příliš malý na zařazení. Vzhledem k přítomnosti škrabadla a eratických silicítů je pravděpodobné datování do některého z technokomplexů mladého paleolitu.

5.14 Drnovice V – Přidánky (obec Drnovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Přidánky za Mlénem, Pod Horko

Objevil: M. Daněk (1990?)

Zkoumal: M. Daněk (1990?)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.273216, 16.94272

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 280–290 m

Relativní převýšení: 15 m (Drnůvka)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: 3

Rozloha lokality: ojedinělé nálezy

Geomorfologie: svah kopce Horka (323 m)

Literatura: *Svoboda 1994, 24; Mlejnek 2004, 15–16, 23; 2010a, 182*

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil M. Daněk snad počátkem devadesátých let dvacátého století v rámci svých povrchových sběrů v okolí Drnovic. Nepočtené nálezy publikovali J. Svoboda (1994, 24) a O. Mlejnek (2004, 23).

Popis souboru: Tato hlavně postpaleolitická pravěká lokalita se nachází na pravém břehu Drnůvky na úpatí kopce Horka. Kromě četné neolitické štípané industrie zde M. Daněk našel také dva patinované úštěpy ze SGS, jeden úštěp z MJR a dva zlomky křemene, u kterých však není jisté, zda je lze považovat za artefakty. Jde tedy spíše o ojedinělé nálezy.

Revizní průzkum: Revizní průzkum zde zatím neproběhl z důvodu nepříznivých podmínek.

5.15 Drnovice VI – Podsedky (obec Drnovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Podsetky, Na Podsedkách

Objevil: M. Daněk (1990?)

Zkoumal: M. Daněk (1990?)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.275225, 16.934288

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 285–295 m

Relativní převýšení: 20 m (Drnůvka)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: 99

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: úpatí kopce (381 m)

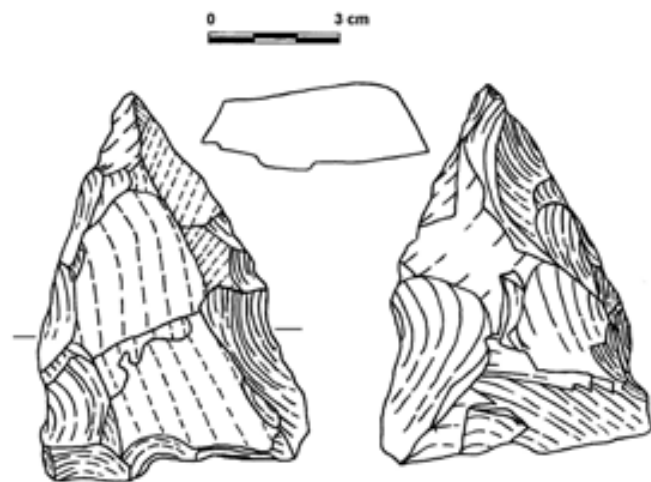
Literatura: Svoboda 1994, 24; Mlejnek 2004, 16, 23–24; 2010a, 182

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil M. Daněk snad počátkem devadesátých let dvacátého století v rámci svých povrchových sběrů v okolí Drnovic. Nepočtené nálezy publikoval J. Svoboda (1994, 24), větší část souboru poté O. Mlejnek (2004, 23–24).

Popis souboru: Lokalita se nachází západně od obce, hlouběji v údolí Drnůvky, na jejím pravém břehu. Kolekce štípané industrie se skládá z 99 artefaktů, mezi kterými převažují fragmenty (68 %), následované ústěpy (26 %), z nichž některé jsou místně retušované. Zajímavá je absence čepelí, což je zřejmě částečně způsobeno malou početností souboru. Dále bylo na lokalitě nalezeno šest nástrojů, jedno křemencové jádro a křemenný otloukač (Mlejnek 2004, 23). Ze surovin převažoval křemenec (38 %), následovaný moravskými jurskými rohovci (31 %). Přítomny byly také SGS (11 %), křemen (10 %) a spongolit (9 %).

Soubor nástrojů tvoří masivní křemencový hrot, který může však být také holocenního stáří (obr. 32), dále úhlové drásadlo z rohovce typu Krumlovský les I, křemencové konvexní drásadlo, masivní konkávní drásadlo z křemence, rohovcové kanelované rydlo a strmě retušované drásadlo se ztenčeným hřbetem. Ve srovnání s nedalekou lokalitou Drnovice III je zde patrný nárůst méně kvalitních surovin a tím přibývá i archaičtějších typů (drásadel). Pro kulturní zařazení souboru je k dispozici málo nástrojů.

Revizní průzkum: Revizní průzkum na lokalitě zatím neproběhl z důvodu nepříznivých podmínek.

Obr. 32: Drnovice VI – Podsedky. Masivní bifaciální hrot z křemence typu sluňák. Kresba: O. Mlejnek.

5.16 Drnovice VII – Dlouhé nivy (obec Drnovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Drnovice VIII, Nivy

Objevil: M. Daněk (1995)

Zkoumal: M. Daněk (1995)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.283456, 16.963148

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 285–290 m

Relativní převýšení: 35 m (Drnůvka)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: 6

Rozloha lokality: neurčitelná

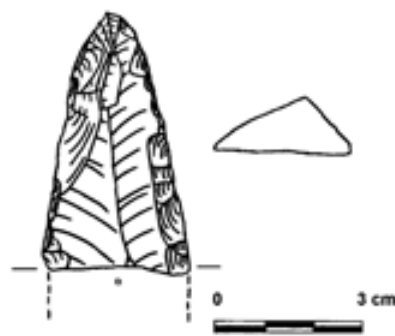
Geomorfologie: úpatí kopce

Literatura: Mlejnek 2004, 24–25; 2010a, 182–183

Dějiny výzkumů: Tuto malou lokalitu objevil M. Daněk až v roce 1995. Nálezy publikoval O. Mlejnek (2004, 24–25; 2010a, 182–183).

Popis souboru: Lokalita se nachází na mírném svahu při vstupu do údolí Drnůvky nad levým břehem potoka. M. Daněk zde našel šest artefaktů, z toho tři zlomky, jedno křemencové jádro a dva nástroje – atypické rydlo na retušované rohovcové čepeli a konvergentně retušovaný čepelový hrot z rohovce (obr. 33). Ze surovin jsou čtyřmi kusy zastoupeny MJR a dvěma exempláři křemenec typu sluňák. Kulturní zařazení je vzhledem k nízkému počtu nalezených artefaktů nejisté.

Revizní průzkum: Revizní průzkum na této lokalitě zatím neproběhl z důvodu nepříznivých podmínek.

Obr. 33: Drnovice VII – Dlouhé nivy. Konvergentně do hrotu retušované rohovcové čepel. Kresba: O. Mlejnek.

5.17 Drnovice VIII – Budonice (obec Drnovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Drnovice X

Objevil: M. Daněk (1996)

Zkoumal: M. Daněk (1996)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.287557, 16.945038

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 295–300 m

Relativní převýšení: 45 m (Drnůvka)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: 3

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: úpatí kopce

Literatura: Mlejnek 2004, 25; 2010a, 183

Dějiny výzkumů: V roce 1996 zde M. Daněk našel ojedinělé nálezy, které publikoval O. Mlejnek (2004, 25; 2010a, 183).

Popis souboru: Artefakty byly nalezeny v areálu zaniklé středověké vsi Budonice asi kilometr severně od Drnovic. M. Daněk zde našel patinovaný fragment silicitu z glacienních sedimentů, křemencový úštěp a úštěp rohovce typu Olomučany, který může být postpaleolitického stáří. Zbývající dva artefakty se na lokalitu mohly dostat v rámci splachů z okolních svahů. Jde tedy o ojedinělé nálezy.

Revizní průzkum: Revizní průzkum, který na lokalitě proběhl za poměrně příznivých podmínek v roce 2013, přinesl pouze nálezy keramiky ze zaniklé středověké vsi.

5.18 Drysice I – Kluče (obec Drysice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Ondratice V – Kluče, Kopaniny u hluboké zmolý

Objevil: J. Ječmínek (po druhé světové válce)

Zkoumal: J. Ječmínek (2. polovina 20. století)

Uloženo: MZM

Poloha: 49.350709, 17.046275

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 390–398 m

Relativní převýšení: 80 m (Ondratický potok)

Kulturní určení: IUP

Počet artefaktů: 3 000

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: svah kopce Vojenská (442 m)

Literatura: Valoch 1967; 1983; Nerudová 2000;

Mlejnek 2011b, 132

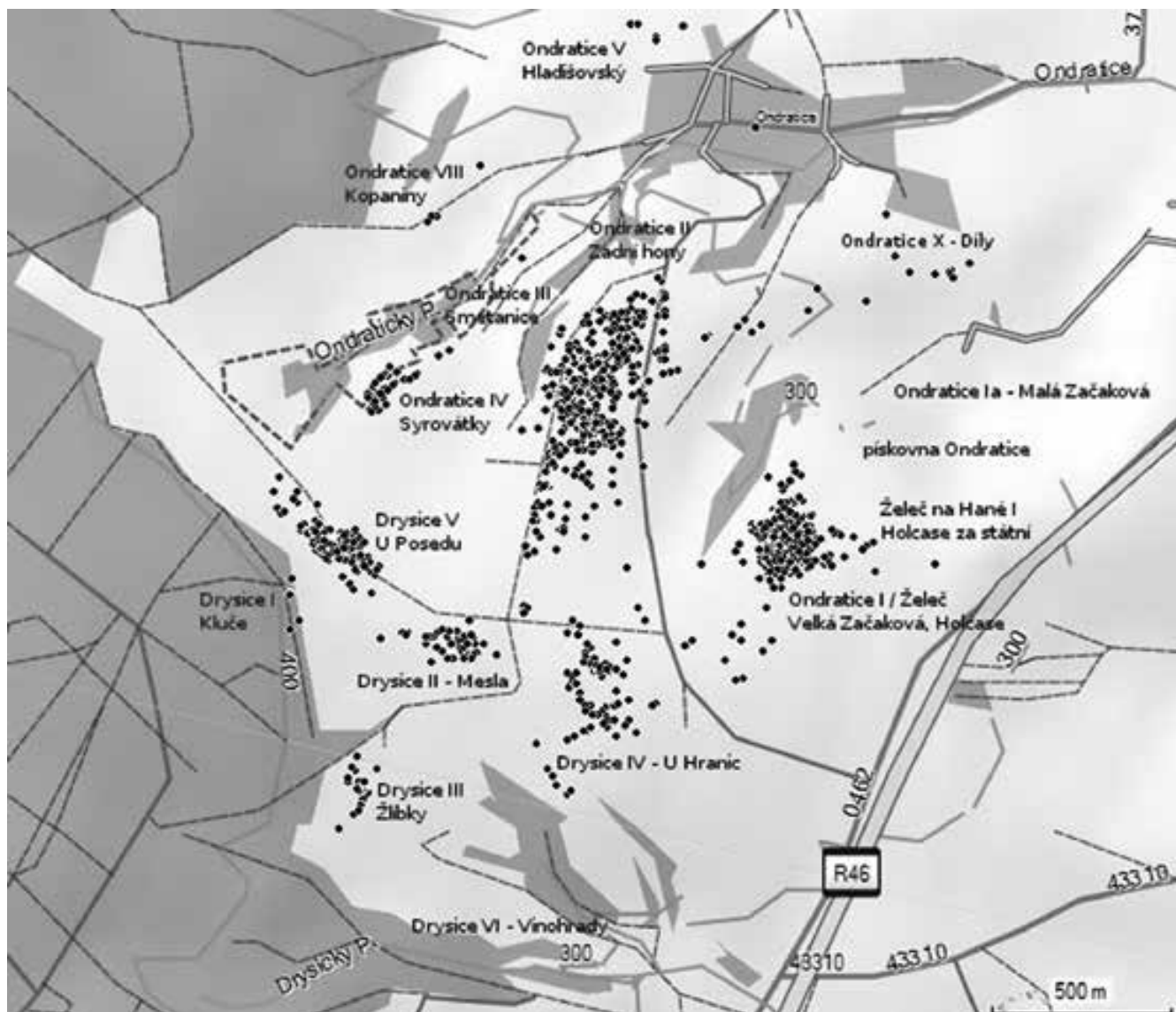
Dějiny výzkumů: Nálezy paleolitických artefaktů z prostoru mezi Ondratice a Drysice byly známy již od počátku dvacátého století, ale teprve J. Ječmínek začal po druhé světové válce oddělovat nálezy z jednotlivých poloh. Nalezené artefakty předával do MZM, kde je analyzoval K. Valoch

(1967; 1983) a později Z. Nerudová (2000). Pro potřeby této práce zpracoval soubor pocházející z této lokality O. Mlejnek.

Popis souboru: Podle osobního sdělení M. Olivy i paní Ječmínkové se měla největší koncentrace nálezů nacházet vysoko ve svahu u okraje lesa mezi dvěma polními cestami. V depozitáři Ústavu Anthropos MZM je pod traťovým názvem Kluče uloženo celkem 2 988 artefaktů. V místě lokality se nachází také neolitická štipaná a broušená industrie, která byla ze zpracování vyčleněna.

Silicitová složka souboru (93 %) početně výrazně převyšuje křemencovou a křemennou (7 %), ale křemencové artefakty jsou v průměru výrazně větší a těžší. Mezi silicity je nejvíce zastoupen SGS (26 %) a MJR (25 %), méně je spongolitu (12 %) a rohovce typu Krumlovský les (10 %). Poměrně vysoké je zastoupení rohovce typu Stránská skála (7 %), přičemž je možné, že některé artefakty vyrobené z méně kvalitních variet tohoto rohovce mohly být zařazeny k MJR, a naopak artefakty z kvalitní patinované variety k SGS, takže skutečný podíl mohl být vyšší. Menší je podíl radiolaritu (4 %) a rohovce typu Troubky-Zdislavice (3 %). Ojedinělé artefakty byly vyrobeny i z dalších surovin, jako jsou chalcedonová zvětralina, rohovec typu Olomučany nebo hnědá zvětralinová kůra.

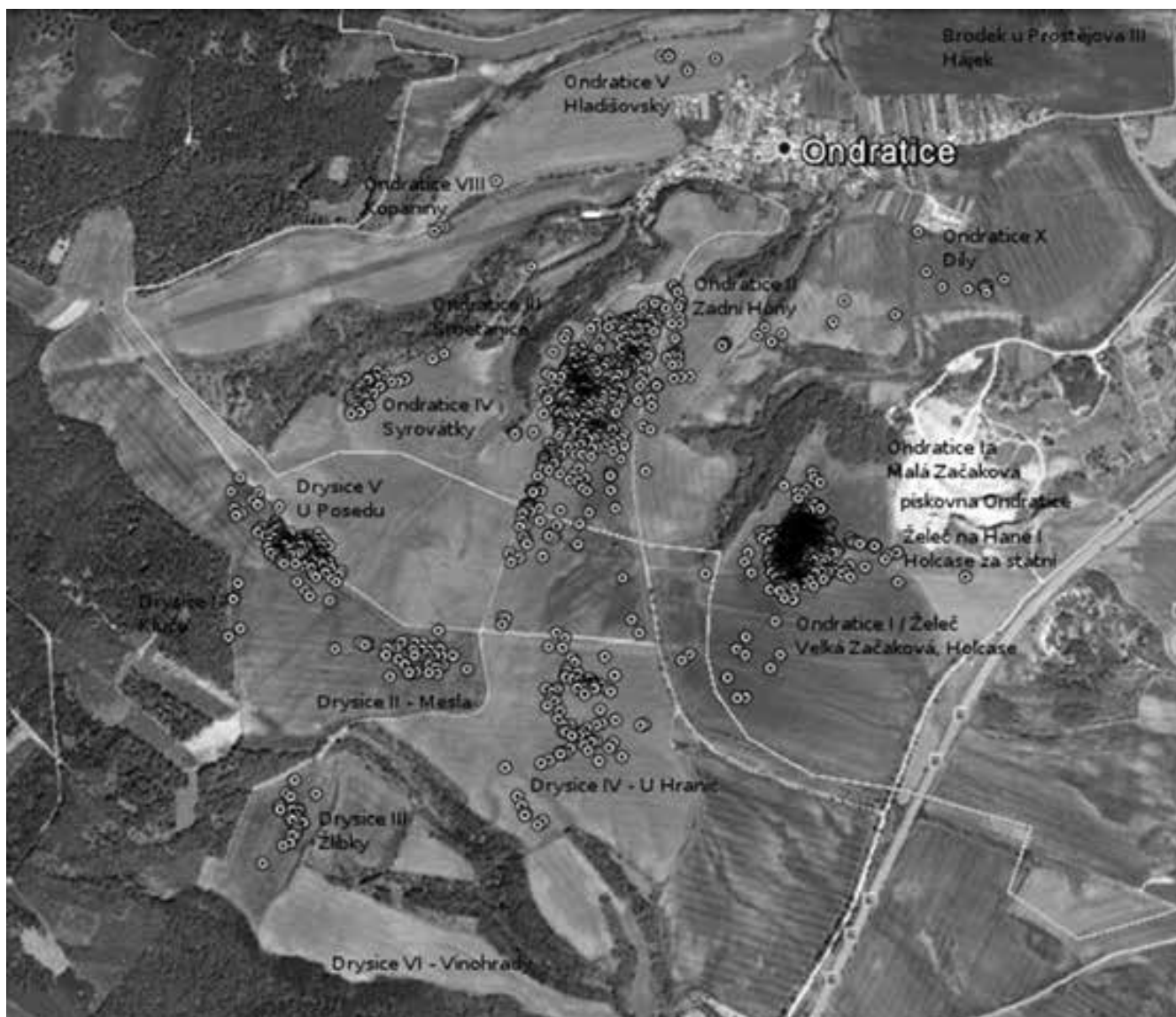
Z technologických kategorií převažují úštěpy nad čepelemi (Ilam = 27 %). Jader je v souboru 148, z toho 46 je z křemence. Zatímco v případě křemencových jader převažují počáteční stadia těžby, u silicitových jader převažují zbytková jádra. Z morfologického hlediska je mezi křemencovými jádry nejvíce plochých jader těžných diskovitou metodou (20 ks), méně často levalloiskou metodou (7 ks), prizmatických jader je méně a převažují mezi nimi jednopodstavová jádra (11 ks) nad dvojpodstavovými (2 ks). Vzácně se objevují i jiné tvary, většinou polyedrická a globulární jádra (6 ks). Dvanáct křemencových jader je nepravidelného tvaru. Mezi silicitovými jádry naopak vedle nepravidelných jader (30 ks) dominují často velmi redukovaná prizmatická jádra, nejčastěji jednopodstavová (36 ks), méně často dvojpodstavová (14 ks) a se změněnou orientací (6 ks). Poměrně často se ovšem objevují také plochá jádra těžná diskovitou (13 ks) nebo levalloiskou (3 ks) metodou. Soubor doplňují jádra jiných tvarů (5 ks), opět většinou polyedrická nebo globulární. Celkově je patrné, že zatímco křemencová složka industrie nese znaky primární dílny, silicity byly zřejmě na lokalitu přinášeny již v podobě redukovaných jader nebo rovnou v podobě debitáže. Zatímco v křemencové části dominují diskovitá a levalloiská jádra, tak v případě silicitové složky to jsou zbytková prizmatická jádra, přičemž i jádra plochých tvarů jsou hojně zastoupena. Počet dvojpodstavových jader je poměrně vysoký a také z negativů na dorzální straně úštěpů a čepelí je patrné, že protisměrná redukce jader je v souboru silně zastoupena (25 čepelí a 91 úštěpů). Kromě jader, fragmentů a debitáže jsou součástí souboru také jeden křemencový a pět křemenných otloukačů a dva otlučené bloky křemence typu sluňák.

Obr. 34: Mapa území mezi Ondraticemi, Drysicemi a Želčí v programu MapSource s vyznačením polohy jednotlivých lokalit s nálezy paleolitických artefaktů (černé body).

Nástrojů je v souboru celkem 424. Škrabadla (58 ks) mírně převažují nad rydly (50 ks). Mezi škrabadly převažují plochá ústěpová škrabadla (25 ks), méně častá jsou plochá škrabadla na čepeli (9 ks), někdy retušovaná (4 ks) nebo aurignacká (2 ks). Poměrně častá jsou také vysoká škrabadla (13 ks), ale typická aurignacká kýlovitá škrabadla chybí. Vyčnělá škrabadla jsou zastoupena dvěma kusy pouze v ploché variantě. Z dalších typů se ojediněle objevilo škrabadlo vějířovité, nehtovité a dvojité. Mezi rydly jsou zastoupeny všechny základní typy. Poměr klínových (12 ks) a hranových rydel (14 ks) je poměrně vyrovnaný, dále se v souboru hojně vyskytují rydla na lomu (8 ks) a aurignacká polyedrická obloukovitá rydla (6 ks). Přítomna jsou také příčná (3 ks), jádrová (3 ks), plochá (2 ks) a smíšená (2 ks) rydla. Retušované hroty reprezentuje šest bifasů a listovitých hrotů, dochovaných často jen ve zlomcích, jeden unifaciálně

plošně retušovaný hrot, tři hroty typu Quinson (jeden pouze ve zlomku), jeden celý kus a jeden zlomek hrotu typu Jerzmanowice, sedm moustéřských hrotů, dva tayacké hrůtky a čtyři konvergentně retušované čepelové hroty. Výrazně je zastoupena levalloiská složka, soubor obsahoval celkem 24 levalloiských hrotů a hrůtek, 16 levalloiských čepelí a 30 levalloiských ústěpů, často pouze zlomků, které mohly být původně součástí levalloiských hrotů. Také retušované čepelky jsou hojně zastoupené, v případě některých neúplných kusů však může jít o zlomek jiného nástroje na čepeli, např. škrabadla. Nejhojnější byly jednostranně laterálně retušované (37 ks) a oboustranně retušované čepelky (17 ks). Kromě toho se objevily také příčně retušované čepelky (14 ks) a v jednom případě i čepel s otupeným bokem. Bohatou skupinu nástrojů, zejména u méně kvalitních surovin, představovala drásadla. Nejčastější jsou drásadla boční a příčná,

Obr. 35: Letecký snímek oblasti mezi Ondraticemi a Drysicemi v prostředí Google Earth s vyznačením jednotlivých lokalit s místy nálezů paleolitických artefaktů (černé body).

ale objevují se také drásadla dvojitá, úhlová a hrotitá. Podle tvaru retuše převažují konvexní drásadla (44 ks) nad přímými (16 ks) a konkávními (6 ks). Z typů retuše je v případě drásadel nejhojnější běžná retuš a strmá až schodovitá drásadlovitá retuš. Plošně retušovaná drásadla jsou méně častá. Z dalších typů nástrojů je v kolekci přítomno 42 odštěpovačů a dlátok, 6 zoubkovaných nástrojů, 13 vrubů a 3 oškřabovače. Z kombinovaných nástrojů se objevila kombinace škrabadla a rydla (4 ks), škrabadla a hrotu (2 ks) a v jednom případě klínového rydla a dlátka.

Celkově se industrie z Drysic I velmi podobá složením souboru z blízké centrální stanice Ondratice I/Želeč (Mlejnek et al. 2012). Vysoké zastoupení levalloiské metody jak mezi jádry, tak i v debitáži, přítomnost rohovce typu Stránská skála a protisměrné těžby pozorovaná jak na negativech na jádrech, tak i na dorzální straně debitáže, to

vše řadí analyzovaný soubor do rámce technokomplexu bohunicenu (srov. Svoboda 1990b; Škrdla 1996). Menší zastoupení rohovce typu Stránská skála a dalších technologicko-typologických znaků typických pro bohunicien, než je tomu v případě stratifikovaných lokalit v brněnské kotlině Brno-Bohunice – Kejbaly (Valoch 1976b; 1982; Škrdla – Tostevin 2005) a Brno – Stránská skála (Svoboda – Bar-Yosef, eds. 2003), může být způsobeno větší vzdáleností od zdrojů stránskoscalského rohovce a snad i ovlivněním jinými technokomplexy (szeletien, aurignacien). Pro zařazení industrie z Drysic I k szeletienu (srov. Valoch 1967, 36; Nerudová 2000) není dostatek důvodů. Szeletien byl původně definován jako technokomplex bez přítomnosti levalloiské metody, kde je technologie založená na bifaciální redukci a v typologickém spektru dominují listovité hroty a další plošně retušované nástroje (Allsworth-Jones 1986).

V souboru z Drysic I naopak hraje levalloiská metoda významnou roli a počet bifasů a plošně retušovaných nástrojů není nijak vysoký. Listovité hroty jsou navíc v prostředí bohunicenu s výjimkou stratifikovaných lokalit na Stránské skále běžné. Vždy je však potřeba mít na paměti, že v případě Drysic I jde o povrchovou lokalitu nacházející se v oblasti hojně v různých obdobích navštěvované paleolitickými lovci. Je proto pravděpodobné, že ani v tomto případě nepůjde o úplně homogenní soubor. Pravděpodobná je zejména příměs aurignackých artefaktů (viz výskyt polyedrických obloukovitých rydel), čemuž by napovídala blízkost bohaté povrchové aurignacké lokality Ondratice II.

Revizní průzkum: Revizní povrchový průzkum proběhl na lokalitě opakovaně v letech 2011–2013. Podařilo se najít pouze deset artefaktů. Tři nepatinované čepele a jeden úštěp jsou jistě až postpaleolitického stáří, v případě tří přepálených úštěpů si datováním nemůžeme být jisti a k paleolitickému stáří se tak hlásí pouze jedno nepravidelné jádro ze spongolitu, drobný zlomek spongolitu a zlomek MJR. Oproti tomu asi 200 m severovýchodně od polohy udávané J. Ječmínkem (osobní sdělení M. Olivy a paní Ječmínkové) se v okolí posedu na obou stranách polní cesty nachází bohatá povrchová lokalita, která není ve starší literatuře zmiňována. Provizorně byla označena jako Drysice V – U Posedu a je možné, že by mohlo jít o součást lokality Drysice I – Kluče.

5.19 Drysice II – Mesla (obec Drysice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Ondratice VI – Mesla, Kopaniny u hluboké zmolý

Objevil: J. Ječmínek (po druhé světové válce)

Zkoumal: J. Ječmínek (2. polovina 20. století)

Uloženo: MZM

Poloha: 49.349996, 17.052519

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 362–376 m

Relativní převýšení: 50 m (Ondratický potok)

Kulturní určení: IUP

Počet artefaktů: 100

Rozloha lokality: 38 000 m²

Geomorfologie: úpatí kopce Vojenská (442 m)

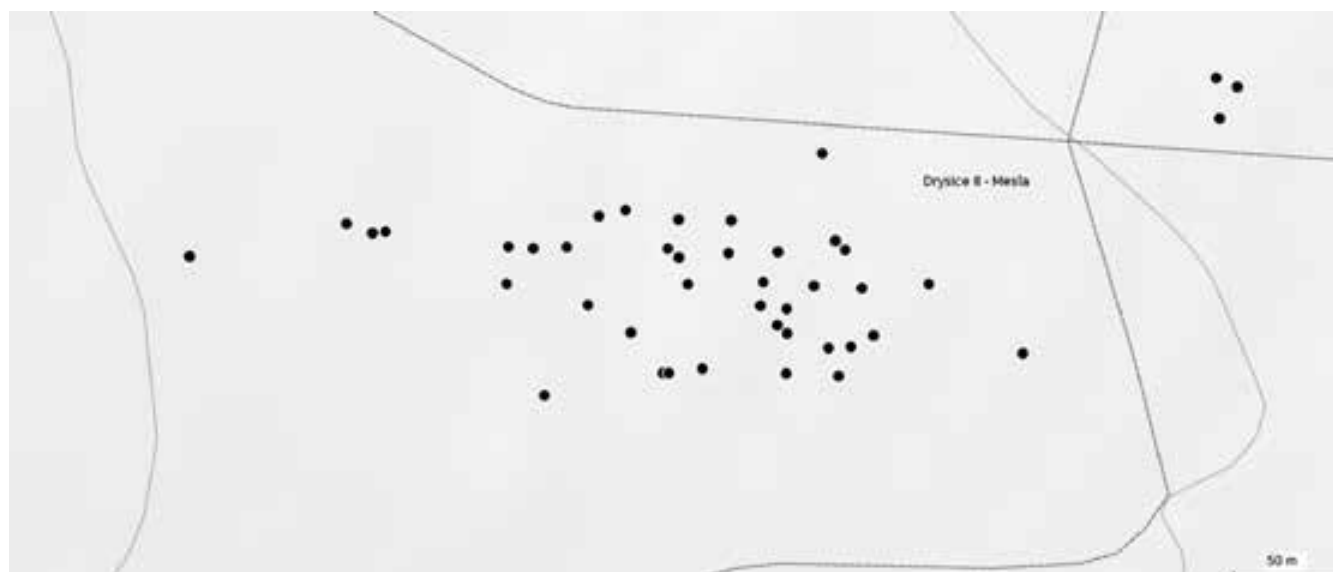
Literatura: Valoch 1967; 1983; Mlejnek 2011b, 133

Dějiny výzkumu: Nálezy z této lokality byly známy zřejmě již badatelům před druhou světovou válkou, ale teprve J. Ječmínek začal oddělovat artefakty z jednotlivých poloh. Sběry J. Ječmínka publikoval K. Valoch (1967; 1983), který soubor zařadil do střední fáze szeletien (1967, 36).

Popis souboru: Soubor uložený v depozitáři Ústavu Anthropos MZM se skládá celkem z 82 artefaktů. Jde o výběrovou kolekci, protože bezmála její polovinu tvoří nástroje a téměř v ní chybí křemencová složka, ačkoliv z revizního průzkumu vyplývá, že se na lokalitě křemencové artefakty vyskytují. Vzhledem k výběrovosti a nízkému počtu nálezů jde o nereprezentativní soubor; s tím je také nutno k jeho popisu přistupovat.

Z používaných surovin jsou nejčastější silicity z glacienních sedimentů (44 ks), následované moravskými jurskými rohovci (10 ks), rohovcem typu Krumlovský les (8 ks), rohovcem typu Troubky-Zdislavice (7 ks) a spongolitem (7 ks). Tři artefakty byly vyrobeny z chalcedonové zvětraliny, jeden z radiolaritu, jeden z křemence typu sluňák a v případě jednoho artefaktu nebylo možné surovinu z důvodu přepálení určit. Zajímavá je absence rohovce typu Stránská skála, což ovšem může být způsobeno nereprezentativností souboru.

V rámci debitáže převažují úštěpy (20 ks) nad čepelemi (12 ks), jader je v souboru pět. Ve všech případech jde

Obr. 36: Mapa lokality Drysice II – Mesla v programu MapSource s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černá kolečka).

Obr. 37: Letecký pohled na lokalitu Drysice II – Mesla s vyznačením polohy nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

o rohovcová těžená nebo zbytková jádra. Dvě jádra mají nepravidelný tvar, zbývající tři jádra jsou prizmatická, ve dvou případech jednopodstavová, jedno jádro je se změněnou orientací.

Mezi 42 nástroji převládají hroty (13 ks), většinou plošně retušované. Soubor hrotů se skládá z pěti listovitých hrotů a jejich zlomků se zaoblenou bází, v případě čtyř listovitých hrotů je báze hrotitá. Kromě toho jsou přítomny dva jednostranně plošně retušované hroty, jeden hrot typu Jerzmanowice a jeden moustéřský hrot. Levalloiskou složku souboru zastupují dvě levalloiské čepele a dva levalloiské úštěpy. Soubor rydel (7 ks) je početnější než soubor škrabadel (4 ks) a sestává ze tří klínových rydel, dvou rydel na lomu, jednoho příčného obloukovitého kanelovaného rydla a několikanásobného smíšeného rydla. Škrabadla jsou zastoupena třemi plochými škrabadly na úštěpu a jedním vysokým kýlovitým škrabadlem. Drásadla se objevila pouze dvě, v obou případech jde o konvexní boční drásadla. Poměrně početně zastoupené jsou odštěpovače a dlátka (5 ks) a retušované čepele (4 ks). Z ostatních nástrojů se objevil jen blíže neurčitelný zlomek retušovaného nástroje, snad konvexního drásadla. Kombinace v souboru chybí.

Celkově industrie z Drysic II připomíná soubory z okolních lokalit řazené k bohunicieniu (szeletieniu levalloiské facie, ondratickému typu). Nižší podíl levalloiských produktů, absence rohovce typu Stránská skála, a naopak vysoký podíl listovitých a jiných plošně retušovaných hrotů mezi nástroji by svědčil spíše pro zařazení souboru k szeletieniu. Nízký

počet artefaktů a výběrovost kolekce bohužel neumožňují detailnější analýzu. Možnou aurignackou příměs bychom mohli spatřovat v přítomnosti kýlovitého škrabadla ze SGS.

Revizní průzkum: Revizní povrchový průzkum, který na lokalitě proběhl opakovaně v letech 2011–2013, potvrdil lokalizaci naleziště do vidlice polních cest asi dva kilometry severně od Drysic. Jde o nálezově spíše chudší lokalitu, přesto se nám zde podařilo najít 43 paleolitických artefaktů.

Mezi použitými surovinami byly nejvíce zastoupeny silicity z glacienních sedimentů (16 ks) a místní křemence typu sluňák (14 ks). Z ostatních surovin se častěji objevil spongolit (5 ks) a moravské jurské rohovce (4 ks). Po jednom artefaktu byly zastoupeny rohovce typu Krumlovský les a rohovce typu Stránská skála. Ve dvou případech nebylo možné z důvodu přepálení použité suroviny zjistit.

V rámci debitáže převažují úštěpy (18 ks) nad čepelemi (6 ks), neurčitelných zlomků je třináct. Jádra zde byla nalezena dvě, jde o zbytkové drobné levalloidní jádro ze spongolitu a o sluňákové diskoidní technikou těžené jádro. Soubor nástrojů se skládá ze dvou konvexních bočních drásadel z MJR a ze spongolitu, z masivní odlomené hlavice úštěpového škrabadla a z bazální zlomku levalloiského úštěpu. Zajímavý je také nález místně retušovaného hrotitého protáhlého úštěpu s odretušovanou patkou ze spongolitu, který mohl být původně levalloiským hrotem. Celkově nově získaný soubor zapadá do rámce kolekce uložené v MZM.

5.20 Drysice III – Žlíbky (obec Drysice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Ondratice VII – Žlíbky, Kluče u lesa, Na Kopaninách

Objevil: J. Ječmínek (po druhé světové válce)

Zkoumal: J. Ječmínek (2. polovina 20. století)

Uloženo: MZM

Poloha: 49.346375, 17.048142

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 378–390 m

Relativní převýšení: 65 m (Ondratický potok)

Kulturní určení: IUP

Počet artefaktů: 1 350

Rozloha lokality: 38 000 m²

Geomorfologie: svah kopce Vojenská (442 m)

Literatura: Valoch 1967; 1983; Nerudová 2000;

Mlejnek 2011b, 133–134

Dějiny výzkumů: Nálezy z této lokality byly zřejmě známy již před druhou světovou válkou, ale teprve J. Ječmínek začal oddělovat artefakty pocházející z jednotlivých poloh v prostoru mezi Drysicemi a Ondraticemi. Jeho nálezy z polohy Drysice III – Žlíbky publikovali K. Valoch (1967; 1983) a později Z. Nerudová (2000).

Popis souboru: Mezi surovinami jsou na této lokalitě nejhojněji zastoupeny moravské jurské rohovce (22 %) a silicity z glacienních sedimentů (21 %). Zajímavé je vysoké

zastoupení rohovce typu Stránská skála (17 %) a také jinde se téměř nevyskytující vrstevnaté červenohnědé zvětraliny křídového stáří (11 %, určení A. Přichystala), která pochází snad z oblasti Boskovické brázdy. Z této suroviny jsou na lokalitě zejména jádra a debitáž, nástrojů jen málo. Je tedy pravděpodobné, že pravěcí lovci přinesli z výchozů bloky této nepříliš kvalitní suroviny, kterou rozštípalí, a zhotovené nástroje odnesli s sebou na jiné místo. Z dalších surovin je v souboru zastoupen spongolit (8 %), rohovec typu Krumlovský les (4 %), rohovec typu Troubky-Zdislavice (3 %) a radiolarit (3 %). Křemencových artefaktů byla v kolekci jen necelá 2 %, což může být způsobeno výběrovostí souboru, protože podle revizního průzkumu se křemencová štípaná industrie v této poloze vyskytuje poměrně běžně. Z dalších surovin se ojediněle objevily artefakty vyrobené z rohovce typu Olomučany, z křemene a z chalcedonové zvětraliny.

Zastoupení čepelí v debitáži je asi 31 %. Jader je v souboru necelých 9 %. Jádra jsou většinou zbytková (72 ks) nebo těžená (39 ks), připravených jader (2 ks) a zkoušek (4 ks) je málo. Morfologicky jsou nejčastější prizmatická jádra, která mohou být jednopodstavová (35 ks), dvojpodstavová (18 ks) nebo se změněnou orientací (9 ks). Hojná jsou také plochá jádra těžená diskovitou (13 ks) nebo levalloiskou metodou (7 ks). Hodně jader je nepravidelného tvaru (34 ks), v jednom případě se objevilo deskovité jádro. Ze čtyř otloukačů byl ve dvou případech použit křemenec typu sluňák, v jednom případě moravský jurský rohovec a jednou křemen. Dále se v souboru vyskytla otloučená rohovcová hlíza a křemencový retušér.

Obr. 38: Mapa lokality Drysice III – Žlíbky v programu MapSource s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černé body).

Obr. 39: Letecký snímek lokality Drysice III – Žlíbky v prostředí Google Earth s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

Nástrojů obsahoval soubor celkem 229. Počet škrabadel (38 ks) a rydel (39 ks) byl téměř vyrovnaný. Mezi škrabadly převažovala plochá škrabadla na čepeli (13 ks) nebo na úštěpu (13 ks). Početná byla však také škrabadla aurignackých tvarů, a to jak vysoká (5 ks), tak i vyčnělá (5 ks). Z dalších typů škrabadel se ojediněle vyskytlo dvojité a nehtovité škrabadlo. Mezi rydly je počet klínových (11 ks) a hranových (10 ks) rydel téměř vyrovnaný, početná jsou také rydla na lomu (6 ks) a obloukovitá polyedrická rydla (6 ks). Dvěma kusy jsou zastoupena rydla příčná. Hojně zastoupenou skupinou jsou levalloiské produkty. Časté jsou jak levalloiské hroty (4 ks), z nichž jeden má protáhlý tvar typický pro bohunicien, tak i čepele (7 ks) a úštěpy (22 ks). V případě některých zlomených úštěpů je pravděpodobné, že jde o bazální části levalloiských hrotů. Skupina hrotů není příliš bohatá a skládá se z jednostranně částečně plošně retušovaného čepelového hrotu, jedné do hrotu retušované čepele, tří zlomků bifasů, jednoho listovitého hrotu se zaoblenouází, dvou zlomených listovitých hrotů se zahrocenouází a jednoho moustérského hrotu. Častější jsou retušované čepele (34 ks), mezi nimiž převažují jednostranně (17 ks) a oboustranně (6 ks) retušované čepele, ale zastoupeny jsou také šikmo (5 ks) a příčně (4 ks) retušované čepele, ojediněle se objevily také čepele otupené (2 ks). Drásadla jsou zastoupena 27 kusy. Nejčastější jsou drásadla boční a příčná, naproti tomu méně často se objevila také drásadla hrotitá, úhlová a dvojitá. Retuš je většinou konvexní, méně často

přímá nebo konkávní. Z dalších přítomných typů jsou nejpočetnější odštěpovače a dlátka (30 ks), vzácně se vyskytly také vruby (5 ks) a zoubky (2 ks). Soubor obsahuje jeden exemplář vrtáku a deset kusů blíže neurčitelných zlomků retušovaných nástrojů. Kombinované nástroje jsou zastoupeny pouze jádrovitým odštěpovačem v kombinaci s polyedrickým obloukovitým rydlem.

Celkový charakter industrie z Drysic III je ovlivněn přítomností dilenského složky vyrobené z červenohnědé vrstevnaté zvětraliny křídového stáří. Většina siliciové části kolekce by mohla být zařazena do bohunicien, což dokládá poměrně vysoké zastoupení rohovce typu Stránská skála, levalloiské debitáže i jader a také protisměrně sbíjených jader i debitáže. Plošná retuš a bifaciální redukce nejsou v souboru výrazněji zastoupeny a listovité hroty typické pro szeletien se objevují pouze ojediněle, a to většinou ve zlomcích. Zajímavé je vysoké zastoupení aurignackých typů škrabadel a rydel, což může naznačovat přimíchání aurignacké industrie do povrchové kolekce. Nebylo by to až tak překvapivé, protože bohatá aurignacká povrchová stanice Ondratice II – Zadní hony se nachází jen asi jeden kilometr severovýchodně od Drysic III.

Revizní průzkum: Revizní povrchový průzkum na lokalitě proběhl opakovaně v letech 2011–2013. Celkem zde bylo nalezeno 21 artefaktů. Surovinové složení bylo velmi pestré s převahou rohovců. Šest artefaktů bylo vyrobeno z rohovce typu Krumlovský les, čtyři kusy byly z moravských

jurských rohovců a dva artefakty z rohovce typu Stránská skála. Z dalších surovin byl nejvíce zastoupen křemenec typu sluňák (7 ks) a jeden artefakt byl ze silicitu z glacigenních sedimentů. V případě jednoho přepáleného zlomku úštěpu nebylo možné surovinu určit. Soubor bohužel neobsahoval žádný nástroj, pouze dva místně retušované artefakty. Výrazně převažovaly úštěpy a jejich zlomky (17 ks) nad čepelemi a blíže neurčitelnými zlomky (po dvou kusech). V rámci typů patek převažovaly ploché patky (8 ks) nad fasetovanými (3 ks), bodovými (2 ks) a diedrickými (2 ks). Nově nalezený soubor je příliš malý na to, aby mohl upřesnit poznatky získané analýzou kolekce uložené v MZM. Zajímavá je absence červenohnědé vrstevnaté zvětraliny typické pro tuto lokalitu. Zejména díky novým nálezům se však podařilo upřesnit polohu této povrchové lokality (obr. 38 a 39).

5.21 Drysice IV – U Hranic (obec Drysice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Ondratice XII – U Hranic, Holcase od císařské cesty

Objevil: J. Ječmínek (70. léta 20. století)

Zkoumal: J. Ječmínek (70. – 80. léta 20. století)

Uloženo: MZM

Poloha: 49.348842, 17.056779

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 352–353 m

Relativní převýšení: 75 m (Ondratický potok)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: desítky kusů

Rozloha lokality: 120 000 m²

Geomorfologie: okolí bývalé úvozové cesty

Literatura: Valoch 1983, 6, 14, 17; Mlejnek 2011b, 134

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil v sedmdesátých letech dvacátého století J. Ječmínek v místě dnes již zavezené severo-jihní úvozové cesty (obr. 42). Zde nalezené artefakty publikoval K. Valoch (1983, 6).

Popis souboru: J. Ječmínkem nalezený soubor je vyroben převážně ze silicitu z glacigenních sedimentů s příměsí spongolitu a radiolaritu. Z nástrojů zde bylo nalezeno několik

Obr. 40: Pohled na lokalitu Drysice IV – U Hranic (na obzoru) z jižní části stanice Ondratice II – Zadní hony.

Obr. 41: Lokalita Drysice IV – U Hranic na mapě v programu MapSource s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černé body).

škrabadel, drobný listovitý hrot se zaoblenou bazí, několik odštěpovačů, dvě drásadla, malý klínek, zlomek listovitého hrotu a jeden moustéřský hrot (Valoch 1986, 6).

Revizní průzkum: V rámci revizního průzkumu paleolitických lokalit v oblasti jsme prozkoumali i tuto polohu, třebaže jsme vzhledem k zavezení úvozu nedoufali v nalezení více artefaktů. Přesto se nám podařilo v roce 2012 v místě najít jeden silicitový patinovaný úštěp. V roce 2013 jsme v povrchovém sběru v této poloze pokračovali a podařilo se nám soubor rozmnožit o dalších osmdesát paleolitických a pět postpaleolitických artefaktů.

Mezi surovinami dominovaly různé typy rohovců, nejhojnější byly blíže neurčitelné moravské jurské rohovce (19 ks) a rohovce typu Krumlovský les (16 ks). Menší zastoupení měly spongolity (5 ks), rohovce typu Troubky-Zdislavice (3 ks) a rohovec typu Stránská skála (1 ks). Z ostatních surovin byly nejvíce zastoupeny silicity z glacigenních sedimentů (14 jistých určení a 5 pravděpodobných), křemenec typu sluňák (7 ks), radiolarit (2 ks) a radiolaritu podobná červenohnědá vrstevnatá zvětralina (1 ks). V případě osmi artefaktů nebylo možné surovinu z důvodu přepálení určit.

V debitáži výrazně převažují úštěpy (40 ks) nad čepelemi (7 ks) a čepelkami (1 ks), jádra jsou v souboru pouze dvě, blíže neurčitelných fragmentů je osmnáct a nástrojů třináct. Většina dochovaných patek je plochá (12 ks), ale významně jsou zastoupeny také fasetované (7 ks), bodové (5 ks) a diedrické (4 ks) patky. Jedna patka je abradovaná.

Mezi třinácti nástroji jsou čtyřmi kusy zastoupena drásadla. Jde o bifaciálně plošně retušované drásadlo, snad polotovar listovitého hrotu, dále o bifaciálně plošně retušované konvexní boční drásadlo, o ventrálně strmě retušované

Obr. 42: Letecký pohled na lokalitu Drysice IV – U Hranic v prostředí Google Earth s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

konvexní boční drásadlo a o strmě retušované konvexní boční drásadlo v kombinaci s vrubem. Mezi třemi škrabadly je zastoupeno strmě retušované lomené škrabadlo, vyšší úštěpové škrabadlo a dvojité škrabadlo. Skupinu rydel zastupuje polyedrické rydlo na vkleslé retuši, příčné rydlo na lomu, klínové střední rydlo a rydlo na konvexní retuši v kombinaci s odštěpovačem. Z ostatních nástrojů se v souboru objevil jeden odštěpovač a drobný levalloiský hrůtek.

Na základě použitých surovin i typologického spektra zde nalezených nástrojů je možné soubor z této lokality zařadit do okruhu lokalit z počátku mladého paleolitu připomínajícího szejtlien (plošná bifaciální retuš) s přítomností levalloiské technologie. Nelze však vyloučit ani aurignacovou příměs, která by se mohla projevit vyšším podílem SGS a přítomností polyedrického hranového rydla. Sousední epi-aurignacská lokalita Ondratice II – Zadní hony je totiž vzdálená jen pár desítek metrů severním směrem.

5.22 Drysice V – U Posedu (obec Drysice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Kopaniny u ondratické stezky

Objevil: O. Mlejnek, P. Škrdla (2011)

Zkoumal: O. Mlejnek, P. Škrdla a kol. (2011–2013)

Uloženo: MZM

Poloha: 49.352686, 17.047455

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 370–382 m

Relativní převýšení: 75 m (Ondratický potok)

Kulturní určení: IUP

Počet artefaktů: 174

Rozloha lokality: 57 000 m²

Geomorfologie: svah kopce Vojenská (442 m)

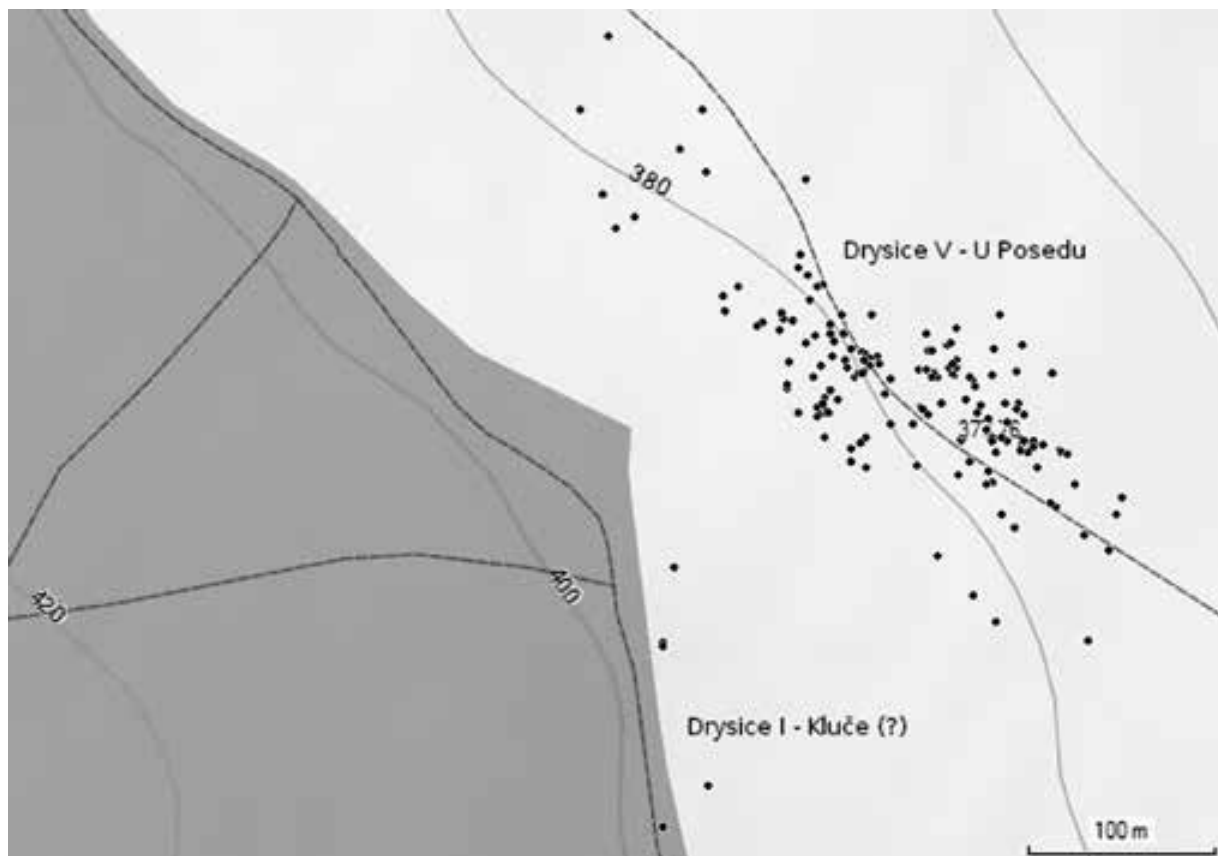
Literatura: Mlejnek 2011b, 135

Dějiny výzkumů: Lokalita byla objevena na jaře roku 2011 O. Mlejnkem a P. Škrdlou v rámci povrchového průzkumu oblasti mezi Drysicemi a Ondratice. Od té doby zde bylo nalezeno 174 artefaktů paleolitického stáří. Kromě toho se zde nachází také neolitická lokalita, o čemž svědčí nálezy desítky kusů nepatinované štípané industrie, broušených sekerek a pravěkých střepeň. Není jisté, zda je možné spojit zde nalezený soubor s industrií ze sběrů J. Ječmínka, která pochází údajně z trati Kluče, z místa vzdáleného asi 200 m jihozápadním směrem. Zde nalezené artefakty byly předběžně publikovány O. Mlejnkem (2011b, 135).

Revizní průzkum: Všechny zde nalezené artefakty pocházejí z revizního průzkumu, který proběhl v letech 2011–2013 formou opakovaných povrchových sběrů. Celkově bylo analyzováno 174 artefaktů, vzhledem k přítomnosti neolitické lokality v této poloze není však jisté, zda jsou všechny analyzované artefakty paleolitického stáří. Mezi surovinami převažovaly moravské rohovce, u kterých nebylo vždy, zejména v případě patinovaných kusů bez kůry, snadné určit přesný typ. K moravským jurským rohovcům bylo přiřazeno 55 artefaktů, k rohovcům typu Krumlovský les 27 kusů a zajímavý je také vysoký podíl rohovců typu Stránská skála, kterých bylo v souboru dvacet. Častěji se objevily také artefakty zhotovené ze spongolitu (18 ks) a méně často ze silicitu z glacienních sedimentů (6 ks) a z radiolaritu (6 ks). Vzácně se vyskytl křemenec typu sluňák (3 ks) a jeden artefakt byl zhotoven z křemene. U poměrně vysokého počtu artefaktů (38 ks) nebylo možné surovinu určit z důvodu přepálení.

Mezi debitážemi výrazně převažují úštěpy (87 ks) nad čepelemi (20 ks) a čepkami (1 ks). Blíže neurčitelných zlomků je v souboru 46. Mezi šesti jádry převažují tvarově nepravidelná jádra s jednou podstavou (3 ks). Dvě z nich jsou ve stadiu těžby, jedno je spíše zbytkové. Zajímavý je nález vytěženého levalloiského jádra z rohovce typu Stránská skála a dvojpodstavového zbytkového jádra z moravského jurského rohovce. Poslední vytěžené jádro z moravského jurského rohovce je nepravidelného tvaru. Za zmínku stojí poměrně vysoké zastoupení levalloiských produktů, mezi kterými jsou čtyři úštěpy, tři čepele a jeden hrot. Levalloiské produkty také ve třech případech posloužily jako polotovary pro výrobu dalších nástrojů (dvou škrabadel a vrubu). Mezi patkami sice převažují ploché patky (27 ks), ale vysoký je také podíl fasetovaných patek (23 ks). Z ostatních typů jsou zastoupeny také patky bodové (9 ks), diedrické (7 ks), korové (4 ks) a abrasované (2 ks).

Nástrojů bylo v souboru rozeznáno čtrnáct. Jde o dvě nízká škrabadla na levalloiských úštěpech z rohovce typu Stránská skála a z moravského jurského rohovce, dále o dva odštěpovače, tři proximální zlomky levalloiských čepelí, jeden levalloiský úštěp, levalloiský hrot ze spongolitu, zlomek jermánovického hrotu na čepeli ze silicitu z glacienních sedimentů, o ventrální vrub na levalloiském úštěpu, nevýrazný vrub na úštěpu z moravského jurského rohovce,

Obr. 43: Mapa lokality Dryšice V – U Posedu v programu MapSource s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černé body).

Obr. 44: Letecký snímek lokality Dryšice V – U Posedu v prostředí Google Earth s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

Obr. 45: Pohled na lokality Drysice I – Kluče, Drysice V – U Posedu a Drysice II – Mesla z jižní části stanice Ondratice II – Zadní hony.

o zakřivené klínové rydlo na přepáleném úštěpu z rohovce typu Stránská skála a o hranové rydlo na šikmé strmé retuši na úštěpu z křemence typu sluňák. Celkově je možné soubor zařadit na počátek mladého paleolitu do okruhu podobných industrií z okolních lokalit (Želeč/Ondratice I, Drysice II, Drysice III, Ondratice IV), ve kterých se mísí prvky bohuničieny a szeletieny. Konkrétně v zatím nepřilíš početném souboru z lokality Drysice V převažují spíše prvky bohuničieny (levalloiské produkty, nízká úštěpová škrabadla, vyšší zastoupení rohovce typu Stránská skála) a výraznější prvky typické pro szeletien (listovité hroty, plošně retušovaná drásadla) chybí, což však může být dáno stavem výzkumu. Artefakty, které by mohly být považovány za aurignackou intruzi z blízké lokality Ondratice II – Zadní hony, nebyly v souboru rozpoznány. Vyloučit naopak nelze možnou neolitickou příměs mezi analyzovanými artefakty.

5.23 Drysice VI – Vinohrady (obec Drysice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Kopaniny na Psovaskách

Objevil: J. Kopecký (1929)

Zkoumal: J. Kopecký (1929)

Uloženo: nedohledatelné

Poloha: 49.343475, 17.054221

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 335–355 m

Relativní převýšení: 80 m (Drysický potok)

Kulturní určení: IUP?

Počet artefaktů: neznámý

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: svah kopce

Literatura: Absolon 1935, 7; Mlejnek 2011b, 135–136

Dějiny výzkumu: Lokalitu objevil J. Kopecký ve dvacátých letech dvacátého století při svých sběrech v okolí Brodku u Prostějova. Poloha lokality je označena na mapě dražanského paleolitu od K. Absolona (1935, 7). Podle nálezu zprávy (Kopecký 1929) zde J. Kopecký v roce 1929 vyhloubil dvě sondy. Získaný materiál měl být podobný ondratickému, jenom byl surovinově a typologicky chudší.

Revizní průzkum: Revizní průzkum na lokalitě zatím neproběhl z důvodu nevhodných podmínek.

5.24 Habrovany I – Čloubky (obec Habrovany-Olšany), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Habrovany-Olšany

Objevil: M. Daněk (1990)

Zkoumal: M. Daněk (1990)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.236515, 16.886587

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 320–330 m

Relativní převýšení: 25 m (Habrůvka)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: 4

Rozloha lokality: ojedinelé nálezy

Geomorfologie: svah kopce

Literatura: Svoboda 1994, 28

Dějiny výzkumu: Štípanou industrií na katastru Habrovan sbíral již v šedesátých letech učitel A. Duroň (Klíma 1971). Teprve až M. Daněk začal v roce 1990 oddělovat nálezy pocházející z temene hřbetu v trati Smuchy na katastru Olšan od níže položené koncentrace v trati Čloubky, která se nachází na katastru Habrovan.

Popis nálezů: Podle J. Svobody (1994, 28) zde M. Daněk našel spongolitový zobec (bec), příčné drásadlo ze SGS a dvě čepele. V okolí se nacházejí také doklady mladšího mezolitického osídlení. Je možné, že některé další nálezy z této polohy byly omylem přiřazeny k souboru z lokality Olšany I – Smuchy.

Revizní průzkum: Revizní průzkum na lokalitě zatím z důvodu nepříznivých podmínek neproběhl.

5.25 Horní Otaslavice I – Homole (obec Otaslavice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Otaslavice – Homola, Za kostelem

Objevil: J. Kopecký (1929)

Zkoumal: J. Kopecký (1929–1935), J. Možný, A. Štefek, J. Ječmínek, Z. Košťálek, Z. Smrž, J. Štefek

Uloženo: MZM, MPP

Poloha: 49.383365, 17.063881

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 280–295 m

Relativní převýšení: 45 m (Brodečka)

Kulturní určení: aurignacien

Počet artefaktů: 476

Rozloha lokality: 40 000 m²

Geomorfologie: temeno kopce Homola (295 m)

Literatura: Absolon 1935; Kopecký 1937, 86, Oliva 1987, 30

Dějiny výzkumu: Lokalitu objevil roku 1929 J. Kopecký. K. Absolon popsal materiál z Otaslavic ve své monografii (1935), kde bohužel neodděloval soubory z jednotlivých poloh. Ještě před druhou světovou válkou zde kromě J. Kopeckého sbíral také J. Možný, po válce J. Ječmínek, A. Štefek a v novější době Z. Košťálek, J. Štefek a Z. Smrž, který zde podle M. Olivy (1987, 30) vyděloval několik koncentrací, ze kterých pocházejí soubory se szeletským nebo s gravettským charakterem. Ve starých sběrech ovšem převažuje aurignacoidní složka. V současnosti je lokalita zatravněná a pro povrchový sběr nepřístupná.

Popis nálezů: Lokalita se nachází na výšině Homole (295 m) jižně od Otaslavic. Část starších sběrů je uložena v MZM. Je možné, že jde o soubor zachráněný po požáru mikulovského zámku, kde byly paleolitické sbírky MZM uloženy v roce 1945, o čemž svědčí často pozorované přepálení některých artefaktů. Vzhledem k vysokému zastoupení nástrojů (29 %) a jader (12 %) je pravděpodobné, že jde o výběrový soubor.

Nejčastěji používanou surovinou zde byly silicity z glacienních sedimentů (40 %), následované moravskými jurskými rohovci (14 %), rohovcem typu Troubky-Zdislavice (12 %) a spongolitem (11 %). U velké části zejména přepálených artefaktů nebylo možné surovinu určit (9 %). Z méně využívaných surovin se objevil rohovec typu Krumlovský les (5 %), radiolarit (3 %) a křemenec typu sluňák (2 %). Ze starší literatury (Absolon 1935) je zřejmé, že křemencová složka industrie byla původně podstatně bohatší, většinu křemencových artefaktů se mně ale nepodařilo v muzejních sbírkách dohledat. Je možné, že byly zničeny při požáru mikulovského zámku.

Z technologického hlediska mírně převažují úštěpy (21 %) nad čepelkami (19 %), což však vzhledem k výběrovosti kolekce nemusí nic znamenat. Technologie je jinak výrazně mladopaleolitická, založená na těžbě čepelových prizmatických jader. Zvláštní je výskyt tří levalloiských úštěpů, které ovšem mohly vzniknout náhodně, případně může jít o příměs ze starší kulturní vrstvy. Ze 72 jádrových kusů šlo v šestnácti případech o nástroje (většinou odštěpovače). Mezi 56 jádry převažovaly mladopaleolitické hranolové tvary, většinou s jednou (24 ks) nebo se dvěma (11 ks) podstavami. Jádro se změněnou orientací bylo v souboru pouze jedno. Zajímavý je výskyt osmi plochých jader, z nichž jedno připomínalo vytěžené zbytkové levalloiské jádro. Soubor doplňovalo dvanáct jader nepravidelného tvaru. Z hlediska stupně vytěžení převažovala zbytková jádra (44 ks) nad těžnými jádry (12 ks). Importovanou surovinou se tedy na lokalitě šetřilo.

Mezi nástroji převládala rydla (35 ks) nad škrabadly (23 ks). Mezi škrabadly byla zastoupena plochá čepelová škrabadla (7 ks) i plochá úštěpová škrabadla (5 ks), velký podíl měla zejména vysoká škrabadla (8 ks), z nichž ve třech případech šlo o kanelované kýlovité škrabadlo typické pro aurignacien. Po jednom kusu se v souboru objevilo vyčnělé ploché škrabadlo, dvojité škrabadlo a hoblík (rabot). Soubor

Obr. 46: Pohled na dnes zatravněnou lokalitu Horní Otaslavice I – Homole.

rydel se skládal ze sedmi rydel na lomu, šesti klínových rydel, osmi hranových (nejčastěji na vkleslé retuši), pěti plochých, dvou jádrových a čtyř příčných rydel. Dvě rydla byla smíšená a kanelované obloukovité rydlo typické pro aurignacien se v souboru objevilo jen jedno. Soubor hrotů byl poměrně malý a skládal se ze dvou bifasů, jednoho moustérského a jednoho tayackého hrůtku. Retušovaných čepelí bylo v souboru dvacet. Zajímavá je zejména přítomnost dvou otupených čepelí a dvou otupených čepelek, které představují výrazný prvek typický pro gravettien nebo magdalénien. Drásadel je v souboru 21; převládají konvexní boční a příčná drásadla. Zajímavá je přítomnost redukované formy klínového nože. Z ostatních nástrojů jsou hojně zastoupeny odštěpovače a dlátka (11 ks), méně často se vyskytly vruby (3 ks) a zoubkované nástroje (2 ks), ojedinele vrták a oškrabovač. Z kombinací je v kolekci dvěma kusy zastoupeno škrabadlo s rydlem a škrabadlo s hrotem a v jednom případě se objevila kombinace rydla s odštěpovačem.

Menší soubor z této lokality je uložen také v Muzeu Prostějovska v Prostějově. Jde o 21 artefaktů ze sběrů J. Kopeckého, z nichž je devět silicitových a dvanáct z křemence typu sluňák, a 24 artefaktů z křemence typu sluňák ze sběrů J. Štefka z Otaslavic.

Celkově je možné konstatovat, že jádro souboru z Horních Otaslavic I je možné přiřadit k aurignacien. Svědčí pro to vysoké zastoupení mladopaleolitických typů mezi nástroji i mezi jádry, vysoké zastoupení rohovce typu Troubky-Zdislavice, což je typické pro aurignacké soubory na střední Moravě, a zejména vysoký počet aurignackých typů škrabadel. Na druhé straně je pravděpodobné, že došlo k přimíchání artefaktů z mladších kulturních vrstev, o čemž svědčí zejména přítomnost otupených čepelí a čepelek. Naopak přítomnost staršího horizontu artefaktů by mohly naznačovat ojedinelé levalloiské úštěpy, levalloidní a diskoidní jádra, bifasy, klínový nůž a některá drásadla.

Revizní průzkum: Lokalita je v současnosti zatravněná a povrchový revizní průzkum tu není možný. Na polích v bezprostředním okolí zatravněné plochy nebyly učiněny žádné nálezy.

5.26 Horní Otaslavice II – U Dubu (obec Otaslavice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Otaslavice – U Dubu, Kluče, Svodnice, Vidláček

Objevil: J. Kopecký (1929)?

Zkoumal: J. Kopecký (1929–1935)

Uloženo: MZM

Poloha: 49.385055, 17.058485

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 282–290 m

Relativní převýšení: 45 m (Brodečka)

Kulturní určení: epiaurignacien

Počet artefaktů: desítky kusů

Rozloha lokality: 40 000 m²

Geomorfologie: úpatí kopce Obrova noha (380 m)

Literatura: Absolon 1935

Dějiny výzkumu: Lokalita byla známa již ve třicátých letech dvacátého století, protože je zakreslena na Absolonově mapě paleolitických lokalit v okolí Otaslavic (1935, 9). Objevitelem je zřejmě J. Kopecký, který tuto lokalitu ovšem na rozdíl od ostatních otaslavických stanic neuvádí mezi objevy z roku 1929 (Kopecký 1937, 86). K. Absolon ve své práci (1935) neodděloval nálezy z jednotlivých poloh a artefakty nalezené na této lokalitě před druhou světovou válkou jsou ztraceny, jediným pramenem pro poznání charakteru zdejší štípané industrie jsou tedy nepočetné

nálezy uskutečněné v rámci revizního průzkumu lokality v letech 2012–2013.

Revizní průzkum: Revizní průzkum na lokalitě proběhl v letech 2012–2013. Třebaže nejde o příliš bohatou lokalitu, podařilo se zde získat soubor několika artefaktů, které v případě této stanice poukazují na její pravděpodobné zařazení do vyvinutého aurignacien (epiaurignacien).

Lokalita se nachází asi 500 m západně od původně bohatší, dnes však již pro povrchový sběr nepřístupné polohy Homole po obou stranách cesty z Otaslavic na eneolitické hradisko Obrova noha (obr. 48 a 49). V rámci revizního povrchového sběru zde bylo v letech 2011–2012 nalezeno celkem jedenáct patinovaných artefaktů vyrobených z bíle patinovaných silicítů z glacienních sedimentů. S bohatým eneolitickým osídlením okolí zřejmě souvisí nález kamenné šipky. Mezi paleolitickými nálezy jsou tři úštěpy, jedna čepel, jedna prohnutá čepelka, dva fragmenty a jedno jednopodstavové těžné kuželovité jádro s připravenou podstavou. Nástroje jsou v kolekci tři. Jde o nízké škrabadlo na zlomku retušovaného úštěpu nebo čepel, zlomek střídavě místy strmě retušované čepelky a o polyedrické obloukovité rydlo na úštěpu. Zejména poslední jmenovaný nástroj řadí nepočetný soubor z této polohy k aurignacien, výlučné užívání SGS k výrobě štípané industrie a drobné rozměry zde nalezených artefaktů řadí lokalitu Horní Otaslavice II – U Dubu po bok nedalekých epiaurignackých stanic Ondratice II, Ondratice VIII, Alojzov I nebo Seloutky I.

Obr. 47: Mapa okolí Otaslavic v programu MapSource s vyznačením jednotlivých paleolitických lokalit a nálezů paleolitických artefaktů (černá kolečka).

Obr. 48: Místa nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka) na lokalitě Horní Otaslavice II – U Dubu na leteckém snímku v prostředí programu Google Earth.

Obr. 49: Pohled z lokality Horní Otaslavice I – Homole směrem k poloze Horní Otaslavice II – U Dubu, která se nachází pod pravěkým hradiskem Obrova noha u Otaslavic.

5.27 Ježkovice na Moravě I – Dlouhý díl (obec Ježkovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Ježkovice I (jih), Díly za rybníčky

Objevil: M. Daněk (1986)

Zkoumal: M. Daněk (1986–2003)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.292098, 16.890095

Orientace svahu: severovýchod

Nadmořská výška: 430–440 m

Relativní převýšení: 45 m (Drnůvka)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: 33

Rozloha lokality: neznámá

Geomorfologie: náhorní pláň

Literatura: Skutil 1957; Svoboda 1994, 28; Mlejnek 2004, 19, 27; 2005c

Dějiny výzkumů: Na ježkovické pláni, která odděluje údolí Rakovce a Malé Hané, sbíral paleolitické artefakty již v padesátých letech sběratel Valič (Skutil 1957). Nalezl zde dva fragmenty čepelí, podélně rozštípnutou čepel a zlomek čepelového škrabadla. Bohužel není zřejmé, z které části pláně tyto nálezy pocházejí. V roce 1986 zde pokračoval v povrchových sběrech M. Daněk, jemuž se podařilo objevit drobnou povrchovou lokalitu jižně od obce v trati Dlouhý díl. V letech 1986–2003 zde našel 33 většinou křemencových artefaktů. Tyto nálezy publikoval J. Svoboda (1994, 28) a později O. Mlejnek (2004, 19, 27; 2005c).

Popis souboru: Soubor se skládá ze 14 zlomků, 17 úštěpů, jednoho jádra z MJR a křemenného příčného drásadla. Mezi surovinami převládá křemenec typu sluňák (22 ks), jehož výchozy se nacházejí v blízkém okolí, dále je také zastoupen křemen (6 ks) a moravské jurské rohovce (4 ks). Jeden úštěp byl odbit ze slepence nevhodného pro štípaní. Kulturní určení souboru je nejisté, v případě křemenných a křemencových úštěpů dokonce ani nemusí jít o artefakty paleolitického stáří. Nicméně soubor zřejmě vypovídá o nevelké dílně na zpracování místního křemence typu sluňák.

Revizní průzkum: V průběhu revizního průzkumu v roce 2003 nebyly nalezeny žádné další artefakty.

5.28 Ježkovice na Moravě II – Nivy (obec Ježkovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Ježkovice I (sever)

Objevil: M. Daněk (1988)

Zkoumal: M. Daněk (1988–2003)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.311037, 16.883905

Orientace svahu: východ

Nadmořská výška: 440–455 m

Relativní převýšení: 50 m (Drnůvka)

Kulturní určení: paleolit?

Počet artefaktů: 33

Rozloha lokality: ojedinelé nálezy

Geomorfologie: náhorní pláň

Literatura: Skutil 1957; Svoboda 1994, 28; Mlejnek 2004, 19, 27; 2005c

Dějiny výzkumů: Štípanou industrii na ježkovické pláni sbíral již amatérský archeolog Valič, není však jisté, z které polohy jeho nálezy pocházely (Skutil 1957). M. Daněk objevil v roce 1988 malou lokalitu na severním okraji této pláně v trati Nivy.

Popis souboru: Jde o velmi malou lokalitu dílenského charakteru. Celkově zde byly nalezeny jen dva zlomky, jeden úštěp a dva jádrovitě kusy, vše z křemence typu sluňák. Datování lokality do paleolitu není jisté.

Revizní průzkum: V průběhu revizního průzkumu v roce 2003 nebyly nalezeny žádné další artefakty.

5.29 Ježkovice na Moravě III – Pramen Drnůvky (obec Ježkovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Díle za rybníčkama, Pařízky

Objevil: M. Daněk (1994)

Zkoumal: M. Daněk (1994–2003)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.301005, 16.885643

Orientace svahu: jih

Nadmořská výška: 425–440 m

Relativní převýšení: 10 m (Drnůvka)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: 21

Rozloha lokality: neznámá

Geomorfologie: náhorní pláň

Literatura: Skutil 1957; Svoboda 1994, 28; Mlejnek 2004, 28; 2005c

Dějiny výzkumů: Štípanou industrii na ježkovické pláni sbíral již amatérský archeolog Valič, není však jisté, z které polohy jeho nálezy pocházely (Skutil 1957). M. Daněk objevil v roce 1994 malou lokalitu asi 0,5 km západně od Ježkovic v blízkosti pramene potoka Drnůvky a dvou malých rybníčků.

Popis souboru: Jde o malou lokalitu dílenského charakteru. Celkově zde bylo nalezeno deset úštěpů, devět zlomků, jedno rohovcové jádro a křemencová čepel. Ze surovin je nejvíce zastoupen křemenec typu sluňák (11 ks), dále křemen (5 ks), MJR (4 ks) a spongolit (1 ks). Industrie je podobného charakteru jako na okolních lokalitách. Zřejmě šlo o dílnu na zpracování místního křemence typu sluňák (Mlejnek 2004, 28; 2005c).

Revizní průzkum: V průběhu revizního průzkumu v roce 2003 nebyly nalezeny žádné další artefakty.

5.30 Kelčice I – Předina u Dobrochova (obec Vranovice-Kelčice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Dobrochov – Předina, U Plotu, Padělky, Lopaty, Čtvrtě

Objevil: J. Kopecký (1933)

Zkoumal: J. Kopecký (1933–1937), J. Svoboda (80. léta 20. století)

Uloženo: MZM, MPP

Poloha: 49.386151, 17.123383

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 300–310 m

Relativní převýšení: 105 m (Brodečka)

Kulturní určení: aurignacien

Počet artefaktů: 916

Rozloha lokality: 140 000 m²

Geomorfologie: temeno kopce

Literatura: Kopecký 1937, 86; 1938; Svoboda – Přichystal 1990

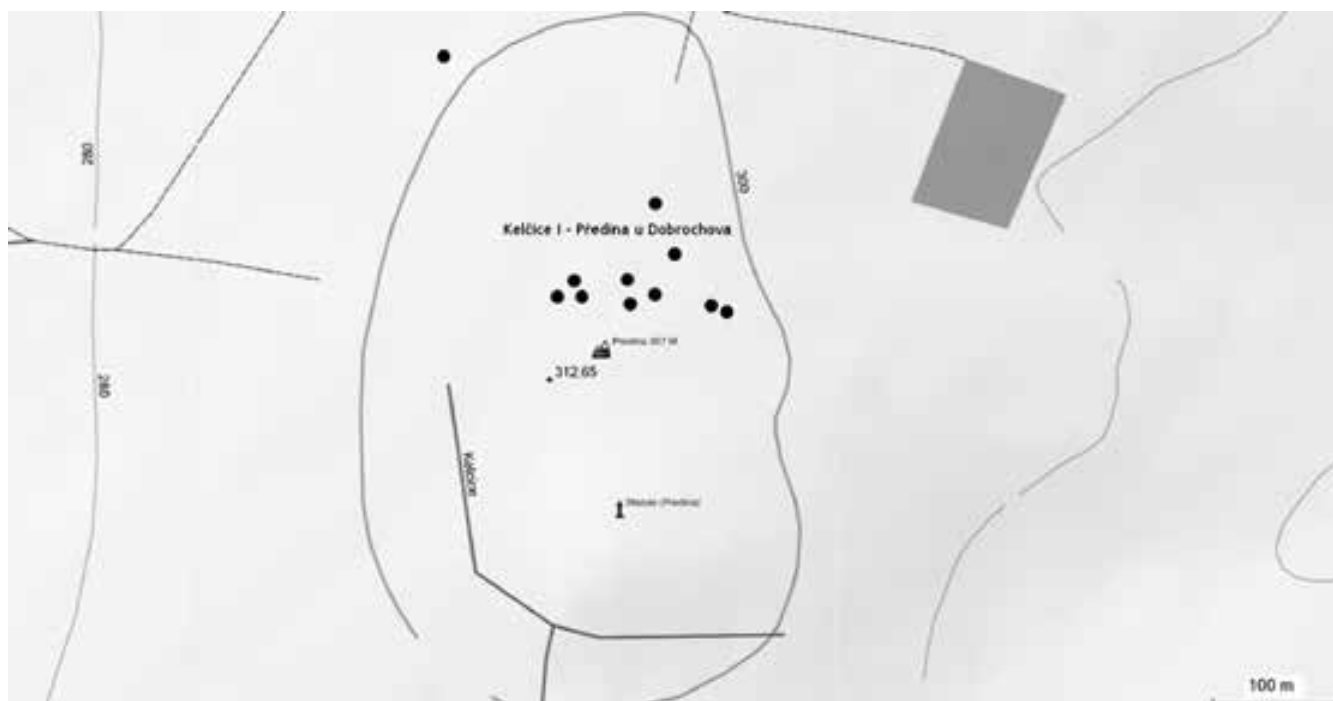
Dějiny výzkumů: J. Kopecký navštívil Předinu jako výraznou terénní dominantu již v roce 1929. Kromě několika křemencových zlomků neurčitelného stáří ovšem žádné pravěké artefakty nenalezl. Teprve v srpnu roku 1933 se mu v trati Padělky nacházející se v okolí nejvyššího bodu kopce podařilo najít soubor 36 paleolitických artefaktů. V letech 1933–1937 ještě objevil menší koncentrace křemencových artefaktů v trati Lopaty asi 200 m jihozápadně od Padělků a také v trati Čtvrtě, asi 100 m severozápadně od vrcholu kopce. Ojedinelé křemencové kusy se nacházely roztroušeně také na jiných místech na svazích Přediny. Celkem se J. Kopeckému povedlo najít 685 křemencových a 231 silicitových

artefaktů. J. Kopecký na lokalitě vyhloubil několik pokusných sond. Při vrcholu kopce ležela ornice přímo na podloží tvořeném kulmskými drobami myslejevického souvrství, na svazích se mezi ornici a podloží vklíňovala vrstva žlutého sedimentu (zvětralé podloží, spraš?), která však neobsahovala žádné nálezy. Pouze v profilu odvodňovacího kanálu v trati Lopaty byly v hloubce 40–45 cm nalezeny dva velké křemencové artefakty (Kopecký 1938, 16). Spraš se v místě hlavní koncentrace nálezů na vrcholu kopce nedochovala. V roce 1938 vyrostl na vrcholu kopce rozhlasový vysílač a od té doby není centrální část lokality pro povrchové sběry přístupná. Ojedinelé artefakty je možné sbírat pouze asi 80 m severovýchodně od vrcholu v trati U Plotu, kde zřejmě jde o severní okraj centrální koncentrace v trati Padělky.

V roce 1985 pokračoval v archeologickém průzkumu Přediny J. Svoboda. Na západním svahu kopce vyhloubil asi 2 m dlouhou sondu, ve které pozoroval následující stratigrafickou situaci: Ornice ležela na okrovém sprašovém sedimentu s ojedinelými úlomky drob, který nasedal na šedohnědý zvrstvený sprašový horizont s ojedinelými uhlíky. Pod tímto horizontem se nacházela okrová spraš s uhlíky a oranžová zvětralina s úlomky drob. Uhlíky určil J. Kyncl jako borovici (*Pinus* sp.). Snad mohlo jít o reliktní rozvlečeného paleolitického horizontu (Svoboda – Přichystal 1990, 475–476). Svoboda a Přichystal analyzovali dochované artefakty pocházející ze sběrů J. Kopeckého a na základě technologicko-typologického rozboru zařadili soubor do aurignacienu. Většina nálezů je uložena v Ústavu Anthropos MZM, pouze několik artefaktů ze sběrů J. Kopeckého je deponováno v Muzeu Prostějovska v Prostějově. Jde o 15 kvarcitových a 14 silicitových artefaktů (čepele, hroty, škrabadla, hoblík, odštěpovač).

Obr. 50: Pohled z ondratické pískovny na kopec Předina u Dobrochova s rozhlasovým vysílačem a paleolitickou lokalitou Kelčice I – Předina.

Obr. 51: Mapa kopce Předina u Dobrochova (program MapSource), kde se nachází paleolitická lokalita Kelčice I s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černá kolečka). Podle písemných zpráv se střed lokality zřejmě nacházel jižněji v dnes oploceném a zatravněném prostoru rozhlasového vysílače.

Obr. 52: Letecký snímek v prostředí Google Earth se znázorněním polohy nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

Popis souboru: Ze surovinového hlediska převažují křemence typu sluňák (65 % artefaktů, ale pouze 36 % nástrojů). V silicitové části souboru byly nejčastěji zastoupeny moravské jurské rohovce, silicity z glacienních sedimentů a rohovec typu Troubky-Zdislavice. Méně často se objevily také radiolarit, spongolit, rohovcová brekcie a rohovec typu Krumlovský les. V případě jednoho artefaktu je možné, že byl vyroben z rohovce typu Stránská skála (*Svoboda – Přichystal 1990*, 476–478).

Z technologického hlediska stojí za zmínku odlišné hospodaření s křemenci a se silicity, které je možné pozorovat i na jiných lokalitách v okolí. Zatímco křemencová industrie má charakter primární dílny, silicity byly na lokalitu donášeny z větší vzdálenosti, často již v podobě připravených jader, a na místě byly zpracovávány v sekundárních dílnách. V křemencové části industrie převažují připravená a těžená jádra (33 ks) nad vytěženými jádry (15 ks). V křemencové industrii se také udržuje těžba z plochých jader, z nichž některé mají až levalloiský ráz (*Svoboda – Přichystal 1990*, 479, obr. 2/1). Oproti tomu mladopaleolitické typy jader jsou vzácné. V silicitové části industrie naopak převládají vytěžená jádra a připravená jádra jsou vzácná. Z morfologického hlediska jsou nejpočetnější prizmatická jádra. Početná mikrojádra dokládají snahu o maximální využití suroviny. Jader na výrobu čepelí je i mezi silicitovými jádry méně, než by odpovídalo podílu čepelí v debitáži. Může to být způsobeno tím, že část čepelí byla na lokalitu přinášena již v hotovém stavu (*Svoboda – Přichystal 1990*, 480). Rozdíl mezi silicitovou a křemencovou složkou je patrný i při srovnání podílů čepelí a úštěpů. Zatímco v křemencové části souboru je podíl čepelí 13,5 %, v případě silicitové složky je to 59 %. Silicitové polotovary jsou také daleko častěji voleny k místnímu retušování a výrobě nástrojů (*Svoboda – Přichystal 1990*, 481).

Mezi 179 nástroji převažují škrabadla (46 ks) nad rydly (28 ks). Nejčastější jsou plochá čepelová škrabadla, úštěpových škradel je méně, ojediněle se objevilo také škrabadlo dvojité, nehtovité a vějířovité. Aurignacké typy reprezentují vysoká škrabadla a vyčnělá škrabadla (vysoká i plochá). Většina škradel byla vyrobena z MJR. Nejčastějším typem rydel jsou rydla na lomu, méně často se objevují hranová rydla. Retušovaná hrana má většinou konkávní tvar, vzácněji konvexní. Ojediněle jsou zastoupena i klínová rydla. Naopak poměrně častá jsou příčná rydla. Zastoupena jsou také rydla smíšená a kombinovaná s jiným typem nástroje. Pouze ojediněle se objevilo aurignacké obloukovité kanelované rydlo. Ze surovin byly u rydel nejhojněji používány eratické silicity. Drásadel je v souboru 29. Většina jich je na úštěpech, vzácně jsou drásadlovitě retušovány i fragmenty. Boční drásadla převažují nad příčnými, retuš je většinou konvexní nebo přímá, jen vzácně konkávní. Ojediněle je také drásadlo se ztenčeným bokem, úhlové a hrotité drásadlo. Výrazně zastoupená jsou strmě až stupňovitě retušovaná drásadla. Pro výrobu drásadel byly často používány křemence typu sluňák. Méně početná je skupina hrotů (11 ks). Zajímavá je přítomnost dvou hrotů typu Quinson a báze hrotu typu Jerzmanowice. Dále se objevil dvojhrot připomínající typ limace a několik bifasoidních

polotovarů ze spongolitu a křemence. Z ostatních typů jsou devíti kusy zastoupeny vruby a dvanácti převážně křemencovými exempláři zoubkované nástroje. Retušované čepele se objevují pouze v silicitové složce, ale ani tam nejsou početné (11 ks). V jednom případě se objevil strmě retušovaný vrták, třemi kusy jsou zastoupeny křemencové zobce. Spektrum nástrojů doplňují odštěpovače a dlátka (13 ks). U některých dlátek lze pozorovat koncovou retuš kostěnkovského typu. Z kombinovaných nástrojů je možné jmenovat vysoké škrabadlo s příčným rydlem a ploché škrabadlo kombinované se zobcem (*Svoboda – Přichystal 1990*, 481–485).

Vzhledem k přítomnosti aurignackých typů škradel zařadil J. Svoboda kolekci z Přediny do aurignacienu. Na rozdíl od okolních souborů vyvinutého aurignacienu (Ondratice II, Ondratice VIII, Alojzov I) zde převažují škrabadla nad rydly a téměř chybí typická aurignacká kanelovaná obloukovitá rydla. Přítomnost některých specifických typů hrotů (typy Quinson a Jerzmanowice, polotovary listovitých hrotů) by svědčila spíše pro zařazení aspoň části kolekce do szeletien. Tato skutečnost, stejně jako ojedinělá přítomnost levalloiské technologie (*Svoboda – Přichystal 1990*, obr. 2/1 a 5/11) vede autora této práce k domněnce, že i v případě souboru z Přediny jde o uměle vzniklou kolekci artefaktů pocházejících původně z více kulturních vrstev. Výhodná poloha Přediny musela jistě lákat paleolitické lovce k osídlení ve všech obdobích starší doby kamenné.

Revizní průzkum: V letech 2011 až 2013 zde proběhl revizní povrchový průzkum. Centrální část lokality se dnes nachází v oploceném a zatravněném areálu rozhlasového vysílače, několik paleolitických artefaktů se nám však podařilo najít na severním okraji lokality v trati U Plotu (obr. 51 a 52). Ojedinělý nález pochází také z polohy Čtvrtě zmiňované již J. Kopeckým, která se nachází asi 200 m od koncentrace nálezů v poloze U Plotu. Kromě paleolitických nálezů se zde objevují také ojedinělé pravěké střepy a postpaleolitická štípaná industrie (zlomek čepele a bifaciálně retušovaný nástroj). Soubor třinácti paleolitických artefaktů se skládá z osmi úštěpů, jednoho zlomku čepele, dvou blíže neurčitelných zlomků a dvou nepravidelných sluňákových jader. Jako surovina byl v sedmi případech použit křemencový typ sluňák, tři artefakty byly odbity ze silicity z glacienních sedimentů a po jednom artefaktu se vyskytl rohovec typu Krumlovský les, moravský jurský rohovec a křemec.

5.31 Komořany na Moravě I – Na Pískách (obec Komořany), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Reuterberg

Objevil: M. Daněk (90. léta 20. století)

Zkoumal: M. Daněk (90. léta 20. století)

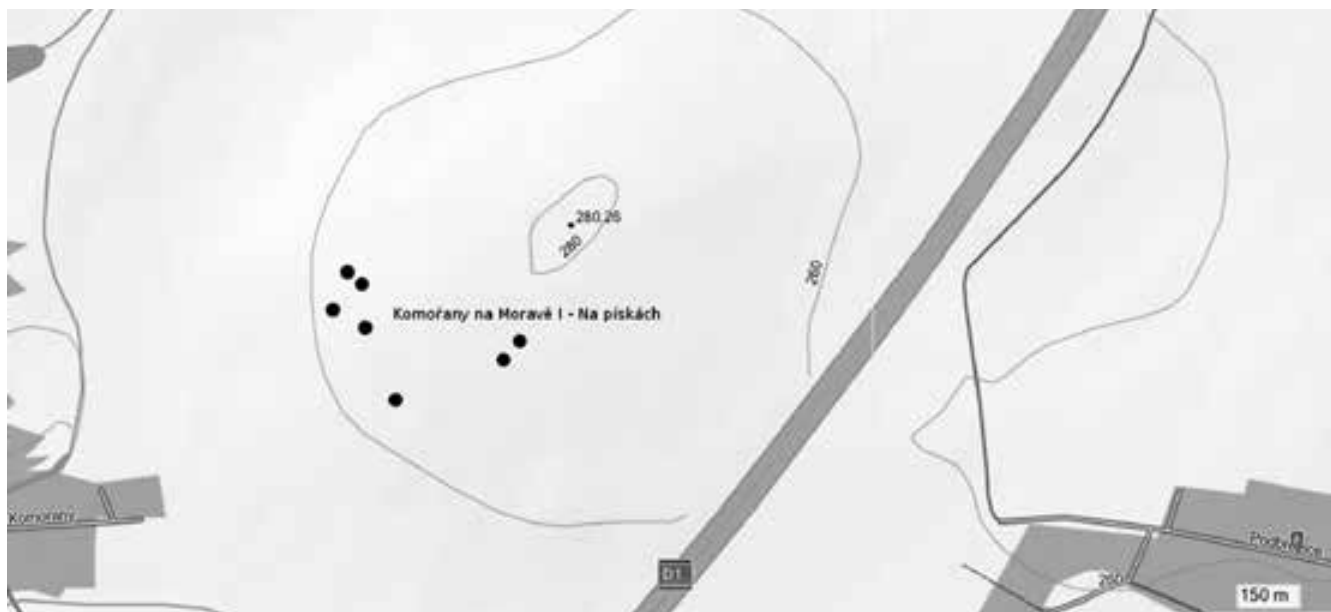
Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.216476, 16.91592

Orientace svahu: vrchol kopce

Nadmořská výška: 270–278 m

Relativní převýšení: 38 m (Rakovec)

Obr. 53: Mapa kopce Na Pískách u Komořan v programu MapSource s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černá kolečka). Střed lokality se zřejmě nachází severněji v oploceném zatravněném areálu, který je pro povrchový sběr nepřístupný.

Obr. 54: Letecký snímek lokality Komořany I – Na Pískách v programu Google Earth s vyznačením míst jednotlivých paleolitických nálezů (kolečka).

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: 12

Rozloha lokality: ojedinělé nálezy

Geomorfologie: vrchol kopce

Literatura: Mlejnek 2004, 31

Dějiny výzkumů: Na vrcholu kopce Na Pískách východně od Komořan našel M. Daněk v devadesátých letech dvacátého století pět zlomků štípané industrie paleolitického stáří (tři z MJR a dva ze SGS) a jeden úštěp z MJR (Mlejnek 2004, 31).

Revizní průzkum: V průběhu revizního výzkumu, který proběhl v roce 2013, bylo na jižní straně temene kopce Na Pískách objeveno sedm dalších patinovaných artefaktů a jeden postpaleolitický kortikální úštěp z rohovce typu Krumlovský les II. Také v případě zbývajících artefaktů byl surovinou rohovec typu Krumlovský les, případně blíže neurčitelný patinovaný rohovec a v jednom případě spongolit. Jde o pět úštěpů a jejich zlomků s plochými patkami, jeden proximální zlomek čepele a jeden neurčitelný zlomek ze spongolitu. Vzhledem k malému počtu nálezů je datování souboru nejisté.

5.32 Komořany na Moravě II – Stepní stráň (obec Komořany), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Malé strany, Mittlere Scheiben

Objevil: M. Daněk (90. léta 20. století)

Zkoumal: M. Daněk (90. léta 20. století)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.196485, 16.925898

Orientace svahu: západní

Nadmořská výška: 290–305 m

Relativní převýšení: 42 m (Dražovický potok)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: 1

Rozloha lokality: ojedinělý nález

Geomorfologie: svah kopce

Literatura: Mlejnek 2004, 31

Dějiny výzkumů: V areálu přírodní rezervace Stepní stráň u Komořan našel M. Daněk v devadesátých letech dvacátého století rohovcové jádro patrně paleolitického stáří (Mlejnek 2004, 31). Žádné další nálezy z této polohy nepocházejí.

Revizní průzkum: Revizní průzkum proběhl na lokalitě v roce 2013, ale žádné další artefakty během něj nebyly nalezeny.

5.33 Kostelec na Hané I – Niva (obec Kostelec na Hané), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Hluchov – Kostecko

Objevil: M. Růžička (70. léta 20. století)

Zkoumal: M. Růžička, K. Valoch, M. Oliva (70. léta 20. století)

Uloženo: MZM, MPP

Poloha: 49.53553, 17.013544

Orientace svahu: západní

Nadmořská výška: 336–340 m

Relativní převýšení: 65 m (Romže)

Kulturní určení: aurignacien

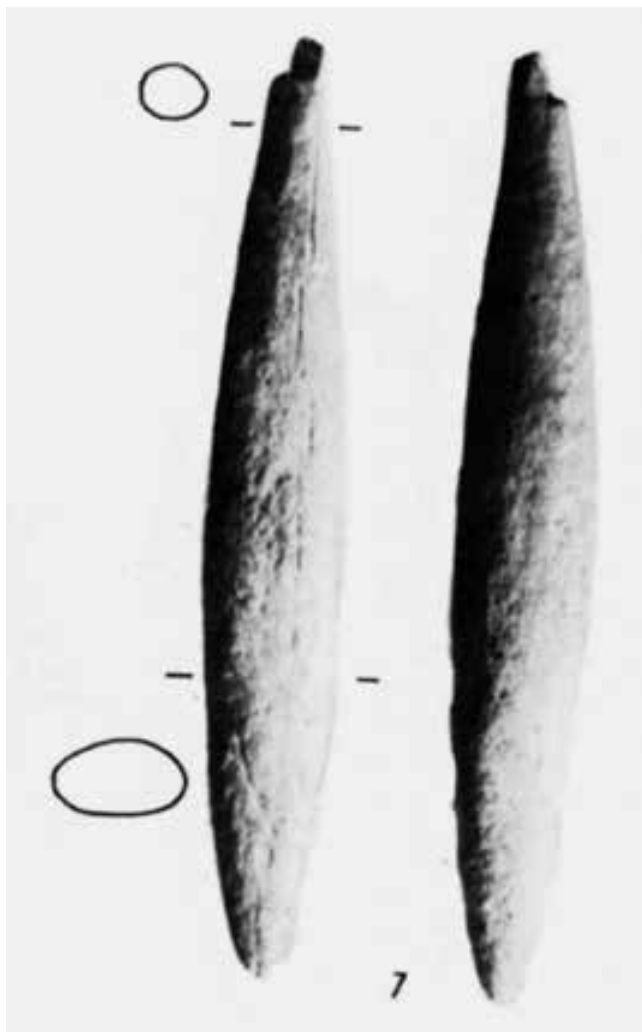
Počet artefaktů: 13

Rozloha lokality: ojedinělé nálezy

Geomorfologie: temeno nevýrazného kopce

Literatura: Oliva 1980; Oliva 1987, 40, 44; Valoch 1993; Škrdla – Mlejnek 2012.

Dějiny výzkumů: Rolník M. Růžička zde v sedmdesátých letech dvacátého století našel po hluboké orbě kostěný mladečský hrot, který publikoval M. Oliva (1980; 1987, 40). Průzkum lokality, provedený roku 1979 M. Olivou, potvrdil existenci intaktní spraše na lokalitě. Na povrchu byly nalezeny dva přepálené úštěpy, jeden úštěp ze SGS, drobný úštěp z černého rohovce s vrubem, konchylie (*Turitella*) a dva zlomky kostí. Později polohu lokality revidoval M. Šmíd (2004), který ji umístil na katastrální území Kotelce na Hané, jižně od kóty 343 m. Na přiloženém plánu s vyneseními lokalitami však M. Šmíd zakreslil lokalitu jižně kóty 339,66 m

Obr. 55: Kostelec na Hané I – Niva. Mladečský hrot (Oliva 1987, 40, obr. 7).

(přibližně 300 m severovýchodně od kóty 342,1 m), která je dnes v terénu vyznačena. Současně M. Šmíd zmiňuje i eneolitické osídlení (KNP) v blízkosti paleolitické lokality.

Zajímavý údaj je k dispozici v inventární knize Muzea Prostějovska v Prostějově. V roce 1959 našel František Krist z blízkého Hluchova (č. p. 30) při kopání základů pro pařeniště v hloubce asi 1 m fragment hrotu ze SGS s odlomenou špicí i bází. Nález je dnes bohužel ztracen. V nedalekém Lutotíně bylo zase při archeologickém výzkumu pravěkého sídliště objeveno pazourkové místy patinované škrabadlo, snad paleolitického stáří, které je dnes uloženo v Muzeu Prostějovska v Prostějově. Na katastru sousedních Smržic našel M. Šmíd při záchranném archeologickém výzkumu v trati Přední u cihelny v roce 1994 zlomek patinované pazourkové čepele a v roce 2001 našel M. Hlava při záchranném archeologickém výzkumu ve Smržicích u kostela patinovanou silicitovou čepel, která mohla být také paleolitického stáří. Oba nálezy jsou uloženy rovněž v Muzeu Prostějovska. Tyto ojedinělé zmínky svědčí o možnosti budoucích objevů nových, snad i stratifikovaných, paleolitických lokalit v okolí Kotelce na Hané.

Obr. 56: Mapa lokality Kostelec na Hané I – Niva v programu MapSource s vyznačením polohy nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černá kolečka).

Obr. 57: Pohled na lokalitu Kostelec na Hané I – Niva, kde byl kromě nepočteného souboru štípané industrie nalezen také kostěný hrot mladečského typu.

Revizní průzkum: Při našem revizním průzkumu, který proběhl v průběhu čtyř návštěv lokality v letech 2011–2013, jsme zdokumentovali naorané kamenité podloží v bezprostředním okolí kóty 339,66 m. Směrem na východ pak nasedala spraš, která je intenzivně narušována orbou. Ještě v prostoru naoraných paleozoických hornin, 49 m jihovýchodně kóty 339,66 m, jsme našli ojedinělý artefakt štípané kamenné industrie – bíle patinovaný zlomek úštěpu moravského jurského rohovce. Další artefakt, drobnou prohnutou čepelku z bíle patinovaného eratického silicitu, která byla odbita měkkým otloukačem (má patrnou římsičku), jsme našli 38 m jihozápadně od zmíněné kóty. Asi 20 metrů jihovýchodně od kóty byl nalezen 4,6 cm dlouhý mesiální zlomek čepelky z bíle patinovaného eratického silicitu

s negativem vyběhlé čepelky na dorsální straně. Další tři drobné patinované úštěpy (spongolit, moravský jurský rohovec, eratický silicite) pocházejí také z blízkého okolí zmiňované kóty. V případě tří přepálených artefaktů nalezených v tomto prostoru můžeme o jejich paleolitickém stáří pouze spekulovat. V širším okolí (východně až jižně kóty) jsme získali další artefakty štípané kamenné industrie, které se hlásí spíše k eneolitickému osídlení (i když jedna z čepelí ze silicitu krakovsko-čensterochovské jury je lehce patinovaná). Fosilní osteologický materiál se získat nepodařilo. Lokalitu se vyplatí dále sledovat. V příštích letech je zde možné očekávat nálezy dalších artefaktů, které by mohly zpřesnit datování lokality. Nové informace by mohla přinést i sondáž v místech s dochovaným sprašovým pokryvem (Škrdla – Mlejnek 2012).

Obr. 58: Letecký pohled v prostředí Google Earth od Hluchova na lokalitu Kostelec na Hané I – Niva s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

5.34 Křenůvky I – Vinohrádky (obec Prostějovičky), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Prostějovičky – Pole ke Křenůvkám

Objevil: J. Skutil?

Zkoumal: J. Skutil?

Uloženo: nedohledatelné

Poloha: 49.423146, 17.013466

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 360–380 m

Relativní převýšení: 30 m (Brodečka)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: ?

Rozloha lokality: ojedinělé nálezy

Geomorfologie: svah kopce Vinohrádky (389 m)

Literatura: Skutil 1939; 1940, obr. 20

Dějiny výzkumů: Lokalita na poli mezi Křenůvkami a Prostějovičkami se objevuje na mapách rozšíření drahanského paleolitu od J. Skutila (1939; 1940, obr. 20). Lokalita je zde nazývána Prostějovičky – pole ke Křenůvkám, ačkoliv tato poloha leží již na katastrálním území Křenůvek v trati Vinohrádky. Více informací o této lokalitě se mně nepodařilo zjistit.

Popis souboru: Soubor štípané industrie pocházející z této lokality není dohledatelný.

Revizní průzkum: Revizní průzkum na této lokalitě zatím z důvodu nepříznivých podmínek neproběhl.

5.35 Lhota I – U Přehrady (obec Vyškov), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Opatovice III – U Přehrady, Díly u bašty

Objevil: M. Daněk (1997)

Zkoumal: M. Daněk (1997–1998)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.311135, 16.931992

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 360–370 m

Relativní převýšení: 65 m (Malá Haná)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: 8

Rozloha lokality: neurčitelný

Geomorfologie: mírný svah kopce

Literatura: Mlejnek 2004, 27

Dějiny výzkumů: Na této lokalitě nad hrází dnešní Opatovické přehrady v blízkosti výchozů křemenců typu sluňák se M. Daňkovi v letech 1997–1998 podařilo nalézt osm artefaktů. Od té doby zde žádná další štípaná industrie objevena nebyla.

Popis souboru: Nepočtený soubor se skládá ze šesti úštěpů, jednoho fragmentu a z drásadla na masivním křemencovém úštěpu (18 × 13 cm). Jako surovina byl použit křemeneč typu „sluňák“, pouze jeden úštěp byl odbit z křemene. Nedaleko od lokality v polohách Graplův kopec a U Umíráčka se nacházejí výchozy křemenců. Je proto pravděpodobné, že jde o dílnu zaměřenou na zpracování místního křemeneč typu sluňák.

Revizní průzkum: V průběhu revizního průzkumu v roce 2003 nebyly žádné další artefakty nalezeny.

5.36 Lhota II – Pařezovice, Za Kostelem (obec Vyškov), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Vyškov – Pařezovice, Pařezy

Objevil: M. Daněk (1993)

Zkoumal: M. Daněk (1993–1994)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.318017, 16.931316

Orientace svahu: jihozápadní

Nadmořská výška: 355–365 m

Relativní převýšení: 57 m (Malá Haná)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: 7

Rozloha lokality: neurčitelný

Geomorfologie: úpatí kopce Rousky

Literatura: Svoboda 1994, 28; Mlejnek 2004, 31

Dějiny výzkumů: Na této lokalitě v blízkosti výchozů křemenců typu sluňák nalezl M. Daněk v letech 1993–1994 celkem sedm artefaktů. Od té doby zde žádné další nálezy učiněny nebyly.

Popis souboru: Nepočtený soubor se skládá z tří křemencových úštěpů, jednoho úštěpu z křemene, jednoho rohovcového úštěpu a dvou zlomků spongolitu. Je pravděpodobné, že jde o jednu z více drobných dílen na zpracování místního křemence typu sluňák.

Revizní průzkum: V průběhu revizního průzkumu v roce 2003 nebyly žádné další artefakty nalezeny.

5.37 Lhota III – Díly nad Hanou (obec Vyškov), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Rychtářov – Lhota, U chat, Díly nad Dědickou Hanou, Na dílech

Objevil: A. Procházka (1907)

Zkoumal: M. Daněk (1998–2003)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.32164, 16.946669

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 375–400 m

Relativní převýšení: 57 m (Velká Haná)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: 83

Rozloha lokality: neurčitelný

Geomorfologie: mírný svah kopce Rousky

Literatura: Skutil 1936, 63; Mlejnek 2004, 28; Mlejnek 2005f

Dějiny výzkumů: Již v roce 1907 na této lokalitě (trať Na dílech) v blízkosti výchozů křemenců typu sluňák nalezl A. Procházka ojedinělý artefakt (Skutil 1936, 63). Podle kresby J. Skutila (1936, obr. X/24) snad šlo o jerzmanowický

Obr. 59: Lhota III – Díly nad Hanou. Úhlové drásadlo na úštěpu ze silicitu z glacienních sedimentů. Kresba: O. Mlejnek.

hrot. M. Daněk zde v letech 1998–2003 našel celkem 72 převážně křemencových artefaktů. Od této doby zde nebyly žádné další nálezy učiněny.

Popis souboru: Lokalita se nachází na poli nad údolím Velké Hané. Soubor se skládá převážně ze zlomků (54 %) a úštěpů (35 %). Méně byla zastoupena jádra (8 %) a čepele (3 %). Z nástrojů zde bylo nalezeno pouze strmě retušované úhlové drásadlo na úštěpu ze SGS (obr. 59). Mezi surovinami výrazně dominuje místní křemeneček (86 %), zastoupeny jsou také moravské jurské rohovce (6 %), spongolit (4 %), SGS (3 %) a jedním kusem i rohovcová brekcie. Je pravděpodobné, že jde o jednu z více dílen na zpracování místního křemence typu sluňák, které se v okolí nacházejí.

Revizní průzkum: V průběhu revizního průzkumu v roce 2003 nebyly žádné další artefakty nalezeny.

5.38 Luleč I – Svatý Martin (obec Luleč), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Kopaniny, Hradisko

Objevil: V. Travěnek

Zkoumal: V. Travěnek, Dvořák, M. Daněk (90. léta 20. století)

Uloženo: AÚ DV, MVV

Poloha: 49.252617, 16.914428

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 365–370 m
Relativní převýšení: 105 m (Rakovec)
Kulturní určení: paleolit
Počet artefaktů: 3
Rozloha lokality: ojedinělé nálezy
Geomorfologie: temeno kopce
Literatura: Skutil 1936, 63; Mlejnek 2004, 31

Dějiny výzkumů: Ojedinělé paleolitické nálezy z Lulče a okolí získal již ve třicátých letech dvacátého století V. Travěnc (Skutil 1936, 63). Později působil v Lulči amatérský sběratel pan Dvořák, jehož sběry jsou bez rozlišení jednotlivých nálezových poloh uloženy v depozitáři Muzea Vyškovska ve Vyškově-Dědicích. M. Daňkovi se zde v areálu známého pravěkého hradiště sv. Martina podařilo v devadesátých letech dvacátého století najít tři artefakty, které by mohly být paleolitického stáří.

Popis souboru: Nálezy V. Travěnce měly údajně pocházet z trati Záblatí, Padělky a Díle (Skutil 1936, 63) a měly se mezi nimi vyskytovat i listovité hroty. Další Travěncem nalezené artefakty pocházely přímo z hradiska sv. Martina a mělo jít o několik jádrových artefaktů. Dnes jsou již bohužel Travěncovy nálezy nedohledatelné.

Z Dvořákovy sbírky uložené v Muzeu Vyškovska je možné vyčlenit asi 75 artefaktů paleolitického stáří, které jsou však většinou označeny jen jako Luleč a okolí. Pouze u několika z nich je uvedeno, že pocházejí z hradiště sv. Martina z pole vpravo od cesty na nemojanské Kopaniny. Mezi nálezy je např. jeden listovitý hrot a jeden bifas, které by bylo možno spojit se szeletským osídlením Vyškovska, dále zloemek levalloiské čepele z rohovce typu Stránská skála a několik dalších úštěpů z téže suroviny, což by mohlo být spojeno s bohunicienským osídlením, nebo několik nástrojů ze SGS upomínajících na vyspělý mladý paleolit (škrabadla, rydla, retušované čepele, odštěpovače). Sbírkou obsahuje také několik křemencových artefaktů. Jde evidentně o sběry z různých poloh zahrnující artefakty různého stáří.

Konečně soubor nalezený na hradisku sv. Martina M. Daňkem se skládá z křemencového místně retušovaného úštěpu, fragmentu ze silicitu z glacienních sedimentů a ze zlomku moravského jurského rohovce.

Revizní výzkum: Lokalita je v současnosti zastavěná chatami a zatrávněná, proto je pro povrchový sběr nepřístupná.

5.39 Luleč II – Hartlova skála (obec Luleč), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Hartlovo pole
Objevil: M. Daněk (80. léta 20. století)
Zkoumal: M. Daněk (80. léta 20. století)
Uloženo: AÚ DV
Poloha: 49.264115, 16.926917
Orientace svahu: východní
Nadmořská výška: 375–390 m

Relativní převýšení: 110 m (Drnůvka)
Kulturní určení: paleolit
Počet artefaktů: 10
Rozloha lokality: neurčitelná
Geomorfologie: svah kopce
Literatura: Svoboda 1994, 28; Mlejnek 2004, 19, 31

Dějiny výzkumů: Lokalita se nachází na poli nad lomem mezi Drnovicemi a Lulčem. M. Daněk zde v osmdesátých a devadesátých letech nalezl několik kusů štipané industrie.

Popis souboru: Soubor se skládá z několika křemencových úštěpů, jednoho místně retušovaného úštěpu ze silicitu z glacienních sedimentů, ze zlomku rohovcové brekcie a zlomku křemene.

Revizní výzkum: Revizní výzkum na této lokalitě zatím neproběhl z důvodu nepříznivých podmínek.

5.40 Luleč III – Žleby (obec Luleč), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Drnovice IX, Želatovy
Objevil: M. Daněk (1996)
Zkoumal: M. Daněk (1996)
Uloženo: AÚ DV
Poloha: 49.249571, 16.953192
Orientace svahu: východní
Nadmořská výška: 275–285 m
Relativní převýšení: 110 m (Drnůvka)
Kulturní určení: paleolit?
Počet artefaktů: 5
Rozloha lokality: ojedinělý nález
Geomorfologie: mírný svah v údolí
Literatura: Mlejnek 2004, 25

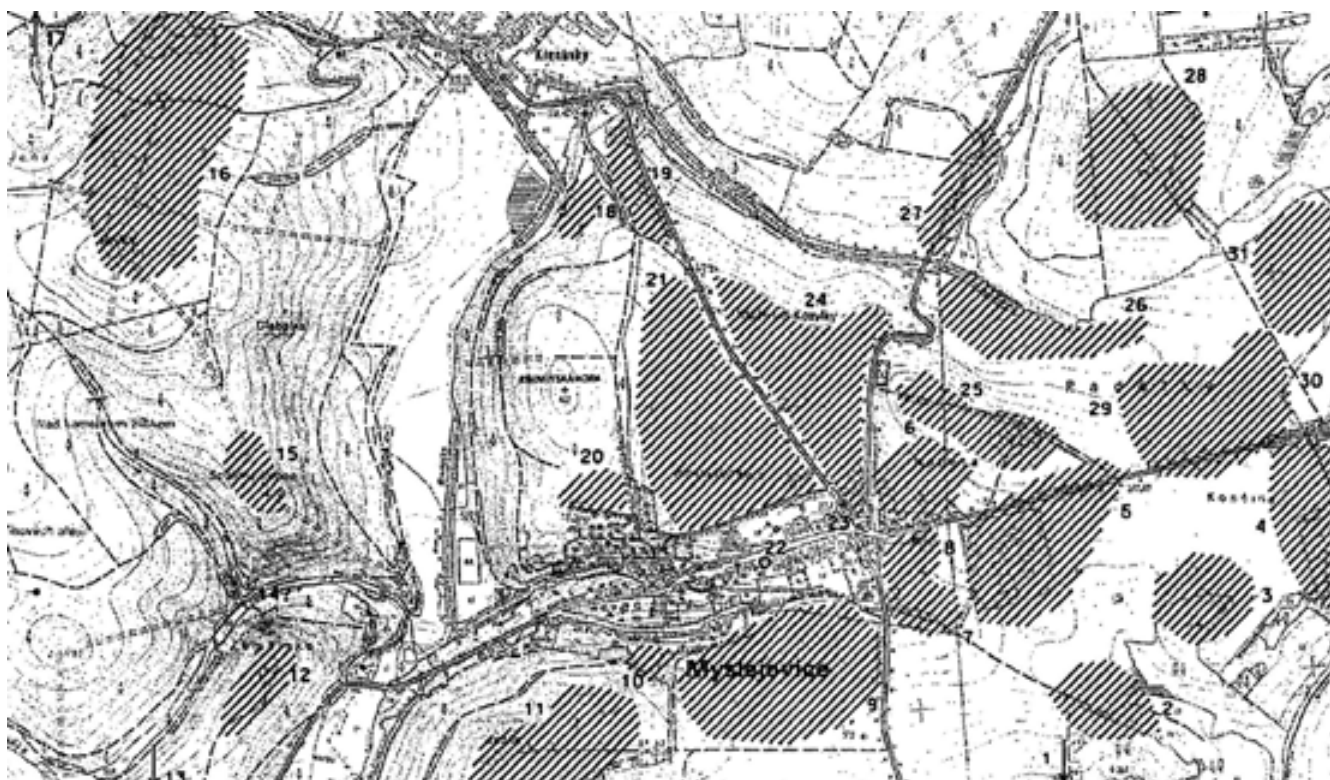
Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil v roce 1996 M. Daněk, který zde našel pět artefaktů.

Popis souboru: Soubor se skládá ze tří zlomků křemene a dvou fragmentů štipaných moravských jurských rohovců. Jde tedy spíše o ojedinělý nález, jehož paleolitické stáří není jisté.

Revizní výzkum: Revizní výzkum na této lokalitě proběhl za příhodných podmínek v roce 2013. Bylo nalezeno pouze několik pravěkých úštěpů doprovázených keramikou. Je tedy možné, že i nálezy M. Daňka jsou až postpaleolitického stáří.

5.41 Myslejovice I – Strážná (obec Myslejovice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Poučky, Žákovec, Na Skalce, Skalka
Objevil: A. Novotný (30. léta 20. století)
Zkoumal: A. Novotný (30. léta 20. století), J. Ječmínek
Uloženo: MZM, MPP
Poloha: 49.400278, 17.03943

Obr. 60: Mapa okolí Myslejovic s vyznačením jednotlivých poloh s archeologickými nálezy (podle Hlava – Kalábková 2007). 1 – Strážné, 2 – Žákovec, 3 – Čahadla, 4 – Pijávky, 5 – Kopcové, Boží muka, 6 – Nebesová, 7 – Humna pod Kopcovým, 8 – Za Vrbkami, 9 – Díly, 10 – Familie, 11 – Kozák, 12 – Zámčisko, 13 – U lesa Buchtelky, 14 – Sedlečnický, 15 – Spálený kopec, 16 – Nivky, 17 – Pod Hrubým kopcem, 18 – Nad Příhonem, 19 – Pod Horou, 20 – Křebo, 21 – Prostřední hony, 22 – dům č.p. 89, 23 – Úzké, 24 – Zmolové, 25 – Skalky, 26 – Pod Vranovskou cestou, 27 – Kluče, 28 – Markovce, 29 – Libá, 30 – Kopaniny, 31 – Mitrovy.

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 380–394 m

Relativní převýšení: 112 m (Brodečka)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: ca 100 kusů

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: temeno kopce Strážná (409 m)

Literatura: Skutil 1937, 75–76; 1938, 6; Hlava – Kalábková 2007, 68

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil myslejovický rolník A. Novotný. Jeho nálezy publikoval J. Skutil (1938, 6). Soubor ze sběrů A. Novotného je uložen v Muzeu Prostějovska. Později zde sbíral také J. Ječmínek. Nepříliš početná kolekce ze sběrů J. Ječmínka je uložena v Ústavu Anthropos Moravského zemského muzea. O revizi myslejovických lokalit se později pokusila také Pavlína Kalábková (dříve Procházková), podařilo se jí však ověřit paleolitické osídlení pouze na dvou polohách (Procházková 1990). Společně s M. Hlavou pak předložila soupis lokalit své rodné obce (Hlava – Kalábková 2007). Paleolitické osídlení okolí Myslejovic tak nadále zůstává nepříliš známé.

Popis souboru: Lokalita se nachází na vrchu Strážná, jiho-východně od Myslejovic, východně od cesty do Kobylniček.

Kromě neolitické štípané industrie zde A. Novotný nalezl několik patinovaných silicovitých čepelí a úštěpů a také křemencovou industrii a křemencové otloukače. Z nástrojů jsou zastoupena zejména škrabadla, často vysoká až jádrovitá, masivní rydla a retušované čepele (Skutil 1937, 76; 1938, 6). Z dochovaných sběrů A. Novotného, které jsou uloženy v Muzeu Prostějovska, pochází z této lokality, označené jako polohy Žákovec a Strážné, asi 150 artefaktů, z velké části však jde o nepatinovanou neolitickou štípanou industrii, vyrobenou převážně ze spongolitu, rohovce typu Olomučany, rohovce typu Krumlovský les a z moravských jurských rohovců. Občas se zde však vyskytnou i patinované artefakty pravděpodobně paleolitického stáří. Například pod traťovým názvem Žákovec jsou zde uloženy čtyři zlomky čepelí z MJR, dva blíže neurčitelné zlomky MJR, dva úštěpy z MJR, zlomek čepele z rohovce typu Troubky-Zdislavice a dvě nízká čepelová škrabadla z patinovaného silexu, snad SGS. Pod názvem Strážné je zde uloženo rydlo na mesialním zlomku čepele z MJR a zlomek úštěpu z MJR.

Soubor J. Ječmínka uložený v Ústavu Anthropos MZM obsahuje celkem 39 artefaktů. Mezi surovinami převažuje SGS (20 ks), zastoupen je také rohovec typu Troubky-Zdislavice (8 ks), křemenc typů sluňák (5 ks) a moravské jurské rohovce (4 ks). Jedním kusem je zastoupen spongolit a jeden artefakt je přepálený. Mezi devíti jádry převažují zbytková

jádra (6 ks), jedno sluňákové jádro je připravené a dvě jsou ve stadiu těžby. Z morfoloického hlediska jsou zastoupena diskovitá jádra (3 ks), prizmatická jádra (jedno jednopodstavové a dvě dvojpodstavová) a tři jádra mají nepravidelný tvar. Úštěpy (9 ks) převažují nad čepelemi (4 ks). Neurčitelných fragmentů je v souboru třináct. Mezi čtyřmi nástroji je jedna oboustranně retušovaná čepel ze SGS, strmě retušované škrabadlo na distálním zlomku čepele ze SGS a dva listovité hroty s oblou bází z kvalitního patinovaného silicitu, snad jde opět o SGS nebo MJR. Vysoké zastoupení SGS a rohovce typu Troubky-Zdislavice a přítomnost strmě retušovaného škrabadla by svědčily pro zařazení souboru do aurignacienu, naproti tomu nález dvou dokonale opracovaných listovitých hrotů by naznačoval spíše szeletskou klasifikaci, ačkoliv listovité hroty se ojediněle objevují i v aurignacienu. Je také možné, že jde o soubor vzniklý smícháním obsahu více kulturních vrstev.

Revizní výzkum: Lokalita je dnes z větší části zalesněná, což znemožňuje povrchový průzkum. Ve zbývajících přístupných částech lokality povrchový průzkum zatím z důvodu nepříznivých podmínek neproběhl.

5.42 Myslejovice II – Dunajovy (obec Myslejovice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Končiny, Díly, Zadní díly

Objevil: A. Novotný (30. léta 20. století)

Zkoumal: A. Novotný (30. léta 20. století)

Uloženo: MPP, MZM

Poloha: 49.403057, 17.029431

Orientace svahu: severní

Nadmořská výška: 370–375 m

Relativní převýšení: 55 m (Brodečka)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: desítky kusů

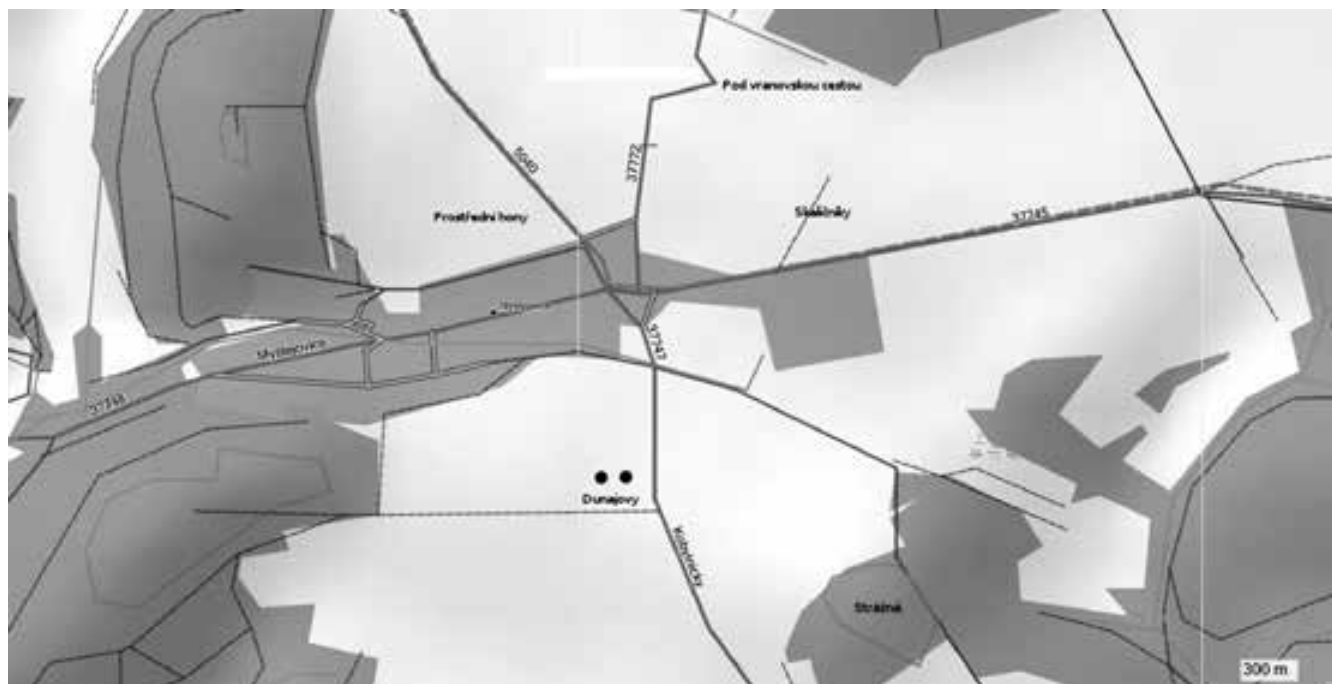
Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: svah ostrožny

Literatura: Skutil 1937, 75; 1938, 6–7; Hlava – Kalábková 2007, 71

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil myslejovický rolník A. Novotný. Jeho nálezy publikoval J. Skutil (1937, 75; 1938, 6–7). Několik nálezů z této polohy je uloženo v Muzeu Prostějovska. Tři nepřilíš přesvědčivé kusy křemence ze sběrů J. Ječmínka s označením Zadní díly jsou uloženy v Ústavu Anthropos MZM.

Popis souboru: Lokalita se nachází jižně od Myslejovic, západně od cesty do Kobylniček. Kromě neolitické štípané industrie se zde A. Novotnému podařilo nalézt také několik patinovaných silicitových artefaktů a početnější soubor křemencových artefaktů (Skutil 1937, 75; 1938, 6–7). V Muzeu Prostějovska se pod traťovým názvem Díl dochovalo asi padesát kvartcitových artefaktů nejistého stáří a z patinovaných silexů zlomek strmě retušovaného kanelovaného škrabadla se zbytkem kůry z MJR. Ze sběrů J. Ječmínka pocházejí z této polohy tři nepřilíš přesvědčivé kusy křemence.

Obr. 61: Mapa okolí Myslejovic v programu MapSource s uvedením traťových názvů jednotlivých myslejovických lokalit. Na lokalitě Myslejovice II – Dunajovy jsou černými kolečky vyznačena místa nálezů křemencových artefaktů.

Zatímco v prvním případě jde o zlomek křemence typu sluňák a ve druhém případě o fragment snad štípaného křemene, ve třetím případě jde o zlomek křemencového úštěpu. Stáří těchto nálezů není jisté.

Revizní výzkum: V průběhu revizního průzkumu, který proběhl v roce 2012, zde byly nalezeny dva prokazatelné úštěpy křemence typu sluňák s plochými patkami, z nichž jeden je dokonce místně drásadlovitě retušovaný. Datování obou úštěpů není jisté.

5.43 Myslejovice III – Prostřední hony (obec Myslejovice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Při hoře Křenůvské, Úzké

Objevil: A. Novotný (30. léta 20. století)

Zkoumal: A. Novotný (30. léta 20. století)

Uloženo: MPP

Poloha: 49.409172, 17.026545

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 380–394 m

Relativní převýšení: 112 m (Brodečka)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: desítky kusů

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: úpatí Křenůvské hory (402 m)

Literatura: Skutil 1938, 6; Hlava – Kalábková 2007, 75–76

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil myslejovický rolník A. Novotný. Jeho nálezy publikoval J. Skutil (1937, 75; 1938, 8). Několik nálezů z této polohy je uloženo v Muzeu Prostějovska.

Popis souboru: Lokalita se nachází severně od Myslejovic, západně od silnice do Křenůvek. A. Novotnému se zde podařilo kromě neolitické štípané industrie najít patnáct křemencových artefaktů a několik drobných silicitových úštěpů. Zajímavý je nález drobného škrabadla v kombinaci s rydlem, rydla na bíle patinovaném úštěpu ze SGS, hlavice vysokého škrabadla ze SGS a zlomků retušovaných čepelí (Skutil 1937, 75; 1938, 8). V Muzeu Prostějovska je pod traťovým názvem Úzké uloženo kromě několika postpaleolitických nepatinovaných artefaktů také sedm kvarcitových artefaktů nejistého stáří, jádro a úštěp z hnědé zvětralin, zlomek radiolaritu a spongolitu, masivní úštěp ze SGS, proximální zlomek čepel z MJR, kortikální fragment ze SGS a hlavně polyedrické klínové boční rydlo na úštěpu s fasetovanou patkou.

Revizní výzkum: V průběhu revizního průzkumu, který zde proběhl v roce 2012, nebyly nalezeny žádné další artefakty.

5.44 Myslejovice IV – Skaličníky (obec Myslejovice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Nebesa, Nebesová

Objevil: A. Novotný (30. léta 20. století)

Zkoumal: A. Novotný (30. léta 20. století), J. Ječmínek

Uloženo: MPP

Poloha: 49.40913, 17.035632

Orientace svahu: jihozápadní

Nadmořská výška: 378–385 m

Relativní převýšení: 50 m (Brodečka)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: desítky kusů

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: úpatí mírné vyvýšeniny

Literatura: Skutil 1938, 8–10; Hlava – Kalábková 2007, 70, 76–77

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil myslejovický rolník A. Novotný. Jeho nálezy publikoval J. Skutil (1938, 8–10). Po druhé světové válce zde sbíral štípanou industrii také J. Ječmínek.

Popis souboru: Lokalita se nachází severovýchodně od Myslejovic, severně od silnice z Myslejovic do Otaslavic, naproti areálu zemědělského družstva. A. Novotnému se zde podařilo kromě neolitické štípané industrie najít několik kusů bíle patinovaných silicitových artefaktů a křemencové zlomky nejistého stáří (Skutil 1938, 8–10).

Revizní výzkum: V průběhu revizního průzkumu, který zde proběhl v roce 2012, nebyly nalezeny žádné další artefakty. Střed lokality slouží ke skladování hnojiva blízkého zemědělského družstva, a proto nebyl pro povrchový průzkum přístupný.

5.45 Myslejovice V – Pod Vranovskou cestou (obec Myslejovice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Kluče od Kozylky

Objevil: A. Novotný (30. léta 20. století)

Zkoumal: A. Novotný (30. léta 20. století)

Uloženo: MMP

Poloha: 49.412313, 17.03177

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 360–370 m

Relativní převýšení: 35 m (Brodečka)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: desítky kusů

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: úpatí Křenůvské hory (402 m)

Literatura: Skutil 1937, 76; 1938, 11–12; Hlava – Kalábková 2007, 77

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil myslejovický rolník A. Novotný. Jeho nálezy publikoval J. Skutil (1937, 76; 1938, 8–10).

Popis souboru: Lokalita se nachází severně od Myslejovic, východně od malé zatáčky silnice z Myslejovic do Alojzova. A. Novotný zde do roku 1937 našel dvanáct

artefaktů pravděpodobně z moravských jurských rohoveců, a to devět úštěpů, dvě jádra a jeden čepelovitý silně retušovaný úštěp (Skutil 1937, 76). Roku 1937 zde byla nalezena další průvodní industrie z MJR, SGS a křemence typu sluňák (Skutil 1938, 11–12). Pod traťovým názvem Pod Vranovskou cestou je v Muzeu Prostějovska uloženo šest nepatinovaných artefaktů pravděpodobně postpaleolitického stáří, dva zlomky křemene a sedm artefaktů nejistého stáří. Jde tedy spíše o nejistou lokalitu. J. Skutil (1937; 1938) uvádí nálezy ojedinělých artefaktů paleolitického stáří také z jiných poloh na katastru Myslejovic (tratě Kopcová, Boží muka, Čahadlo, Libá, Pijávky). Poloha těchto tratí je vyznačena na mapě M. Hlavy a P. Kalábkové (obr. 60), datování těchto nepočtených souborů štípané industrie však není jisté.

Celkově jde v případě myslejovických lokalit o nepočtené patinované artefakty paleolitického stáří v rámci bohatých neolitických souborů, doplněné o desítky artefaktů z křemence typu sluňák nejistého datování. Zřejmě jde o doklad pobytu aurignackých a možná i szeletských lovců na katastru Myslejovic, kteří se sem vydávali snad za účelem získání místní nepříliš kvalitní suroviny – křemence typu sluňák. Problematické je také lokalizování jednotlivých nalezišť podle traťových názvů uváděných A. Novotným. Některé soubory jsou smíchané z více poloh, v případě některých traťových názvů se mně nepodařilo tyto polohy dohledat.

Revizní výzkum: Revizní průzkum na lokalitě zatím neproběhl z důvodů nevyhovujících podmínek.

5.46 Ohrozim I – Čubernice (obec Ohrozim), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Pod dědinou, Ve zmolách

Objevil: A. Gottwald (30. léta 20. století)

Zkoumal: A. Novotný (30. léta 20. století)

Uloženo: MPP

Poloha: 49.486068, 17.035375

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 260–270 m

Relativní převýšení: 15 m (Hloučela)

Kulturní určení: mladý paleolit (?)

Počet artefaktů: ojedinělý nález

Rozloha lokality: ojedinělý nález

Geomorfologie: úpatí vyběhající ostrožny

Literatura: Skutil 1931, 53–54

Dějiny výzkumů: V rámci výzkumu objektů kultury s nálevkovitými poháry zde A. Gottwald z Prostějova objevil počátkem dvacátého století několik paleolitických artefaktů. Na blízké lokalitě Ohrozim-Horka, známé jako mohylové pohřebiště mladší fáze kultury s nálevkovitými poháry, našel A. Gottwald strmě retušovaný hrot ze SGS se zbytkem kůry a v roce 1999 se zde P. Fojtíkovi podařilo najít zlomek patinovaného úštěpu.

Popis souboru: Lokalita se nachází východně od Ohrozimi, západně od areálu letiště Stichovice. A. Gottwald zde údajně našel zlomek bíle patinovaného listovitého hrotu ze SGS a několik patinovaných čepelek ze SGS (Skutil 1931, 53–54). V Muzeu Prostějovska v Prostějově je kromě zlomku listovitého hrotu uloženo sedm zlomků čepelí, dva z nich jsou retušované. Vzhledem k přepálení všech těchto zlomků je paleolitické datování souboru problematické.

Revizní průzkum: Protože šlo o artefakty nalezené při archeologickém výzkumu v pravěkých objektech, revizní průzkum zde neproběhl. Při povrchovém sběru v trati Horka byly v roce 2012 nalezeny pouze postpaleolitické artefakty.

5.47 Olšany I – Smuchy (obec Habrovany-Olšany), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Habrovany-Olšany

Objevil: A. Duroň (1968)

Zkoumal: A. Duroň (1968–1970), M. Daněk (1990–2003)

Uloženo: AÚ DV, MVV (?)

Poloha: 49.241229, 16.88045

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 380–385 m

Relativní převýšení: 65 m (Habrůvka)

Kulturní určení: szeletien?

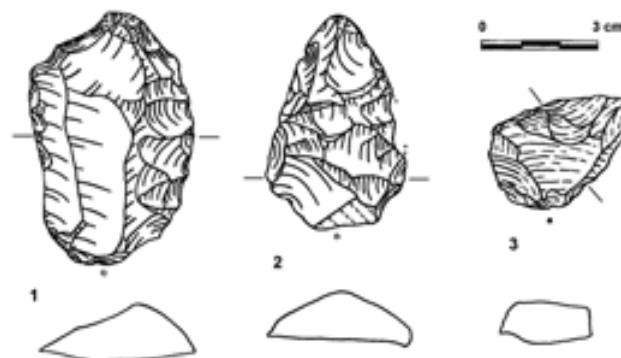
Počet artefaktů: 115

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: temeno táhlého hřbetu

Literatura: Klíma 1971; Svoboda 1994, 28; Mlejnek 2004, 17–18, 28–29; 2005b

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil roku 1968 učitel A. Duroň, který zde našel 34 paleolitických artefaktů publikovaných B. Klímou (1971). Klíma tento soubor zařadil do aurignacienu. Od roku 1990 zde sbíral štípanou industrii také M. Daněk. Jeho nálezy publikovali J. Svoboda (1994, 28) a O. Mlejnek (2004, 28–29) jako szeletien.

Obr. 62: Olšany I – Smuchy. Vybrané artefakty. 1: vyčnělé škrabadlo ze spongolitu, 2: unifaciálně plošně retušovaný hrot (MJR), 3: úhlové drásadlo z křemence typu sluňák. Kresba: O. Mlejnek.

Popis souboru: Ze sběru A. Duroň pochází celkem 34 artefaktů, z nichž je 15 nástrojů. Soubor nástrojů se skládá ze dvou nízkých úštěpových škrabadel, kombinace rydla s terminálním vrubem, dále ze dvou středních klínových rydel, retušované čepele, zlomené čepele s bočním vrubem, třech konvexních drásadel, dvou odštěpovačů a třech drobných listovitých hrotů se zaoblenou bází. Většina artefaktů (26 ks) je vyrobena z moravských jurských rohovců, pouze čtyři kusy jsou ze silicity z glacienních sedimentů a čtyři artefakty byly vyrobeny ze spongolitu (Klíma 1971). Vzhledem k vysokému zastoupení nástrojů je možné uvažovat o výběrovosti kolekce. V blízkém okolí našel A. Duroň ještě několik ojedinělých nálezů. Směrem k Olšanům to byly dva místně retušované úštěpy, jižně od lokality jeden úštěp a východním směrem další hrotitý artefakt. Ve sbírkách muzea Vyškovska byl uložen bíle patinovaný hrot, který údajně pocházel z pole jižně od Olšan (Klíma 1971, 54). Tento artefakt se mně dohledat nepodařilo. Další pět úštěpů údajně A. Duroň našel na jiném místě u Habrovan a jedno rydlo pochází z katastru sousedních Tučap. Západně od paleolitické lokality našel A. Duroň na omezené ploše 2 m² také osm drobných mezolitických artefaktů (Klíma 1971, 56).

M. Daněk, který zde sbíral štípanou industrii od roku 1990, odděloval artefakty nalezené na kopci v poloze Smuchy od níže položené koncentrace v poloze Čloubky, která se nachází již na katastru Habrovan. V trati Smuchy se mu roku 1990 podařilo nalézt klínové rydlo ze SGS, malý bifas ze spongolitu, úhlové drásadlo ze SGS a vrub na velkém křemenném úštěpu (Svoboda 1994, 28).

Po roce 1994 pokračoval M. Daněk ve sběrech na této lokalitě a našel dalších 77 štípaných artefaktů a jeden křemenný otloukač. Mezi použitými surovinami převažovaly moravské rohovce (47 %), mezi kterými byl zastoupen i rohovec typu Krumlovský les a rohovec typu Stránská skála. Dále byl používán spongolit (21 %), křemen (14 %), silicity z glacienních sedimentů (9 %) a křemenc typů sluňák (9 %). V souboru převažovaly zlomky (60 %) a úštěpy (23 %) nad čepelemi (3 %) a jádry (4 %). Poměrně vysoké bylo zastoupení nástrojů (10 %). Soubor nástrojů tvořila tři škrabadla (dvě nízká na čepeli ze SGS a jedno vyčnělé ze spongolitu), jednostranně plošně retušovaný hrot z MJR, zlomek listovitého hrotu ze SGS, dvě úhlová drásadla z křemence a MJR a jeden odštěpovač ze SGS (obr. 62).

Vzhledem k vysokému zastoupení plošně retušovaných nástrojů (listovitých hrotů, bifasů, drásadel) v souboru je pravděpodobné jeho zařazení do szeletien. Menší podíl křemencové složky může být způsoben větší vzdáleností lokality od výchozů křemence typu sluňák na Drahanské vrchovině.

Revizní průzkum: Lokalita je dnes zatravěna a připojena jako pastvina pro koně k farmě Bolka Polívky. Povrchový sběr zde není možný.

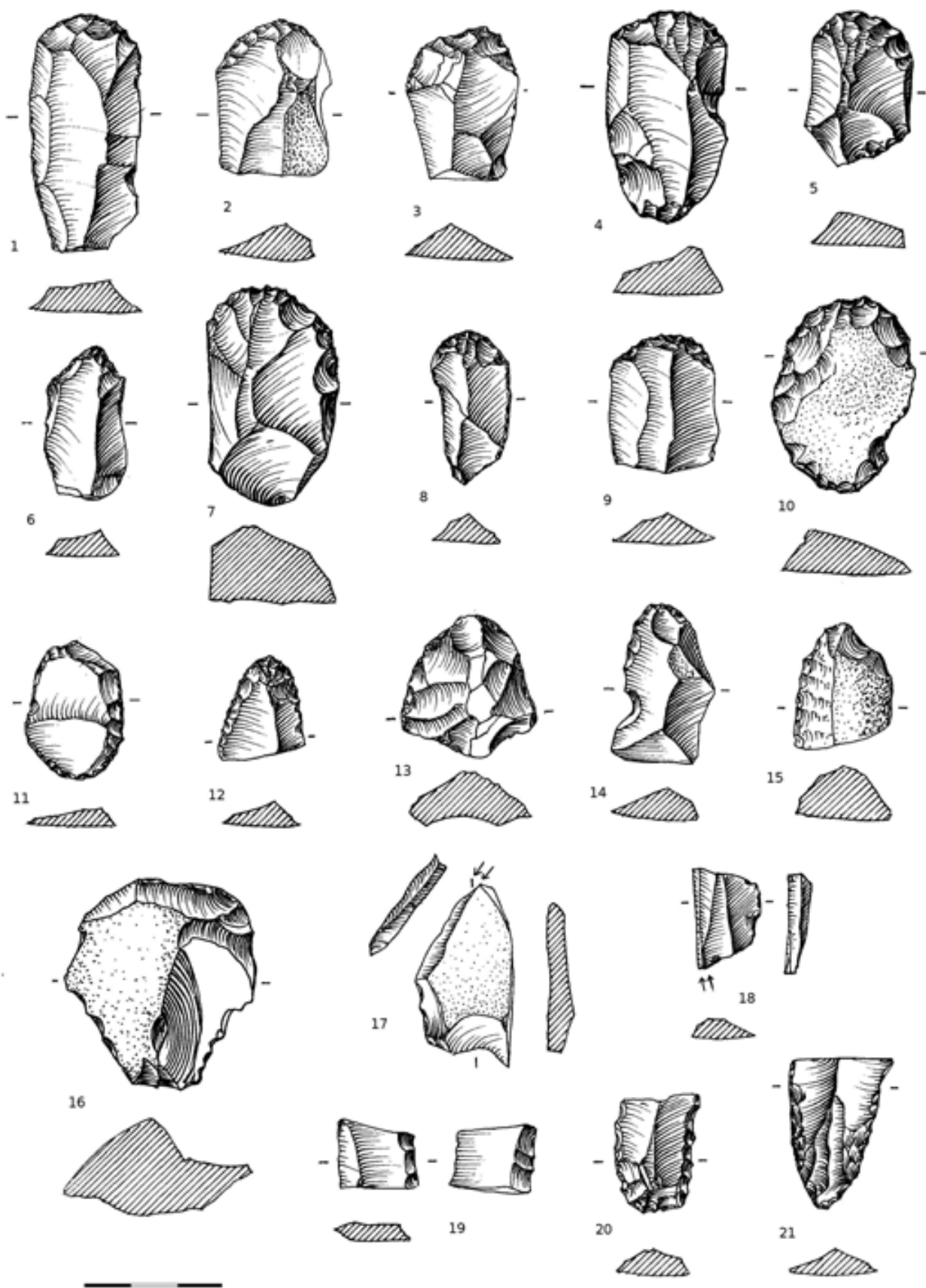
5.48 Ondratice I/Želeč – Velká Začaková, Holcase (obce Ondratice a Želeč), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Ondratice I, Holcase za státní, Soudná
Objevil: J. Možný (1898) nebo H. Hostínek (1903)
Zkoumal: J. Možný, H. Hostínek, I. L. Červinka, J. Kopecký, K. Absolon, H. Schwabedissen, J. Ječmínek, J. Šrot, J. Janásek, J. Všeticka, K. Šamánek, O. Orálek, K. Valoch, J. Svoboda a mnozí další
Uloženo: MZM, MPP, VMO, MVV, Landesmuseum für Vorgeschichte Halle, Naturhistorisches Museum in Wien, Ethnologisches Museum Berlin
Poloha: 49.352872, 17.065233
Orientace svahu: severovýchodní
Nadmořská výška: 320–336 m
Relativní převýšení: 70 m (Ondratický potok)
Kulturní určení: IUP, aurignacien
Počet artefaktů: přes sto tisíc
Rozloha lokality: 120 000 m²
Geomorfologie: temeno ostrožny
Výběrová literatura: Maška – Obermaier 1911; Červinka 1915; Skutil 1933b; 1954; Absolon 1936; Schwabedissen 1942; 1943; Prosche 1960; Valoch 1967; Svoboda 1980a; Mlejnek et al. 2012

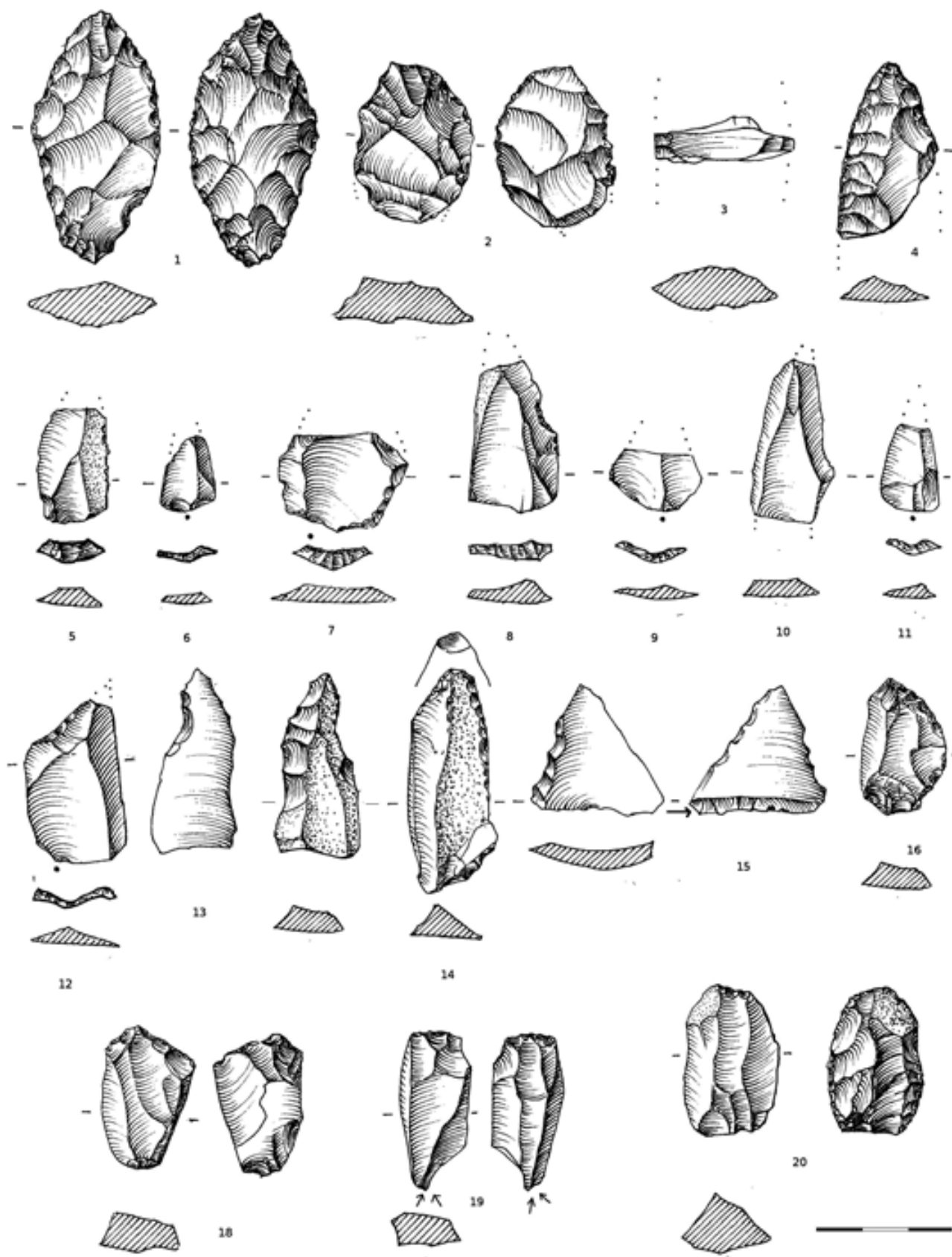
Dějiny výzkumů: Jde o nejbohatší a nejdéle známou paleolitickou lokalitu ve studované oblasti. Dějiny výzkumů této lokality byly již několikrát podrobně popsány (Mlejnek et al. 2012, 296–297; kapitola věnovaná dějinám výzkumu v této práci), proto se zde omezím pouze na základní fakta.

Není jisté, kdo si jako první všiml povrchových nálezů štípané industrie na polích mezi Ondratice a Drysice. Podle jeho vlastního vyjádření z roku 1908 to měl být H. Hostínek, poštovní z Brodku, který zde v roce 1903 našel první artefakty (Kopecký 1940; Skutil 1940). Podle K. Absolona to však byl již roku 1898 ondratický rolník J. Možný. První nálezy z této lokality publikovali K. J. Maška a H. Obermaier (1911). Již od roku 1906 sbíral štípanou industrii v okolí Ondratic želečský učitel E. Zahálka (Skutil 1954, 6), v období první republiky zejména řídící učitel z Brodku J. Kopecký. V této době ještě neodděloval žádný ze sběratelů nálezy z jednotlivých poloh. Povrchové nálezy publikoval např. J. Skutil (1933b), K. Absolon zase věnoval svoji rozměrnou monografii tzv. gigantolitům, což měly být paleolitické artefakty velkých rozměrů vyrobené z místního křemence (1936). Ve skutečnosti šlo ve většině případů o přirozené bloky suroviny, jádra, případně falza vyrobená J. Možným, který svoje nálezy Absolonovi i jiným zájemcům prodával. Další artefakty z Ondratic vyobrazil K. Absolon jako srovnávací materiál ve své studii o Býčí skále (1945). Dobové názory na kulturní zařazení ondratického souboru shrnul J. Skutil (1954), který ve stejné práci popsal také industrii z Ondratic uloženou v prostějovském muzeu.

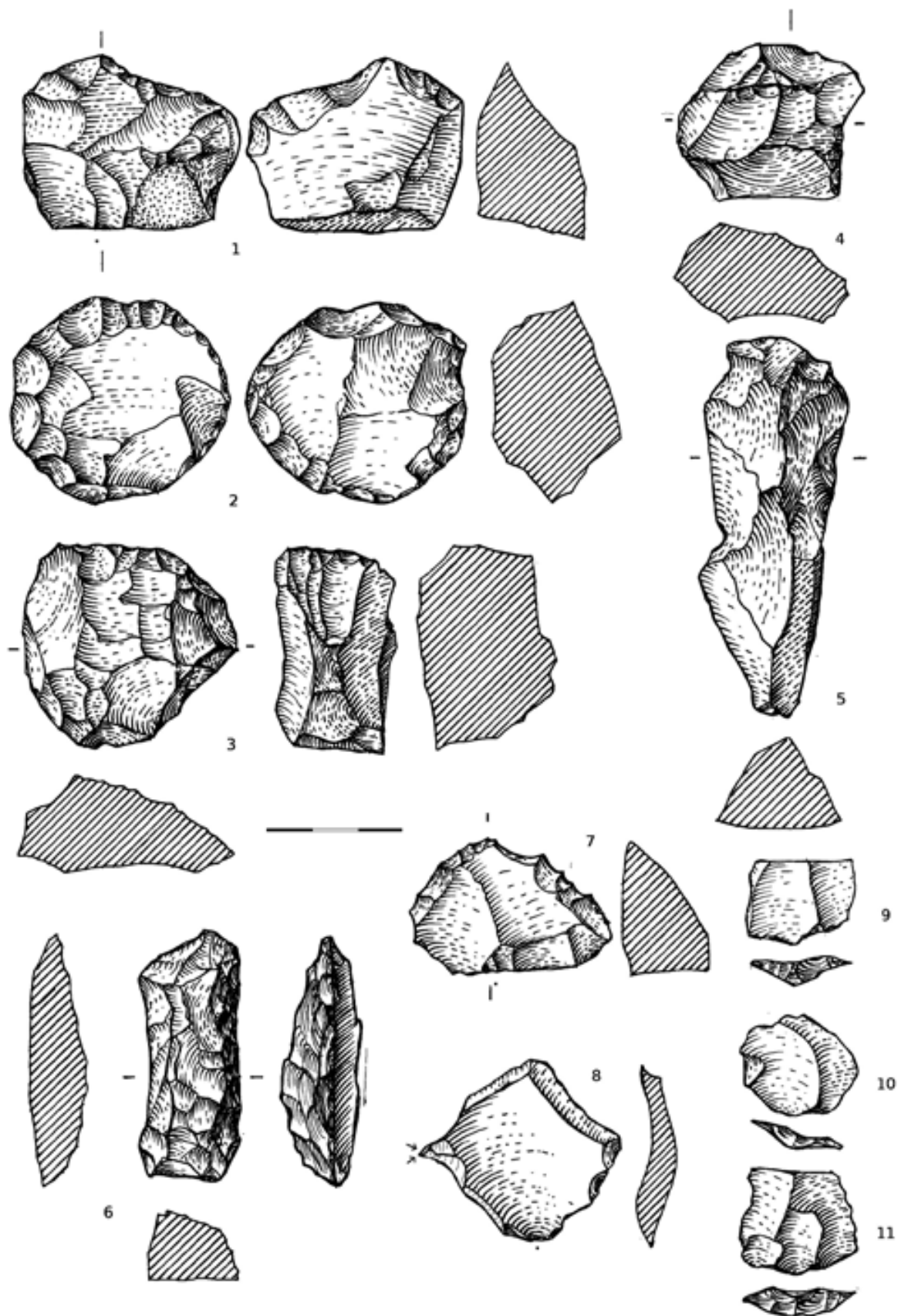
První archeologický výzkum provedl v Ondraticích I/Želeči již I. L. Červinka, který zde podle svého dopisu (1915) odkryl v roce 1907 plochu o výměře celkem 4 000 m². Kulturní

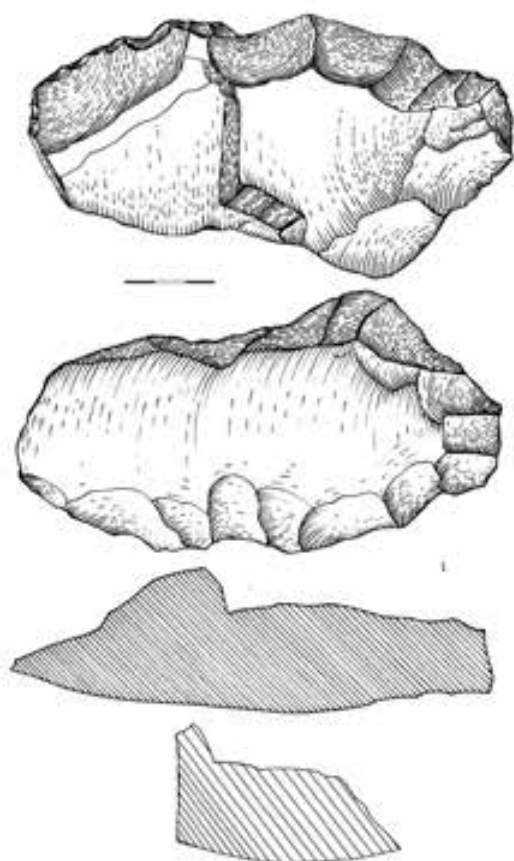
Obr. 63: Ondratice I/Želeč. Vybrané artefakty. 1–16: škrabadla, 17–18: rydla, 19–21: retušované čepele. 1–3, 5, 8–9, 11, 13: KL, 4, 10, 12, 18–19, 21: SGS, 6–7, 14, 17: SS, 15, 20: T-Z, 16: radiolarit. Kresba: L. Dvořáková.

Obr. 64: Ondratice I/Želeč. Vybrané artefakty. 1–3: listovité hroty, 4: hrot typu Jerzmanowice, 5–12: levalloiské produkty, 13: vrták, 14: čepelové hroty, 15: rydlo, 16: drásadlo, 17, 19: odštěpovače, 18: odštěpovač/rydlo. 1, 4–6, 9, 11, 18: SGS, 2, 8, 19: KL, 3: SS, 7, 10, 12, 16–17: MJR, 13: spongolit, 14: T-Z, 15: radiolarit. Kresba: L. Dvořáková.

Obr. 65: Ondratice I/Želeč. Vybrané artefakty. 1, 6-7: škrabadla, 2-4: jádra, 5: čepel z hrany jádra, 8: rydlo, 9-11: levalloiské produkty. 1-3, 5-11: sluňák, 4: radiolarit. Kresba: L. Dvořáková.

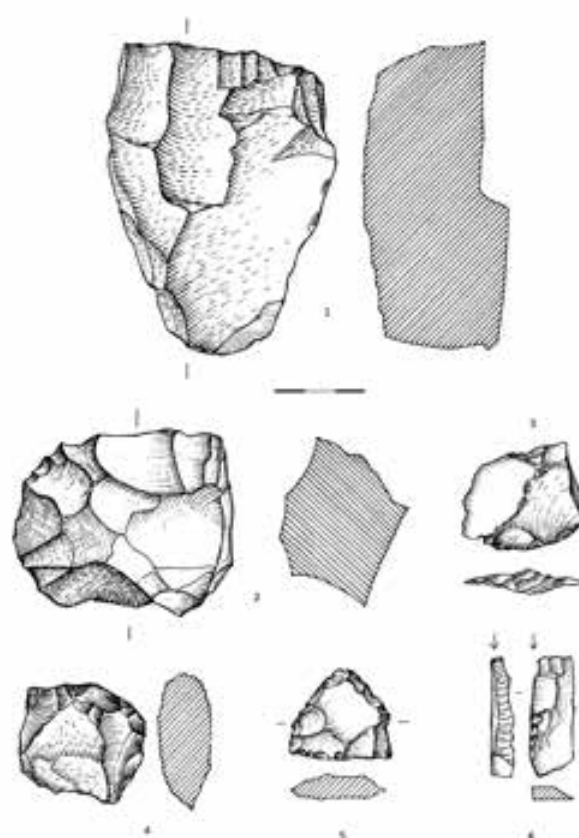

Obr. 66: Ondratice I/Želeč. Masivní drásadlo z křemence typu sluňák. Kresba: L. Dvořáková.

vrstva se měla nacházet v hloubce 30–40 cm, někdy až 70 cm, mezi ornici a terciérním pískem. V průběhu výzkumu odkryl Červinka dvě koncentrace artefaktů, které interpretoval jako zahloubená ohniště. Poblíž jednoho z těchto ohnišť se nacházel shluk křemencových artefaktů interpretovaný Červinkou jako dílna. V průběhu výzkumu byly nalezeny tisíce artefaktů. Nástroje však vzácně, zastoupena byla škrabadla, listovité hroty, drásadla a jiné typy. Některé nálezy uložené v muzeu v Halle analyzoval ve své diplomové práci K. Prosche (1960).

Další výzkum zde v roce 1928 provedl z pověření K. Absolona kreslič MZM J. Dania. Podle K. Absolona (1935, 10) byla při tomto výzkumu odkryta plocha 49,5 m² až do hloubky 2,5 m. Byla zde objevena nepříliš mocná kulturní vrstva obsahující silicitové artefakty v nadloží křemencových artefaktů. Podle L. Zotze (1951, 175) se ovšem v roce 1949 J. Dania vyjádřil, že se při tomto výzkumu nacházely všechny artefakty smíchané dohromady v jedné vrstvě. Nakonec i K. Absolon změnil názor a tvrdil, že bylo možné rozeznat jen jednu nálezovou polohu (Absolon 1945, 24).

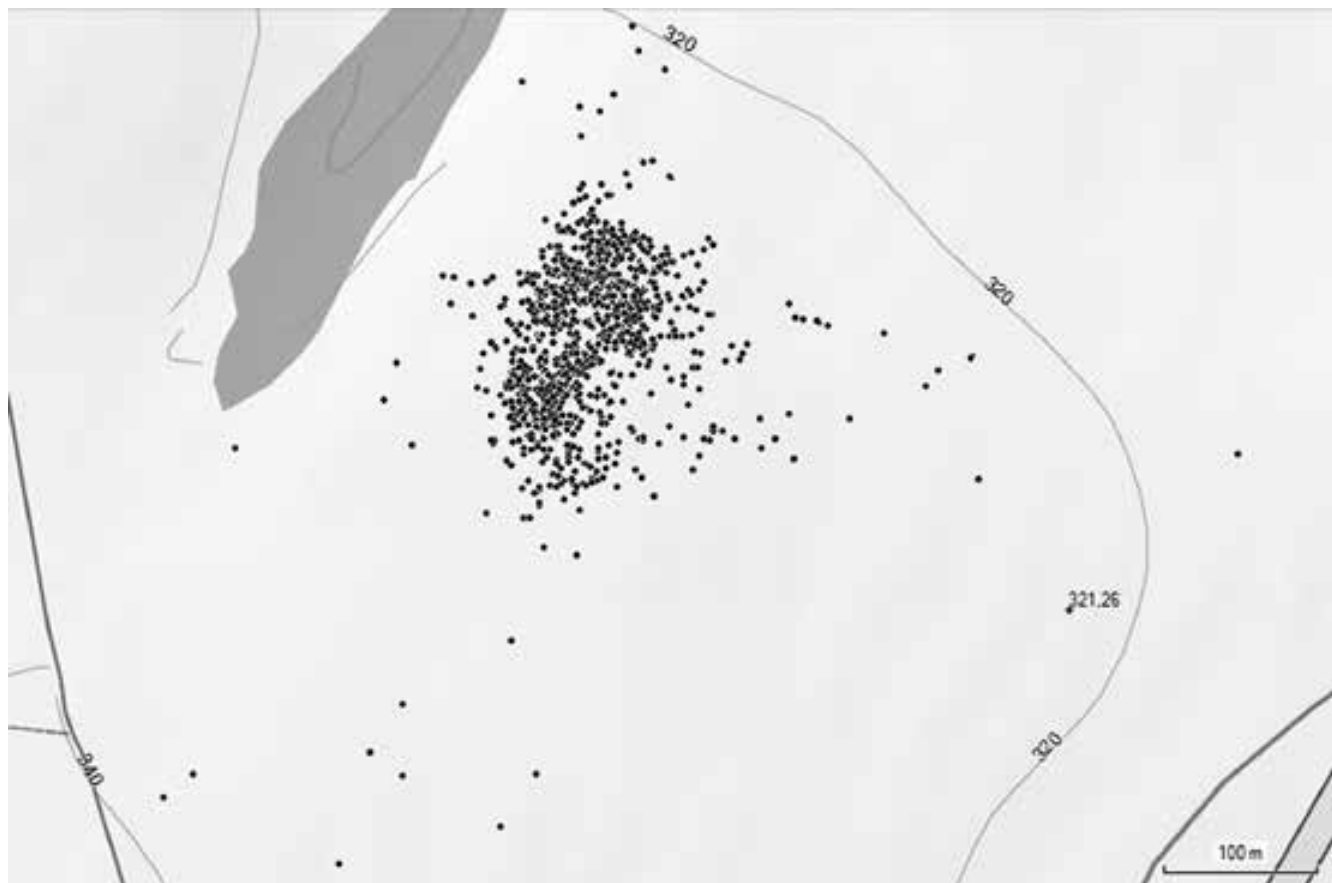
V roce 1929 zde provedl sondáž brodecký školní ředitel J. Kopecký, který nalezl většinu artefaktů v ornici. Pouze v jednom případě se mu podařilo odkrýt jámu obsahující více než 300 křemencových nástrojů o váze 22,7 kg (Kopecký 1929).

Obr. 67: Ondratice I/Želeč. Vybrané artefakty. 1, 2, 4: jádra, 3: levalloiský úštěp, 5: zlomek jednostranně plošně retušovaného hrotu, 6: rydlo. 1–2, 4–6: sluňák, 3: silifikovaný jílovec. Kresba: L. Dvořáková.

Další výzkum, který na lokalitě proběhl pod vedením H. Schwabedissena na podzim roku 1942, je spojen s rozporuplnými výpověďmi. Zatímco H. Schwabedissen tvrdil, že bylo možné rozeznat jen jednu nálezovou polohu obsahující silicitovou i kvarcitovou industrii (1942, 44; 1943), tehdejší konzervátor v MZM a technik na výzkumu E. Dania sdělil později K. Valochovi, že křemencové artefakty ležely hlouběji než silicitová složka industrie (Valoch 1967, 14). Toto tvrzení podpořil i J. Ječmínek, který pracoval při odkryvu jako dělník. V průběhu tohoto výzkumu byla prokopána plocha o výměře 30 m². Nalezeno bylo mnoho artefaktů údajně podobných povrchové kolekci (Schwabedissen 1942).

V roce 1965 provedl K. Valoch ve spolupráci s J. Ječmínkem další sondáž v prostoru povrchové lokality Ondratice I/Želeč. Mezitím provedené scelení polí ovšem znesnadňovalo orientaci v terénu, proto zůstala tato snaha bez úspěchu (Valoch 1967). Celkem bylo vyhloubeno 25 sond a začištěno 15 profilů. V místech, kde ornice neležela přímo na mio-cenním písku, se nacházel asi 60 cm mocný rezavě hnědý B-horizont. V sedmi sondách byly nalezeny ojedinělé artefakty. V chráněných místech se pod B-horizontem dochovala i vrstva spraše. Ve dvou sondách se na bázi spraše nacházely pozůstatky paleopůdy (Valoch 1967).

Obr. 68: Mapa lokality Ondratice I/Želeč – Velká Začaková, Holčase v programu MapSource s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černé body).

Obr. 69: Letecký pohled na lokalitu Ondratice I/Želeč v prostředí Google Earth s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

Další z řady badatelů, kteří se touto lokalitou zabývali, byl J. Svoboda. V rámci své diplomové práce zpracoval křemencovou část souborů uložených v depozitáři Ústavu Anthropos MZM a v Muzeu Prostějovska v Prostějově (1978), své závěry později publikoval i monograficky (1980a). Kromě toho se v roce 1977 pokusil také o zjištění stratigrafické situace na lokalitě a o objevení staršími badateli popisované kulturní vrstvy (Svoboda 1977; 1980b). Stratigrafii sledoval pomocí devíti bagrem vyhloubených sond a několika ručních vrtů v centrální části lokality a také na profilech ondratické pískovny, která mezitím postoupila až do bezprostřední blízkosti povrchové lokality. Podloží bylo tvořeno miocenními písky, na které nasedala v centrální části lokality kvartérní spraš, nad níž se nacházel B-horizont a ornice. V průběhu sondáže nebyly objeveny žádné paleolitické artefakty. Až z roku 1999 uvádí J. Svoboda nález plošně retušovaného drásadla na povrchu spraše v souvislosti s plánovaným rozšiřováním pískovny (Svoboda 2000b).

Popis souboru: Křemencovou část souboru zpracoval J. Svoboda (1980a). Zaměřil se zejména na technologii zpracování místního křemence od bloků suroviny až po funkční nástroje. Vycházel přitom z tzv. dynamické klasifikace štípané industrie, která byla v sedmdesátých a osmdesátých letech používána hlavně ve střední a východní Evropě (srov. Ginter 1974). Z technologického hlediska šlo podle Svobody o soubor dílenského charakteru s poměrně velkým podílem čepelí (20,7 %). Podíl jader schopných produkovat levalloiské ústěpy byl 46,36 %. Častá však byla také mladopaleolická prizmatická jádra určená k odbíjení čepelí (23,68 %). Mezi nástroji převládala drásadla (36,9 %) a škrabadla (26,31 %), následovaná hroty (13,53 %), hlavně moustérskými a levalloiskými, méně často listovitými. Poměrně málo bylo rydel (8,33 %), retušovaných čepelí, kombinací a jiných nástrojů. Vzhledem k velkému zastoupení levalloiské techniky v souboru jej J. Svoboda srovnával s industrií z Brna-Bohunic (Valoch 1976b). Na základě těchto dvou lokalit a také povrchové lokality Líšeň – Čtvrť (Svoboda 1987b) definoval tzv. bohunický typ, dnes označovaný jako bohunicien (Svoboda 1980a, 87–89). Pojem bohunicien ovšem jako první použil M. Oliva (1979a, 55), který tak označoval levalloidní složku industrie z Bohunic, Líšně – Čtvrť a z lokality Podolí I (katastrální území Brno-Líšeň), která je vyrobena z rohovce typu Stránská skála.

Nepočítáme-li nepublikovanou seminární práci I. Mateiciucové o torzu předválečných nálezů, které se dochovalo po požáru mikulovského zámku (práce je dnes nedohledatelná), nebyla silicitová část industrie nikdy souhrnně publikována. Protože jsem neměl k souboru z této lokality uloženému v depozitáři Ústavu Anthropos MZM v průběhu přípravy této práce přístup a také z časových důvodů, omezil jsem se pouze na analýzu artefaktů získaných na této lokalitě v rámci vlastního povrchového sběru v letech 2009–2013. Kromě MZM jsou méně početné kolekce z Ondratic uloženy také v jiných institucích, zejména v Muzeu Prostějovska v Prostějově, kde se nacházejí nálezy ze sběrů H. Hostínka

(343 ks), artefakty zakoupené od J. Možného včetně tzv. „gigantolitů“ (zahrnující snad i padělky) v počtu 318 kusů (viz Skutil 1954) a také menší kolekce pozdějších sběratelů J. Janáška (2 ks), J. Všeňky (1 ks), K. Šamánka (77 ks), J. Šrota (31 ks, Mlejnek 2008) a O. Orálka (desítky artefaktů).

Revizní průzkum: Revizní výzkum na lokalitě proběhl formou povrchového sběru v letech 2009–2013 v souvislosti s prováděním záchranného archeologického výzkumu v poloze Želeč – Holcase za státní, která s povrchovou lokalitou bezprostředně sousedí. Artefakty nalezené v letech 2009–2011 byly analyzovány v rámci přípravy článku publikovaného O. Mlejnkem, P. Škrdlou a A. Přichystalem (Mlejnek et al. 2012). Šlo celkem o 1 397 artefaktů paleolitického stáří, z nichž však 487 kusů debitáže a zlomků menších než 2 cm bylo z analýzy vyřazeno. K 910 kusům štípané industrie analyzovaným v tomto článku bylo v rámci přípravy této práce přidáno dalších 205 paleolitických artefaktů nalezených v letech 2012 a 2013. Několik nepatinovaných artefaktů, snad neolitického stáří, bylo z analýzy vyloučeno. V případě lokality Ondratice I/Želeč jde jistě o nejbohatší povrchovou lokalitu ve studované oblasti a o jednu z nejbohatších povrchových lokalit na Moravě, kde je stále možné po každé orbě najít stovky artefaktů.

Jako materiál k výrobě štípané industrie na lokalitě Ondratice I/Želeč převažovaly lokální a semilokální suroviny. Nejhojněji zastoupenou surovinou byly místní křemence typu sluňák (28 %), následované moravskými jurskými rohovci (22 %). Poměrně velký podíl artefaktů v souboru (15 %) byl zhotoven z importovaných silicitů z glacienních sedimentů. Tento podíl však může být mírně nadhodnocen, protože mezi SGS mohly být zařazeny i některé bíle patinované artefakty z kvalitních moravských rohovců. Z dalších surovin byly poměrně hojně využívány rohovce typu Stránská skála (8,4 %), rohovce typu Krumlovský les (8 %), rohovce typu Troubky-Zdislavice (6,8 %) a spongolity (6,7 %). Vzácně se objevily také artefakty vyrobené z radiolaritu (2 %), chalcedonové zvětraliny (0,6 %) a z křemene (0,3 %). V případě 22 artefaktů (2 %) nebylo možné surovinu z důvodu přepálení určit. Celkově je tedy možné konstatovat, že spektrum surovin používaných na lokalitě bylo velice pestré s dominancí moravských rohovců, křemenců typu sluňák a silicitů z glacienních sedimentů.

V rámci debitáže převažují výrazně ústěpy (546 ks) nad čepelími (172 ks) a čepelkami (6 ks). Mezi patkami převažují ploché patky (51 %), časté však jsou také patky fasetované (20 %), bodové (12 %) a diedrické (11 %). Vzácně se objevuje patka kortikální (5 %) a abradovaná (1 %). Blíže neurčitelných fragmentů je v souboru 187, nástrojů 147 a jader je 56. Technologické spektrum doplňuje jeden blok rohovcové suroviny. Jádra nejsou v souboru příliš dobře zastoupena. Většina z nich je z lokálních surovin (sluňák, MJR), pouze tři zbytková jádra jsou ze silicitů z glacienních sedimentů. Mezi jádry z lokálních surovin jsou nejčastější jednodstavová jádra prizmatického tvaru (28 ks), následovaná nepravidelnými jádry (14 ks). Další typy jader jsou vzácné,

Obr. 70: Pohled z polohy Ondratice II – Zadní hony směrem k lokalitě Ondratice I/Želeč – Velká Začaková, Holcase.

čtyřmi kusy jsou zastoupena dvojpodstavová prizmatická jádra, dvěma exempláři levalloiská jádra a po jednom kusu se vyskytlo jádro se změněnou orientací a diskoidní jádro.

Nástrojů je v analyzovaném souboru celkem 180. Škrabadla (31 ks, 17 %) převládají nad rydly (23 ks, 13 %). Mezi škrabadly převažují nízká škrabadla na čepelích (10 ks) i na ústěpech (9 ks). Častá jsou však také vysoká škrabadla (9 ks), z nichž jedno lze označit za typické kanelované škrabadlo a může představovat aurignackou intruzi. Vyčnělých škrabadel je v souboru pět a vyskytují se mezi nimi jak nízká (3 ks), tak i vysoká škrabadla (2 ks). Mezi rydly jsou zastoupena jednak rydla hranová (3 ks), jednak klínová (3 ks), ale nejčastější jsou nevýrazná rydla na lomu (11 ks). Zajímavá je přítomnost dvou obloukovitých kanelovaných rydel. Soubor rydel doplňuje kombinace hranového rydla na vkleslé retuši s rydlem na zlomené čepeli.

Retušované čepele jsou v kolekci zastoupeny celkem 29 nástroji (16 %). Jednostranně retušované čepele (18 ks) převažují nad oboustranně retušovanými (7 ks), ale objevují se také čepel s příčnou retuší (2 ks), strmě retušovaná čepel (1 ks) nebo vrubovitě retušovaná čepel (1 ks). Početnou skupinou jsou drásadla (11 %, 20 ks), mezi kterými převažují jednoduchá konvexní boční drásadla, ale vzácně se objeví také dvojité, příčné, hrotité, vkleslé i přímé drásadlo. Jeden nástroj z křemence typu sluňák je možné popsat jako přímé drásadlo s Quina retuší.

Skupina hrotů (7 %, 12 ks), která je v souboru obsažena, je velmi pestrá a skládá se ze tří jednostranně plošně retušovaných hrotů, listovitého hrotu se zahrocenou bází, mesiálního fragmentu bifaciálně retušovaného nástroje, zlomeného bifaciálně retušovaného nástroje se zaoblenou bází, hrotu typu Jerzmanowice a jeho zlomku, dvou moustérských hrotů a dvou konvergentně retušovaných čepelových

hrotů. Početná je také skupina odštěpovačů zahrnující devět nástrojů (5 %), tři odštěpovače jsou kombinovány s rydly. Žádné další kombinované nástroje se v souboru neobjevily. Hojně jsou naopak levalloiské produkty (19 %, 35 ks). Vedle šesti vesměs spíše drobných levalloiských hrotů šlo o tři levalloiské čepele a dvacet šest levalloiských ústěpů. Čtyři retušované nástroje byly navíc vyrobeny na levalloiských polotovarech. Z ostatních nástrojů se v kolekci objevily vruby (11 ks), zoubkované nástroje (2 ks), jeden zobec a dva nevýrazné vrtáky. V případě sedmi zlomků retušovaných nástrojů nebylo možné typ blíže určit.

Výsledky analýzy souboru se shodují s předchozími pracemi věnujícími se štípané industrii z této lokality (srov. např. Svoboda 1980a). K dominantním typům nástrojů patří škrabadla, která převažují nad rydly, a většinou nepříliš výrazná drásadla. Početné jsou také retušované čepele (často zřejmě zlomky jiných typů nástrojů) a levalloiské produkty. Skupina hrotů je oproti tomu méně početná a zahrnuje jak plošně retušované nástroje (listovité hroty, hroty typu Jerzmanowice, jednostranně plošně retušované hroty), tak i moustérské a čepelové hroty. Odmyslíme-li si typy nástrojů charakteristické pro aurignacien (vyčnělá škrabadla, kanelované škrabadlo a oblouková polyedrická rydla), které mohou představovat aurignackou intruzi, vyskytují se v souboru prvky typické pro szeletien (listovité hroty, plošně retušovaná drásadla) společně s prvky typickými pro bohuncien (levalloiské produkty, levalloiská jádra). Z tohoto důvodu byl také soubor z lokality Ondratice I/Želeč řazen různými autory buď do szeletien (Oliva 2005, 32), nebo do bohuncien (Svoboda 1980a; 2002b, 140–141). Vzhledem k velkému počtu artefaktů nalezených na poměrně rozsáhlé ploše a také vzhledem k blízkosti lokality Ondratice II řazené k aurignacien je pravděpodobné, že soubor štípané industrie pocházející

z povrchové lokality Ondratice I/Želeč vznikl smícháním obsahu více kulturních vrstev datovaných nejspíše na počátek mladého paleolitu (IUP), do aurignacienu a částečně i do neolitu, pokud se nepodařilo všechny postpaleolitické artefakty z analýzy vyřadit (srov. *Mlejnek et al. 2012*). Na druhé straně je možné, že jádro souboru, datovatelné zřejmě na počátek mladého paleolitu (IUP), může pocházet z jedné kulturní vrstvy vzniklé intenzivním a zřejmě i opakovaným osídlením této polohy v období ca před 43 tisíci lety (viz AMS data získaná z kulturní vrstvy na okraji lokality v poloze Želeč – Holcase za státní), a že tedy nejde o uměle homogenizovaný soubor vzniklý smíšením kulturní vrstvy szeletien a bohunicien. Pro tuto skutečnost by svědčily předběžné výsledky záchranného archeologického výzkumu lokality Želeč I – Holcase za státní (viz stejnojmenná kapitola této práce) a také skutečnost, že podobné typologicko-technologické i surovinové spektrum zjišťujeme téměř u všech povrchových souborů z Prostějovska datovatelných na počátek mladého paleolitu (IUP), snad s výjimkou lokality Vincencov I – Kamenice a také u některých dalších lokalit v jiných regionech Moravy (údolí Bobravy, okolí Mohelna). Soubory zařaditelné bez výhrad do bohunicien nebo do szeletien (snad opět kromě Vincencova I – Kamenice) na Prostějovsku neznáme. Do budoucna bude nutné věnovat této problematice větší pozornost a není vyloučeno, že kromě typicky szeletických a typicky bohunicien souborů budou v budoucnu odkryty i soubory obsahující prvky typické pro oba tyto technokomplexy. V odborné literatuře se zatím pro tyto industrie objevil pojem szeletien levalloiské facie (*Nerudová 1999, 23; 2003, 85*), který byl však již dříve použit K. Valochem jako označení pro bohunicien (*Valoch 1976b*), případně označení industrie ondratického typu (*Mlejnek et al. 2012, 311*).

5.49 Ondratice Ia – Malá Začaková (obec Ondratice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Díly nad panskou zahradou

Objevil: J. Ječmínek

Zkoumal: J. Ječmínek, R. Miller

Uloženo: MZM

Poloha: 49.355322, 17.072299

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 295–310 m

Relativní převýšení: 40 m (Ondratický potok)

Kulturní určení: IUP

Počet artefaktů: 1092

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: temeno ostrožny, dnes odtěženo

Literatura: *Oliva 2004; Mlejnek 2011b, 136–137*

Dějiny výzkumů: Nálezy z polohy Malá Začaková byly známy již v první polovině dvacátého století, ale až J. Ječmínek začal oddělovat artefakty pocházející z této koncentrace od nálezů z centrální polohy Ondratice I/Želeč. V průběhu druhé poloviny dvacátého století došlo postupně bez

jakéhokoliv záchranného archeologického výzkumu k odtěžení této polohy ondratickou pískovnou. Nálezy J. Ječmínka později zpracoval M. Oliva (*2004*), který do analýzy zařadil také artefakty uložené v soukromé sbírce synovce J. Ječmínka, R. Millera, uložené v Brodku u Prostějova.

Popis souboru: Oproti souboru z centrální koncentrace bylo v poloze Malá Začaková nalezeno jen velmi málo křemencových artefaktů (20 ks). Ve zbývající části kolekce byla surovina určována pouze makroskopicky, a to jen v případě jader a nástrojů (*Oliva 2004, 62*). Mezi jádry byl nejčastěji zastoupen spongolit, následovaný moravskými jurskými rohovci a rohovcem typu Krumlovský les. Několik jader je z radiolaritu a rohovce typu Troubky-Zdislavice. Silicity z glacienních sedimentů byly mezi jádry zastoupeny pouze třemi vytěženými kusy. Naproti tomu mezi nástroji jsou SGS nejčastěji používanou surovinou, následovanou rohovcem typu Krumlovský les a MJR. Dále je zastoupen také radiolarit a spongolit. Tři levalloiské produkty a drásadlo jsou vyrobené z rohovce typu Stránská skála, který mezi jádry chybí. Ojediněle se objevily artefakty z měkkých jílovců a prachovců, importovaných křemenců a chalcedonové zvětraliny (*Oliva 2004, 62–63*).

Jader je v souboru 55 kusů, většinou však jde o neklasifikovatelné zlomky a jádra nepravidelných tvarů. Mezi klasifikovatelnými jádry převažují prizmatická jádra (11 ks), plochých jader s paralelní těžbou je málo (4 ks), ojediněle se objevilo ploché diskovité jádro. Mezi prizmatickými jádry převažují jednopodstavová jádra nad dvojpodstavovými, v několika případech se vyskytla změna orientace jádra. Negativy na jádrech jsou většinou rovnoběžné. To souvisí se snahou odbítet čepel, což se ne vždy povedlo. Z důvodu častého zalamování byla u některých jader vytvořena opozitní podstava a jádro bylo těženo bipolárně. Mezi debitáží se kromě mladopaleolitické čepelové techniky objevily i tři hroty, jedna čepel a jeden ústěp levalloiského typu. Čtyři z těchto produktů jsou ze stránskoskalského rohovce. Celkem devatenáct artefaktů bylo přepáleno (*Oliva 2004, 63–67*).

Mezi nástroji převažují výrazně škrabadla (35 ks) nad rydly (9 ks). Většina škradel byla vyrobena ze SGS, rohovce typu Krumlovský les nebo radiolaritu. Častá jsou škrabadla na čepelích (19 ks). Zajímavé je škrabadlo vyrobené na levalloiské čepeli z rohovce typu Stránská skála. Dále se vyskytla čtyři vějířovitá škrabadla a šest ústěpových škradel, z nichž jedno je plošně retušované. Méně častá jsou vysoká škrabadla (4 ks), z nichž jedno je vyčnělé. Proti typickým aurignackým škradlům jsou však jejich retuše méně pravidelné a méně zabíhající. Mezi podstatně méně početnými rydly převažují rydla na lomu (5 ks) a klínová rydla (3 ks). Jedním kusem je zastoupeno několikanásobné rydlo smíšené. Skupina vrtáků zahrnuje čtyři exempláře, které doplňují ještě dva méně výrazné zobce. Mezi kombinacemi chybí škrabadla s hrotem a pouze jedním kusem je zastoupena kombinace škrabadla s rydlem. Častější jsou vícenásobné nástroje (škrabadla, rydla). Skupina příčných retuší není příliš početná (4 ks), časté naopak byly jednostranně (24 ks) a oboustranně (14 ks) laterálně retušované čepel. V mnoha případech však mohlo jít

o zlomky jiných typů, zejména čepelových škrabadel. Listovité hroty se vyskytly jen ve zlomcích. Nejtenčí exemplář je vyroben z rohovce typu Krumlovský les, další drobné kusy jsou vyrobeny z radiolaritu. V celých tvarech se dochovaly pouze hrubší bifasy, polotovary listovitých hrotů a klínky. Nad oboustranně celoplošně retušovanými hroty převládají částečně plošně retušované hroty, z nichž některé je možné označit za jerzmanowické. Nejtypičtější vcelku dochovaný exemplář je vyroben z rohovce typu Krumlovský les a zcela postrádá patinu. Plošně retušované hroty jsou vyrobeny ze spongolitu, radiolaritu, rohovce typu Krumlovský les a typu Troubky-Zdislavice. Tři levalloiské hroty jsou naproti tomu vyrobeny z rohovce typu Stránská skála. Jeden z nich je ventroterminálně okrajově retušován. Čepelové hroty jsou v souboru tři. Drásadla (36 ks) jsou většinou vyrobena ze spongolitu, SGS nebo z MJR a rohovce typu Krumlovský les. Čtyři kusy jsou z radiolaritu, jiné suroviny jsou zastoupeny již jen ojediněle. Převládají konvexně retušovaná boční drásadla, vyskytují se však také drásadla příčná, příčná, dvojí, úhlová, oboustranná, se ztenčeným hřbetem i s plošnou retuší. K dalším zastoupeným typům patří vruby (14 ks) a zoubky (2 ks), u nichž mezi surovinami překvapivě převládá radiolarit. Obvyklou součástí mladopaleolitických souborů jsou odštěpovače, které jsou zde zastoupeny patnácti kusy. Pro mladopaleolitické typy nástrojů a pro nástroje na čepelích byl přednostně používán SGS a radiolarit, zatímco na středopaleolitické typy nástrojů a nástroje na úštěpech to byly méně kvalitní suroviny jako spongolit, MJR nebo rohovec typu Krumlovský les. Zajímavé je, že na jerzmanowické hroty, které jsou vyrobené z čepelových polotovarů, byly použity spíše méně kvalitní suroviny (Oliva 2004, 67–69).

Celkově se inventář z polohy Ondratice Ia podobá industrii z centrální koncentrace Ondratice I/Želeč, se kterou snad aspoň částečně souvisí. Hlavním rozdílem je zejména nižší počet křemencových artefaktů, dále absence škrabadel v kombinaci s hroty a moustéřských hrotů v souboru z polohy Ondratice Ia. Oba soubory naopak spojuje výrazná převaha škrabadel nad rydly, přítomnost jerzmanowických hrotů a hojnost bočních retuší. Přítomnost plošné retuše a listovitých hrotů by svědčila pro zařazení souboru do szeletieny (viz Oliva 2004, 69, 75–76). Výskyt levalloiských nástrojů vyrobených převážně na jinak vzácném rohovci typu Stránská skála by mohl zase svědčit pro přítomnost bohunicieny, ačkoliv podíl levalloiské produkce je zde nižší než na sousední lokalitě Ondratice I/Želeč. Když k tomu připočteme několik aurignackých typů v souboru, je velmi pravděpodobné, že i v případě této kolekce jde o soubor uměle vzniklý smícháním náplně více různě starých vrstev. Tuto domněnku podporují i výsledky AMS datování z blízké stratifikované lokality Želeč I. Jádru souboru bude však zřejmě možné přiřadit k szeletieny, příp. k industriím tzv. ondratického typu (Mlejnek et al. 2012, 311).

Revizní průzkum: Vzhledem k tomu, že je lokalita v současnosti celá odtěžena ondratickou pískovnou, nebyl revizní povrchový průzkum možný.

5.50 Ondratice II – Zadní hony (obec Ondratice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Díly nad studnou, Ondratice XI – Zadní hony 2

Objevil: J. Ječmínek

Zkoumal: J. Možný, J. Kopecký, J. Ječmínek, R. Miller, F. Šenkeřík, M. Vadoc a další

Uloženo: MZM, MPP

Poloha: 49.356042, 17.057075

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 320–360 m

Relativní převýšení: 60 m (Ondratický potok)

Kulturní určení: epiaurignacien

Počet artefaktů: tisíce kusů

Rozloha lokality: 245 000 m²

Geomorfologie: nevýrazná ostrožna

Literatura: Valoch 1967; 1975a; 1983; Oliva 1987, 32;

Mlejnek 2011b, 137–138; Vadoc 2014

Dějiny výzkumů: Lokalita byla známa již před druhou světovou válkou, teprve J. Ječmínek začal oddělovat materiál z jednotlivých poloh v prostoru mezi Ondraticemi a Drysicemi. K. Valoch publikoval materiál nalezený J. Ječmínkem v několika článcích (1967; 1975a; 1983). Industrii z lokality Ondratice II označil za pozdně aurignackou a v jižní části lokality vydělil menší koncentraci nálezů, které se odlišovaly od zbytku kolekce surovinově (převaha MJR oproti dominanci SGS na většině zbývající plochy naleziště) a také většími rozměry. Tuto koncentraci nazval Ondratice XI a považoval ji za szeletskou (Valoch 1983). Později nálezy z lokality Ondratice II analyzoval M. Oliva v rámci své monografie věnované moravskému aurignacieny (1987, 32). Vzhledem k tomu, že soubor z této lokality věnovaný J. Ječmínkem do MZM zahrnuje tisíce artefaktů a další nálezy jsou ještě také uloženy v Muzeu Prostějovska (172 převážně kvarcitových artefaktů ze sběrů J. Možného a bifaciálně opracovaný hrot nalezený F. Šenkeříkem), jsou v této práci analyzovány pouze nálezy z revizního průzkumu, který proběhl v letech 2011–2013.

Popis souboru: Analyzovaný soubor artefaktů nalezených v letech 2011–2013 zahrnuje celkem 607 kusů. Artefakty jsou většinou drobnotvaré a značně zlomkovité. Mezi surovinami převažují silicity z glacienních sedimentů (62 %), mezi kterými však mohou být zahrnuty také bíle patinované kvalitní moravské rohovce. Poměrně vysoký je také podíl moravských jurských rohovců (12,5 %) a křemence typu sluňák (10 %). Z ostatních méně zastoupených surovin byl používán rohovec typu Troubky-Zdislavice (5,6 %), spongolit (4,3 %), rohovec typu Krumlovský les (1,5 %) a radiolarit (1,3 %). Ojediněle byl použit také křemen a chalcedonová zvětralina. V případě tří procent artefaktů nebylo možné surovinu určit z důvodu intenzivního přepálení.

Mezi debitáží sice převažují úštěpy (42 %) nad čepelkami (19 %) a čepelkami (9 %), ale právě poměrně vysoké zastoupení čepelků poukazuje na vyspělost souboru. Malý

Obr. 71: Mapa lokality Ondratice II – Zadní hony v programu MapSource s vyznačením míst nálezů jednotlivých artefaktů (černé body).

Obr. 72: Letecký snímek lokality Ondratice II – Zadní hony s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

podíl jader (5 %), nalezených navíc většinou kromě křemencových kusů ve značně vytěženém stavu, svědčí o tom, že se zde s importovanou surovinou šetřilo a že byla většinou na lokalitu přinášena v podobě polotovarů. Tuto domněnku podporuje i nízký počet kortikálních ústěpů. Blíže neurčitelných zlomků bylo v souboru 17 % a za zmínku stojí také nález dvou otloukačů z křemence a z moravského jurského rohovce. Mezi jádry převažovala jednopodstavová zbytková jádra (11 ks), v případě křemencových jader spíše jednopodstavová jádra ve stadiu těžby (6 ks). Dvojpodstavových jader bylo v souboru šest (pět zbytkových a jedno těžené). Zbývajících pět jader mělo nepravidelný tvar (jedno ve stadiu zkoušky, jedno těžené a tři zbytková jádra). Těžba probíhala většinou z širší strany jádra, příprava úderové plochy nebyla příliš častá. Mezi patkami převažovaly ploché patky (47 %), následované bodovými patkami (23 %). Poměrně časté byly i fasetované patky (14 %), které se však svým tvarem výrazně odlišovaly od patek levalloiských ústěpů a někdy se objevily i v kombinaci s římsičkou namísto bulbu. Méně časté byly patky diedrické (8 %), abradované (5 %) a korové (1 %). Častá přítomnost římsiček místo bulbů (19 %) a nevýrazné bulby (43 %) převažující nad výraznými (38 %) svědčí o užívání měkkého otloukače přinejmenším při odbíjení finálních polotovarů a při retušování nástrojů. V prvotních fázích těžby byly zřejmě užívány tvrdé otloukače, importované suroviny byly ovšem na lokalitu přinášeny již ve formě připravených jader nebo polotovarů.

Nástrojů bylo v souboru rozeznáno celkem 54 (9 %). Rydla (67 %) výrazně převažují nad škrabadly (11 %).

Nejčastější jsou aurignacká polyedrická obloukovitá rydla (10 ks), u nichž je série rydlových úderů vedena většinou na plochu připravenou dalším rydlovým úderem, méně často na nevýraznou retuš. Také mezi dalšími typy dominují polyedrická rydla. Jde o klínová rydla střední (2 ks) a boční (3 ks), častá jsou také vícenásobná klínová rydla (4 ks) a rydla na lomu (5 ks). Mezi hranovými rydly převažují rydla na vkleslé retuši (4 ks), ojediněle se vyskytlo také rydlo na přímé a na vyklenuté retuši. Z dalších typů rydel jsou zastoupena rydla příčná (3 ks) a jádrová (2 ks), jedním artefaktem je zastoupeno několikanásobné rydlo smíšené. Při výrobě rydel byly nejčastěji používány silicity z glacienních sedimentů, což budí dojem, že výrobci štípané industrie sídlící na této lokalitě využili většinu větších čepelí a ústěpů z této suroviny pro výrobu rydel. Škrabadel je oproti tomu v souboru málo (6 ks) a aurignacké typy úplně chybí. Přítomna jsou dvě nízká škrabadla na čepeli, jedno škrabadlo na retušované čepeli a tři nízká ústěpová škrabadla. Jedním kusem je zastoupena kombinace nízkého ústěpového škrabadla se středovým klínovým rydlem. Hroty jsou v souboru reprezentovány pouze moustérským hrotem na spongolitovém ústěpu. Také retušované čepele nejsou příliš početné, jde pouze o dvě jednostranně a jednu oboustranně retušovanou čepel. Odštepovačů je v kolekci pět, jde však většinou o méně výrazné exempláře. Také drásadla jsou poměrně vzácná, reprezentována pouze konvexním příčným drásadlem na křemenném ústěpu a dvojitým vklesle a vyklenuté retušovaným drásadlem na jádrovitým kusu křemence typu sluňák.

Celkově lze soubor charakterizovat jako vyspělý s výrazně mladopaleolitickou technologií založenou na těžbě čepelí a čepelek z prizmatických jednopodstavových, méně často dvojpodstavových jader. Nejčastějším typem nástrojů jsou rydla, často polyedrická, někdy i obloukovitá, což umožňuje přiřazení souboru k vyvinutému aurignacienu (epiaurignacienu), s nejbližší analogií na lokalitě Ondratice VIII, vzdálené jen asi půl kilometru severozápadním směrem, případně na vzdálenějších stanicích Alojzov I, Seloutky I, Slatinice nebo Slatinky.

Revizní průzkum: Revizní průzkum na lokalitě probíhal v letech 2011–2013 s cílem získání statisticky významného souboru štípané industrie. Dalším cílem bylo ověřit tvrzení K. Valocha (1983), který na základě povrchového průzkumu provedeného J. Ječmínkem rozeznával v jižní části polohy Zadní hony koncentraci štípané industrie, kterou nazval Ondratice XI a kterou na základě odlišného surovinového složení a větší velikosti artefaktů řadil k szeltieniu. Proto jsme ve spolupráci se studentem archeologie Matúšem Vadocem uskutečnili v roce 2013 na lokalitě několik povrchových sběrů, při kterých byla poloha každého nalezeného artefaktu zvláště zaměřena pomocí GPS přístroje. Žádná koncentrace szeltinských artefaktů v jižní části lokality nebyla prokázána (Vadoc 2014) a je možné, že si J. Ječmínek a K. Valoch, kteří neměli k dispozici žádné přístroje pro zaměření polohy nalezených artefaktů, zaměnili lokalitu Ondratice XI se stanicí Drysice IV – U Hranic, která se nachází jen asi 250 metrů jižněji od okraje lokality Ondratice II – Zadní hony. V úvahu je také nutné vzít možnost, že předchozími sběry došlo k pozměnění původní skladby industrie a že větší a nápadnější artefakty byly vysbírány. Vzhledem k velkému počtu lokalit z počátku mladého paleolitu v okolí nelze příměs artefaktů tohoto stáří v poloze Zadní hony vyloučit, je však zřejmé, že velká většina zde nalezených artefaktů náleží k epiaurignacienu.

5.51 Ondratice III – Smetanice (obec Ondratice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Syrovátky

Objevil: J. Ječmínek

Zkoumal: J. Možný, J. Kopecký, J. Ječmínek

Uloženo: MZM, MPP

Poloha: 49.357517, 17.052361

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 330–340 m

Relativní převýšení: 40 m (Ondratický potok)

Kulturní určení: IUP

Počet artefaktů: 188

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: nevýrazná ostrožna

Literatura: Valoch 1967; 1983; Mlejnek 2011b, 138–139

Dějiny výzkumů: Nálezy z této polohy byly zřejmě známy již v období první republiky, ale až J. Ječmínek začal po druhé

světové válce důsledně oddělovat soubory pocházející z různých poloh mezi Drysicemi a Ondratice. K. Valoch jeho nálezy publikoval v několika článcích (1967; 1983).

Popis souboru: Lokalizace paleolitické stanice Ondratice III není jistá. Podle mapy M. Olivy, ve které jsou zakresleny polohy jednotlivých paleolitických lokalit v okolí Ondratice podle popisu J. Ječmínka, se měla poloha Ondratice III – Smetanice nacházet severně od lokality Ondratice IV – Syrovátky. V průběhu revizního průzkumu se nám však nepodařilo od sebe tyto dvě lokality rozlišit. Kromě sběrů J. Ječmínka uložených v MZM pochází z této polohy také menší soubor 31 kvarcitových artefaktů nalezených J. Možným, který je uložen v depozitáři Muzea Prostějovska v Prostějově.

Soubor štípané industrie uložený v depozitáři Ústavu Anthropos MZM se skládá ze 188 artefaktů. Mezi surovinami dominují moravské jurské rohovce (26 %), následované silicity z glacienních sedimentů (19 %), rohovcem typu Troubky-Zdislavice (15 %) a rohovcem typu Krumlovský les (13 %). Několika kusy je zastoupen také spongolit (8 %), křemenec typu sluňák (7 %), rohovec typu Stránská skála (2,7 %) a radiolarit (2,7 %). Jednotlivými kusy je zastoupen rohovec typu Olomučany, křemen a blíže neurčitelný křemenec. V případě devíti artefaktů (5 %) nebylo možné z důvodu přepálení použitou surovinu určit.

V rámci debitáže převažují úštěpy (64 %) nad čepelemi (36 %). Jader je v souboru 25 (13 %). Většina jader byla nepravidelných tvarů (12 ks), mezi prizmatickými jádry převažují dvojpodstavová jádra (4 ks) nad jednopodstavovými (3 ks). Jádro se změněnou orientací bylo v souboru jen jedno. Jádra těžena diskovitou metodou byla v souboru tři. Další dvě jádra byla plochého tvaru s nepravidelnými negativy. Zbývající část souboru je tvořena neurčitelnými fragmenty (20 %) a dvěma otloukači z MJR a křemence.

Nástrojů je v kolekci 35, takže nejde o statisticky reprezentativní soubor. Škrabadla (10 ks) početně převažují nad rydly (4 ks). Většinou jde o plochá škrabadla na úštěpu nebo na čepeli, pouze jedno škrabadlo je vysoké. Z rydel jsou po jednotlivých kusech v souboru zastoupena rydlo na lomu, obloukovité kanelované rydlo, zobákovité rydlo a hranové rydlo na příčně retušované čepeli. Z retušovaných čepelí jsou opět po jednotlivých kusech přítomny čepel vklese a vyklenuté příčně retušovaná a jednostranně i oboustranně laterálně retušovaná čepel. Skupina hrotů je zastoupena mesiálním zlomkem pazourkového bifasu a moustéřským hrotem. Levalloiské hroty jsou v souboru dva, oba jsou vyrobeny z rohovce typu Krumlovský les a jeden z nich protáhlého tvaru je místně retušovaný. Početná je skupina drásadel (7 ks). Většinou jde o boční nebo příčná konvexně retušovaná drásadla. Odštěpovače jsou zastoupeny třemi, vruby dvěma a zoubkované nástroje jedním exemplářem.

Vzhledem k malému počtu nástrojů je kulturní zařazení souboru problematické. Přítomnost dvou levalloiských hrotů, protisměrného sbíjení úštěpů a čepelí a rohovce typu Stránská skála by mohla svědčit pro zařazení souboru do bohuničieniu. Vysoké zastoupení rohovce typu Troubky-Zdislavice

a obloukové kanelované rydlo ze SGS by mohlo dokazovat aurignackou příměs, což by nebylo příliš překvapivé, protože bohatá aurignacká povrchová lokalita Ondratice II – Zadní hony je vzdálena pouhých 500 m západním směrem a další aurignacké sídliště Ondratice VIII – Kopaniny se nachází asi 500 m na sever. Jádru souboru bude však zřejmě možné přiřadit k industriím ondratického typu (*Mlejnek et al. 2012*, 311).

Revizní průzkum: V rámci revizního průzkumu, který proběhl v letech 2011–2013 se nepodařilo rozlišit lokality Ondratice III a Ondratice IV. Je tedy možné, že jde o jedinou povrchovou lokalitu. Asi 300 m severovýchodně od hlavní koncentrace nálezů jsme na úzkém pásu pole našli zlomek patinované čepele ze SGS. Bohužel šlo o ojedinělý nález. Je také možné, že k lokalitě Ondratice III – Smetanice patří dva artefakty nalezené asi 100 m severovýchodně od hlavní koncentrace v poloze Syrovátky.

5.52 Ondratice IV – Syrovátky (obec Ondratice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Smetanice

Objevil: J. Ječmínek

Zkoumal: J. Možný, J. Kopecký, J. Ječmínek, J. Štefek

Uloženo: MZM, MPP

Poloha: 49.356566, 17.049318

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 334–352 m

Relativní převýšení: 40 m (Ondratický potok)

Kulturní určení: IUP

Počet artefaktů: 400

Rozloha lokality: 30 000 m²

Geomorfologie: nevýrazná ostrožna

Literatura: Valoch 1967; 1983; Mlejnek 2011b, 138–139

Dějiny výzkumu: Lokalita byla zřejmě známa již sběratelům před druhou světovou válkou. Teprve J. Ječmínek však začal oddělovat artefakty pocházející z jednotlivých poloh mezi Ondraticemi a Drysicemi. K. Valoch nálezy J. Ječmínka publikoval v několika článcích (1967, 1983). Později materiál z lokality Ondratice IV analyzovala znovu Z. Nerudová (2000).

Popis souboru: Soubor pocházející z této lokality uložený v Ústavu Anthropos MZM se skládá z 342 artefaktů. Vzhledem k vysokému zastoupení nástrojů (37 %) je pravděpodobné, že jde o výběrový soubor. Menší soubor 26 kvarcitových artefaktů ze sběrů J. Štefka z Otaslavic je uložen v Muzeu Prostějovska v Prostějově.

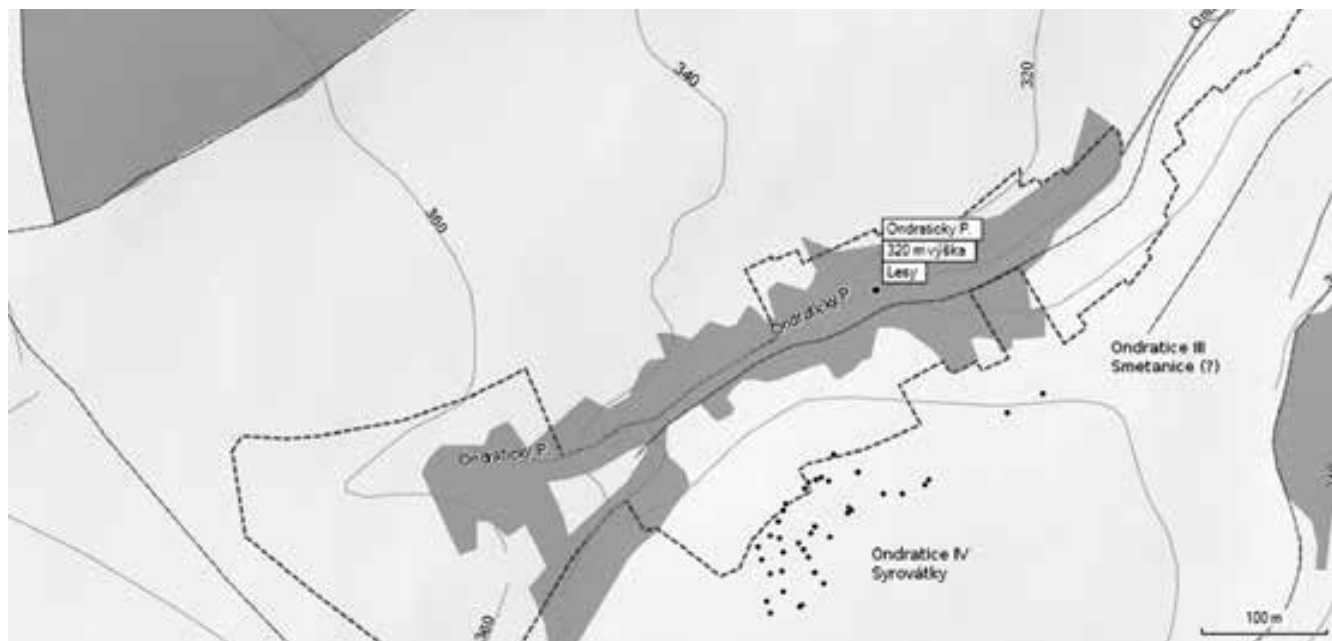
Mezi surovinami jsou nejhojněji zastoupeny silicity z glacienních sedimentů (27 %) a křemenc typů slunák (24 %). Častý je také rohovec typu Krumlovský les (14 %) a moravské jurské rohovce (11 %). Z dalších surovin je v souboru zastoupen radiolarit (8 %), spongolit (7 %), rohovec typu Troubky-Zdislavice (5 %) a rohovec typu Stránská skála (2 %). Jeden

artefakt je odbitý z křemene a v případě některých kusů není možné surovinu z důvodu přepálení určit (3 %).

Poměr čepelí (49 %) a úštěpů (51 %) je v debitáži téměř vyrovnaný, v silicitové složce čepele dokonce převládají nad úštěpy, oproti tomu v kvarcitové složce výrazně dominují úštěpy. Jader je v souboru 43, z toho třináct je z křemence. Mezi silicitovými jádry převažují prizmatická jádra pro těžbu čepelí. Kromě nejčastějších jednopodstavových jader (12 ks) jsou přítomna také jádra dvojpodstavová (6 ks) a se změněnou orientací. Jedno jádro je diskovité a pět jader má nepravidelný tvar. Silicitová jádra jsou většinou zbytková (21 ks), pouze šest jader je těžných a tři kusy jsou ve stadiu zkoušky. Mezi křemencovými jádry jsou rovněž nejčastější prizmatická jednopodstavová jádra (5 ks), ale objevila se také dvě diskovitá jádra, jedno levalloiské a jedno kulovité jádro. Čtyři křemencová jádra mají nepravidelný tvar. Proti silicitové složce převládají mezi křemenci těžná (8 ks) a připravená (3 ks) jádra nad jádry zbytkovými (2 ks). Stejně jako na jiných lokalitách drahanského paleolitu se i v Ondraticích IV ukazuje, že zatímco křemencová složka má spíše dilenský charakter, silicity byly přinášeny v podobě připravených jader, případně polotovarů.

Mezi nástroji převažují drásadla (29 ks), která jsou početná zejména mezi křemencovými artefakty (20 ks). Výrazně převažují konvexní boční a příčná drásadla (14 ks), častá jsou však také úhlová a přímá drásadla (po pěti kusech). Vzácně se objevily i jiné typy drásadel (hrotité, konkávní, ventrálně a střídavě retušované, oboustranné). Dvě konvexní drásadla jsou vyrobena na levalloiském úštěpu. Pět drásadel je plošně retušovaných. Mezi mladopaleolitickými typy převládají škrabadla (19 ks) nad rydly (14 ks). Škrabadla jsou většinou plochá, zhotovená na čepeli (6 ks) nebo na úštěpu (9 ks). Mezi aurignackými typy se objevilo škrabadlo na aurignacké strmě retušované čepeli, kýlovité škrabadlo a ploché i vysoké vyčnělé škrabadlo. Soubor rydel se skládá z klínových rydel (3 ks), rydel na lomu (4 ks), hranových rydel na vkleslé i vyklenuté retuši (3 ks), dvou jádrových rydel, jednoho kanelovaného obloukovitého rydla a jednoho vícenásobného smíšeného rydla. Poměrně hojně jsou také retušované čepele (18 ks), mezi kterými nechybí jednostranně i oboustranně laterálně retušované čepele ani příčně vyklenuté i šikmo retušované čepele. Skupina hrotů je tvořena dvěma zlomky bifaciálně plošně retušovaných nástrojů, dvěma zlomky jerzmanowických hrotů, jedním moustéřským hrotem a jedním nevýrazným hrotem s otupeným bokem. Poměrně početné jsou levalloiské produkty. Levalloiské hroty jsou v souboru čtyři, dva z nich jsou výrazně retušované, jeden je retušovaný místně. Dále jsou přítomny tři levalloiské čepele a čtyři levalloiské úštěpy. Soubor dlátek a odštěpovačů zahrnuje třináct kusů. Z dalších nástrojů jsou přítomny vruby (5 ks) a zoubkované nástroje (2 ks), ojediněle se objevil oškřabovač. V případě pěti zlomků nebylo možné rozpoznat, o jaký typ nástroje původně šlo. Kombinace jsou zastoupeny kombinací rydla a škrabadla a rydla a odštěpovače.

Celkově soubor z Ondratic IV připomíná industrii z okolních stanic datovaných do počátku mladého paleolitu v čele

Obr. 73: Mapa lokality Ondratice IV – Syrovátky v programu MapSource s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černé body).

Obr. 74: Letecký pohled na lokalitu Ondratice IV – Syrovátky v prostředí Google Earth s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

s nejbohatší lokalitou Ondratice I/Želeč. Mísí se zde prvky typické pro technokomplex bohunicien (levalloiské produkty, protisměrná těžba) s prvky typickými pro szeletien (plošná retuš, bifaciálně retušované nástroje) a aurignacien (strmá retuš, vysoká a vyčnělá škrabadla, kanelovaná obloukovitá rydla). Vzhledem k tomu, že jde o povrchovou lokalitu, je možné pochybovat o homogenitě kolekce, která

mohla vzniknout umělým smícháním obsahu kulturních vrstev různého stáří. Zatímco jádro souboru lze s největší pravděpodobností datovat na počátek mladého paleolitu (industrie ondratického typu), přítomnost aurignacké příměsi se jeví, i vzhledem k blízkosti bohatých aurignackých lokalit Ondratice II – Zadní hony a Ondratice VIII – Kopaniny, jako velmi pravděpodobná.

Revizní průzkum: V letech 2011–2012 proběhl na lokalitě Ondratice IV revizní průzkum formou povrchového sběru. Jak již bylo uvedeno, nepodařilo se přesvědčivě oddělit koncentraci v poloze Ondratice III od lokality Ondratice IV. Ke zmatení pojmů přispívá i fakt, že zatímco J. Ječmínek označoval traťovým názvem Smetanice (Ondratice III) polohu, která se nacházela severovýchodním směrem od trati Syrovátky (Ondratice IV), tak např. v indikační skice obce Ondratice jsou tyto traťové názvy uvedeny přesně opačně. V této práci se přidržují názvu J. Ječmínka (viz obr. 34 a 35).

V průběhu revizního povrchového sběru bylo nalezeno celkem padesát paleolitických artefaktů. Několik dalších nepatinovaných kusů štípané industrie je zřejmě neolitického stáří, což potvrzuje i nález broušené sekerky ze zelené břidlice. Spektrum použitých surovin pro výrobu paleolitické štípané industrie je na této lokalitě velmi pestré a zahrnuje silicity z glacienních sedimentů (16 ks), moravské jurské rohovce (11 ks), rohovec typu Krumlovský les (7 ks), křemenec typu sluňák (6 ks), rohovec typu Troubky-Zdislavice (4 ks), spongolit (1 ks), červenohnědou zvětralínu (1 ks) a jedno jádro bylo vyrobeno snad z rohovce typu Olomučany. Vzhledem k nevýrazné patině však patří spíše k neolitické části nálezů. Tři artefakty nešlo z důvodu přepálení surovinově určit.

V rámci debitáže převažují výrazně úštěpy (26 ks) nad čepelemi (8 ks) a čepelkami (3 ks). Jádro je v souboru pouze jedno. Jde o dvojpodstavové těžené jádro z rohovce typu Olomučany, které však možná patří k neolitické části nálezů. Sedmi kusy byly mezi nálezy zastoupeny blíže neurčitelné fragmenty a nástrojů bylo rozpoznáno pět. Šlo o dvojnásobné polyedrické rydlo na jádrovitém kusu SGS s přímými rydlovými údery, o příčné polyedrické rydlo na konvexní retuši na úštěpu z rohovce typu Troubky-Zdislavice, o levalloiský hrůtek s odlomenou špičkou ze SGS, o proximální zlomek levalloiského úštěpu ze SGS a o nevýrazný odštěpovač opět ze SGS. Celkově tedy nově nalezený soubor potvrzuje závěry stanovené na základě starších sběrů.

5.53 Ondratice V – Hladišovský (obec Ondratice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: žádné

Objevil: O. Mlejnek

Zkoumal: O. Mlejnek

Uloženo: MZM

Poloha: 49.365303, 17.060081

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 278–280 m

Relativní převýšení: 10 m (Ondratický potok)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: 6

Rozloha lokality: 9 600 m²

Geomorfologie: mírný svah

Literatura: Mlejnek 2011b, 141

Dějiny výzkumů: Lokalita byla objevena až v roce 2011 O. Mlejnkem v rámci revizního průzkumu oblasti mezi Drysicemi a Ondratice.

Revizní průzkum: V rámci povrchového sběru, který provedl autor této práce ve spolupráci se studenty Masarykovy univerzity, bylo v roce 2011 objeveno v trati Hladišovský u Ondratice šest patinovaných artefaktů. V následujících letech se zde již nepodařilo najít žádné další artefakty. Nejzajímavějším nálezem bylo vkleslé příčné drásadlo na úštěpu ze SGS (obr. 75/13). V případě dalších nálezů šlo o vytěžené jednopodstavové jádro ze SGS se zbytkem kůry, bazální zlomek čepele (hrůtku?) s hrubě fasetovanou patkou, mrazem odštěpnutý fragment z MJR, zlomek drobného úštěpu z MJR a o blíže neurčitelný zlomek spongolitu. Z důvodu malého počtu nálezů není bližší kulturní klasifikace souboru možná. Vzhledem k pestrému surovinovému složení a přítomnosti drásadla a úštěpu s hrubě fasetovanou patkou je pravděpodobné datování kolekce na počátek mladého paleolitu.

5.54 Ondratice VIII – Kopaniny (obec Ondratice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: žádné

Objevil: J. Ječmínek (70. léta 20. století)

Zkoumal: J. Ječmínek (70. až 90. léta 20. století)

Uloženo: MZM

Poloha: 49.360675, 17.051067

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 307–321 m

Relativní převýšení: 20 m (Ondratický potok)

Kulturní určení: aurignacien

Počet artefaktů: 1 369

Rozloha lokality: neurčitelná

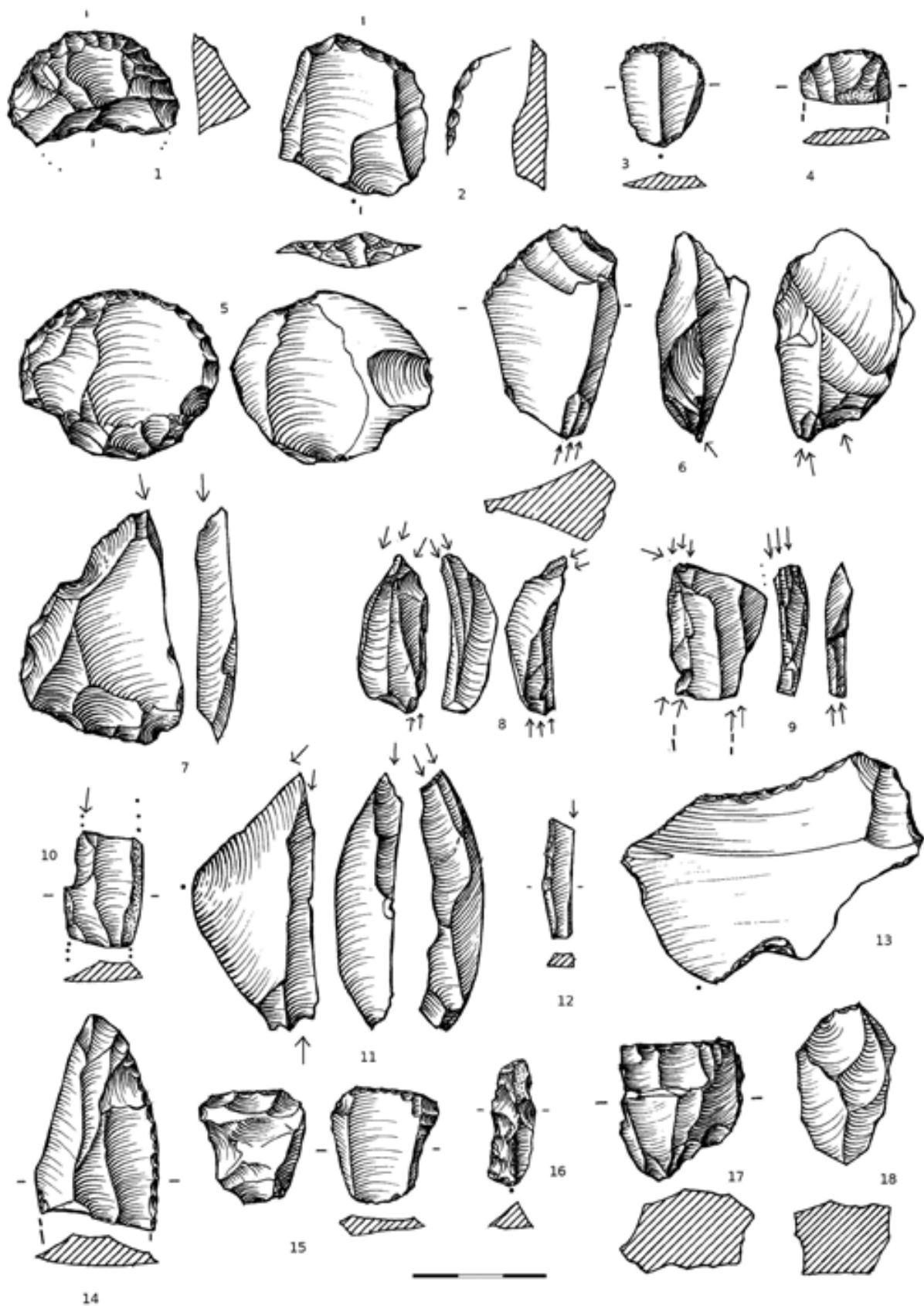
Geomorfologie: mírný svah

Literatura: Valoch 1983; Oliva 1987, 34; Mlejnek 2011b, 140–141

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil J. Ječmínek v sedmdesátých letech dvacátého století. Od té doby zde nasbíral poměrně rozsáhlý soubor štípané industrie, dnes uložený v Ústavu Anthropos MZM, o němž se zmiňuje K. Valoch (1983) a později M. Oliva (1987, 34), který však zatím nebyl nikdy podrobněji zpracován.

Popis souboru: Soubor štípané industrie pocházející z této lokality uložený v depozitáři Ústavu Anthropos MZM v Brně se skládá z 1 365 artefaktů. Vzhledem k zastoupení všech technologických kategorií je pravděpodobné, že jde o všechny artefakty zde nalezené J. Ječmínkem, a nikoliv o výběrovou kolekci. Mezi surovinami výrazně převládají silicity z glacienních sedimentů (69 %). Z ostatních surovin jsou významněji zastoupeny moravské jurské rohovce (7 %), rohovec typu Troubky-Zdislavice (6 %), radiolarit (4 %), křemenec typu sluňák (4 %), spongolit (4 %) a rohovec typu Krumlovský les (1 %). Vzácně je zastoupen také křemen, rohovec typu Stránská skála, rohovec typu Olomučany, červenohnědá vrstevnatá zvětralina a chalcedonová zvětralina.

V rámci debitáže převažují mírně úštěpy (59 %) nad čepelemi (41 %). Jader je v souboru 51 (4 %), z nichž většina je z moravských rohovců a křemence typu sluňák, pouze

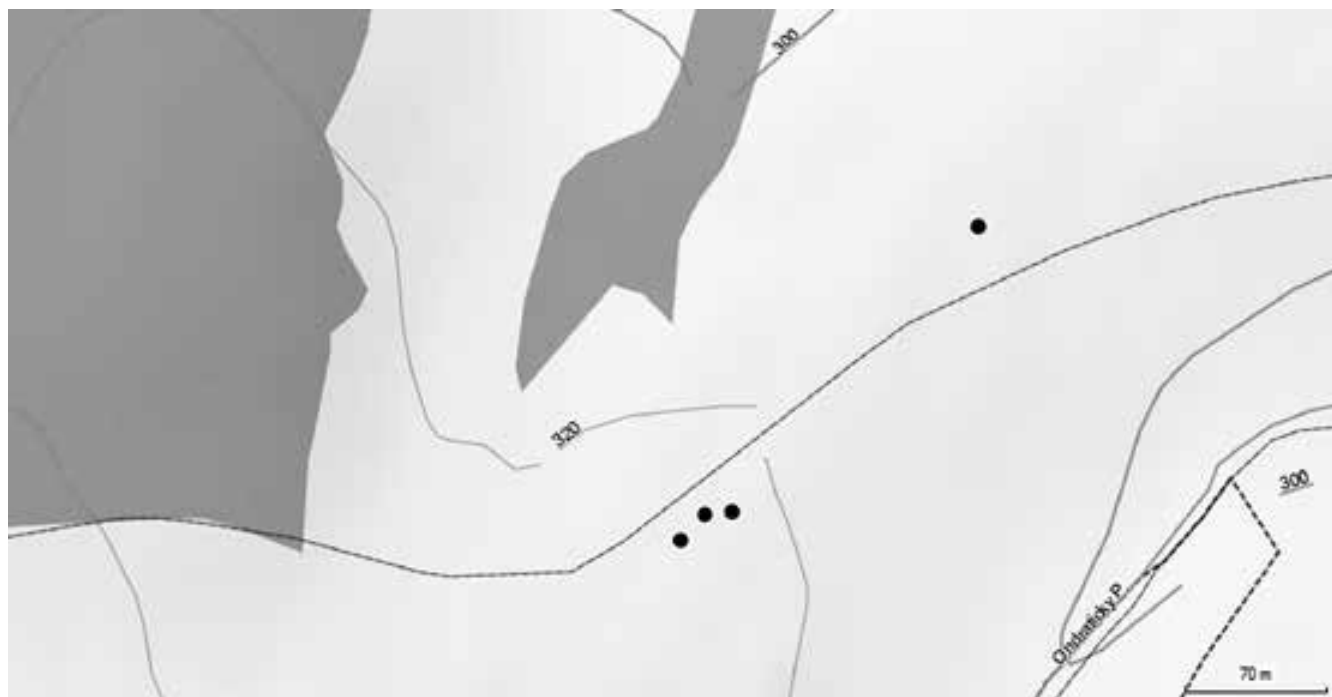
Obr. 75: Vybrané artefakty z revizních povrchových sběrů v okolí Ondratice. 1: Drystice III, 2, 7, 14, 15: Drystice V, 3-5, 8-12, 16-18: Ondratice II, 6: Ondratice IV, 13: Ondratice V., 1-5: škrabadla, 6: škrabadlo/rydlo, 7-11: rydla, 12: rydlový odpad, 13: drásadlo, 14: jerzmanowický hrot, 15: odštěpovač, 16: čepel z hrany jádra, 17-18: jádra. 1. 4-6, 8-15: SGS, 2: KL, 3: radiolarit, 7: MJR, 16: spongolit, 17-18: T-Z. Kresba: L. Dvořáková.

Obr. 76: Mapa lokality Ondratice V – Hladišovský v programu MapSource s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černá kolečka).

Obr. 77: Letecký pohled na lokalitu Ondratice V – Hladišovský v prostředí Google Earth s vyznačením polohy míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

Obr. 78: Mapa lokality Ondratice VIII – Kopaniny v programu MapSource s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černá kolečka).

Obr. 79: Letecký snímek lokality Ondratice VIII v prostředí Google Earth s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

16 kusů je ze silicitu z glacienních sedimentů, z čehož vyplývá, že většina kvalitní importované suroviny musela být na lokalitu přinesena již ve formě polotovarů. V případě jader ze SGS jde o zbytková jádra většinou prizmatických nebo nepravidelných tvarů. Zastoupena jsou jak jádra jednopodstavová (4 ks), tak i dvojpodstavová (4 ks) a jádra se změnou orientací (3 ks). Jader z moravských rohoveců a radiolaritu je v souboru patnáct. Opět jde většinou o zbytková jádra,

pouze tři kusy jsou ve stadiu těžby. Převládají prizmatická jádra určená pro těžbu čepelí (12 ks) a jádra nepravidelného tvaru (3 ks). Mezi prizmatickými jádry jsou opět zastoupena jak jádra jednopodstavová (5 ks), tak i dvojpodstavová (5 ks) a se změnou orientací (2 ks). Jader z křemenců a křemene bylo v souboru dvacet, což svědčí o výrobě nástrojů z těchto surovin přímo na lokalitě. Výrazně převládají jádra ve stadiu těžby (16 ks), zbytkových jader je méně (4 ks). Dvě jádra

jsou plochá, v jednom případě může jít o polotovar bifasu, ale jinak i mezi jádru z méně kvalitních surovin převažují jádra prizmatického (8 ks) a nepravidelného (10 ks) tvaru. V rámci prizmatických jader určených pro odbíjení čepelí jsou opět zastoupena jak jádra jednopodstavová (5 ks), tak i dvojpodstavová (1 ks) a jádra se změněnou orientací (2 ks). Z ostatních technologických kategorií jsou v souboru zastoupeny ještě neurčitelné fragmenty (14 %), tři otloukače (dva z MJR a jeden z křemence typu sluňák) a jeden blok silicity z glacienních sedimentů.

Mezi nástroji výrazně dominují rydla (přes 50 %). Zastoupeny jsou všechny jejich základní typy. Hranová rydla (51 ks) převažují nad rydly klínovými (30 ks), méně je rydel na lomu (10 ks), aurignackých obloukových kanelovaných rydel (9 ks), příčných rydel (2 ks), jádrových rydel (2 ks) a několikanásobných smíšených rydel (10 ks). Jedním exemplářem je zastoupeno ploché rydlo. Mezi hranovými rydly převažují rydla na vkleslé retuši, případně na šikmé retuši. Mezi klínovými rydly převažují rydla zakřivená a rydla boční. Většina rydel je polyedrických, ale rydlové úderky bývají častěji rovné, pro aurignacien typických obloukových rydel je méně. Nejčastějším typem je polyedrické hranové rydlo s přímými rydlovými úderky na vkleslé strmě retušovanou hranu.

Škrabadla jsou podstatně méně početná (necelých 10 %). Převažují mezi nimi plochá škrabadla na úštěpu (9 ks) nebo na čepeli (6 ks). Vysoká škrabadla jsou zastoupena čtyřmi kusy, z nichž však pouze jeden může být označen za typické kýlovité škrabadlo. Aurignackou klasifikaci souboru podporuje také přítomnost tří plochých vyčnělých škradel. Z dalších typů jsou poměrně hojně retušované čepele (15 %), mezi kterými převažují jednostranné (16 ks) a oboustranné (8 ks) retušované čepele, ale časté jsou také příčně retušované čepele (9 ks), patrně polotovary pro výrobu rydel. Jedním kusem je v souboru zastoupena strmě retušovaná vrubovitá čepel. Skupinu hrotů reprezentuje pouze jeden čepelový hrot, plošně retušované hroty chybí úplně. Pozoruhodná je přítomnost několika levalloiských produktů, konkrétně dvou hrůtků, dvou čepelí a tří úštěpů. Otázkou je, nakolik byl jejich vznik náhodný nebo záměrný a zda nemůže jít o příměs z počátku mladého paleolitu. Zajímavé je, že hned dva z levalloiských produktů jsou vyrobeny z rohovce typu Stránská skála, jehož zastoupení v souboru je jinak mizivé.

Drásadel je v souboru poměrně málo (6 %). Většinou jde o konvexní boční dorzálně retušovaná drásadla, ale vyskytlo se také drásadlo příčné, přímé, hrotité a úhlové. Retuš je v případě některých drásadel také ventrální, případně oboustranná. Z dalších nástrojů jsou v souboru zastoupeny odštěpovače a dlátka (7 %) a po jednom exempláři vrub a oškrabovač. Kombinované nástroje reprezentuje kombinace rydla a škrabadla (3 ks), rydla a odštěpovače (3 ks) a jedním kusem kombinace škrabadla a hrotu.

Soubor s převahou polyedrických rydel vyrobených převážně ze silicity z glacienních sedimentů má v blízkém okolí analogie například na lokalitách Ondratice II – Zadní hony, Horní Otaslavice II – U Dubu, Alojzov I – Golštýn nebo Seloutky I – Vinohrady, Bouzovce. Jde o skupinu povrchových

lokalit vyvinutého aurignacien rydlové facie, který nazval M. Oliva epiaurignacienem (1996). Pro absolutní datování této skupiny lokalit by bylo nutné objevit stratifikovanou lokalitu s tímto typem industrie. Nelze ovšem vyloučit ani příměsí artefaktů náležejících jinému technokomplexu (např. bohunicien), což by vysvětlovalo přítomnost nepočetných levalloiských produktů.

Revizní výzkum: V průběhu revizního průzkumu v roce 2012 zde byly nalezeny pouze čtyři artefakty. Jde o zlomek úštěpu z MJR, dva blíže neurčitelné zlomky MJR a polyedrické obloukové rydlo na zlomku SGS nalezené v poloze vzdálené asi 120 m severovýchodním směrem, které potvrzuje datování lokality do epiaurignacien.

5.55 Ondratice X – Díly (obec Ondratice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Podsedky

Objevil: J. Ječmínek (80. léta 20. století)

Zkoumal: J. Ječmínek (80. léta 20. století), D. Šiška

Uloženo: MZM

Poloha: 49.360224, 17.070499

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 278–280 m

Relativní převýšení: 22 m (Ondratický potok)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: 47

Rozloha lokality: ojedinelé nálezy

Geomorfologie: mírný svah

Literatura: Valoch 1983; Mlejnek 2011b, 141–142

Dějiny výzkumu: Lokalitu objevil J. Ječmínek počátkem osmdesátých let dvacátého století v rámci svých povrchových průzkumů v okolí Ondratic. Do odborné literatury uvedl tuto polohu K. Valoch (1983), který odtud zmiňuje nález zlomku listového hrotu a širšího čepelového škrabadla.

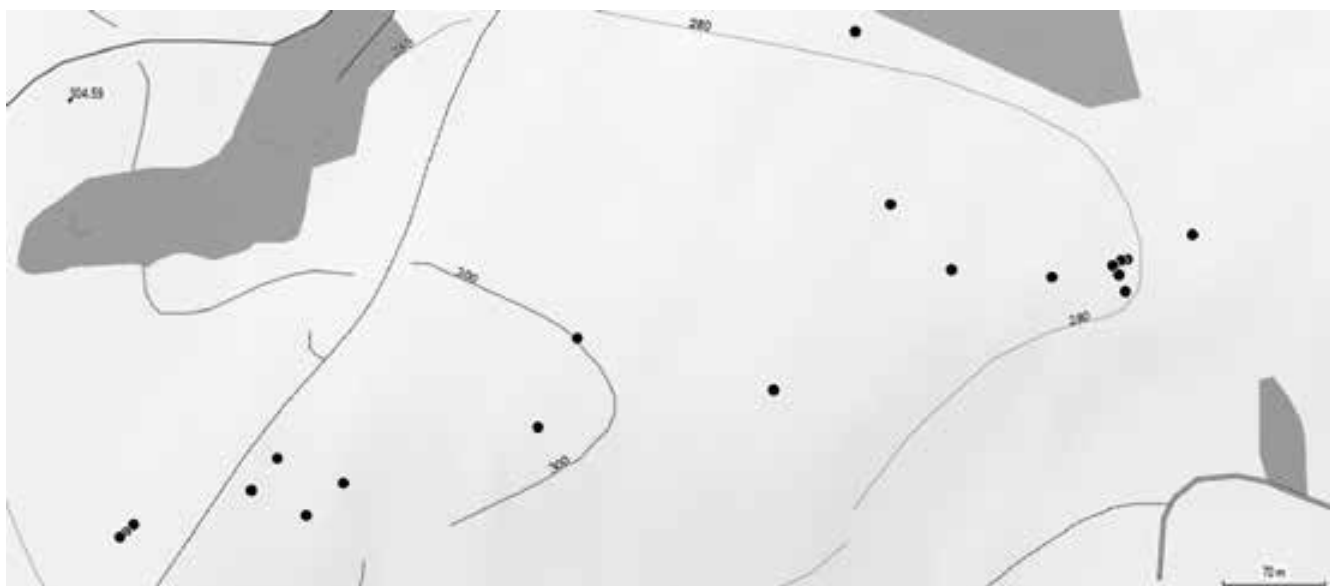
Zajímavý je nález D. Šišky z Klenovic na Hané, který v blízké ondratické pískovně našel v hloubce asi 2 m kostěný hrot, který je uložen v Muzeu Prostějovska v Prostějově. Hrot má délku asi 130 mm a průměr 7 mm. Průřez hrotem ve střední části má tvar čtverce se zaoblenými rohy. Vzhledem ke skutečnosti, že se na paleolitických lokalitách v okolí Ondratic kostěné předměty nedochovávají, a také vzhledem k poměrně čerstvému charakteru povrchu artefaktu je pravděpodobné, že nejde o nástroj paleolitického stáří (obr. 80).

Popis souboru: Pod traťovým názvem Díly je v depozitáři Ústavu Anthropos MZM uloženo celkem 27 artefaktů. Mezi surovinami převažuje místní křemeneč typu sluňák (14 ks). Dále jsou zastoupeny také silicity z glacienních sedimentů (5 ks), křemen (2 ks), spongolit (2 ks), MJR (2 ks) a po jednom artefaktu rohovec typu Troubký-Zdislavice a rohovec typu Krumlovský les.

Z technologických kategorií obsahoval soubor šest nástrojů, pět úštěpů a jejich zlomků, dva zlomky čepelí,

Obr. 80: Kostěný hrot z ondratické pískovny nalezený D. Šiškou uložený v Muzeu Prostějovska v Prostějově.

Obr. 81: Mapa lokality Ondratice X – Díly v programu MapSource s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (černá kolečka).

Obr. 82: Letecký pohled na lokalitu Ondratice X – Díly v prostředí Google Earth s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

Obr. 83: Pohled z ondratické pískovny směrem k obci Ondratice a paleolitické lokalitě Ondratice X – Díly.

sedm jader, pět neurčitelných fragmentů a dva otloukače z křemene a křemence typu sluňák. Jádra byla vyrobena z křemence (6 ks), SGS (2 ks) a MJR (1 ks). Šlo o jádra ve stadiu těžby, pouze v jednom případě se vyskytlo připravené křemencové jádro, nebo spíše kus valounu s jádrovou přípravou. Dvě jádra mohou být popsána jako diskovitá, dvě jako prizmatická určená na těžbu čepelí (jedno jednodstavové a jedno se změněnou orientací) a zbylá tři jádra byla nepravidelného tvaru.

Soubor šesti nástrojů se skládal ze tří konvexních bočních křemencových drásadel, dláta na masivní křemencové čepeli, křemencové levalloiské čepelí a příčně retušované čepelí ze silicity z glacienních sedimentů. Datování souboru je vzhledem k malému počtu nálezů nejisté, pravděpodobně je však vzhledem k přítomnosti několika křemencových drásadel a levalloiské čepelí datování na počátek mladého paleolitu.

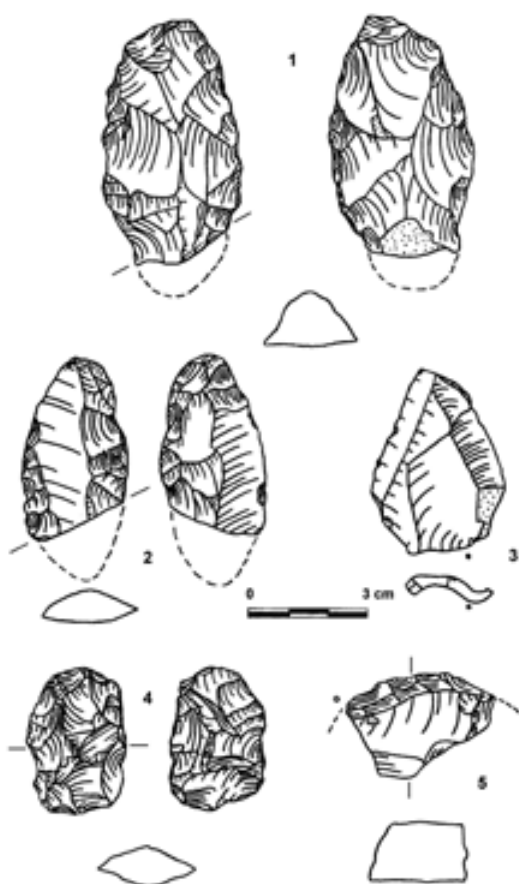
Revizní průzkum: V letech 2012–2013 zde proběhl revizní výzkum formou povrchového sběru, který prokázal přítomnost ojedinělých nálezů paleolitických artefaktů na temeni, které se táhne od lokality Ondratice II – Zadní hony až k budově zemědělského družstva, jihovýchodním směrem, kde jsou nálezy nejhojnější. Zároveň se zde ovšem nachází také neolitická lokalita. Kromě nálezů keramických střepů se nám zde podařilo najít jedenáct neolitických artefaktů, včetně nástrojů (škrabadlo, retušovaná čepel), jádra a čepelí. Paleolitických artefaktů zde bylo nalezeno celkem dvacet, přičemž se zdá, že zatímco nálezy z jihozápadní části této polohy s převahou artefaktů ze SGS souvisejí ještě s epiaurignackou lokalitou Ondratice II – Zadní hony, tak nálezy ze severovýchodní části ostrožny s převahou nálezů z rohovců

souvisejí spíše s osídlením oblasti na počátku mladého paleolitu. S největší pravděpodobností tedy jde o soubor vzniklý smíšením artefaktů různého stáří.

Mezi surovinami jsou zastoupeny silicity z glacienních sedimentů (10 ks), rohovec typu Krumlovský les (5 ks), moravské jurské rohovce (2 ks) a po jednom artefaktu rohovec typu Troubky-Zdislavice a křemencem typu sluňák. V případě mesialního zlomku přepálené čepelí nebylo možné surovinu určit. V rámci debitáže převažují úštěpy (11 ks) nad čepelími (2 ks), blíže neurčitelné zlomky jsou v souboru tři. Jediné přítomné jádro nepravidelného tvaru se dvěma na sebe kolmými podstavami je z patinovaného silicitu, snad SGS. Dochované patky jsou většinou ploché (7 ks), ve dvou případech bodové a jen jedna patka je fasetovaná. Nástroje se v souboru objevily tři. Jde o zakřivené klínové rydlo na sluňákovém úštěpu, odštěpovač z rohovce typu Krumlovský les a jednostranně schodovitě retušovaný zlomek čepelí z rohovce typu Krumlovský les.

5.56 Opatovice u Vyškova I – Lány (obec Vyškov), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Díly
Objevil: M. Daněk (1986)
Zkoumal: M. Daněk (1986–2003)
Uloženo: AÚ DV
Poloha: 49.28981, 16.953278
Orientace svahu: východní
Nadmořská výška: 330–340 m
Relativní převýšení: 80 m (Haná)
Kulturní určení: szeletien
Počet artefaktů: 953

Obr 84: Opatovice I – Lány. Vybrané artefakty. 1: listovitý hrot (zvětralý spongolít), 2: listovitý hrot (MJR), 3: levalloiský hrot (MJR), 4: drobný bifas (SGS), 5: strmě retušované drásadlo (SGS). Kresba: O. Mlejnek.

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: svah kopce

Literatura: Svoboda 1990a; 1994, 24–26; 1999;

Mlejnek 2004, 16–17, 25–26; 2005d

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil M. Daněk roku 1986 v rámci povrchového průzkumu okolí Drnovic. Nalezené artefakty publikoval J. Svoboda (1990a; 1994, 24–26; 1999) a později O. Mlejnek (2004, 16–17, 25–26; 2005d).

Popis souboru: Lokalita se nachází u lesa v nejvyšší části pole asi kilometr jižně od obce. Artefakty byly nacházeny ve dvou oválných koncentracích, třetí menší koncentrace se nacházela u katastrální hranice mezi Opatovicemi a Drnovicemi. V letech 1986–2003 zde M. Daněk našel téměř tisíc artefaktů.

Starší nálezy byly popsány J. Svobodou (1990a; 1994, 24–26; 1999). Novější soubor zpracovaný O. Mlejnkem (2004; 2005d) tvořilo 314 kusů štípané industrie. Ze surovinového hlediska byly nejvíce zastoupeny moravské jurské rohovce (32 %), následované křemenci (26 %), SGS

(22 %) a spongolitem (14 %). Méně často byl zastoupen křemen (5 %), jednotlivé kusy byly z radiolaritu a blíže neurčeného metamorfitu. Většinu kolekce tvořily zlomky (48 %) a úštěpy (36 %), malý byl podíl čepelí (2 %), mezi kterými se objevila spongolitová vodící čepel a dále byly zastoupeny nástroje (9 %), jádra (4 %) a místně retušované úštěpy (0,6 %).

Soubor nástrojů tvořilo 28 artefaktů. Nejhojnější byla drásadla (7 ks). Šlo o dvě boční a dvě přímá konvexní křemencová drásadla, konvexní strmě retušované drásadlo ze spongolitu, křemencové drásadlo připomínající klínový nůž a vysoké strmě retušované drásadlo ze SGS. Dvěma kusy byly zastoupeny listovité hroty, v prvním případě šlo o zlomek z MJR a ve druhém případě o téměř celý kus ze spongolitu. Zajímavými nálezy byly levalloiský hrot z MRJ, dva moustérské hroty z radiolaritu a MJR a dvojhrot (limace) ze SGS. Bifaciálně opracované kusy byly v souboru čtyři, dva z křemence, jeden z MJR a jeden ze SGS. Čtyřmi kusy byla zastoupena také škrabadla (dvě nízká a dvě vysoká) a třemi kusy rydla (dvě příčná a jedno klínové, všechna ze SGS). Soubor nástrojů doplňovaly tři odštěpovače, dva ze SGS a jeden ze spongolitu. Zajímavým nálezem je archaicky působící sekáč z křemence typu sluňák.

Celkově působí soubor poměrně archaickým dojmem (větší rozměry, málo čepelí). Vzhledem k vysokému zastoupení plošné retuše, velkému podílu drásadel, listovitých hrotů a jiných bifasů je pravděpodobné přiřazení zde nalezené industrie k technokomplexu szeletienu.

Revizní výzkum: Revizní výzkum, který na lokalitě proběhl v roce 2003, nepřinesl žádné nové nálezy, stejně jako revizní průzkum v roce 2013.

5.57 Opatovice u Vyškova II – Fršlůch (obec Vyškov), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Nivy

Objevil: M. Daněk (1988?)

Zkoumal: M. Daněk (1988? – 2003)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.296947, 16.943836

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 370–378 m

Relativní převýšení: 90 m (Malá Haná)

Kulturní určení: szeletien

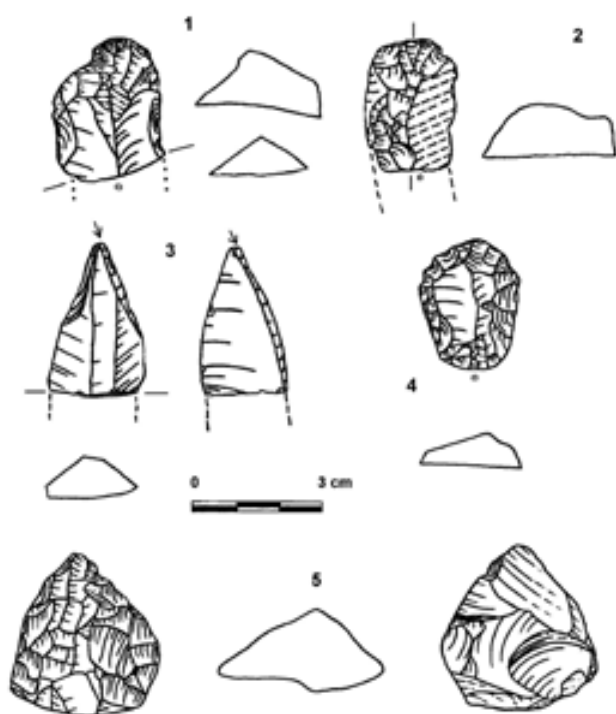
Počet artefaktů: 338

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: vybíhající temeno

Literatura: Svoboda 1994, 26–28; 1999; Mlejnek 2004, 16–17, 25–26; 2005d

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil M. Daněk koncem osmdesátých let dvacátého století. Jeho nálezy publikovali J. Svoboda (1994, 26–28; 1999) a později O. Mlejnek (2004; 2005d).

Obr. 85: Opatovice I – Lány (1–4), Opatovice II – Fršlůch (5). Vybrané artefakty. 1: vysoké vyčnělé škrabadlo (SGS), 2: vysoké škrabadlo (SGS), 3: klínové rydlo (SGS), 4: škrabadlo na retušovaném úštěpu z rohovce typu Krumlovský les I, 5: moustéřský hrot ze zvětralého MJR. Kresba: O. Mlejnek.

Popis souboru: Lokalita se nachází asi 700 m severozápadně od Opatovic I nad údolím Malé Hané. Mezi surovinami zde byl nejvíce zastoupen křemenec (41 %), následovaný MJR (23 %). Dalšími používanými surovinami byly spongolit (16 %), SGS (10 %), křemen (9 %), radiolarit (1 %) a rohovcová brekcie (1 %). Úštěpy (36 %) v souboru výrazně převažují nad čepelemi (2 %). Z dalších technologických kategorií jsou zastoupeny neurčitelné zlomky (32 %), nástroje (12 %), jádra (10 %) a místně retušované úštěpy (8 %).

Mezi nástroji převažují drásadla (8 ks), škrabadla (6 ks) a bifaciálně retušované hroty (4 ks). Moustéřské hroty byly v souboru tři, vruby čtyři, dlátka a levalloiské hroty jsou zastoupeny po dvou kusech. Pouze jedním atypickým kusem jsou v souboru zastoupena rydla. Celkově působí industrie z Opatovic I ještě archaičtějším dojmem než soubor z blízké lokality Opatovice I, což je zřejmě způsobeno větším podílem lokálních surovin, protože výchozy křemence typu sluňák se nacházejí nedaleko. Stejně jako v případě souborů z většiny okolních stanic je i v tomto případě pravděpodobné zařazení do szelietenu.

Revizní výzkum: Revizní výzkum, který na lokalitě proběhl v roce 2003, nepřinesl žádné nové nálezy.

5.58 Pístovice I – Zádvorčí (obec Račice-Pístovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Kopaniny, Za doubkem

Objevil: M. Daněk (1986?)

Zkoumal: M. Daněk (1986? – 2003)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.278221, 16.908689

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 318–325 m

Relativní převýšení: 18 m (Drnůvka)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: 21

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: slepé údolí

Literatura: Svoboda 1989, 17; 1994, 28; Mlejnek 2004, 18, 29; 2005e, 204

Dějiny výzkumů: Lokalita byla objevena M. Daňkem v osmdesátých letech dvacátého století. Nepočtený soubor publikovali J. Svoboda (1989, 17; 1994, 28) a O. Mlejnek (2004, 29).

Popis souboru: Lokalita nacházející se v depresi spojující údolí Rakovce a Drnůvky poskytla nepočtený soubor štípané industrie vyrobené převážně ze SGS, MJR a křemence typu sluňák. Kromě průvodní industrie je soubor tvořen zlomkem malého kýlovitého škrabadla, rydlem na zlomené čepele a dvěma místně retušovanými křemencovými úštěpy (Svoboda 1994, 28). Zajímavý je nález dvou jader. První je křemencové globulární jádro a ve druhém případě jde o ploché jádro z MJR (Mlejnek 2004, 29).

Revizní průzkum: Revizní průzkum na lokalitě zatím z důvodu nepříznivých podmínek neproběhl.

5.59 Pístovice II – Za Hřbitovem (obec Račice-Pístovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: V kopaninách, Kopaniny u lesa

Objevil: M. Daněk (1986?)

Zkoumal: M. Daněk (1986? – 2003)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.26422, 16.886351

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 360–380 m

Relativní převýšení: 75 m (Rakovec)

Kulturní určení: epigravettien

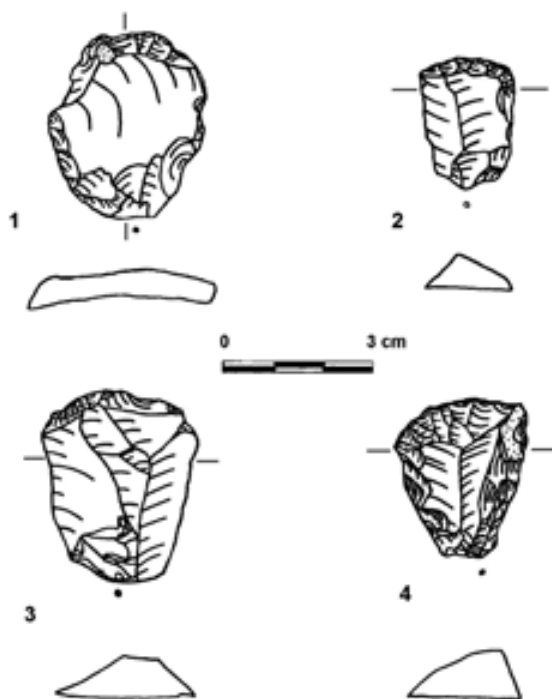
Počet artefaktů: 253

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: svah kopce Valašina (480 m)

Literatura: Svoboda 1989, 17; 1994, 28; Svoboda – Novák 2004; Mlejnek 2004, 18, 29–30; 2005e

Dějiny výzkumů: Lokalita byla objevena M. Daňkem koncem osmdesátých let dvacátého století. Jde o nejbohatší

Obr. 86: Pístovice II – Za Hřbitovem. Výbrané artefakty. 1: nízké úštěpové škrabadlo (SGS), 2: nehtovité škrabadlo (MJR), 3: nehtovité škrabadlo ze spongolitu, 4: nehtovité škrabadlo na retušovaném úštěpu (SGS). Kresba: O. Mlejnek.

z pístovických lokalit. Soubor publikovali J. Svoboda (1989, 17; 1994, 28) a O. Mlejnek (2004, 29–30).

Popis souboru: Lokalita na poli nad pístovickým hřbitovem nad údolím Rakovce. Výhledu do Vyškovské brány zabraňuje masiv s nejvyšším bodem Nad skálou (438 m). V souboru 85 artefaktů nasbíraném mezi léty 1988–1992, publikovaném J. Svobodou (1994, 28), převažoval SGS (47 %) nad křemencem typu sluňák (27 %). Méně artefaktů bylo vyrobeno ze spongolitu (12 %), MJR (12 %), křemene (1 %) a radiolaritu (1 %). Mezi nástroji převažovala rydla nad škrabadly, dále soubor obsahoval otupené a retušované čepele, kuželovitá jádra a zbytky jader (Svoboda 1994, 28). Po roce 1992 rozmnožil M. Daněk kolekci z této lokality o dalších 168 artefaktů. Mezi surovinami mírně převažoval křemene typu sluňák (36 %) nad MJR (24 %) a SGS (23 %). Méně artefaktů bylo vyrobeno ze spongolitu (5 %), křemene (7 %), slepence (4 %) a radiolaritu (1 %). Z technologického hlediska převažovaly fragmenty (57 %) a úštěpy (27 %) nad čepelkami (6 %). Zastoupena jsou také jádra (3 %), nástroje (2 %) a místně retušované úštěpy (1 %). Soubor nástrojů se skládal pouze ze čtyř nízkých úštěpových škradel, z nichž dvě byla vyrobena ze SGS, jedno ze spongolitu a jedno z MJR. Vzhledem k přítomnosti krátkých plochých škradel, otupených čepelí, rydel a kuželovitých jader je pravděpodobné zařazení souboru do epigravettien (viz Svoboda 1994, 28; Svoboda – Novák 2004).

Revizní průzkum: Revizní průzkum provedený v roce 2003 nepřinesl žádné nové nálezy, stejně jako revizní průzkum z roku 2013.

5.60 Pístovice III – V Kamínkách (obec Račice-Pístovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Račice, U račického hřbitova, Od Račicka

Objevil: M. Daněk (1986?)

Zkoumal: M. Daněk (1986? – 1992)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.272117, 16.882939

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 324–334 m

Relativní převýšení: 38 m (Rakovce)

Kulturní určení: epigravettien?

Počet artefaktů: 36

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: svah kopce Valašina (480 m)

Literatura: Svoboda 1989, 17; 1994, 28; Mlejnek 2004, 18

Dějiny výzkumů: Lokalita byla objevena M. Daňkem kolem roku 1986 v rámci jeho povrchových průzkumů v okolí Drnovic. Nepočtený soubor publikoval J. Svoboda (1994, 28).

Popis souboru: Soubor se skládá z 36 artefaktů. Použité suroviny na lokalitě jsou MJR (37 %), SGS (29 %), spongolit (23 %) a křemene typu sluňák (11 %). Mezi nástroji dominují polyedrická rydla drobných rozměrů. Úštěpy jsou velmi malých rozměrů, morfologicky atypické (Svoboda 1994, 28).

Revizní průzkum: Revizní průzkum, který na lokalitě proběhl v roce 2013, nepřinesl žádné nové nálezy.

5.61 Podivice na Moravě I – U Háječku (obec Podivice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Podsedky

Objevil: V. Navrátil (1931)

Zkoumal: V. Navrátil, J. Kopecký (1931)

Uloženo: MZM

Poloha: 49.364954, 17.02125

Orientace svahu: severní

Nadmořská výška: 345–355 m

Relativní převýšení: 35 m (Brodečka)

Kulturní určení: aurignacien

Počet artefaktů: 35

Rozloha lokality: ojedinělé nálezy

Geomorfologie: svah nevýrazné ostrožny

Literatura: Kopecký 1937, 86; Oliva 1987, 32;

Mlejnek 2011b, 143

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil v roce 1931 student V. Navrátil, který na zde nalezené artefakty upozornil J. Kopeckého. J. Kopecký tu provedl povrchový sběr, jehož výsledkem

bylo rozšíření souboru. Od té doby tady nebyly žádné další artefakty nalezeny.

Popis souboru: Nepočtený soubor uložený ve sbírkách MZM se skládá z 35 artefaktů, z nichž je dvacet nástrojů, čtyři jádra, šest úštěpů, čtyři čepele a jedna čepelka, což svědčí pro výběrovost kolekce. Mezi surovinami převažuje SGS (19 ks), následované MJR (6 ks), slunákem (3 ks) a rohovem typu Troubky-Zdislavice (2 ks). Ojedinele se objevil také spongolit a radiolarit. V případě tři kusů nemohla být z důvodu přepálení použita surovina určena. Jádra jsou vytěžená, ve dvou případech nepravidelného tvaru, ze dvou prizmatických jader je jedno jednopodstavové těžené z užší i širší hrany a jedno dvojpodstavové těžené z užší hrany.

Mezi nástroji převažují škrabadla (5 ks) nad rydly (3 ks). Skupinu škrabadel tvoří typické aurignacké kýlovité kanelované škrabadlo, zlomek nízkého úštěpového škrabadla, nízké škrabadlo na zlomku retušované čepele, vysoké škrabadlo na schodovitě retušovaném úštěpu a vysoké schodovitě retušované škrabadlo na zlomku čepele. Rydla jsou zastoupena rydlem na šikmé retuši s protilehlým retušovaným koncem, jádrovitém polyedrickým rydlem a rydlem na šikmé retuši v kombinaci s dvojnásobným rydlem na lomu. Početné jsou také retušované čepele (7 ks) zastoupené pěti jednostranně retušovanými čepelkami, jednou oboustranně retušovanou čepelí a jednou strmě retušovanou aurignackou čepelí. Z ostatních typů nástrojů se vyskytl odštěpovač, moustéřský hrot a konvexní boční drásadlo. Třebaže není soubor z Podivic příliš početný, lze jej díky výrazným typům nástrojů s největší pravděpodobností zařadit do aurignacienu.

Revizní průzkum: V roce 2011 proběhl revizní průzkum na této lokalitě, který však nepřinesl žádné nové nálezy.

5.62 Radslavice u Vyškova – Hradisko Zelená hora (obec Radslavice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Zelená hora – Hradisko

Objevil: Č. Staňa (1963)

Zkoumal: Č. Staňa (1963), B. Klíma (1983), T. Zeman (2001)

Uloženo: většina nedohledatelná, MVV

Poloha: 49.325458, 17.007909

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 325–330 m

Relativní převýšení: 10 m (Pustiměřský potok)

Kulturní určení: epigravettien

Počet artefaktů: 46

Rozloha lokality: neznámá

Geomorfologie: mírně skloněná JV část hradiska

Literatura: Klíma 1983

Dějiny výzkumů: Soubor mladopaleolitických artefaktů byl získán roku 1963 Čeňkem Staňou v rámci archeologického výzkumu polykulturního hradiska Zelená hora. Dnes je tato kolekce nedohledatelná. Štípaná industrie pocházela zejména ze zjišťovacích sond 3–8 a z blízkých sond 4a a 6a.

Je tedy pravděpodobné, že se lokalita původně nacházela na omezeném prostoru v jihovýchodní části hradiska. Stratigraficky pochází soubor z různých úrovní od ornice až do hloubky 130 cm. Původní vrstvy paleolitického stáří byly pozdějším osídlením hradiska několikrát porušeny, získaná industrie tedy pochází z přemístěných poloh (Klíma 1983, 601). Č. Staňa poskytl tyto nálezy k prostudování B. Klímovi, který v roce 1983 publikoval výsledky jejich analýzy. V roce 2001 našel T. Zeman na katastru Radslavic další čtyři paleolitické artefakty z patinového SGS, které by mohly s epigravettským osídlením na hradišti Zelená hora souviset. Tyto nálezy jsou uloženy v Muzeu Vyškova.

Popis souboru: Artefakty jsou vyrobeny ze silicítů, většinou slabě patinovaných. Soubor je velice fragmentarizovaný, dva kusy nesou známky přepálení. Větší část kolekce je vyrobena ze silicítů z glacienních sedimentů, několik málo exemplářů je z moravských jurských rohovců a jeden ze spongolitu. Technologie je výrazně mladopaleolitického charakteru, čepele převažují nad úštěpy. Nechybějí však ani drobné úštěpy dokládající štípaní na místě. Nástroje jsou upraveny pravidelnou okrajovou retuší, objevuje se však také otupující retuš. Soubor nástrojů se skládá ze čtyř škrabadel (dvě čepelová, nehtovitá a kýlovitá), kombinované nástroje zastupuje škrabadlo s klínovým rydlem, rydla jsou v souboru také čtyři (dvě na zlomené čepeli, klínové přímé a hranové na šikmé retuši). Retušované čepele jsou zastoupeny třemi kusy, časté jsou čepelky s otupěným bokem (pět kusů), které svědčí o zařazení celého souboru do epigravettien. Obecně mladopaleolitickým typem v této kolekci jsou naopak dva odštěpovače. Průvodní industrie se skládá z řady pravidelných úštěpů, zlomků čepelí a čepelí.

Menší kolekce artefaktů ze SGS nalezená T. Zemanem se skládá z vytěženého dvojpodstavového mikrojádra, ze zlomku snad původně dvojpodstavového jádra, z rydla na vkleslé retuši s konvexní retuší na opačné straně úštěpu a mrazem odlomeného fragmentu. Vzhledem k charakteru těchto nálezů je možné uvažovat o jejich souvislosti se souborem z hradiska Zelená hora.

Revizní průzkum: Většina artefaktů byla získána při archeologickém výzkumu hradiska Zelená hora. Lokalita je dnes zatravněna, a proto nemohl být revizní povrchový sběr proveden.

5.63 Rostěnice I – U Kravína (obec Rostěnice-Zvonovice), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Lebringbreiten

Objevil: M. Daněk (90. léta 20. století)

Zkoumal: M. Daněk (90. léta 20. století)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.242371, 16.957698

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 270–274 m

Relativní převýšení: 15 m (Rostěnický potok)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: 2

Rozloha lokality: ojedinělé nálezy

Geomorfologie: mírný svah

Literatura: Mlejnek 2004, 31

Dějiny výzkumů: Na poli poblíž areálu zemědělského družstva našel M. Daněk v devadesátých letech dvacátého století dva patinované fragmenty štípaného moravského jurského rohovce (Mlejnek 2004, 31).

Revizní průzkum: Revizní povrchový výzkum, který na lokalitě proběhl v roce 2013, prokázal pouze přítomnost postpaleolitické štípané industrie. Je možné, že také v případě nálezů M. Daňka nešlo o artefakty paleolitického stáří.

5.64 Seloutky I – Vinohrady, Bouzovce (obec Seloutky), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Seloutky – U chat

Objevil: J. Šrot (1937)

Zkoumal: J. Šrot, J. Janásek, Z. Čižmář

Uloženo: MPP, MZM

Poloha: 49.447127, 17.051507

Orientace svahu: západní

Nadmořská výška: 300–340 m

Relativní převýšení: 50 m (Seloutský potok)

Kulturní určení: epiaurignacien

Počet artefaktů: ca 600 kusů

Rozloha lokality: 22 200 m²

Geomorfologie: svah kopce Chlum (412 m)

Literatura: Janásek 1956; Oliva 1987, 34; Mlejnek 2008, 57–61

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil roku 1937 J. Šrot a kromě něj zde štípanou industrii sbírali také J. Janásek, Z. Čižmář a majitelé okolních chat. Kromě Muzea Prostějovska je menší soubor z této lokality uložen v depozitáři Ústavu Anthropos MZM a další artefakty mohou být v držení místních chatařů. Do literatury uvedl tuto lokalitu krátkou zprávou J. Janásek (1956) a stručný popis zdejší industrie podal později M. Oliva (1987, 34). Menší soubor získaný na této lokalitě J. Šrotem analyzoval O. Mlejnek (2008, 57–61). V roce 1999 našel Z. Čižmář podle inventáře Muzea Prostějovska v rámci záchranného archeologického výzkumu v Seloutkách v trati U Planičky menší soubor štípané industrie obsahující také patinovaný úštěp, který mohl být paleolitického stáří. Nález je dnes nedohledatelný.

Popis souboru: Část souboru ze sběrů J. Šrota, kterou měl možnost autor této práce analyzovat, se skládala ze 71 paleolitických artefaktů. Další čtyři nepatinované kusy snad eneolitického stáří byly ze zpracování vyloučeny. Vzhledem k vysokému počtu nástrojů není jisté, zda nejde o výběrovou kolekci. Mezi surovinami převažovaly silicity z glacienních sedimentů (82 %). Z dalších surovin se vyskytl rohovec

Obr. 87: Mapa lokality Seloutky I – Vinohrady, Bouzovce v programu MapSource s vyznačením míst nálezů paleolitických artefaktů (černá kolečka). Lokalita se nachází na úzkém pruhu pole mezi zahrádkami s chatami a lesem.

Obr. 88: Letecký pohled na lokalitu Seloutky I – Vinohrady, Bouzovce směrem k Seloutkám v prostředí Google Earth s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

typu Krumlovský les (7 %), MJR (4 %), dvěma kusy byl zastoupen rohovec typu Stránská skála a po jednom artefaktu rohovec typu Troubky-Zdislavice a křemen.

Po technologické stránce se soubor skládal z 19 čepelí a jejich zlomků, tří jader a zbytek kolekce tvořily úštěpy, jejich zlomky a neurčitelné fragmenty. Jedna čepel a jeden úštěp jsou místně retušované. Technologicky zajímavým artefaktem byla čepel z hrany jádra, na kterou bylo vedeno několik rydlových úderů. Surovinou se na lokalitě šetřilo. Jader je málo a všechna jsou zbytková a nepříliš výrazná. Větších rozměrů je pouze jádro z rohovce typu Krumlovský les se zbytkem kůry. Na některých jádrových kusech byla vytvořena rydla. Lze předpokládat, že většina importované suroviny byla na lokalitu přinesena již ve formě polotovaru.

Podíl nástrojů v souboru je poměrně vysoký (35 %) a převládají mezi nimi rydla (11 ks). Častá jsou rydla na lomu (4 ks), rydla hranová (3 ks) a klínová (2 ks). Ojedinele se vyskytlo také polyedrické rydlo obloukovité, jádrové a ploché. Několikanásobná smíšená rydla se v souboru objevila dvě. Většina rydel je polyedrických s převahou přímých rydlových úderů. V souboru vzácná škrabadla jsou zastoupena dvěma aurignackými typy, vysokým škrabadlem s raménkem a drobným vysokým škrabadélkem zhotoveným na zlomené čepeli se zbytkem kůry. Zajímavá je kombinace podseknutého škrabadla a hranového rydla na čepeli. Soubor nástrojů doplňuje vrub, odštěpovač a pět drásadel.

Kolekci je možné zařadit do vyvinutého aurignacienu rydlové facie, který M. Oliva nazval epiaurignacienem (1996). Nápadná je podobnost místní industrie se souborem

z lokality Alojzov I – Golštýn vzdálené asi 1 300 m. Datování tohoto typu industrie je nejisté, protože zatím není v regionu k dispozici žádná podobná stratifikovaná datovatelná lokalita.

Revizní průzkum: V roce 2012 zde proběhl revizní průzkum formou povrchového sběru. V rámci dvou návštěv lokality bylo nalezeno sedm artefaktů. Jde o dva zlomky čepelí ze SGS, úštěp a zlomek úštěpu ze SGS, zlomek úštěpu z přepáleného silicitu, mesiální zlomek rohovcové čepelí a rydlo na vkleslé retuši na úštěpu ze SGS. Nově nalezené artefakty potvrzují zařazení této lokality do epiaurignacienu.

5.65 Seloutky II – Chlum (obec Seloutky), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Alojzov – Chlum

Objevil: J. Všetická (30. léta 20. století)

Zkoumal: J. Všetická (30. léta 20. století)

Uloženo: nedohledatelné

Poloha: 49.437631, 17.050846 (?)

Orientace svahu: vrchol kopce

Nadmořská výška: 400–411 m

Relativní převýšení: 130 m (Určický potok)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: neznámý

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: vrchol kopce

Literatura: Skutil 1937, 79; 1939; 1940, obr. 20

Dějiny výzkumů: Na vrcholu kopce Chlum u Seloutek nalezl J. Všetíčka podle J. Skutila (1937, 79) ve třicátých letech dvacátého století několik patinovaných úštěpů ze SGS a z radiolaritu a také jeden listovitý hrot.

Popis souboru: Není jisté, kde přesně se lokalita nacházela. Podle J. Skutila (1937, 79) to bylo přímo na vrcholu kopce Chlum, který byl však i tehdy porostlý lesem. Možné je, že nálezy pocházejí spíše z polí na západním svahu kopce, která jsou dnes již také zarostlá lesem. Podle J. Skutila (1937, 79) se zde nacházely hojně artefakty ze SGS a radiolaritu, mezi nimiž vynikal hrubě retušovaný listovitý hrot ($4,9 \times 3,3 \times 1$ cm). Vedle paleolitické industrie, která prý připomínala materiál z Alojzova – Golštýna (epiaurignacien), se zde nacházely také neolitické artefakty.

Revizní průzkum: Lokalita je zarostlá lesem, a není proto přístupná pro povrchový sběr.

5.66 Skalka u Prostějova I – Na Skalkách (obec Skalka), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Pětičtvrtné

Objevil: Martin Kejzlar

Zkoumal: Martin Kejzlar, Jitka Molčíková, Pavel Fojtík

Uloženo: AÚB

Poloha: 49.397758, 17.173837

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 269–274 m

Relativní převýšení: 60 m (Okenná)

Kulturní určení: aurignacien, pozdní paleolit

Počet artefaktů: 279 kusů

Rozloha lokality: 8 700 m²

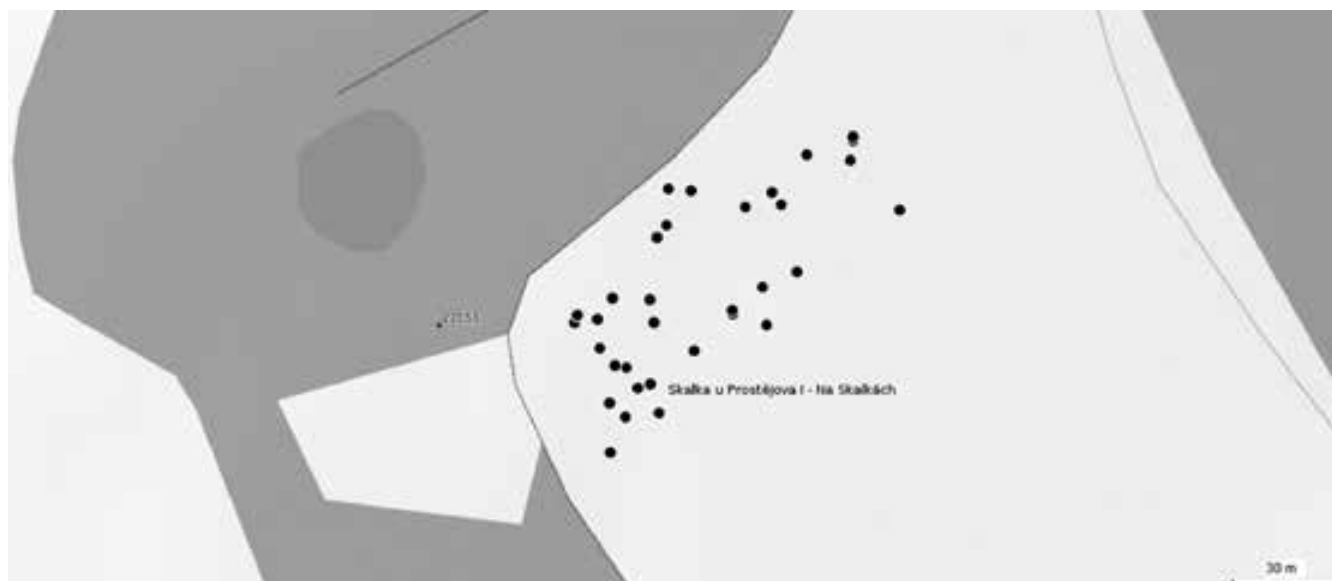
Geomorfologie: temeno kopce Skalka (274 m)

Literatura: Mlejnek – Škrdla 2014

Dějiny výzkumů: Lokalitu měl údajně objevit kolem roku 2008 pracovník Archeologického ústavu v Brně Martin Kejzlar, který zde nalezl několik patinovaných kusů štípané industrie. Nezávisle na něm zde získala menší soubor štípané industrie také dokumentátorka prostějovské pobočky Ústavu archeologické památkové péče v Brně Jitka Molčíková, která na tuto polohu upozornila svého kolegu Pavla Fojtíka. Ten lokalitu několikrát navštívil za účelem povrchového sběru. V roce 2011 jsme navštívili kopec Na Skalkách v rámci povrchové prospekce v regionu Prostějovska. O předchozích nálezech na této lokalitě nám nebylo nic známo, polohu jsme si vybrali jako vhodnou pro paleolitické osídlení na základě studia sídelních strategií. Jde totiž o poslední výraznější kopec Prostějovské pahorkatiny vysunutý do Hornomoravského úvalu. Hned při naší první návštěvě jsme našli několik paleolitických artefaktů, a proto jsme tuto lokalitu navštívili ještě několikrát. Teprve později jsme se dověděli, že jde o již známou lokalitu, a v roce 2013 nám P. Fojtík předal k prostudování soubor 244 artefaktů pocházejících z tamních starších sběrů.

Popis souboru: V rámci této práce byla analyzována kolekce získaná od P. Fojtíka (244 ks) společně s kolekcí získanou v průběhu našich povrchových sběrů (35 ks). Kromě toho zde bylo nalezeno ještě dalších 13 ks nepatinované pravěké štípané industrie, doprovázené nevýraznou keramikou.

Mezi surovinami převažovaly silicity z glacienních sedimentů (50 %), následované moravskými jurskými rohovci (19 %), rohovcem typu Troubky-Zdislavice (9,3 %), spongolitem (7,5 %) a rohovcem typu Stránská skála (5 %). Vzácně se objevil také radiolarit (2,9 %), rohovec typu Krumlovský

Obr. 89: Mapa lokality Skalka u Prostějova I – Na Skalkách v programu MapSource s vyznačením nalezišť jednotlivých paleolitických artefaktů (černá kolečka). Lokalita zřejmě pokračuje severozápadním směrem do lesa, kde již není prospekce povrchovým sběrem možná.

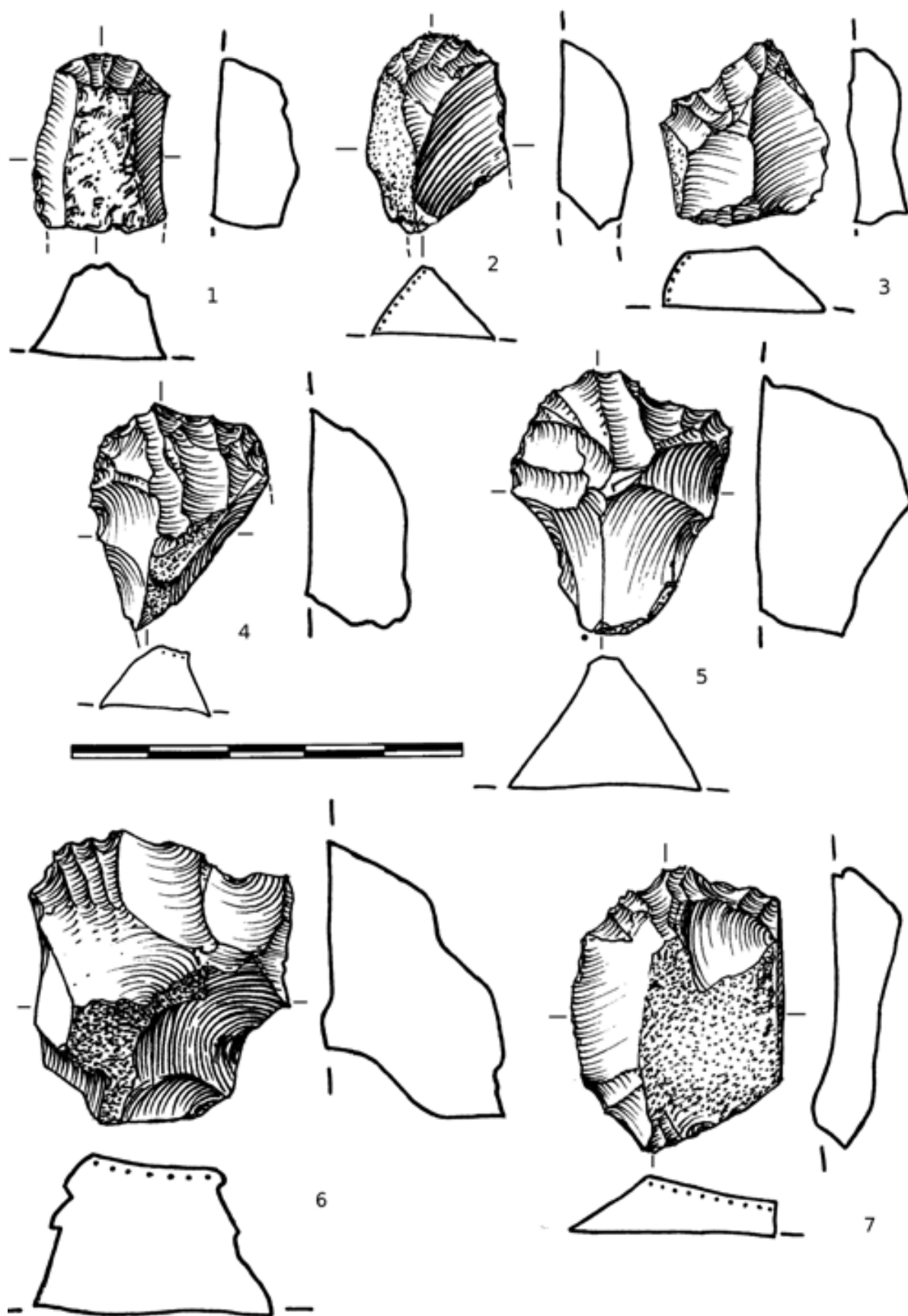
Obr. 90: Letecký snímek kopce Na Skalkách u Skalky u Prostějova v prostředí Google Earth s vyznačením míst nálezů jednotlivých paleolitických artefaktů (kolečka).

les (2,5 %), křemenec typu sluňák (0,7 %) a křemen (0,7 %). Jeden artefakt byl odbit z chalcedonové zvětraliny a jeden ze silifikovaného jílovce. V případě tří artefaktů nebylo možné surovinu z důvodu přepálení určit.

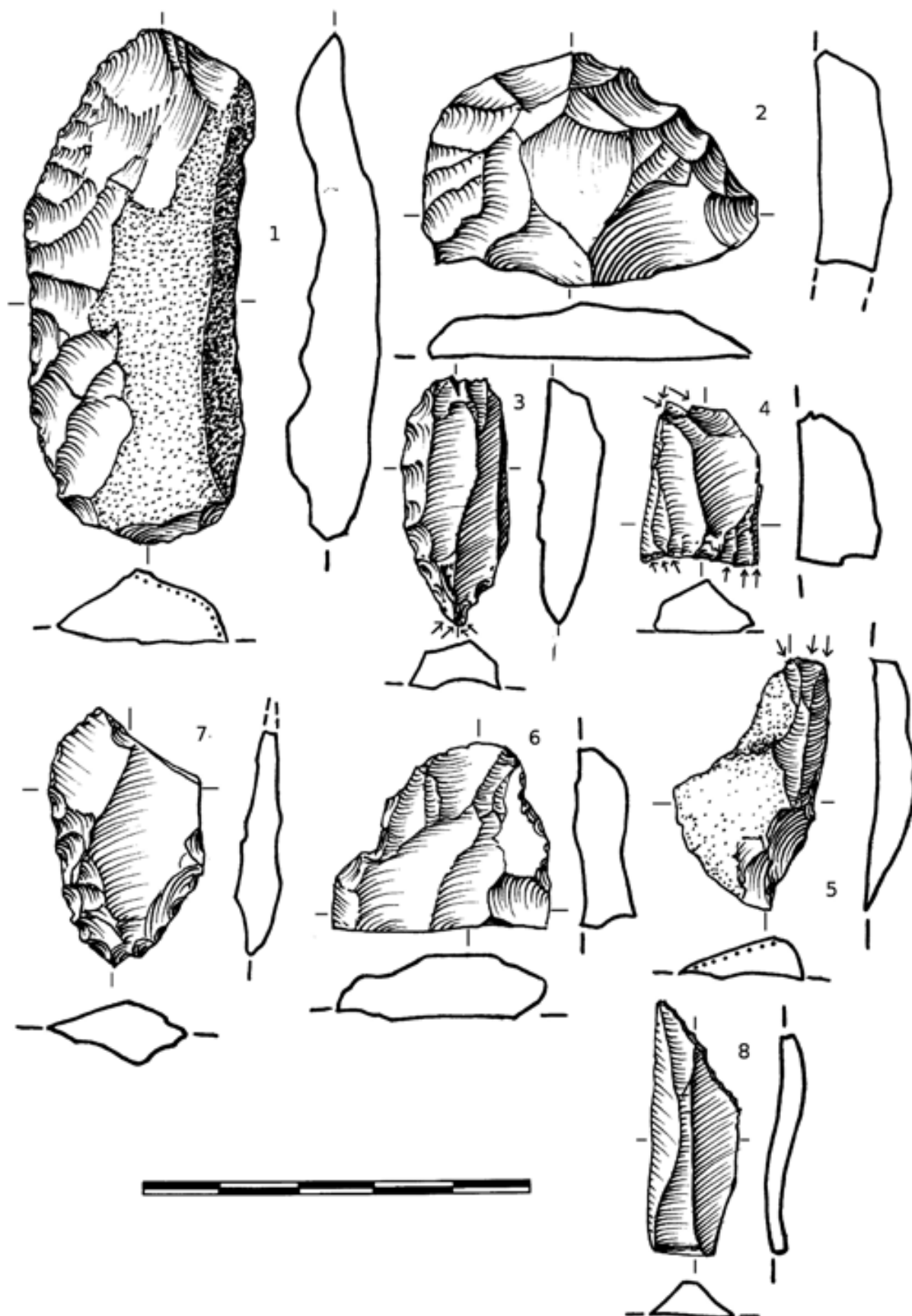
V rámci debitaže převažovaly úštěpy (115 ks) nad čepelemi (68 ks), poměrně hojné byly čepelky (13 ks). Blíže neurčitelných zlomků bylo v souboru 34, jader pouze šest, což svědčí o skutečnosti, že většina suroviny pro výrobu štípané industrie byla na lokalitu donesena již ve formě polotovaru. Soubor jader se skládal ze dvou jednopodstavových těžných jader, jednoho jednopodstavového zbytkového jádra, jednoho dvojpodstavového zbytkového jádra a dvou nepravidelných zbytkových jader. Mezi patkami převažovaly ploché patky (53 %), časté byly také patky bodové (22 %), diedrické (9,5 %) a fasetované (9,5 %). Vzácněji se objevily i patky abradované (4,3 %) a korové (2,6 %). Přítomnost římsičky namísto bulbu u 23 ks debitaže svědčí o běžném užívání měkkého otloukače. Celkově lze technologii charakterizovat jako vyspělou mladopaleolitickou.

Nástrojů bylo v souboru rozeznáno celkem 43. Počet škrabadel (10 ks) a rydel (11 ks) je téměř vyrovnaný. Skupina škrabadel se skládá ze škrabadla na retušované čepele, čtyř nízkých úštěpových škrabadel, jednoho vyčnělého plochého škrabadla, dvou škrabadel vysokých a dvou aurignackých kýlovitých kanelovaných škrabadel. Mezi rydly jsou čtyři klínová rydla, jedno rydlo na zlomené čepele, dvě hranová rydla, jedno příčné rydlo, jedno jádrové rydlo a dvě

rydla několikanásobná smíšená. V případě některých kusů jde o polyedrická rydla, ale typické aurignacké obloukovitě polyedrické rydlo se v souboru nevyskytlo žádné. Jedním exemplářem je zastoupena kombinace rydla se škrabadlem a rydla s protilehlým retušovaným koncem. Retušované čepele nejsou příliš početné, jde pouze o dvě jednostranně retušované čepele a o jednu příčně retušovanou čepel. Zajímavý je nález distálního zlomku listovitého hrotu z bíle patinovaného silicitu a obloukovitě retušovaného nože (Federmesser) z jen lehce patinovaného silicitu z glacienních sedimentů. Poměrně početné odštěpovače (5 ks) nejsou příliš výrazné, což se nedá říct o hojně zastoupené skupině drásadel (8 ks), mezi kterými zaujme archaicky působící bifaciálně plošně konvexně retušované drásadlo ze spongolitu se ztenčeným týlem. Zbytky sintru zachyceného na tomto artefaktu signalizují možnost dochování intaktních sedimentů na lokalitě. Z ostatních drásadel je možné zmínit zlomek konvexního příčného bifaciálně plošně retušovaného drásadla ze spongolitu, plošně konvexně retušované příčné drásadlo ze spongolitu, zlomek konvexního bočního drásadla z moravského jurského rohovce, příčné konvexně strmě retušované drásadlo ze silicitu z glacienních sedimentů, dvojité boční strmě retušované drásadlo z moravského jurského rohovce, boční konkávně plošně retušované drásadlo ze stejného materiálu a hrotitě okrajově retušované drásadlo z chalcedonové zvětraliny. Soubor nástrojů doplňují dva blíže neurčitelné strmě retušované fragmenty.

Obr. 91: Skalka u Prostějova I. Vybrané nástroje. 1–7: škrabadla. 1: přepálený silicit, 2, 4–7: SGS, 3: MJR. Kresba: L. Dvořáková, O. Mlejnek.

Obr. 92: Skalka u Prostějova I. Vybrané nálezy. 1–2: drásadla, 3–5: rydla, 6–7: bifaciálně retušované nástroje, 8: obloukovitě retušovaný nůž. 1, 6: spongolit, 2–3: T-Z, 4: MJR, 5, 7, 8: SGS. Kresba: L. Dvořáková, O. Mlejnek.

Jádro souboru je patrně možné zařadit do aurignacienu, o čemž svědčí jak vyvinutá mladopaleolitická technologie, tak hojná strmá retuš i spektrum zastoupených nástrojů, zejména vysoká kanelovaná škrabadla a polyedrická rydla. Zajímavá je přítomnost archaických prvků v podobě zlomku listovitěho hrotu a početných drásadel, které mohou indikovat starší složku povrchové kolekce datovatelnou na počátek mladého paleolitu nebo snad již do středního paleolitu. Na druhé straně je možné, že jde o součást aurignackého souboru, protože přítomnost listovitých hrotů a plošné retuše byla zaznamenána i na jiných aurignackých a epiaurignackých lokalitách (Tvarožná I, Alojzov I). Nález obloukovitě retušovaného nože (Federmesser) na lehce patinované čepeli ze silicity z glacienních sedimentů nelze vysvětlit jinak než přítomností pozdně paleolitické složky v souboru. Kromě tohoto nástroje bylo možné na základě podobného stupně patinace vyčlenit ještě dalších osmnáct artefaktů, které by mohly patřit do pozdně paleolitické části kolekce. Jde o devět úštěpů, čtyři čepele, dvě čepelky, dva zlomky a jedno jádro. Jako surovina byly většinou použity silicity z glacienních sedimentů, jen ojediněle se objevily moravské jurské rohovce, spongolit, rohovec typu Troubky-Zdislavice a rohovec typu Stránská skála. Jde o první doloženou přítomnost pozdně paleolitických lovců na Prostějovsku (podrobněji viz *Mlejnek – Škrdla 2014*). Atraktivní vyvýšená poloha Na Skalkách, nacházející se v blízkosti vývěru minerálních pramenů, lákala tedy zřejmě k osídlení ve více obdobích, a to snad již na přelomu středního a mladého paleolitu, v aurignacienu, v pozdním paleolitu a v mladším pravěku (neolit, eneolit).

Revizní průzkum: V průběhu revizního průzkumu v letech 2011–2013 se nám podařilo na této lokalitě najít celkem 35 paleolitických a dva neolitické artefakty. Tyto byly analyzovány společně se souborem získaným od P. Fojtíka a jsou popsány výše. Poloha každého nálezu byla zaměřena pomocí GPS přístroje, takže bylo možné ověřit přesný rozsah naleziště, které se nachází ve vrcholové partii kopce Na Skalkách v severozápadním výběžku pole a pravděpodobně pokračuje v severozápadním směru také do lesíka s menším lomem.

5.67 Sněhotice I – Čihadla (obec Brodek u Prostějova), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Hatě, Lesnice
Objevil: J. Ječmínek (kolem roku 1980)
Zkoumal: J. Ječmínek (80. léta 20. století)
Uloženo: MZM
Poloha: 49.368541, 17.048013
Orientace svahu: východní
Nadmořská výška: 280–310 m
Relativní převýšení: 35 m (Brodečka)
Kulturní určení: epiaurignacien?
Počet artefaktů: 30 kusů
Rozloha lokality: ojedinělé nálezy
Geomorfologie: úpatí kopce U Chaloupky
Literatura: Valoch 1983, 6, 16–17; Oliva 1987, 32; Mlejnek 2011b, 143

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil počátkem osmdesátých let dvacátého století J. Ječmínek, který zde našel několik artefaktů vyrobených z patinovaných silicít z glacienních sedimentů a z křemence typu sluňák.

Popis souboru: Nepočtený soubor se skládá z třiceti artefaktů. Mezi surovinami převažují silicity z glacienních sedimentů (17 ks), následované křemencem typu sluňák (7 ks). Dva artefakty jsou z křemene a radiolaritu a po jednom kusu je zastoupen moravský jurský rohovec a rohovec typu Troubky-Zdislavice. Nástrojů je v souboru patnáct, což svědčí pro výběrovost kolekce. Jádro je zastoupeno pouze jedno, jde o připravené ploché jádro z křemence typu sluňák. Soubor dále obsahuje čtyři neurčitelné zlomky, sedm úštěpů, jednu čepel, jeden křemencový otloukač a křemenný krystal s rýhami, přičemž v tomto případě snad jde o manuport, předmět přírodního původu, který možná pravěkého člověka natolik zaujal, že si ho vzal s sebou jako zajímavost, případně jako talisman.

Soubor nástrojů je tvořen nevýrazným nízkým škrabadlem na retušované čepeli, zlomkem vyššího škrabadla na úštěpu, kombinací vyčnělého škrabadla s rydlem na lomu, příčným rydlem, jednoduchým a dvojitým rydlem na lomu, rydlem na vkleslé retuši, kombinací klínového bočního rydla a odštěpovače, odštěpovačem, dvěma jednostranně retušovanými čepelemi, strmě retušovaným vrťákem a zobcem a dvěma konvexními drásadly (bočním a příčným). Vybrané nástroje jsou vyobrazeny v příspěvku K. Valocha (1983, 16). Na základě převahy rydel je možné uvažovat o přiřazení této lokality do okruhu lokalit drahanského epiaurignacienu.

Revizní průzkum: V roce 2011 proběhl na této lokalitě revizní průzkum, který však nepřinesl žádné nové nálezy. V roce 2013 se zde v rámci povrchového sběru podařilo najít pouze jeden distální zlomek kortikálního úštěpu z křemence typu sluňák.

5.68 Určice I – Dlouhé Kluče (obec Určice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Klementky
Objevil: J. Kopecký (1930)
Zkoumal: J. Kopecký (30. léta 20. století), J. Ječmínek (60.–80. léta 20. století), Z. Čížmář (80. léta 20. století)
Uloženo: MZM, MPP
Poloha: 49.426747, 17.059064
Orientace svahu: východní
Nadmořská výška: 320–338 m
Relativní převýšení: 34 m (Určický potok)
Kulturní určení: epiaurignacien
Počet artefaktů: desítky až stovky
Rozloha lokality: neurčitelná
Geomorfologie: protáhlý hřbet
Literatura: Kopecký 1937, 86; Absolon 1935, 7; Valoch 1980; Čížmář 1988

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil roku 1930 J. Kopecský, který zde dále sbíral mladopaleolitickou štípanou industrii v průběhu třicátých let. Poloha lokality je uvedena již na mapě drahanského paleolitu od K. Absolona (1935). Po druhé světové válce na jeho činnost navázal zejména J. Ječmínek, který nálezy pocházející z této lokality rozhojnil, a v osmdesátých letech dvacátého století také Z. Čižmář (Čižmář 1988).

Popis souboru: Podle Z. Čižmáře (1988) bylo v trati Dlouhé Kluče možné sbírat ojedinělé patinované artefakty ve třech polohách na nevýrazném hřebítku východně od polní cesty vedoucí k chatám. Šlo o industrii stejného charakteru jako v případě centrální lokality Alojzov – Golštýn, se kterou zřejmě tyto nepočtené nálezy souvisí. Nepříliš početné sběry J. Ječmínka jsou uloženy v MZM, je však pravděpodobné, že jsou tak označeny také nálezy z blízké trati Klementky. V Muzeu Prostějovska je uloženo sedm artefaktů ze sběrů Z. Čižmáře označených jako Určice – Klementky, které by mohly ve skutečnosti pocházet z trati Dlouhé Kluče.

Revizní průzkum: V průběhu revizního průzkumu v roce 2012 a 2013 nebyly nalezeny žádné nové paleolitické artefakty, pouze škrabadlo na retušovaném ústěpu z nepatinovaného SGS a proximální lehce patinovaná čepel ze SGS s fasetovanou patkou. Tyto nálezy mohou souviset se zdejším známým lengyelským osídlením (Čižmář 1988).

5.69 Určice II – Kumberky (obec Určice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: žádné

Objevil: Z. Čižmář

Zkoumal: Z. Čižmář, P. Zedník, P. Fojtík

Uloženo: MPP

Poloha: 49.434408, 17.057991

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 290–298 m

Relativní převýšení: 6 m (Určický potok)

Kulturní určení: epiaurignacien

Počet artefaktů: ojedinělé nálezy

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: úpatí hřbetu

Literatura: Čižmář 1988

Dějiny výzkumů: V poloze Kumberky, která se nachází asi 500 metrů severně od centrální lokality Alojzov – Golštýn a je od ní oddělena Určickým potokem, sbírali ojedinělé artefakty Z. Čižmář (Čižmář 1988), P. Zedník a P. Fojtík (pazourkový hrot). Několik patinovaných artefaktů bylo nalezeno také v severněji položené trati Teniska, kterou od polohy Kumberky odděluje polní cesta.

Popis souboru: Podle Z. Čižmáře jde o industrii vyrobenou převážně ze SGS stejného charakteru jako v případě lokality Alojzov – Golštýn, se kterou nálezy z poloh Kumberky

a Teniska pravděpodobně souvisí. Nálezy Z. Čižmáře jsou uloženy v Muzeu Prostějovska a zahrnují tři artefakty označené jako Určice – Kumberky a dvanáct kusů označených traťovým názvem Určice – Teniska.

Revizní průzkum: V průběhu revizního průzkumu v roce 2012 nebyly nalezeny žádné nové artefakty.

5.70 Určice III – Klementky (obec Určice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: V zatáčce, Dlouhé Kluče

Objevil: J. Ječmínek

Zkoumal: J. Ječmínek

Uloženo: MZM

Poloha: 49.426, 17.052208

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 350–357 m

Relativní převýšení: 70 m (Určický potok)

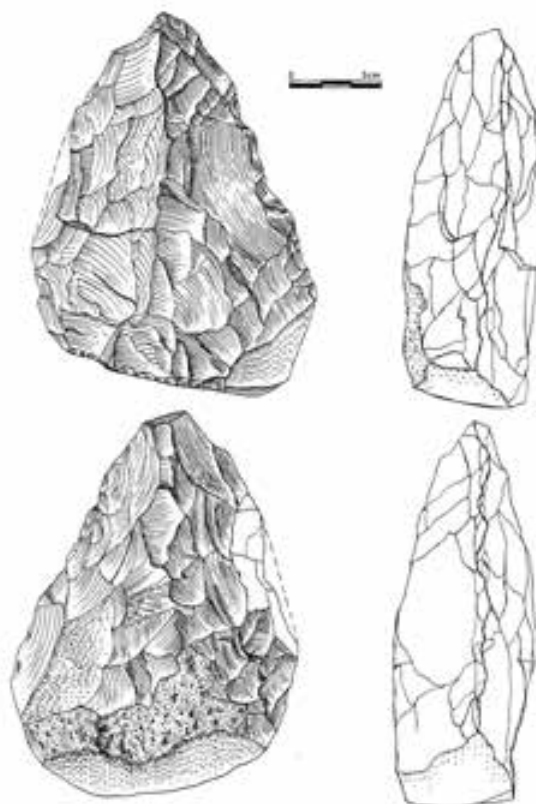
Kulturní určení: střední paleolit

Počet artefaktů: ojedinělé nálezy

Rozloha lokality: neurčitelná

Geomorfologie: táhlý hřbet

Literatura: Valoch 1980

Obr. 93: Určice III – Klementky. Pěstní klín z moravského jurského rohovce. Kresba: L. Najmrová (Valoch 1980, 288).

Dějiny výzkumů: Podle M. Olivy (ústní sdělení) pochází z této polohy severně od výrazné zatáčky silnice mezi Určicemi a Alojzovem nálezy několika ovětralých rohových artefaktů a pěstního klínu, který učinil v rámci svých sběrů v okolí Určic J. Ječmínek. Podle informací uvedených v článku K. Valocha (1980) byly ovšem tyto archaickým dojmem působící artefakty vyčleněny ze sběrů J. Ječmínka v trati Dlouhé Kluče, která se nachází asi 500 m východněji. Pod tímto traťovým názvem jsou také artefakty v MZM uloženy. Z. Čižmář v poloze Klementky údajně žádné artefakty nenašel (Čižmář 1988), ačkoliv pod tímto traťovým názvem je v Muzeu Prostějovska uloženo sedm artefaktů, které však možná pocházejí spíše z východněji položené trati Dlouhé Kluče.

Popis souboru: Rohový pěstní klín je 110 mm dlouhý, 82 mm široký a 39 mm vysoký. Jeho tvar je trojúhelníkovitý, báze je zesílená, částečně tvořená kůrou. Plošná retuš je nepravidelná, v některých místech ovlivněná přirozenými puklinami v surovině. Hrot byl již v pravěku odlomen, pravá hrana klínu je recentně poškozena. Hrany jsou poměrně ostré, jen místy je patrné ovětrání povrchu (Valoch 1980).

Revizní průzkum: V rámci revizního průzkumu v roce 2013 zde nebyly žádné paleolitické artefakty nalezeny.

5.71 Vícov I – Vrchní padělky (obec Vícov), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Padělky pod Hamerskou cestou, Záhumenička

Objevil: E. Kolibabe (kolem roku 1930)

Zkoumal: E. Kolibabe, J. Všetická (30. léta 20. století), J. Kejzlar, M. Kejzlar (2003)

Uloženo: nedohledatelné

Poloha: 49.484625, 16.963953?

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 350–380 m

Relativní převýšení: 45 m (Hloučela)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: ojedinelé nálezy

Rozloha lokality: ojedinelé nálezy

Geomorfologie: mírný svah

Literatura: Skutil 1933a, 9–11; 1937, 77–78; 1939; 1940, obr. 20

Dějiny výzkumů: Školní ředitel E. Kolibabe zde počátkem třicátých let dvacátého století našel soubor pravěkých artefaktů náležejících převážně kultuře s moravskou malovanou keramikou, z nichž se mu podařilo vyčlenit také několik patinovaných úštěpů snad paleolitického stáří (Skutil 1933a, 9–11). Později spolupracoval E. Kolibabe také s místním sběratelem J. Všetickou, kterému se podařilo vedle Vrchních padělek najít ojedinelé paleolitické artefakty také v dalších tratích v okolí Vícova (např. Na Američkách, Záhumenka, Kopanina). Lokalizace těchto nálezů je problematická

(Skutil 1937, 77–78). J. Skutil zakreslil polohu lokality v trati Vrchní padělky do map dražanského paleolitu ve svých souborných pracích (1939, 1940, obr. 20).

Popis souboru: Lokalita se údajně nacházela na poli jižně od obce, západně od silnice z Vícova do Plumlova. Původně byly zřejmě dnes nalezené artefakty uloženy ve sbírce muzea v Plumlově, ta byla později převedena do Muzea Prostějovska v Prostějově. Dnes jsou však nedohledatelné. V Muzeu Prostějovska se nachází menší soubor osmi artefaktů snad ze sběrů F. Všetický, které mají podle inventáře pocházet z polohy Zábrančí, jež se podle indikační skici (trať Za branvou) nachází mezi Vícovským potokem a silnicí do Plumlova, tedy přes silnici od polohy Vrchní padělky. Jde o sedm nepatinovaných postpaleolitických čepelí, jedno drásadlo a zlomek křemence. Je možné, že také většina ostatních údajně paleolitických nálezů F. Všetický byla neolitického a eneolitického stáří. V trati Zábrančí našli v roce 2003 jeden paleolitický artefakt sběratelé Jiří a Martin Kejzlarovi z Jevíčka.

Revizní průzkum: Při revizním průzkumu v roce 2003 bylo ve spodní části této polní trati blíže k silnici nalezeno velké množství pravěkých nálezů datovatelných od neolitu po dobu bronzovou (keramika a štípaná industrie). Žádný z nálezů ovšem není prokazatelně paleolitického stáří.

5.72 Vícov II – Malá horka (obec Vícov), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Na čtvrtích, Za Malou horkou vícovskou

Objevil: J. Všetická (kolem roku 1934)

Zkoumal: J. Všetická (1934–1937)

Uloženo: nedohledatelné

Poloha: 49.488326, 16.982267?

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 340–350 m

Relativní převýšení: 21 m (Roudník)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: ojedinelé nálezy

Rozloha lokality: ojedinelé nálezy

Geomorfologie: temeno kopce Malá Horka

Literatura: Skutil 1937, 77–78; 1939; 1940, obr. 20

Dějiny výzkumů: Místní sběratel J. Všetická zde ve třicátých letech dvacátého století našel několik patinovaných artefaktů snad paleolitického stáří (Skutil 1937, 77–78). Ojedinelé paleolitické nálezy pocházejí také z jiných poloh v okolí Vícova (viz výše). Lokalizace těchto nálezů je problematická. J. Skutil zakreslil polohu lokality v poloze Malá horka do map dražanského paleolitu ve svých souborných pracích (1939, 1940, obr. 20).

Popis souboru: Původně byly zřejmě nálezy z této polohy uloženy v muzeu v Plumlově. Dnes je již není možné dohledat.

Revizní průzkum: Revizní průzkum na lokalitě z důvodu nevhodných podmínek neproběhl. Větší část svahu Malé horky je dnes zatravněná a pro povrchový sběr nepřístupná.

5.73 Vícov III – Dlouhá Dudkova (obec Vícov), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Na Dlouhých, Dudkova dlouhá

Objevil: J. Všeticka (kolem roku 1934)

Zkoumal: J. Všeticka (1934–1937)

Uloženo: nedohledatelné

Poloha: 49.498075, 16.957752?

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 354–364 m

Relativní převýšení: 40 m (Ptenský potok)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: ojedinelé nálezy

Rozloha lokality: ojedinelé nálezy

Geomorfologie: svah táhlého hřebene

Literatura: Skutil 1937, 77–78; 1939; 1940, obr. 20

Dějiny výzkumů: Místní sběratel J. Všeticka zde ve třicátých letech dvacátého století našel několik patinovaných artefaktů snad paleolitického stáří (Skutil 1937, 77–78). Ojedinelé paleolitické nálezy pocházejí také z jiných poloh v okolí Vícovy (viz výše). Lokalizace těchto nálezů je problematická. J. Skutil zakreslil polohu lokality v poloze Dlouhá Dudkova do map drahanského paleolitu ve svých souborných pracích (1939, 1940, obr. 20).

Popis souboru: Zde nalezené artefakty byly zřejmě původně uloženy v muzeu v Plumlově. Dnes je však již není možné dohledat.

Revizní průzkum: Revizní průzkum na lokalitě z důvodu nevhodných podmínek neproběhl.

5.74 Vincencov I – Kamenice (obec Vincencov), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Široký, Dolní Otaslavice

Objevil: J. Kopecký (1930)

Zkoumal: J. Kopecký (1930, 1936), J. Ječmínek, J. Šrot (2. polovina 20. století), J. Štefek, Z. Čížmář, P. Kalábková

Uloženo: MZM, MPP

Poloha: 49.405765, 17.056146

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 370–385 m

Relativní převýšení: 135 m (Brodečka)

Kulturní určení: szeletien, aurignacien?

Počet artefaktů: 1 002

Rozloha lokality: 150 000 m²

Geomorfologie: vrchol kopce Kamenice

Literatura: Kopecký 1937, 86; Svoboda – Přichystal 1987

Dějiny výzkumů: Lokalitu objevil v roce 1930 J. Kopecký (Kopecký 1937, 86), který zde našel několik paleolitických artefaktů. V roce 1936 pokračoval J. Kopecký ve sběrech na vrcholu kopce Kamenice a rozmnožil soubor pocházející z této polohy. Navíc se mu podařilo najít několik artefaktů také v sousední trati Široký nacházející se jihovýchodně od návrší Kamenice (Kopecký 1937, 86). Po druhé světové válce zde sbírali štípanou industrii J. Ječmínek a J. Šrot. Jejich sběry uložené v MZM publikovali J. Svoboda a A. Přichystal (1987). V Muzeu Prostějovska je uložen soubor šesti artefaktů ze sběrů J. Štefka. Z. Čížmář zde koncem osmdesátých let našel dvacet paleolitických artefaktů. Podle jeho sdělení byla již v této době lokalita značně vysbírána. Několik kusů štípané industrie zde našla také P. Kalábková. V poslední době se na lokalitě nepodařilo najít žádné další artefakty.

Popis souboru: Naleziště se nachází na návrší jihozápadně od Vincencova v polohách Kamenice a Široký. Část lokality leží i na katastrálním území Dolních Otaslavic (poloha Žákovec). Sondáže J. Svobody a J. Ječmínka prokázaly, že zde nejsou vhodné podmínky pro dochování nálezu vrstvy (Svoboda – Přichystal 1987, 6). J. Kopecký pozoroval rozdíl mezi distribucí povrchových nálezů křemencových a silicitových artefaktů. Zatímco křemencové artefakty se nacházely v trati Kamenice a jen částečně zasahovaly do trati Široký, silicitové nálezy nacházel J. Kopecký zejména na jihovýchodním svahu v trati Široký, ojedinelé však i jinde (Kopecký 1937). Na základě tohoto pozorování je možné uvažovat o nehomogenitě souboru, jenž byl odtud získán. Severně od Vincencova získal J. Šrot menší soubor nálezů včetně zlomku listovitého hrotu v poloze Pod Hudcovým (Svoboda – Přichystal 1987, 6).

Ze surovin jsou zde podle A. Přichystala v menší míře než na okolních lokalitách zastoupeny místní křemence, mezi silicity převažují SGS (22 %), spongolity (16 %) a moravské jurské rohovce včetně rohovců typu Krumlovský les (dohromady 21 %). Radiolarity (4 %), rohovce typu Troubky-Zdislavice (4 %) a rohovce typu Stránská skála (1 %) se objevují jen vzácně. Na rohovcích a radiolaritech se často objevují zbytky valounového povrchu, což svědčí o jejich získávání z druhotných poloh ve štěrcích (Svoboda – Přichystal 1987, 6–8).

Z technologického hlediska převažují mezi křemencovými jádry připravená jádra, těžená jádra jsou vzácná. Silicity byly zpracovávány intenzivněji. Tvary jader nejsou ustáleny, častěji se objevují pouze prizmatická jádra. Levalloiská jádra nebyla zjištěna. Úštěpy převládají nad čepeli (218:117), ale podíl čepelí je poměrně vysoký (Ilam = 34,9 %). Soubor doplňují fragmenty a třísky (479). Množství průvodní industrie je však zřejmě ovlivněno selekcí prováděnou jednotlivými sběrateli (Svoboda – Přichystal 1987, 8–9).

Mezi 163 nástroji převažují rydla (28 ks) nad škrabadly (21 ks), což je v případě szeletských souborů výjimečné. Mezi škrabadly převažují nízká škrabadla na čepeli nad škrabadly vysokými. Mezi rydly dominují rydla na lomu, zastoupeny jsou ovšem také další typy rydel (hranová, příčná, kanelovaná,

Obr. 94: Pohled na paleolitickou lokalitu Vincencov I – Kamenice, která se nachází v okolí kóty 384,6 m.

smíšená). Hroty jsou zastoupeny 21 kusy a výrazně převažují listovité hroty a jejich zlomky. Dále je přítomen také jednostranně plošně retušovaný hrot, hrot typu Jerzmanowice, hrot typu Quinson a moustéřský hrot. Nejpočetnější skupinou jsou drásadla (41 ks). Nejčastějším typem jsou boční konvexní drásadla, zastoupena jsou však také úhlová, dvojitá, hrotitá drásadla a drásadla se ztenčeným bokem. Častý je výskyt plošné retuše. Drásadla jsou většinou vyráběna z rohovců, zatímco škrabadla a rydla jsou častěji ze SGS. Z ostatních typů nástrojů jsou 21 kusy zastoupeny odštěpovače, 20 kusy retušované čepele, dále se vyskytly dva zoubkované nástroje, dva vrtáky, jeden vrub a zobec. Kombinace nástrojů zahrnují škrabadlo na listovitém hrotu, rydlo na listovitém hrotu, vrub na listovitém hrotu a škrabadlo kombinované s hrotem. Soubor doplňují křemencový sekáč a dva křemencové otloukače (Svoboda – Přichystal 1987, 9–16).

J. Svoboda charakterizuje soubor jako typický szeletien bohatý na rydla (Svoboda – Přichystal 1987, 16). Pro zařazení do szeletienu svědčí zejména četnost plošné retuše, vysoký podíl drásadel a plošně retušovaných hrotů. Pro přiřazení k aurignacienu (epiaurignacienu) by zase svědčila přítomnost polyedrických a kanelovaných rydel, která byla vyrobena na rozdíl od archaické složky souboru převážně ze SGS. Přítomnost obou těchto složek v jednom souboru by mohla být způsobena umělým smícháním obsahu více kulturních vrstev. Za zmínku stojí absence levalloiské techniky, což vylučuje zařazení souboru do bohunicieny.

Revizní průzkum: Při opakovaném revizním průzkumu v letech 2011–2012 zde nebyly nalezeny žádné další artefakty.

5.75 Vincencov II – Štěrky (obec Vincencov), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Dolní Otaslavice – Štěrky

Objevil: J. Kopecký (1929)

Zkoumal: J. Kopecký (1929–1935), A. Štefek, J. Ječmínek

Uloženo: MZM

Poloha: 49.399065, 17.070575

Orientace svahu: jihovýchodní

Nadmořská výška: 313–323 m

Relativní převýšení: 29 m (Kelčický potok)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: 87

Rozloha lokality: 24 000 m²

Geomorfologie: mírný svah

Literatura: Absolon 1935, 7; Kopecký 1937, 86

Dějiny výzkumů: Lokalita byla objevena již roku 1929 J. Kopeckým (Kopecký 1937, 86) v rámci jeho povrchových sběrů v okolí Otaslavic. Na základě těchto sběrů uvedl K. Absolon lokalitu do odborné literatury (Absolon 1935). Ve své monografii ovšem neodděloval nálezy pocházející z jednotlivých poloh v okolí Otaslavic a Vincencova. Od konce třicátých let navázali na povrchové sběry J. Kopeckého jeho žáci A. Štefek a J. Ječmínek.

Popis souboru: Ve sbírkách MZM je uloženo celkem 87 artefaktů pocházejících z této lokality. Mezi surovinami jsou nejhojněji zastoupeny silicity z glacienních sedimentů (38 %), následované moravskými jurskými rohovci (15 %) a slunáčkem (13 %). Z dalších surovin se v souboru objevuje spongolit (9 %), rohovec typu Krumlovský les (7 %), rohovec typu Troubky-Zdislavice (6 %) a radiolarit (3 %). Rohovec typu Stránská skála se objevil pouze v jediném případě. U sedmi artefaktů nebylo možné surovinu zjistit z důvodu přepálení.

Vzhledem k vysokému podílu nástrojů a jader v souboru je zřejmé, že jde o výběrovou kolekci. Podíl čepelí a úštěpů v debitáži je téměř shodný, jader je v souboru celkem třináct, všechna z méně kvalitních surovin. Zajímavá je přítomnost tří plochých jader. První z nich má negativy pouze na jedné straně a je těženo protisměrně. Další dvě jádra jsou těžena diskoidní technikou. Z šesti vytěžených prizmatických jader jsou tři dvojpodstavová a tři jednopodstavová. Podstavy jader jsou většinou hladké, jen vzácně hrubě fasetované. Dále je přítomno jedno těžené polyedrické jádro ze slunáku a tři nepravidelná jádra.

Nástrojů je v souboru 32. Škrabadla (11 ks) převažují nad rydly (4 ks) a jsou mezi nimi zastoupena plochá škrabadla na úštěpu i na čepeli, někdy retušovaná, nehtovitá škrabadla a jedním kusem také vysoké škrabadlo na úštěpu. Skupina rydel je tvořena dvěma rydly na lomu, jedním klínovým bočním rydlem a klínovým přímým rydlem v kombinaci s hranovým rydlem na přímé retuši. Početná je také skupina drásadel (7 ks), mezi kterými jsou zastoupena konvexní drásadla boční i příčná a hrotitá drásadla. Hroty jsou zastoupeny jedním jednostranně plošně retušovaným hrotem a dvěma zaoblenými plošně bifaciálně retušovanými nástroji. Odštěpovače jsou v souboru tři a z dalších nástrojů se vyskytla aurignacká strmě retušovaná čepel, jednostranně retušovaná čepel, vrub na čepeli a zlomek blíže neurčitelného retušovaného nástroje. Vzhledem k malému počtu nástrojů je možné pouze rámcové zařazení souboru na počátek mladého paleolitu. Přítomnost plošně retušovaných nástrojů by svědčila pro přiřazení k szeletieny, vysoký počet škrabadel, včetně jednoho vysokého, rydel a strmě retušované čepele zase pro zařazení do aurignacienu. Je možné, že jde o uměle homogenizovaný soubor vzniklý smícháním obsahu více kulturních vrstev.

Revizní průzkum: Revizní povrchový průzkum, který na této lokalitě proběhl v roce 2012, přinesl pouze dva nálezy. V případě zlomku nepatinovaného úštěpu, snad z rohovce typu Olomučany, jde patrně o artefakt postpaleolitického stáří. Naopak paleolitického stáří je kombinace polyedrického bočního klínového rydla s vyšším škrabadlem na masivní čepeli z patinovaného SGS, která se hlásí spíše k místnímu aurignackému osídlení.

5.76 Vítovice I – Záhumenní (obec Rousínov), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Nad humny, Za humnama, Zlámaniny

Objevil: J. Lavický (?) 1952

Zkoumal: J. Lavický (?) 1952

Uloženo: MZM

Poloha: 49.216862, 16.846089

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 294–308 m

Relativní převýšení: 17 m (Vítovický potok)

Kulturní určení: aurignacien

Počet artefaktů: stovky kusů

Rozloha lokality: 101 000 m²

Geomorfologie: východní svah ostrožny

Literatura: Oliva 1987, 28; Mlejnek 2012

Dějiny výzkumů: V depozitáři Ústavu Anthropos MZM je uložen nepočtený soubor štípané industrie, který sem předal B. Klíma a který pochází ze sběru provedeného snad J. Lavickým v roce 1952. Tento soubor byl zmíněn M. Olivou (1987, 28). V letech 2011–2013 se podařilo O. Mlejnkovi kolekci pocházející z této polohy několikanásobně rozšířit (Mlejnek 2012).

Revizní průzkum: V letech 2011–2012 rozšířil O. Mlejnek soubor pocházející z této lokality na 211 artefaktů, které publikoval (Mlejnek 2012). Za poslední dva roky došlo k dalšímu rozšíření a soubor dnes čítá celkem 354 artefaktů. Materiál je značně fragmentární a vysoký stupeň ovětrání naznačuje, že artefakty ležely na povrchu již dlouhou dobu. Kromě štípané industrie paleolitického stáří se na lokalitě nacházejí také ojedinělé pravěké střepy a nepatinovaná štípaná industrie neolitického stáří, která nebyla do zpracování zahrnuta.

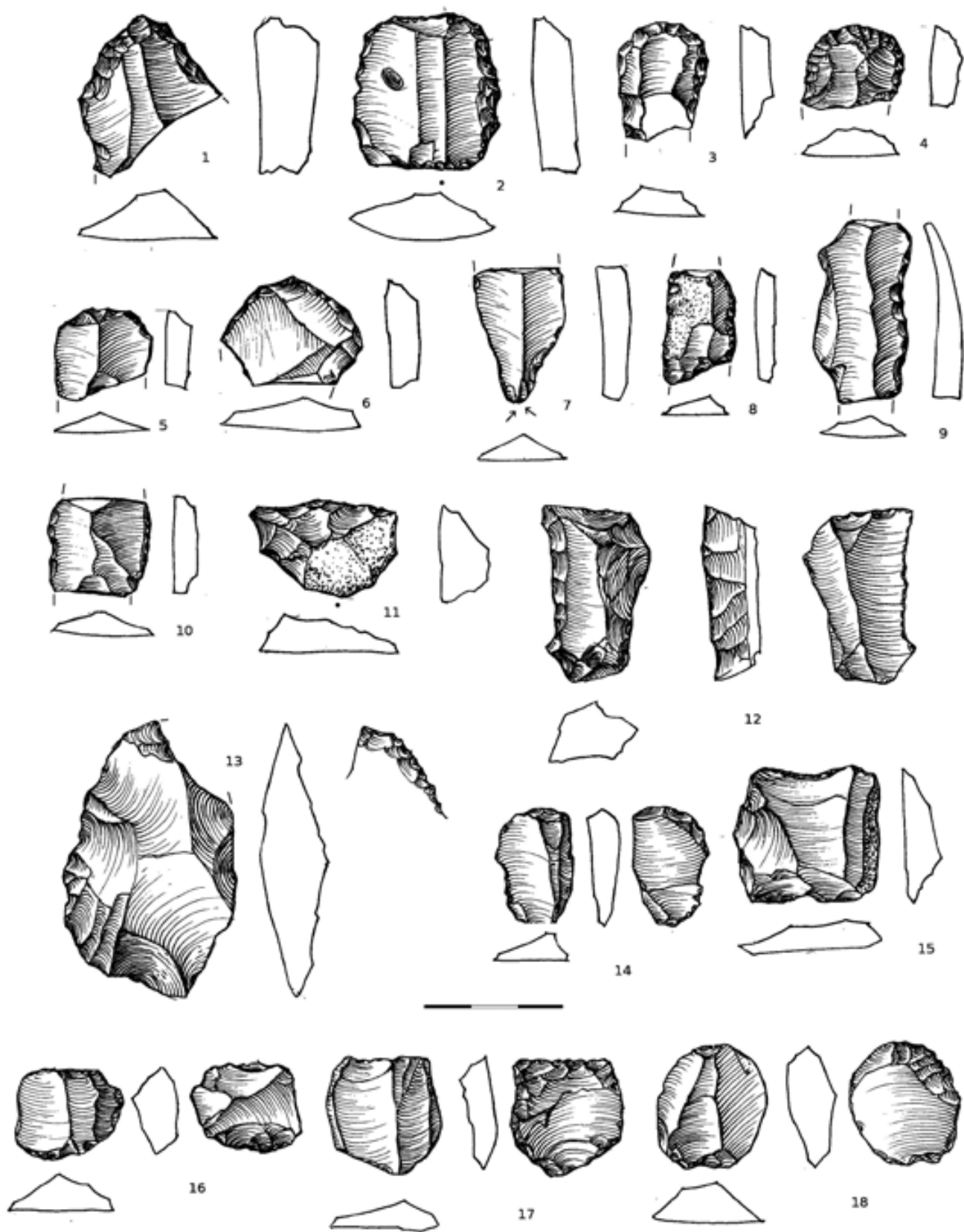
Nejčastější suroviny používané na lokalitě jsou silicity z glacienních sedimentů (32 %) a rohovec typu Krumlovský les (31 %). Z dalších surovin zdejší lovci využívali zejména moravské jurské rohovce (13 %) a spongolity (11 %). Vzácně se vyskytl také rohovec typu Stránská skála (2,8 %), rohovec typu Troubky-Zdislavice (1,4 %), radiolarit (0,6 %) a křemenec (0,6 %). Po jednom kuse je zastoupen křemen, blíže neurčený metamorfit a rohovcová brekcie.

Jader bylo v souboru rozpoznáno celkem jedenáct. V pěti případech šlo o zbytková nepravidelná jádra, jedno nepravidelné jádro bylo opuštěno již ve stadiu těžby. Zbývajících pět jader, která je možné označit jako jednopodstavová

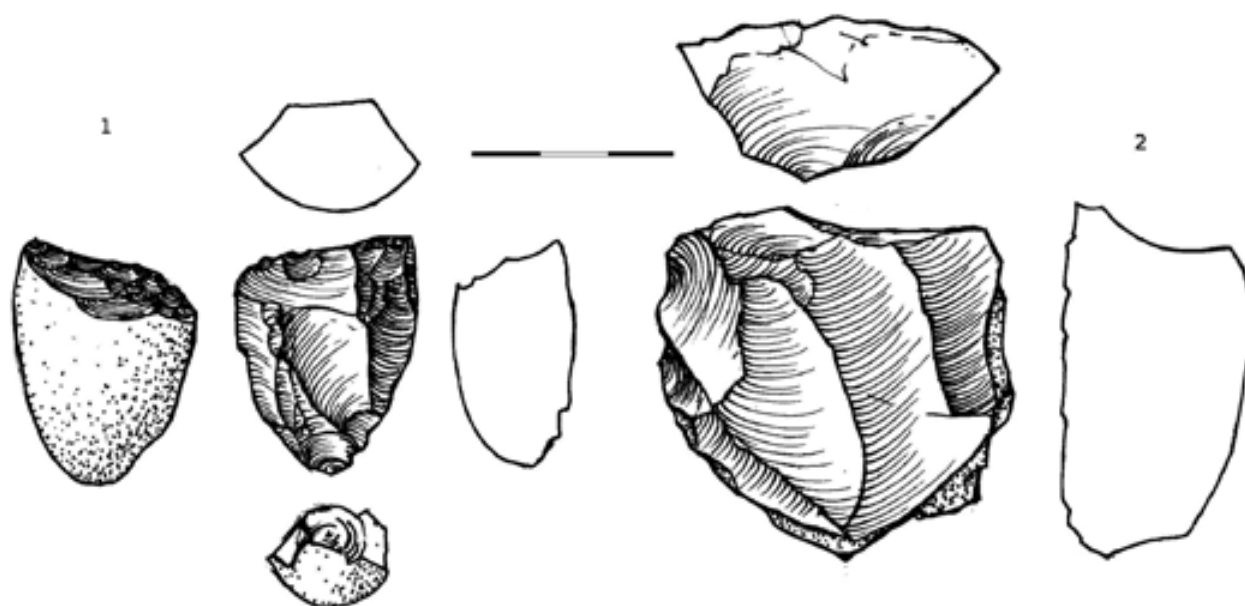
prizmatická, přičemž jedno lze označit až za tužkovité, sloužilo zřejmě pro těžbu čepelí. Dvě z nich byla opuštěna již ve stadiu těžby, zbývající tři jsou vytěžená. Kromě z jader se zřejmě úštěpy získávaly také z úštěpů a z odštěpovačů, z čehož je možné odvozovat, že se na lokalitě, která se nachází mimo oblast zdroje surovin, se surovinou pro výrobu štípané industrie, zejména silicity z glacienních sedimentů, značně šetřilo. V debitáži sice výrazně převažují úštěpy (157 ks) nad čepelimi (54 ks) a čepelkami (4 ks), ale čepelky byly častěji využívány pro výrobu nástrojů. Mezi typy patek převažují patky ploché (50 %), časté jsou také fasetované patky (14 %), které však tvarem nepřipomínají levalloiské připravené patky. Často se objevuje patka bodová (17 %), vzácněji korová (10 %) a abrasovaná (2 %). Přítomnost bodových patek a římsiček signalizuje zejména ve finální fázi těžby používání měkkého otloukače. Blíže neurčitelných zlomků je v souboru 69 a jeden artefakt lze označit jako nevýrazně oštípaný blok suroviny (SGS).

Nástrojů je v souboru celkem 55. Výrazně převažují odštěpovače (17 ks), což může souviset se zpracováváním kostí na lokalitě, některé z odštěpovačů však mohly sloužit také jako jádra (*Le Brun-Ricalens 2012*), což by mohlo souviset s nedostatkem kvalitní štípatelné suroviny na lokalitě (srov. *Mateiciucová 2008, 96–97*). Škrabadla (9 ks) převažují ve Vítovicích nad rydly (3 ks). Objevují se mezi nimi jak nízká škrabadla na čepeli (3 ks) i na úštěpu (4 ks), tak i vysoká škrabadla (2 ks), včetně jednoho typického kýlovitého kanelovaného škrabadla. Mezi rydly se kromě jednoho kanelovaného obloukovitého rydla vyskytlo jedno klínové rydlo středové a jedno klínové rydlo boční. Početná je také skupina retušovaných čepelí, v jejichž případě však může jít o zlomky jiných typů nástrojů. Jednostranně retušované čepelky (8 ks) převažují nad oboustranně retušovanými čepelkami (3 ks). Dvěma kusy jsou zastoupeny příčně retušované čepelky a v jednom případě se vyskytla také strmě retušovaná aurignacká čepel. Skupina hrotů v souboru schází, přítomny jsou pouze dva bifaciálně plošně retušované klíny z křemene a blíže neurčeného metamorfitu, které tvoří hrubotvarou složku industrie. Poměrně početná jsou také drásadla (5 ks), mezi nimiž převažují nevýrazná boční konvexní drásadla, ve dvou případech se vyskytlo drásadlo na ventrálně ztenčeném úštěpu, které představuje archaickou komponentu souboru. Z ostatních typů se v kolekci objevil jeden nevýrazný vrták a dva zlomky blíže neurčitelných retušovaných nástrojů.

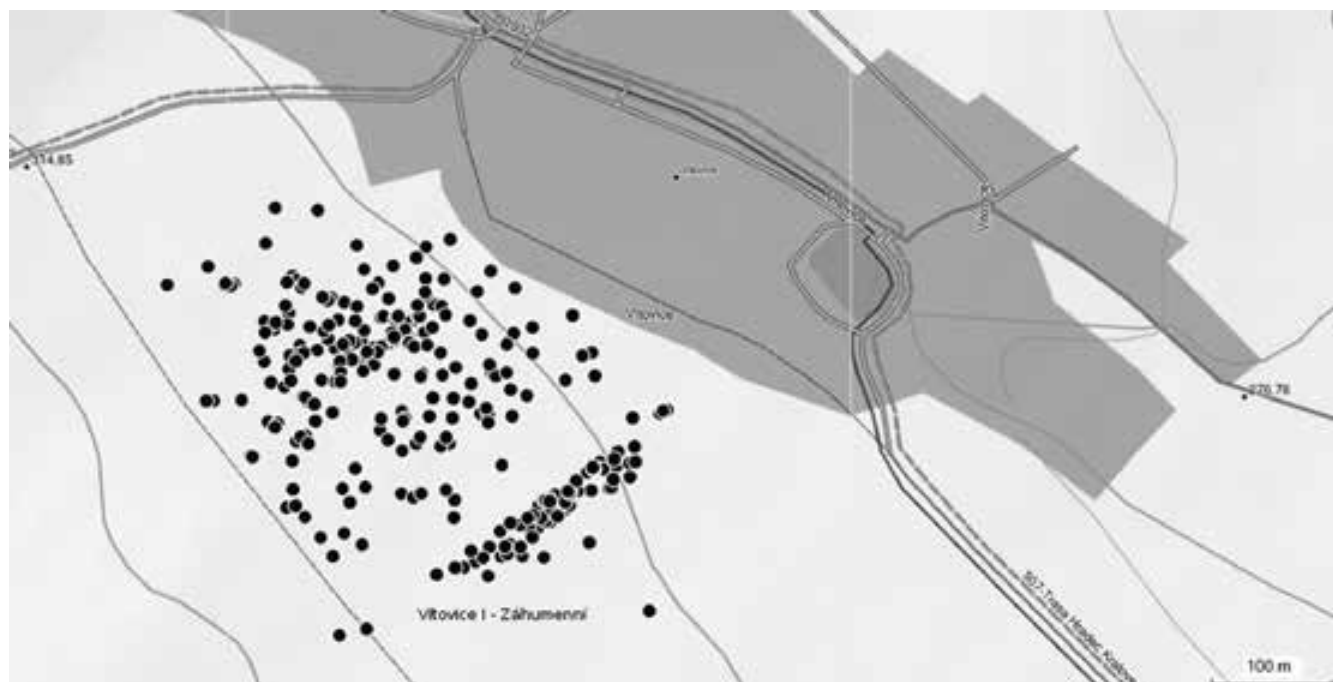
Kulturní zařazení souboru ztěžuje značná fragmentarita a vysoký stupeň ovětrání nalezených artefaktů. Další komplikací je vysoký počet kulturně indiferentních odštěpovačů. Z kulturně signifikantních nástrojů však převažují aurignacké typy (kýlovité kanelované škrabadlo, kanelované obloukovité rydlo, strmě retušovaná aurignacká čepel), proto je pravděpodobné zařazení souboru do aurignacien. Podobný aurignacký soubor štípané industrie pochází například z blízké lokality Tvarožná II – Velatické vrchy (*Škrdla – Kuča 2007*). Zajímavá je přítomnost některých archaicky působících nástrojů (bifaciálně retušované klíny, drásadla), které mohou být spíše součástí hrubotvaré

Obr. 95: Vítovice I – Záhumenní. Vybrané artefakty. 1–6: škrabadla, 7: rydlo, 8–10: retušované čepele, 11: zobec, 12–13: drásadla, 14–18: odštěpovače. 1, 2, 6, 15, 18: rohovec typu Krumlovský les, 3: přepálený artefakt, 4, 5, 7–10, 14, 16, 17: SGS, 11, 12: spongolit, 13: T-Z. Kresba: L. Dvořáková.

Obr. 96: Vítovice I – Záhumní. Jádra. 1: SGS, 2: KL. Kresba: L. Dvořáková.

Obr. 97: Mapa lokality Vítovice I – Záhumní v programu MapSource se znázorněním polohy nálezů jednotlivých artefaktů černými kolečky. Distribuce jednotlivých nálezů je ovlivněna různým obhospodařováním záhumenků. Ohrazená zahrada na severozápadním okraji lokality nebyla pro povrchový sběr přístupná vůbec.

Obr. 98: Letecký pohled na lokalitu Vítovice I – Záhumenní v prostředí Google Earth s vyznačením polohy jednotlivých nálezů paleolitických artefaktů (kolečka).

složky aurignackého souboru než chronologicky starší (středopaleolitickou) složkou kolekce štípané industrie z Vítovic I – Záhumenní.

5.77 Vranovice I – Hrubé Díly (obec Vranovice-Kelčice), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Podsedky, Kuchařky, Šiborovice, Šimbořice

Objevil: J. Kopecký (1930)

Zkoumal: J. Kopecký (1930)

Uloženo: MZM

Poloha: 49.404425, 17.082732 (přibližně)

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 275–285 m

Relativní převýšení: 14 m (Kelčický potok)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: 3

Rozloha lokality: ojedinělé nálezy

Geomorfologie: úpatí kopce Plániva

Literatura: Absolon 1935, 7; Kopecký 1937, 86; Skutil 1939, 86

Dějiny výzkumů: K roku 1930 zmiňuje J. Kopecký ojedinělé nálezy paleolitických artefaktů z Vranovic (Kopecký 1937, 86). K. Absolon uvádí tuto lokalitu na své mapě rozšíření drahanského paleolitu (1935, 7). Další nálezy z této polohy nejsou známy.

Popis nálezů: Ve sbírkách Ústavu Anthropos MZM jsou pod tímto traťovým názvem uložena dvě nepravidelně těžená křemencová jádra a mesiální část křemencového úštěpu. Celkově tedy nejde o příliš přesvědčivý soubor.

Revizní průzkum: V roce 2012 proběhl v této poloze revizní povrchový průzkum, v jehož průběhu nebyly nalezeny žádné paleolitické artefakty.

5.78 Vyškov I – Kopaniny (obec Vyškov), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Hlubočany – U Dubu, Terešov

Objevil: O. Mlejnek (2007)

Zkoumal: O. Mlejnek (2007–2010)

Uloženo: MZM

Poloha: 49.251535, 17.013971

Orientace svahu: severozápadní

Nadmořská výška: 350–351 m

Relativní převýšení: 105 m (Rostěnický potok)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: 12

Rozloha lokality: 500 m²

Geomorfologie: temeno kopce

Literatura: Mlejnek 2009

Dějiny výzkumů: Lokalita se nachází poblíž osad Terešov a Zouvalka na hranicích katastrálních území Hlubočan

Vyškov I – Kopaniny	SGS	KL	T-Z	MJR	neurčitelné	celkem
ústěpy a jejich zlomky	4	2	1	2	0	9
čepel a jejich zlomky	0	0	0	0	1	1
neurčitelné fragmenty	0	0	0	1	1	2
celkem	4	2	1	3	2	12

Tab. 3: Technologické kategorie a suroviny zastoupené v souboru z lokality Vyškov I – Kopaniny.

Obr. 99: Poloha lokality Vyškov I – Kopaniny (černé kolečko) na mapě okolí Zouvalky v programu MapSource.

a Vyškova (dříve Brňan) na západních svazích Litenčické pahorkatiny v místě s výhledem do Vyškovské brány. Nepochetný soubor artefaktů zde na podzim roku 2007 našel O. Mlejnek (Mlejnek 2009) v rámci průzkumu oblasti na základě predikčního modelu výskytu mladopaleolitických lokalit na Vyškovsku, který vypracoval v rámci své oborové práce z archeologie (Mlejnek 2006). Od té doby se bohužel nepodařilo kolekci příliš rozmnožit. V širším okolí lokality se nalézá také postpaleolitická štípaná industrie a pravěká keramika.

Popis souboru: Soubor se skládal z devíti ústěpů a jejich zlomků, jednoho mesiálního zlomku čepel a dvou neurčitelných fragmentů. Ze surovin byly čtyřmi kusy zastoupeny silicity z glacienních sedimentů, třemi artefakty moravské jurské rohovce, dvěma kusy byl rohovec typu Krumlovský les, jeden artefakt byl vyroben z rohovce typu Troubky-Zdislavice a u dvou přepálených kusů se nepodařilo použitou surovinu určit.

5.79 Vyškov II – Ostrovy (obec Vyškov), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Drnovice VII – Ostrovy

Objevil: M. Daněk (1993)

Zkoumal: M. Daněk (1993)

Uloženo: AÚ DV

Poloha: 49.252526, 16.977074?

Orientace svahu: severovýchodní

Nadmořská výška: 260–270 m

Relativní převýšení: 10 m (Rostěnický potok)

Kulturní určení: mladý paleolit

Počet artefaktů: 19

Rozloha lokality: neznámá

Geomorfologie: nevýrazná ostrožna

Literatura: Mlejnek 2004, 24

Dějiny výzkumů: Tento nepočtený soubor našel M. Daněk v roce 1993 na ostrožně nad soutokem Rostěnického a Hlubočanského potoka. Od té doby na lokalitě žádné další artefakty nalezeny nebyly.

Popis souboru: Soubor tvoří devatenáct kusů snad paleolitického stáří a nepatinované jádro ze spongolitu, které je však zřejmě postpaleolitického stáří. Z technologického hlediska je v kolekci přítomno dvanáct neurčitelných fragmentů a sedm úštěpů. Z použitých surovin jsou nejvíce zastoupeny moravské jurské rohovce (8 ks), následované křemenci typu sluňák (5 ks), křemenem (4 ks) a spongolitem (2 ks).

Revizní průzkum: V průběhu revizního průzkumu, který na lokalitě proběhl v roce 2013, nebyla nalezena žádná štípaná industrie, pouze pravěké střepy. Přesná poloha lokality tak nebyla zjištěna.

5.80 Vyškov III – Markova cihelna (obec Vyškov), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Marchanice

Objevil: G. Křivánek (30. léta 20. století)

Zkoumal: G. Křivánek, J. Skutil, R. Musil, K. Valoch

Uloženo: ztracené (kopie v MZM)

Poloha: 49.283446, 17.023939

Orientace svahu: jižní

Nadmořská výška: 245–247 m

Relativní převýšení: 12 m (Haná)

Kulturní určení: střední paleolit

Počet artefaktů: 1

Rozloha lokality: ojedinělý nález

Geomorfologie: mírný svah

Literatura: Skutil 1947, 125, obr. 71; Musil – Valoch 1956, 276, 293, 294

Dějiny výzkumů: Již ve třicátých letech dvacátého století objevil G. Gabriel (vedoucí Markovy cihelny nacházející se na východním okraji Vyškova) v profilu cihelny plošně retušované drásadlo. Nález byl publikován J. Skutilem (1947, 125) a později také R. Musilem a K. Valochem (1956, 293–294).

Obr. 100: Vyškov III – Markova cihelna. Plošně retušované drásadlo. Převzato z: Musil – Valoch 1956, obr. 6/1.

Popis nálezu: Nálezové okolnosti nejsou jisté, ale G. Křivánek tvrdil, že artefakt ležel ve spodní černozemi, odkud pocházely také zvířecí kosti (Musil – Valoch 1956, 293). V tom případě by šlo nejspíše o nález eemského stáří. Nástroj je možné popsat jako oboustranně plošně retušované drásadlo na úštěpu z valounu moravského jurského rohovce tvaru pomerančové čtvrtky. Kůra se dochovala na bázi úštěpu a na celé jeho levé straně. Drásadlo bylo retušováno směrem od zesíleného hřbetu, na kterém jsou patrné stopy obití. Jde o jeden z mála dokladů středopaleolitického osídlení na Vyškovsku.

Revizní průzkum: Vzhledem ke skutečnosti, že šlo o stratifikovaný nález, nebyl na lokalitě revizní průzkum proveden.

5.81 Zdětín na Moravě I – Pole k Bílovcím (obec Zdětín), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Skála

Objevil: J. Všetička (30. léta 20. století)

Zkoumal: J. Všetička (30. léta 20. století)

Uloženo: nedohledatelné

Poloha: 49.510261, 16.998425?

Orientace svahu: východní

Nadmořská výška: 340–350 m

Relativní převýšení: 85 m (Romže)

Kulturní určení: paleolit

Počet artefaktů: neznámý

Rozloha lokality: ojedinělé nálezy

Geomorfologie: svah Bílé hory

Literatura: Skutil 1937, 79; 1939; 1940, obr. 20

Dějiny výzkumů: Lokalitu v poloze „Ždětín (pole k Bílovcím)“, kde J. Všetička z Vícova našel několik kusů paleolitické štípané industrie (Skutil 1937, 79), uvádí J. Skutil v legendě k mapce rozšíření drahanského paleolitika, kterou publikoval ve svých souborných pracích (1939; 1940). Mapa ovšem končí svým severním okrajem u Stínavy, Vícova a Ohrozimí, proto v ní není poloha lokality u Zdětína uvedena. Přesnou polohu naleziště se mně nepodařilo v literatuře dohledat.

Popis souboru: Nálezy z této polohy byly zřejmě původně uloženy v rámci sbírky J. Všetičky v muzeu v Plumlově. Dnes jsou nedohledatelné.

Revizní průzkum: Revizní průzkum v okolí předpokládaného místa nálezu, který proběhl v roce 2013, nepřinesl žádné nové nálezy.

5.82 Zelená Hora I – Kopaniny (obec Zelená Hora), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Noviny

Objevil: J. Kopecký (1931)

Zkoumal: J. Kopecký (1931)

Uloženo: nedohledatelné
Poloha: 49.340252, 17.021706
Orientace svahu: severovýchodní
Nadmořská výška: 370–390 m
Relativní převýšení: 40 m (Ferdinandský potok)
Kulturní určení: paleolit
Počet artefaktů: desítky kusů
Rozloha lokality: neznámá
Geomorfologie: svah kopce Hájky
Literatura: Absolon 1935, 7; Kopecký 1937, 86

Dějiny výzkumů: Lokalitu na poli severně od Zelené Hory, kterou roku 1931 objevil J. Kopecký (Kopecký 1937, 86), uvádí K. Absolon ve své mapě paleolitických stanic na východních svazích Dražanské vrchoviny (Absolon 1935). Tuto mapu převzal později i J. Skutil do svých souborných prací (Skutil 1939; 1940). J. Kopecký (1929) uvádí z katastru Zelené Hory nález patinovaného čepelového škrabadla z trati Hanácká. Později měly být v Zelené Hoře na neznámém místě nalezeny ještě další tři nástroje paleolitického stáří.

Popis souboru: Přesnější popis zde nalezené industrie se mně nepodařilo dohledat.

Revizní průzkum: Revizní průzkum na této lokalitě neproběhl z důvodu nevhodných podmínek pro povrchový sběr.

5.83 Žarovice I – Poddubí (obec Plumlov), okr. Prostějov

Alternativní názvy: Na Pustinách
Objevil: J. Všeticka (30. léta 20. století)
Zkoumal: J. Všeticka (30. léta 20. století)
Uloženo: MPP
Poloha: 49.466534, 16.981173
Orientace svahu: severovýchodní
Nadmořská výška: 300–310 m
Relativní převýšení: 5 m (Hloučela)
Kulturní určení: paleolit
Počet artefaktů: neznámý
Rozloha lokality: ojedinělé nálezy
Geomorfologie: úpatí kopce
Literatura: Skutil 1937, 79; 1939; 1940, obr. 20

Dějiny výzkumů: Ve třicátých letech dvacátého století objevil sběratel z Vícova J. Všeticka několik kusů paleolitické štípané industrie v Žarovicích – Poddubí (Skutil 1937, 79). Tuto drobnou lokalitu na poli severně od řeky Hloučely uvádí J. Skutil na mapce rozšíření dražanského paleolitu ve svých souborných pracích (Skutil 1939; 1940).

Popis souboru: Nálezy J. Všeticky byly zřejmě původně uloženy v muzeu v Plumlově a dnes jsou nedohledatelné. V roce 1992 našla A. Prudká v Žarovicích v trati Horky (u kóty 324 m) bíle patinovaný poškozený úštěp, který je uložen v Muzeu Prostějovska.

Revizní průzkum: Revizní průzkum na této lokalitě z důvodu nepříznivých podmínek zatím neproběhl.

5.84 Želeč na Hané I – Holcase za státní (obec Želeč), okr. Vyškov

Alternativní názvy: Ondratice I
Objevil: P. Škrdla, O. Mlejnek (2009)
Zkoumal: P. Škrdla, O. Mlejnek, G. Tostevin (2009–2012)
Uloženo: AÚB, MZM
Poloha: 49.352507, 17.068864
Orientace svahu: severovýchodní
Nadmořská výška: 313–323 m
Relativní převýšení: 60 m (Ondratický potok)
Kulturní určení: IUP, aurignacien?
Počet artefaktů: 700
Rozloha lokality: 12 000 m²
Geomorfologie: mírný svah nevýrazné ostrožny
Literatura: Škrdla – Mlejnek 2010; Mlejnek et al. 2011; Mlejnek – Škrdla 2012; Mlejnek – Škrdla – Novák 2013

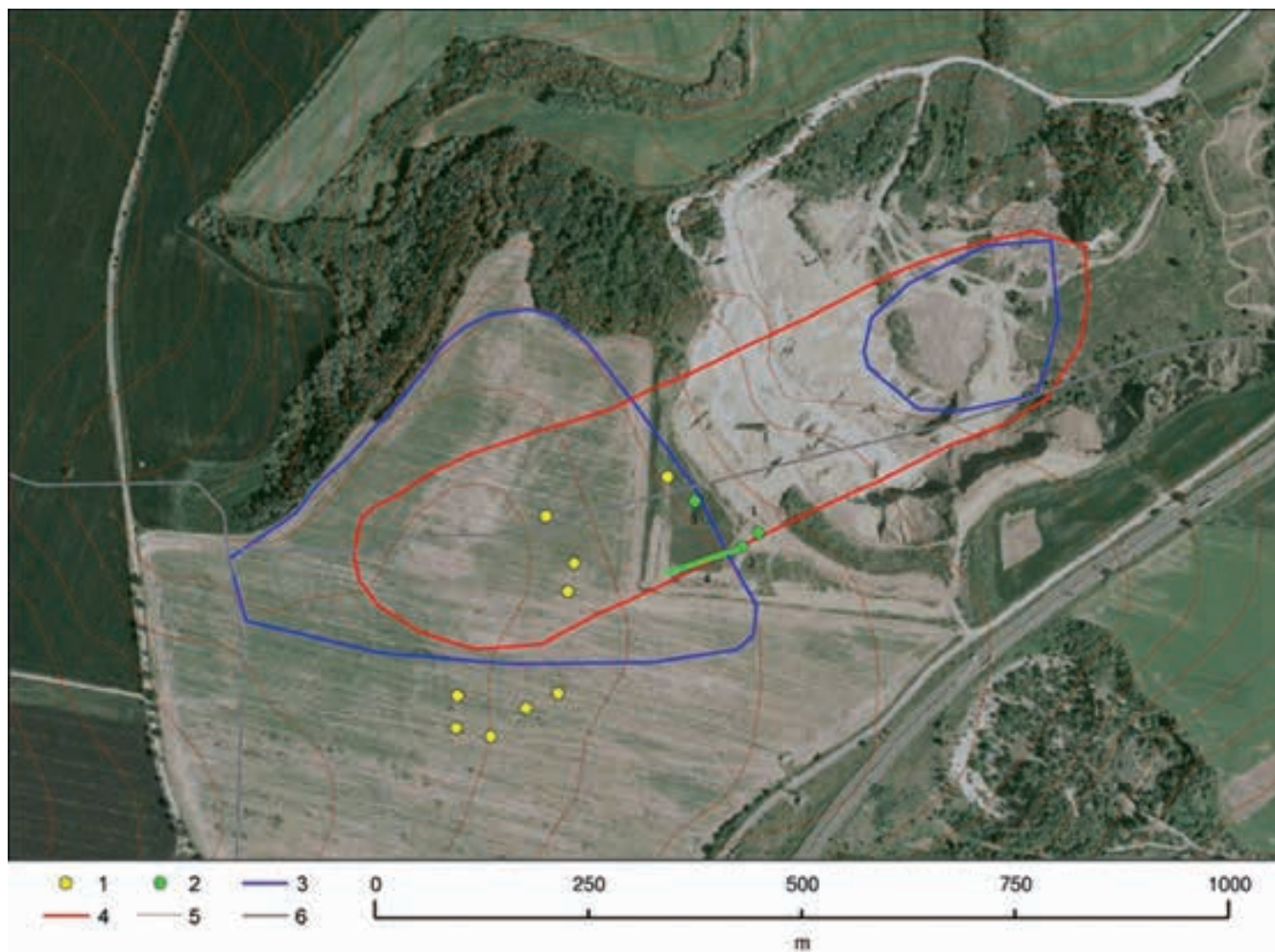
Dějiny výzkumů

Paleolitické nálezy z katastru Želče na Hané byly známy již před námi provedeným záchranným archeologickým výzkumem. Kromě známé lokality v trati Holcase za státní popsané výše (Ondratice I/Želeč) je například v depozitáři Ústavu Anthropos MZM uloženo bíle patinované ploché škrabadlo na čepelovitém úštěpu ze SGS z trati Padělký pod hřbitovem, která se nachází jihozápadně od obce. Ojedinělé nálezy patinované štípané industrie jsou známy také z jiných míst katastru Želče.

Archeologická prospekce a sondáž

V roce 2009 jsme v rámci projektu zaměřeného na vyhledávání nových lokalit z počátku mladého paleolitu na Moravě a také v rámci přípravy této práce zaměřili pozornost na oblast mezi Drysicemi a Ondratice, známou bohatými paleolitickými nálezy, a to zejména na centrální lokalitu Ondratice I/Želeč. Abychom získali přibližnou představu o lokalizaci starších nálezů, zkombinovali jsme letecký snímek okolí ondratické pískovny s geografickými údaji získanými od K. Valocha (1967), M. Olivy (osobní sdělení, soukromé poznámky) a J. Svobody (1977). Z takto zhotoveného plánu (obr. 101) bylo zřejmé, že již před delší dobou došlo k odtěžení povrchové lokality Ondratice Ia a že se hranice ondratické pískovny posunula v poslední době až na samý okraj centrální koncentrace povrchových nálezů Ondratice I/Želeč v poloze Holcase za státní. Na základě tohoto zjištění jsme v létě 2009 provedli obhlídku profilů ondratické pískovny (Škrdla – Mlejnek 2010).

V rámci první návštěvy pískovny se nám na třech místech podařilo v osypech z profilu nalézt několik paleolitických artefaktů vyrobených z moravských jurských rohovců. V místech těchto nálezů jsme vyhloubili tři sondy (Zel_01, Zel_02, Zel_03). Sonda Zel_03, poblíž které došlo k nálezu spongolitového valounu se stopami oštípání, se ukázala být negativní. Pod vrstvou mladowürmské spraše bez nálezů se zde nacházel miocenní pisek.

Obr. 101: Letecký snímek okolí ondratické pískovny (www.googlemaps.com) se zakreslením polohy lokality Ondratice I podle K. Valocha (1967; červeně), lokalit Ondratice I a Ondratice Ia podle M. Olivy (soukromá mapa; modře) a poloh jednotlivých sond vyhloubených J. Svobodou (1977; žlutě). Zeleně jsou zakresleny sondy vyhloubené P. Škrdlou a O. Mlejnkem v roce 2009, šedou barvou jsou vyznačeny hranice katastrálních území.

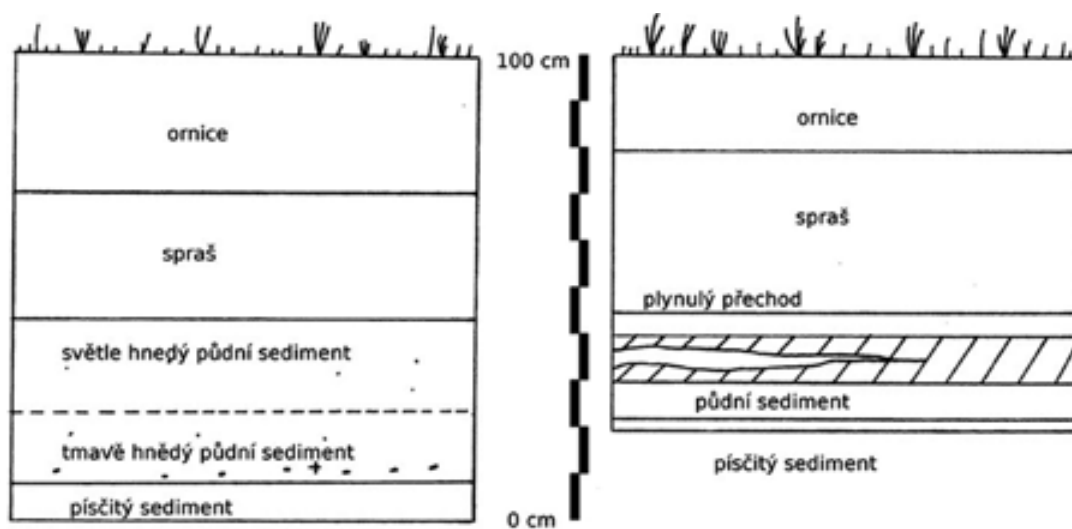
Sonda Zel_01 byla vyhloubena v místě nálezu devíti drobných artefaktů (pěti úštěpů, třech mikroúštěpů a jednoho proximálního zlomku čepele s fasetovanou patkou). Po začištění profilu bylo možné popsat následující stratigrafickou situaci (obr. 103): Od vrstvy ornice mocné 30 cm byla ostrým rozhraním oddělena vrstva spráše mocná 27 cm, která plynule přecházela do polohy světle hnědého půdního sedimentu mocné 20 cm, v jejímž podloží se nacházela vrstva oranžového půdního sedimentu mocná 15 cm, která byla od nadložní vrstvy oddělena plynulým rozhraním. Oba typy půdních sedimentů obsahovaly rozptýlené uhlíky, větší kusy uhlíků se koncentrovaly na bázi oranžového půdního sedimentu, kde byl také nalezen ojedinelý úštěp *in situ*. Poblíž tohoto nálezu jsme odebrali uhlíky na radiokarbonové datování, které přineslo nekalibrované datum $39\ 800 \pm 400$ BP (Poz-33108). V podloží oranžového půdního sedimentu se nacházel miocenní písek oddělený ostrým rozhraním. Při proplavování vzorku sedimentu o objemu 20 l byly získány další tři drobné silicitové úštěpky.

Sonda Zel_02 byla vyhloubena v místě nálezu proximálního zlomku čepele s římsou na patce a nepatinovaného úštěpu, který nemusel s paleolitickým osídlením souviset. Po začištění profilu byla pozorována následující stratigrafická situace: Ornice zasahovala do hloubky 20 cm a byla oddělena ostrým rozhraním od podložní vrstvy spráše mocné asi 35 cm, která plynule přecházela do vrstvy půdního sedimentu mocné 23 cm. V tomto tmavě hnědém půdním sedimentu bylo možné rozlišit dvě uhlíkaté polohy mocné asi 5 cm, které se v severozápadní části profilu spojovaly do jedné vrstvy s uhlíky mocné asi 10 cm. Půdní sediment pod touto uhlíkatou polohou měl spíše oranžový odstín. Podloží tvořil i zde miocenní písek.

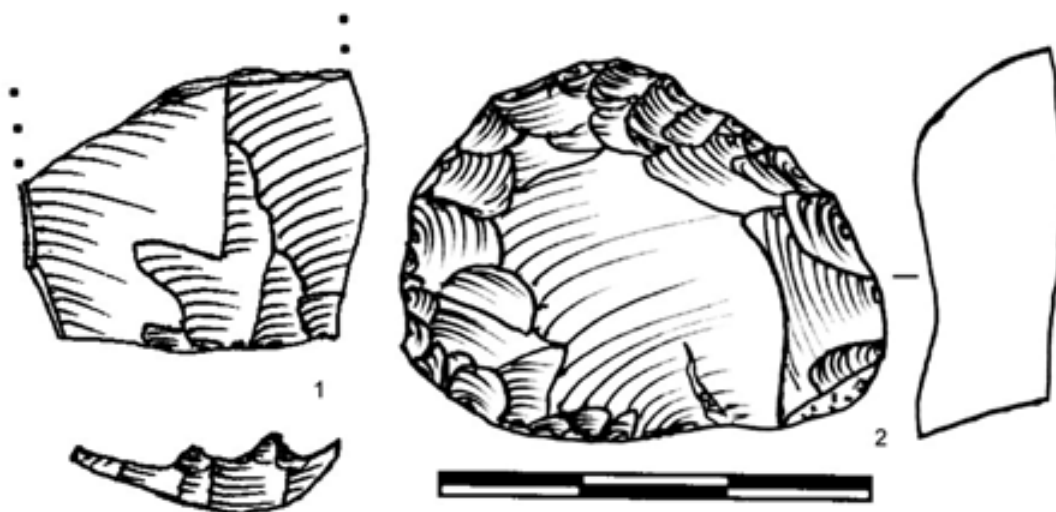
Za pomoci mechanizace byla na podzim roku 2009 vyhloubena přibližně 65 m dlouhá, 1 m široká a 1,2 m hluboká sonda Zel_04, která navazovala na sondu Zel_02 a vedla jihozápadním směrem. V profilech této sondy bylo pozorováno několik výrazných uhlíkových čoček s dočervena přepáleným podložním sedimentem. Na haldách ze sondy vyhozené zeminy bylo nalezeno několik dalších

Obr. 102: Jihozápadní okraj ondratické pískovny s lokalizací sond Zel_01, Zel_02 a Zel_03.

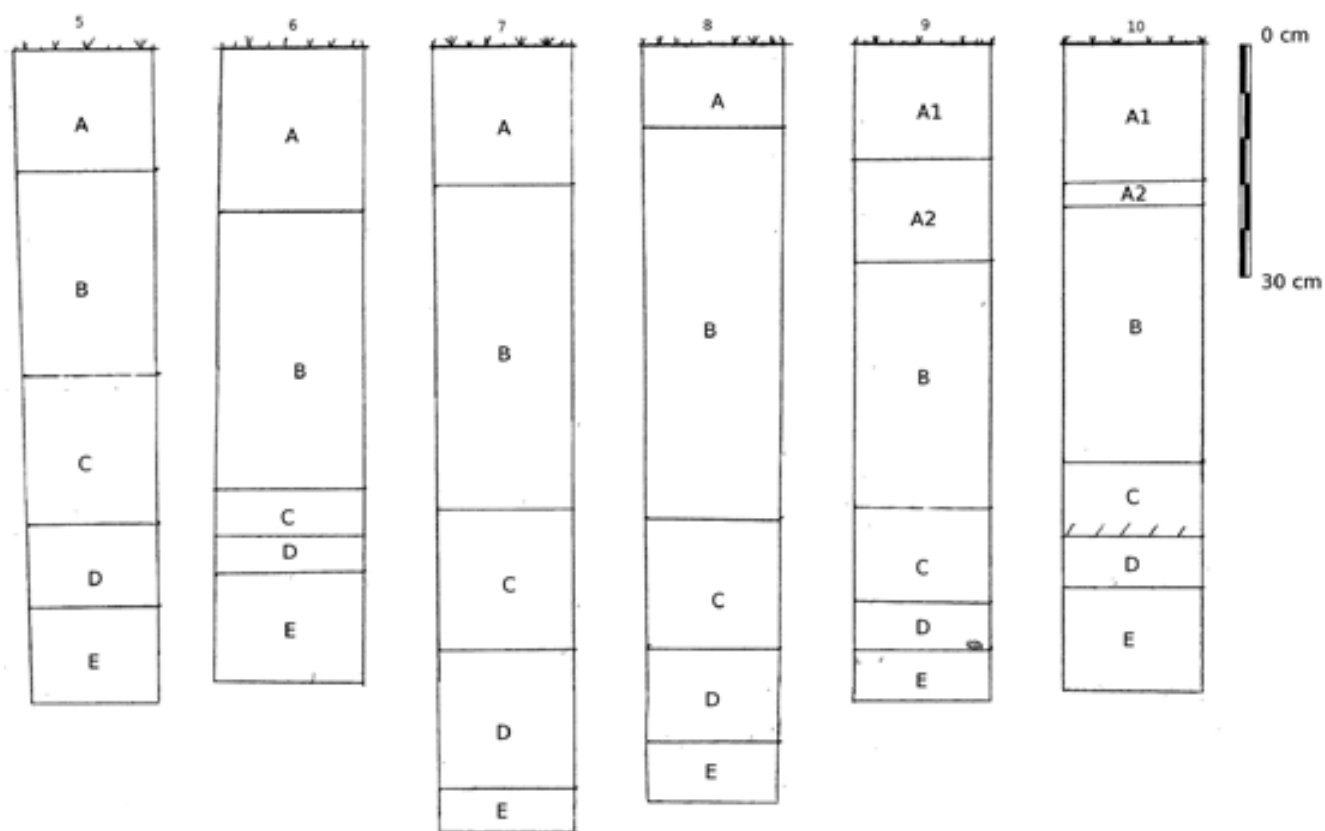
Obr. 103: Želeč na Hané I – Holcase za státní, sezona 2009. Stratigrafická situace v sondě Zel_01 (vlevo) a v sondě Zel_02 (vpravo). Šrafovanou plochou je znázorněna uhlíkatá poloha.

Obr. 104: Želeč na Hané I – Holcase za státní. 1: proximální zlomek čepele s fasetovanou patkou (MJR), povrchový nález u sondy Zel_01, 2: strmě retušované úštěpové škrabadlo (MJR), nález z haldy ze sondy Zel_04. Kresba: P. Škrdla.

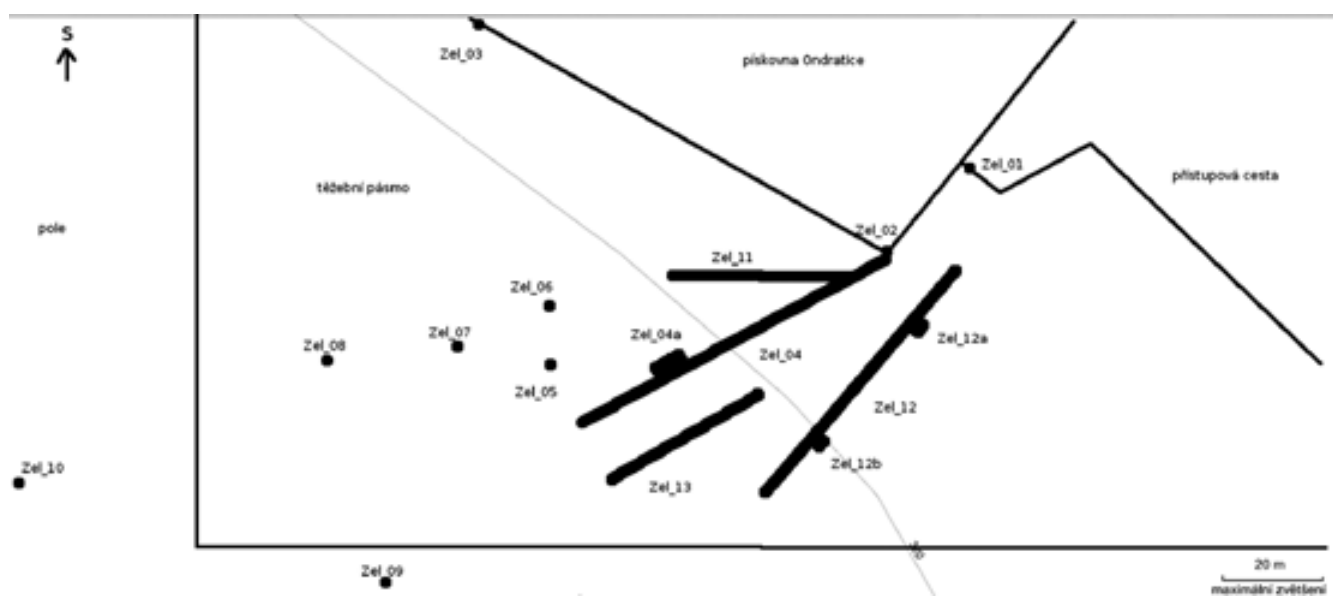
Obr. 105: Želeč na Hané I – Holcase za státní, sezona 2009. Uhlíková čočka v profilu sondy Zel_4.

Obr. 106: Želeč na Hané I – Holcase za státní, schematické znázornění stratigrafické situace v sondách Zel_05 – Zel_10 z roku 2010. A – ornice, A2 – B-horizont, B – spraš, C – hnědý půdní sediment, D – okrový půdní sediment, E – miocenní písek až štěrkopísek.

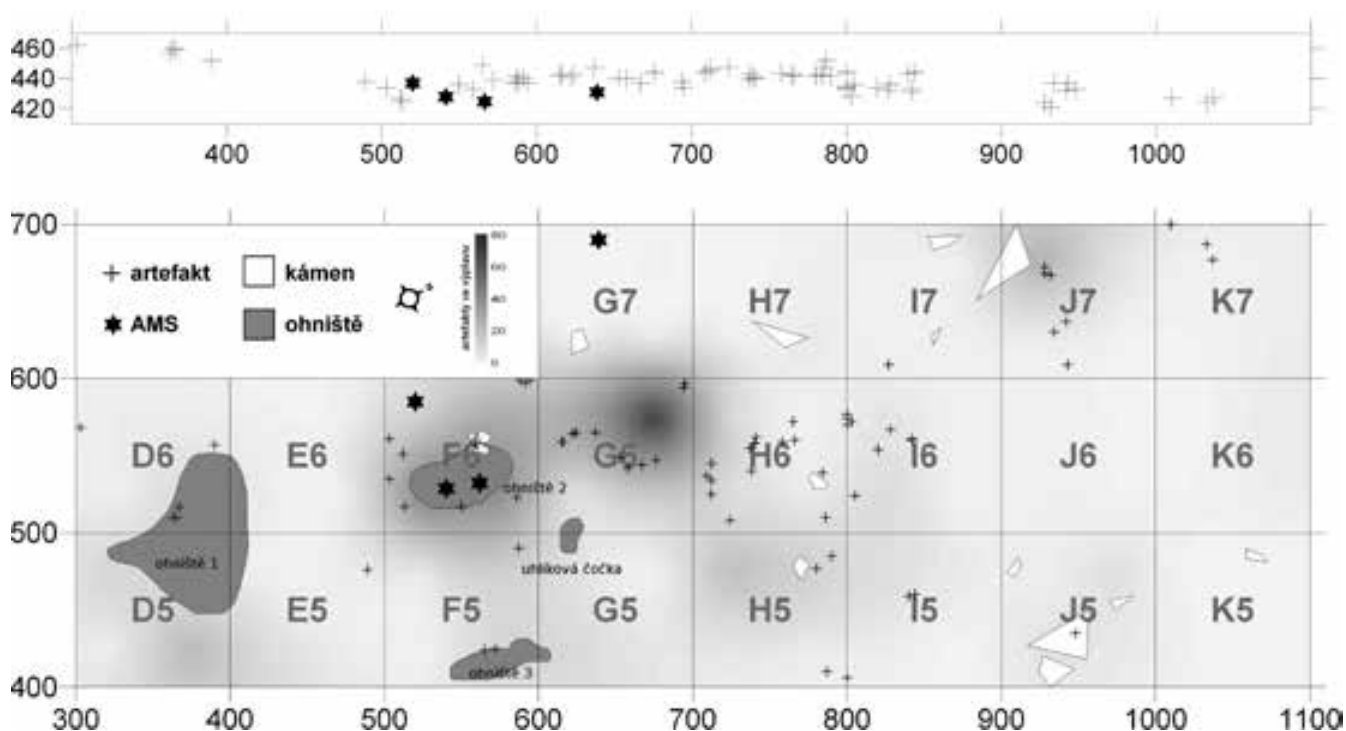
Obr. 107: Letecká fotografie v prostředí Google Earth s vyobrazením polohy jednotlivých povrchových nálezů na lokalitě Ondratice I/Želeč (kolečka) a jednotlivých sond na lokalitě Želeč I. Popis sond je na následujícím obrázku.

Obr. 108: Želeč na Hané I – Holcse za státní, plánec jihozápadní části těžebního pásma ondratické pískovny se zakreslením jednotlivých vyhloubených sond. Zhotoveno s využitím programů MapSource a GIMP 2.

Označení sondy	N	E	Z
Zel_01	49° 21.172'	17° 04.181'	313 m
Zel_02	49° 21.162'	17° 04, 167'	315 m
Zel_03	49°21.188'	17° 04.117'	316 m
Zel_04 začátek	49° 21.162'	17° 04, 167'	315 m
Zel_04 konec	49° 21.143'	17° 04.123'	319 m
Zel_04a	49° 21.150'	17° 04.137'	317 m
Zel_05	49° 21.149'	17° 04.121'	319 m
Zel_06	49° 21.154'	17° 04.121'	318 m
Zel_07	49° 21.150'	17° 04.107'	319 m
Zel_08	49° 21.140'	17° 04.090'	321 m
Zel_09	49° 21.124'	17° 04.095'	321 m
Zel_10	49° 21.140'	17° 04.026'	323 m
Zel_11 začátek	49° 21.159'	17° 04.144'	317 m
Zel_11 konec	49° 21.161'	17° 04.144'	317 m
Zel_12 začátek	49° 21.161'	17° 04.174'	315 m
Zel_12 konec	49° 21.141'	17° 04.147'	317 m
Zel_12a	49° 21.154'	17° 04.164'	316 m
Zel_12b	49° 21.147'	17° 04.157'	317 m
Zel_13 začátek	49° 21.149'	17° 04.149'	317 m
Zel_13 konec	49° 21.140'	17° 04.126'	319 m

Tab. 4: Souřadnice a nadmořská výška jednotlivých sond vyhloubených na lokalitě Želeč na Hané I – Holcase za státní. Sestaveno pomocí programu MapSource.

Obr. 109: Želeč na Hané I – Holcase za státní, sonda Zel_04a, vertikální a horizontální distribuce nálezů. Sestaveno s využitím programů Surfer a GIMP 2.

Obr. 110: Želeč na Hané I – Holcase za státní, sonda Zel_04a, sezona 2012. Pohled od jihozápadu.

artefaktů, mimo jiné i strmě retušované škrabadlo na úštěpu z MJR. V místě tohoto nálezu se nacházela jedna z nejvýraznějších uhlíkových čoček, a proto jsme se rozhodli provést zde v následujícím roce záchranný archeologický výzkum (sonda Zel_4a).

Kromě vlastního archeologického výzkumu v sondě Zel_04a došlo v roce 2010 také k sondáži v těžebním pásmu ondratické pískovny i na přilehlém poli směrem k hlavní koncentraci povrchových nálezů. V rámci této sondáže bylo vyhloubeno celkem šest přibližně 2 m dlouhých, 1 m širokých a 1,5 m hlubokých sond (Zel_05 – Zel_10). Na základě pozorování profilů těchto sond jsme dospěli k závěru o podobné stratigrafické situaci na poměrně rozsáhlé ploše asi 18 000 m² v předpolí ondratické pískovny (viz obr. 106). Pod vrstvou ornice mocnou 18–35 cm (vrstva A1) se místy nacházel oranžový B-horizont mocný až 22 cm (vrstva A2), pod kterým ležela vrstva mladowürmské spraše mocná 44–84 cm (vrstva B), která plynule přecházela do hnědého půdního sedimentu mocného 10–32 cm (vrstva C), který obsahoval roztroušené uhlíky. Uhlíky obsahoval také podložní oranžový půdní sediment mocný 10–30 cm (vrstva D), který ležel na podložním miocenním písku (vrstva E). Prokopaný sediment ze sond Zel_05 – Zel_10 nebyl plaven, proto se nám nepodařilo nalézt mnoho artefaktů, pouze ze sondy Zel_10 pochází zlomek čepele z rohovce typu Troubky-Zdislavice a v sondě Zel_09 byl na bázi vrstvy D nalezen oštípaný kus křemence typu sluňák.

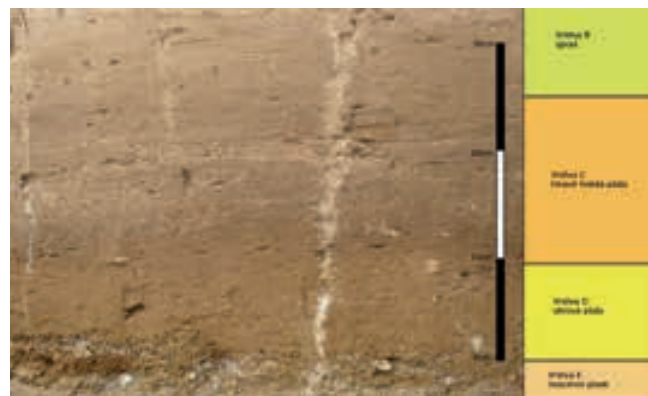
Záchranný archeologický výzkum

V letech 2010–2012 proběhl záchranný archeologický výzkum sondy 4a v těžebním pásmu ondratické pískovny. V sezoně 2010 bylo ve spolupráci se studenty z University of Minnesota vedenými Gilbertem Tostevinem a studenty Masarykovy univerzity prozkoumáno 8 m² plochy, v sezoně 2011 jsme prozkoumali další 4m² plochy a konečně v roce 2012 bylo odkryto dalších 9 m². Celková výměra sondy Zel_4a tedy činila 21 m². Metodika použitá při výzkumu je popsána výše.

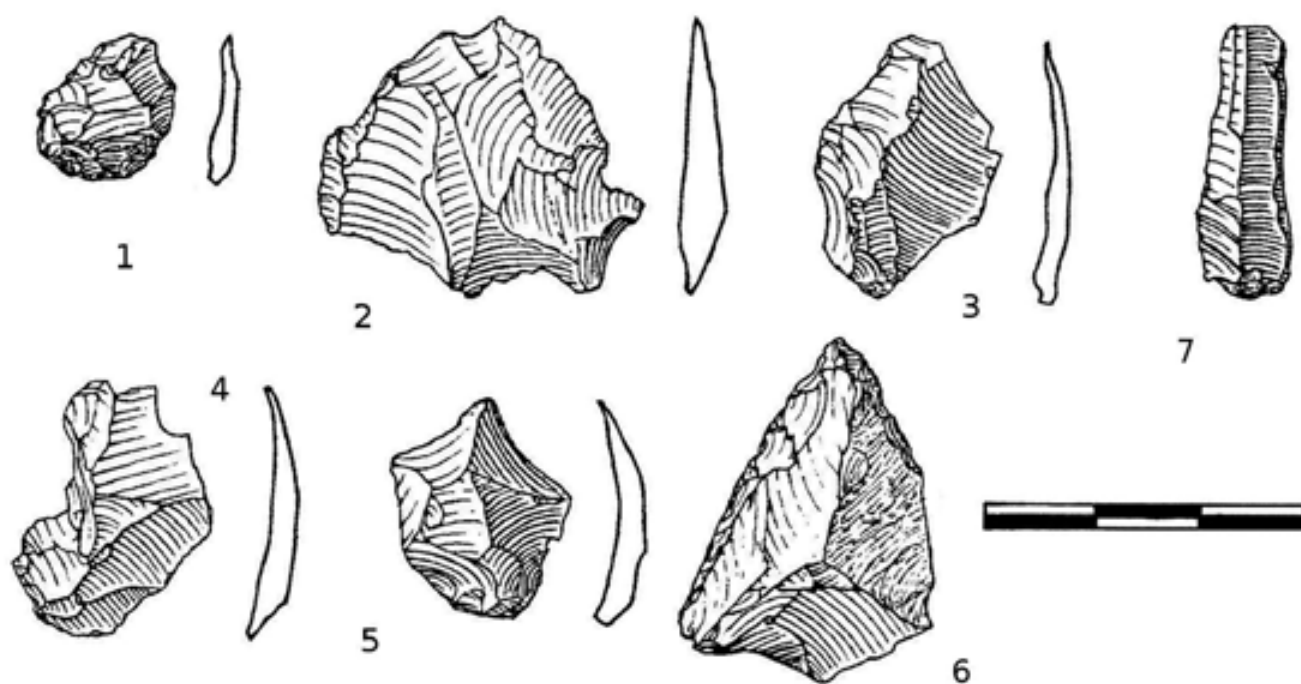
Stratigrafická situace při výzkumu v sondě 4a byla podobná jako v okolí. Pod vrstvou ornice mocnou asi 35 cm (A) se nacházela vrstva mladowürmské spraše mocná asi 55 cm (B), která plynule přecházela do hnědého půdního sedimentu (vrstva C) o mocnosti asi 20 cm, který obsahoval ojedinělé uhlíky a místy byl postižen geliflukcí. V podloží se nacházela vrstva mocná asi 12 cm (D) tvořená okrovým půdním sedimentem, která směrem k severovýchodu vyklíňovala. Na bázi této vrstvy a na povrchu podložního miocenního písku (vrstva E) se nacházela většina nalezených artefaktů (obr. 111).

Štípaná kamenná industrie nebyla příliš hojná a ve většině případů šlo o drobné úštěpy a fragmenty v mnoha případech přepálené. Zajímavá je přítomnost tzv. bifacial thinning flakes (srov. *Odell 2004*, 121), které vznikají při plošné bifaciální retuši. Tyto ztenčovací úštěpy jsou definované složitou strukturou negativů předchozích úderů na dorzální ploše a malým poměrem šířka/výška. Patka těchto úštěpů je často tvořena zbytkem bifaciální hrany a někdy bývá fasetovaná. Většinou bývají silně prohnuté. Z nástrojů byl *in situ* nalezen pouze jeden drobný hrůtek a ve výplavu nevýrazný odštěpovač (obr. 112).

Zaměřeno bylo celkem 69 artefaktů větších než 2 cm. Mezi surovinami byl nejvíce zastoupen spongolit (34 ks), následovaný radiolaritem (20 ks) a moravskými jurskými rohovci (11 ks). Dva artefakty byly vyrobeny z rohovce typu Krumlovský les, jeden úštěp byl z křemence typu sluňák a v případě jednoho artefaktu nemohla být surovina z důvodu intenzivního přepálení určena. Mezi technologickými

Obr. 111: Želeč na Hané I – Holcase za státní, sonda Zel_04a, sezona 2011. Stratigrafická situace.

Obr. 112: Želeč na Hané I – Holcase za státní. Vybrané artefakty nalezené při výzkumu v sondě Zel_04a. 1–5: ztenčovací úštěpy – „bifacial thinning flakes“, 6: rohovcový hrůtek, 7: čepelka. Kresba: P. Škrdla.

Obr. 113: Želeč na Hané I – Holcase za státní. Vybrané artefakty nalezené na haldě při výzkumu lokality. 1: listovitý hrot, 2–3: drásadla, 4: úštěp s připravenou patkou. 1, 2, 4: spongolit, 3: SGS. Kresba: L. Dvořáková.

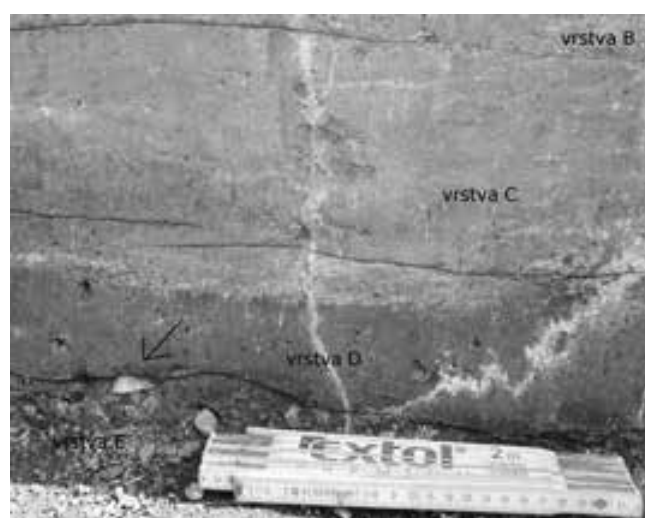
Obr. 114: Želeč na Hané I – Holcase za státní, sonda Zel_04a, sezona 2010. Řez ohništěm 1, pohled od severovýchodu. Vpravo je vidět sloupec sedimentu před odebráním na mikromorfologickou analýzu.

Obr. 115: Želeč na Hané I – Holcase za státní, sonda Zel_04a, sezona 2010. Řez ohništěm 2, pohled shora. V blízkosti ohniště byly odkryty rozlámané bloky kulmské břidlice.

Obr. 116: Želeč na Hané I – Holcase za státní, sonda Zel_04a, sezona 2012. Rozlámaný blok kulmské břidlice na rozhraní vrstev D a E.

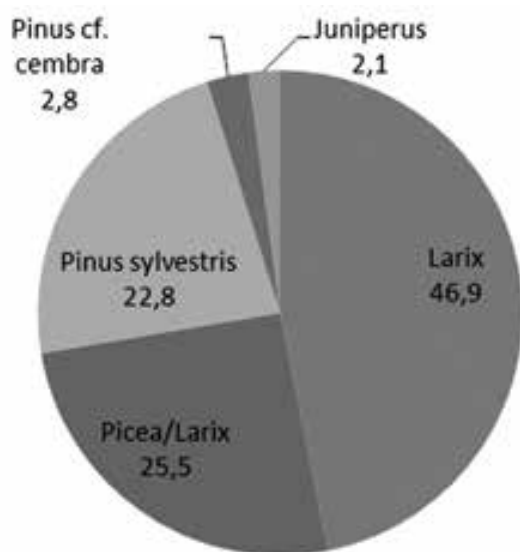
Obr. 117: Želeč na Hané I – Holcase za státní, sonda Zel_04a, sezona 2012. Rohovcový ústěp zachycený v profilu in situ na rozhraní vrstev E a D, kde ležela hlavní kulturní vrstva.

kategoriemi převažovaly ústěpy (38 ks) nad jádry (7 ks), čepelkami (3 ks) a čepelkami (2 ks). Blíže neurčitelných zlomků bylo v souboru osmnáct a retušovaný nástroj pouze jeden (nevýrazný ústěpový hrot). Mezi jádry převažovala drobná vytěžená mikrojádra, a to buď jednopodstavová nebo nepravidelná vyrobená ze spongolitu, radiolaritu nebo moravských jurských rohvců. Patky u debitáže převažovaly ploché (15 ks), objevily se však také patky fasetované (5 ks), bodové (5 ks), abradované (3 ks) a diedrické (2 ks). Většina artefaktů byla bez kůry (52 ks).

Více kusů štípané industrie bylo nalezeno v jihozápadní části sondy kolem tří uhlíkových čoček, které byly interpretovány na základě výrazného přepálení podložního sedimentu a také na základě výsledků mikromorfologické analýzy jako ohniště. Zajímavý je nález několika rozpraskaných kusů kulmské břidlice na povrchu miocenního písku. Tyto ploché

balvany sem byly zřejmě přineseny a podle etnografických analogií mohly sloužit například k vydláždění okolí ohnišť, k ohraničení ohnišť, případně jako zátěž stanové konstrukce.

V průběhu výzkumu byly odebírány vzorky z odkrytých ohnišť na analýzu makrozbytků, druhové určení uhlíků a radiometrické datování. Zatímco vzorky sedimentu odebrané Sheahan Bestel na určení makrozbytků nebyly zatím analyzovány, antrakologická analýza provedená Janem Novákem (2010), který určil celkem 147 uhlíků, prokázala, že převládající dřevinou v ohništích byl modřín (*Larix* sp.) – 46,9 %. V případě menších uhlíků (22,5 %) nebylo možné rozlišit, zda šlo o smrk (*Picea* sp.), nebo modřín (*Larix* sp.), pravděpodobnější je však jejich přiřazení k modřínu. Z dalších druhů byla z 22,8 % zastoupena borovice lesní (*Pinus sylvestris*), z 2,8 % borovice limba (*Pinus* cf. *cembra*) a ve 2,1 % případů se objevil také jalovec (*Juniperus* sp.). Toto dřevinné

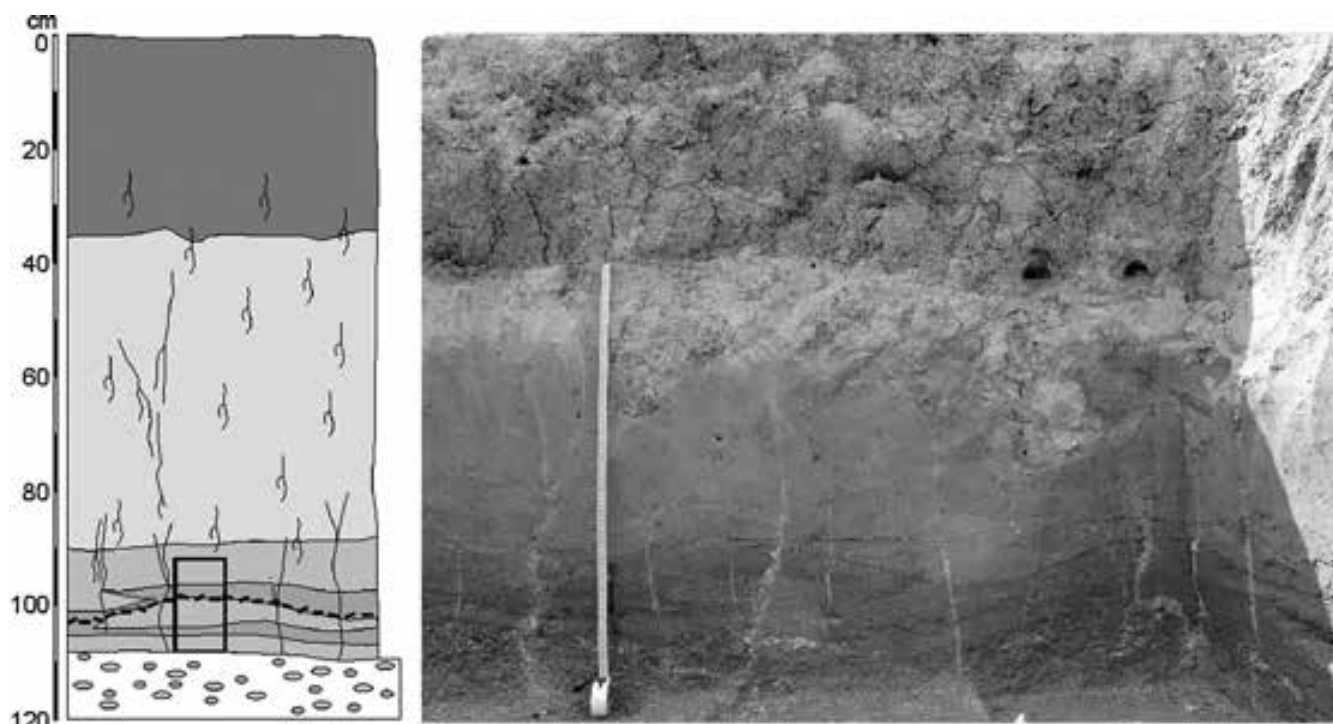
Obr. 118: Želeč na Hané I – Holcase za státní. Graf zastoupení jednotlivých druhů dřevin mezi uhlíky z ohniště v sondě Zel_04a. Podle J. Nováka (2010).

společenstvo indikuje chladné a suché klima poslední doby ledové. Modřiny mohly růst v řídkých lesích v chráněných polohách společně s borovicemi, případně se smrky. Křovinné patro zde mohly tvořit jalovcové keře. Jalovce mohly také růst v izolovaných ostrůvcích přímo ve stepi. Kromě uhlíků byly v ohništích nalezeny rovněž úlomky přepálených

kostí, což dokládá spalování kostí v ohništích, známé i z jiných mladopaleolitických lokalit na Moravě (*Beresford-Jones et al. 2010*). V Želči však uhlíky ze dřeva jehličnatých stromů početně převažovaly nad spálenými úlomky kostí (*Novák 2010*).

Lenka Lisá odebrala v průběhu výzkumné sezony 2010 v sondě Zel_04a dva vzorky sedimentu na mikromorfologickou analýzu (*Lisá 2010*). První sloupec byl odebrán z jihozápadního profilu sondy (obr. 119) a druhý vzorek pochází ze severní části ohniště 1 (obr. 114).

Podloží je v obou případech tvořeno miocenním pískem až štěrkopískem složeným zejména z drobných částec kulmské břidlice. V nadloží se nachází sled tenkých vrstev přemístěné půdy mocný 20 cm, přemístěné spraše a kulturních vrstev. Pouze pod ohništěm se podařilo zachytit relikt interpleniglaciální půdy nepoznamenané antropogenními aktivitami. Nadloží vrstvy jsou již ovlivněné činností člověka, o čemž svědčí přítomnost uhlíků a přepálených hrudek hlíny. Míra redepozice těchto vrstev se pohybuje v řádech centimetrů až decimetrů a je patrná mimo jiné také z přimíchání částec pocházejících z podložního písku až štěrkopísku v sedimentu. Také povrch podloží je mírně přemístěn a ovlivněn lidskou aktivitou (přítomnost uhlíků a přepálených hrudek). Intenzita redepozice společně s vyplavováním uhličitánu vápenatého do podloží a místy i přítomnost železitých částec naznačují spíše mírnější a vlhčí klima, které nebránilo růstu vegetace. Doklady mrazových jevů (geliflukce, praskliny), které jsou patrné v horních partiích odebraných profilů, svědčí o ochlazování a vysušování

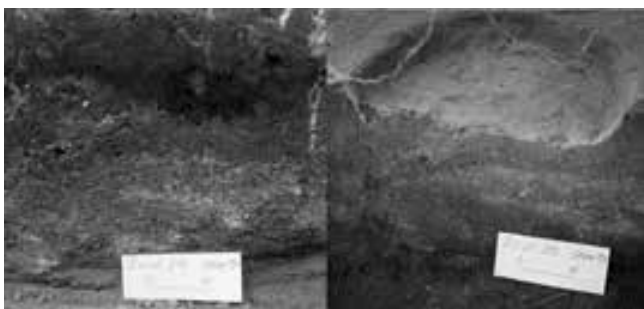
Obr. 119: Želeč na Hané I – Holcase za státní, sonda Zel_04a, sezona 2010. Fotografie a schematický náčrtek jihozápadního profilu se zakreslením místa odběru sloupce sedimentu na mikromorfologickou analýzu. Sled vrstev odshora: ornice, spraš, solifluované půdní sedimenty, miocenní písk až štěrkopísk.

Obr. 120: Želeč na Hané I – Holcase za státní, sonda Zel_12, sezona 2012. V popředí výzkum v sondě 12a; v pozadí skrývání sondy 12b.

klimatu souvisejícím s nástupem posledního pleniglaciálu, který je reprezentován nadložní intaktní spraší (Lisá 2010). Vysoký obsah uhlíků a přítomnost přepálených hrudek hlíny v místech uhlíkových čoček a v okolí svědčí pro interpretaci těchto čoček jako ohnišť.

V průběhu výzkumné sezony 2012 byly bagrem vyhloubeny další 1,2 m hluboké a 1 m široké sondy Zel_11, Zel_12 a Zel_13. Asi 35 m dlouhá sonda Zel_11, která směřovala od sondy Zel_02 asi 35 m západním směrem, nepřinesla žádné nové nálezy. V sondě Zel_13 dlouhé asi 36 m, vyhloubené asi 10 m východně od sondy Zel_04, se kterou byla rovnoběžná, byla v profilu pozorována pouze jedna nevýrazná uhlíková čočka, která se nacházela asi pět metrů východně od sondy Zel_4a. Na haldě byly u tohoto místa nalezeny kromě několika spongolitových úštěpů také zlomek jádra, zlomek drásadla a spongolitový listovitý hrot, který můžeme na základě použitého materiálu, přítomnosti sintru i míry patinace přiřadit kulturní vrstvě na rozhraní stratigrafických vrstev D a E (obr. 113). Na profilu asi 55 m dlouhé sondy Zel_12, která probíhala přibližně rovnoběžně se sondou Zel_13, byly zpozorovány dva tmavě zabarvené objekty nacházející se těsně nad miocenním pískem. V místě

Obr. 121: Želeč na Hané I – Holcase za státní, sonda Zel_12a, sezona 2012. Objekt Zel_12a v profilu sondy Zel_12a (vlevo); stejný objekt po vybrání při výzkumu v sondě Zel_12a (vpravo).

těchto objektů byly manuálně vyhloubeny sonda Zel_12a a Zel_12b (obr. 120).

V prostoru sondy Zel_12a bylo s využitím standardní metodiky odkryto 3,5 m² plochy v okolí sondou Zel_12 narušeného objektu Zel_12a. Šlo o zahloubeninu hlubokou asi 10 cm, o průměru přibližně 50 cm, která se zahlubovala z rozhraní vrstev C a D do vrstvy D, vyplněnou tmavým hlinitým sedimentem promíšeným s uhlíky (obr. 121). Interpretace tohoto objektu není jistá. Celkově bylo v této sondě nalezeno pouze pět drobných úštěpků při proplavování sedimentu. Z objektu i okolí byly odebrány vzorky na radiokarbonové datování, antrakologickou analýzu a analýzu fytolitů.

V sondě Zel_12b byl odkryt 1 m² plochy v místě rozplavené uhlíkové čočky v poloze nad miocenním pískem, která byla interpretována jako zbytek ohniště. Také z této sondy byly odebrány vzorky na radiokarbonové datování, antrakologickou analýzu a analýzu fytolitů. Větší část tohoto ohniště byla však zničena bagrem, a proto jsme v tomto místě odebrali i uhlíky z haldy, které byly rovněž zaslány na radiokarbonové datování a na antrakologickou analýzu. V souvislosti s tímto objektem bylo na haldě nalezeno konvexní boční drásadlo a masivní úštěp s hrubě připravenou patkou a s hlubokým negativem na dorzální straně. Přímou v sondě Zel_12b byl *in situ* zaměřen jen jeden úštěp z MJR, dalších 20 drobných úštěpů a zlomků bylo nalezeno při proplavování sedimentu.

Datování

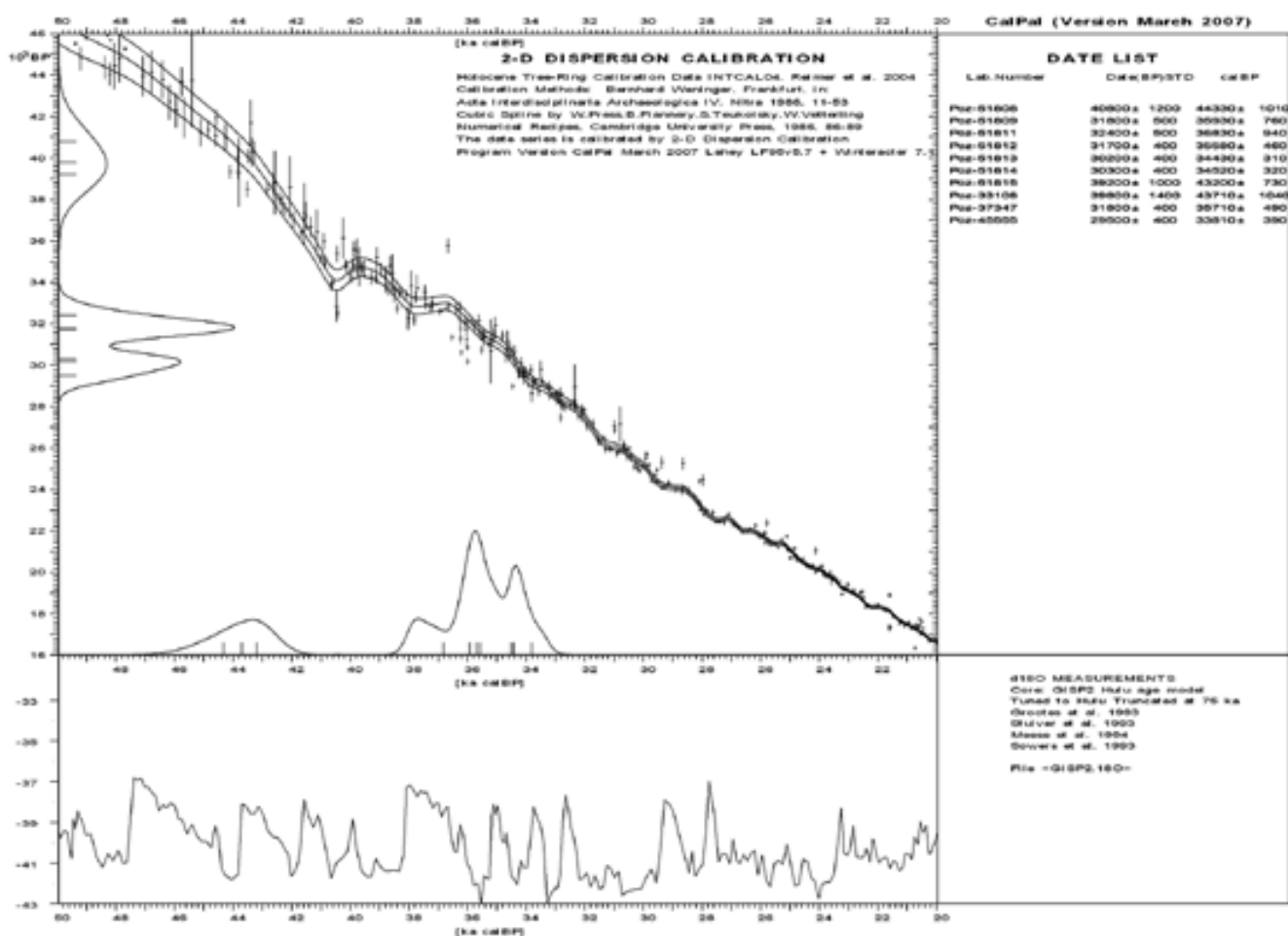
V průběhu výzkumu na lokalitě Želeč bylo odebráno 10 vzorků na AMS datování v poznaňské laboratoři (metodologický úvod k radiokarbonovému datování viz *Nývltová Fišáková 2012* s citovanou literaturou). První datum z uhlíku odebraného roku 2009 pochází ze sondy Zel_01 (39 800±1 400 BP). Další dvě data z uhlíků odebraných v rámci výzkumné sezony 2010 pocházejí z ohniště 2 v sondě Zel_4a (39 200±1 000 BP a 40 800±1 200 BP) a jedno datum z uhlíku ve vrstvě D sondy Zel_4a (31 800±400 BP), v sezoně 2011 bylo získáno jedno datum z uhlíku ve vrstvě D v sondě Zel_4a (29 500±400 BP) a v sezoně 2012 bylo odebráno celkem pět datovaných uhlíků, z nichž dva pocházely z objektu Zel_12a (30 200±400 BP a 30 300±400 BP), další

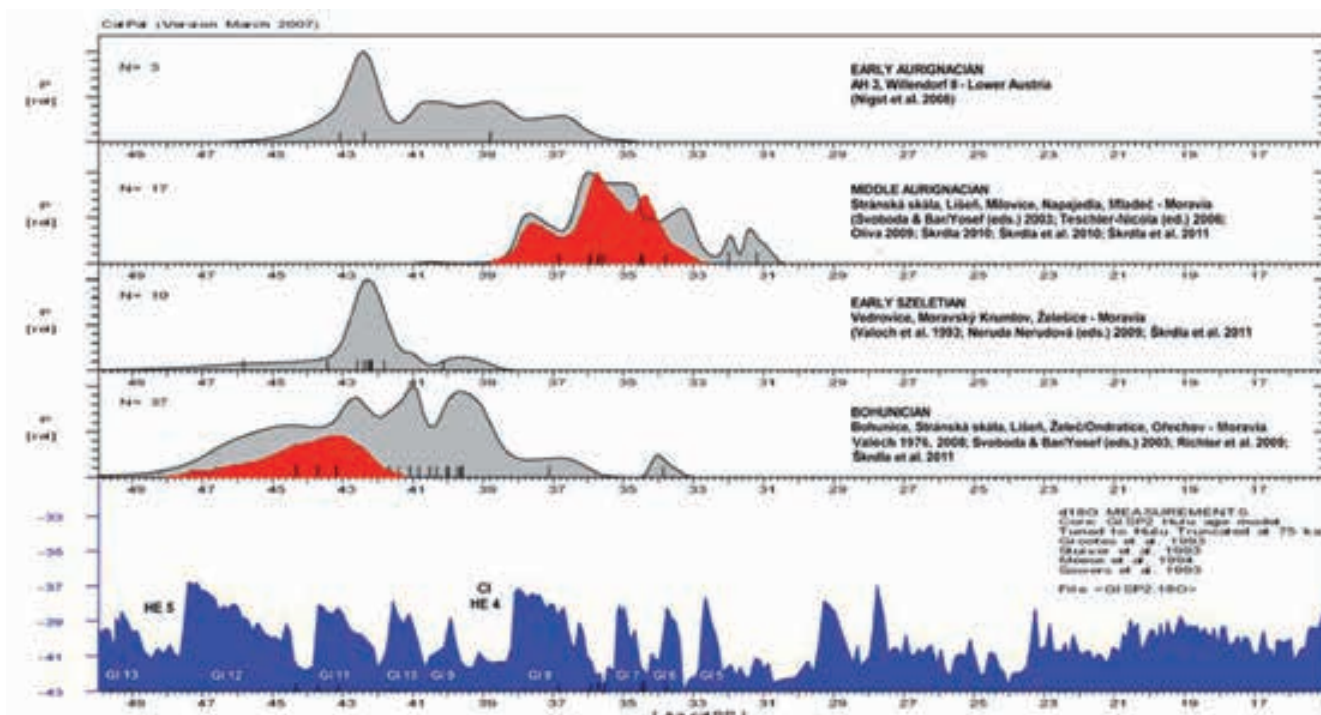
Obr. 122: Želeč na Hané I – Holcase za státní, sonda Zel_12b, sezona 2012. Okraj rozplaveného ohniště Zel_12b v profilu sondy Zel_12 (vlevo) a v průběhu výzkumu sondy Zel_12b (vpravo).

číslo vzorku	nekalibrované datum	sonda	kontext	sezona
Poz-33108	39800±1400 BP	Zel_01	uhlík z rozhraní vrstev D a E	2009
Poz-37347	31800±400 BP	Zel_04a	uhlík na bázi vrstvy D	2010
Poz-45555	29500±400 BP	Zel_04a	uhlík na bázi vrstvy D	2011
Poz-51808	40800±1200 BP	Zel_04a	uhlík z ohniště 2 na rozhraní vrstev E a D	2010
Poz-51809	31800±500 BP	Zel_12	uhlík z vybagrovaného ohniště Zel_12b	2012
Poz-51811	32400±500 BP	Zel_12b	uhlík z rozplaveného ohniště Zel_12b	2012
Poz-51812	31700±400 BP	Zel_12b	uhlík z rozplaveného ohniště Zel_12b	2012
Poz-51813	30200±400 BP	Zel_12a	uhlík z objektu Zel_12a	2012
Poz-51814	30300±400 BP	Zel_12a	uhlík z objektu Zel_12a	2012
Poz-51815	39200±1000 BP	Zel_04a	uhlík z ohniště 2 na rozhraní vrstev E a D	2010

Tab. 5: AMS data z poznašské laboratoře z uhlíků získaných na lokalitě Želeč I.

Obr. 123: Kalibrace dat získaných z uhlíků z lokality Želeč na Hané I v programu CalPal-2007-Hulu.

Obr. 124: Kalibrovaná radiokarbonová data z Moravy z lokalit z počátku mladého paleolitu publikovaná do roku 2012 (převzato ze: Škrdla – Rychtaříková 2012, 201) v porovnání s teplotní křivkou sestavenou na základě poměru izotopů kyslíku v grónských ledovcích, doplněná o kalibrovaná data z lokality Želeč na Hané I (červeně). Sestaveno pomocí programu CalPal-2007-Hulu.

dva uhlíky byly odebrány v objektu Zel_12b ($32\,400 \pm 500$ BP a $31\,700 \pm 400$ BP) a jeden datovaný uhlík byl získán na haldě z bagrem poničené části ohniště Zel_12b ($31\,800 \pm 500$ BP).

Ze získaných dat je zřejmé, že se lidé na lokalitě Želeč I zdržovali nejméně ve dvou sídelních epizodách. Starší horizont osídlení může být datován do období asi před 43 000 lety před chladným obdobím Heinrich Event 4 (HE 4). S tímto horizontem osídlení můžeme spojit datum ze sondy Zel_01 a dvě data z ohniště 2 v sondě Zel_04a. Tohoto stáří budou zřejmě všechna tři ohniště nalezená v sondě Zel_04a a také většina artefaktů nalezených v této sondě, které se nacházejí v hlavní kulturní vrstvě z rozhraní vrstev E a D, stejně jako většina artefaktů nalezených na haldách (škrabadlo, drásadlo, listovitý hrot).

Mladší horizont osídlení můžeme datovat do období asi před 36 000 lety po chladném období Heinrich Event 4. S tímto horizontem je možné spojit data pocházející z vrstvy D v sondě Zel_04a z uhlíků nalezených mimo nesporný archeologický kontext a také data z objektu Zel_12a a z ohniště Zel_12b. Je možné, že tohoto stáří jsou také nepočtené artefakty nalezené v sondách 12a a 12b. V rámci tohoto horizontu se data ze sondy 12b jeví mírně starší než data ze sondy 12a. Jde však o rozdíl asi 1 500 let, což je při tomto stáří vzorků ještě v rámci statistického rozptylu dat. Pokud by byla situace na blízké povrchové lokalitě Ondratice I/Želeč stejná, pak bychom ke staršímu horizontu osídlení mohli přiřadit bohunicensko-szeletskou složku souboru (ondratický typ) a k mladšímu horizontu zase aurignackou část.

Interpretace nálezové situace

Z hlediska interpretace nálezové situace je nejvýznamnější sonda Zel_04a, kde došlo k odkrytí nejrozsáhlejší plochy. Nalezenou situaci lze interpretovat jako krátkodobé sídliště z období asi před 43 000 lety (BP cal). Lovci z počátku mladého paleolitu (neandrtálci nebo moderní lidé) zde kolem tří ohnišť retušovali své nástroje, mezi nimiž bylo zřejmě několik listovitých hrotů, o čemž svědčí přítomnost tzv. BTF (ztenčovací ústěpy), výsledné nástroje ovšem bohužel většinou odnesli s sebou. Na lokalitě zanechali pouze několik nástrojů, z nichž z chronologického hlediska je nejzajímavější listovitý hrot nalezený na haldě, který můžeme s tímto nálezovým horizontem s největší pravděpodobností spojit na základě použité suroviny (spongolit) a zbytků sedimentu, kterým byl artefakt částečně pokryt a který odpovídal okrově zbarvenému půdnímu sedimentu z vrstvy D. K výrobě nástrojů používali zejména spongolit, radiolarit a moravské jurské rohovce. Jako palivo do ohnišť používali zejména modřínové, méně borovicové dřevo. Vzácně se v ohništích našly také uhlíky limby a jalovce nebo štěpiny spálených kostí. K ohraňování ohnišť, případně k vydláždění jejich okolí nebo k zatížení stanové konstrukce používali tehdejší lovci ploché kusy kulmské břidlice. Lidé sem zřejmě přišli v průběhu výrazné erozní epizody, případně záhy po ní, protože starší kvartérní sedimenty se zde nedochovaly, a sídlili přímo na miocenním šterkopisku, případně na tenké vrstvě půdy. Zřejmě šlo o teplejší období v rámci poslední doby ledové, o čemž svědčí vrstvička intaktní interpleniglaciální půdy, dochovaná podle

mikromorfologie pod ohništěm 1. Po odchodu této lovecké skupiny muselo dojít k další erozní epizodě, protože se zde nedochovaly žádné sedimenty z období mezi 42 000 a 37 000 lety. V této době muselo dojít také k erozi interpleniglaciální půdy, jejíž zbytek se podle mikromorfologické analýzy dochoval pouze v chráněné poloze pod ohništi.

Vrstva překrývající nálezovou polohu, která je tvořena oranžovým půdním sedimentem (vrstva D), je podle datování uhlíků, jež obsahuje, stará asi 36 000 let. Četné uhlíky a ojedinelé artefakty (např. radiolaritový úštěp) ve vrstvách D a C dokládají další osídlení této polohy, které následovalo po chladném období zvaném Heinrich Event 4. Stejněho stáří je podle datování uhlíků také rozvlečené ohniště v sondě Zel_12b a objekt vyplněný tmavě hnědým sedimentem s příměsí uhlíků zahloubený z hnědé vrstvy C do oranžově hnědé vrstvy D v sondě Zel_12a. Toto osídlení je na základě AMS datování již téměř jistě možné spojit s moderními lidmi, snad aurignackého technokomplexu. Podle analýzy uhlíků pálili v ohništích opět zejména modřínové a borovicové

dřevo a zvířecí kosti, vzácně také dřevo limby, jalovce a vrby (*Novák, osobní sdělení*).

Doložení minimálně dvojího osídlení této polohy je důležité i z hlediska sousední povrchové lokality Ondratice I/Želeč, protože představuje další důkaz podporující tvrzení, že soubor z této lokality není homogenní (*Mlejnek et al. 2012, 305*), ale že jde o soubor vzniklý smícháním obsahu kulturní vrstvy z počátku mladého paleolitu s obsahem mladší aurignacké vrstvy. Zároveň jde o důležité zjištění z hlediska starších sporů ohledně přítomnosti jedné nebo dvou kulturních vrstev na této lokalitě (srov. *Valoch 1967*). Ačkoliv se v sondě Zel_04a podařilo identifikovat jen jedinou kulturní vrstvu s ojedinelými artefakty situovanými výše, radiokarbonové datování rozvlečeného ohniště s ojedinelými artefakty a zahloubeného objektu vyplněného tmavě hnědým sedimentem s příměsí uhlíků svědčí o minimálně dvojím osídlení této polohy, proto je možné, že v průběhu starších výzkumů mohly být místy i stratigraficky pozorovatelné dvě kulturní vrstvy.